GÜNEŞ İMPARATORLUĞU • J.G.Ballard

GÜNEŞ İMPARATORLUĞU

J.G.Ballard

İngilizce'den çeviren: **Emine Güreli**

AYRINTI

J.G.BALLARD

Eleştirmen Susan Sontag'ın "çağdaş edebiyatın en önemli ve parlak kalemlerinden biri" olarak nitelediği J.G.Ballard'ın, **High-Rise** (Yüksek Bina), **Crash** (Çatırtı) ve **Concrete Island** (Beton Ada) gibi birçok romanı yayımlanmıştır. Ballard'ın II. Dünya Savaşı sırasındaki çocukluk dönemi deneyimlerine dayanan **Güneş İmparatorluğu** İngiltere'nin en önemli edebiyat ödülü The Booker Prize'a aday gösterilmiştir. Önceki romanı **The Unlimited Dream Company** (Sınırsız Rüya Şirketi) ise, Anthony Burgess'in **99 Novels**'ında (99 Roman) 1939 sonrasının en iyi İngiliz romanları arasında sayılmıştır. Ballard, İngiltere'de, Shepperton'da oturmaktadır.

AYRINTI: 29
Edebiyat: 12

GÜNEŞ İMPARATORLUĞU
J.G.Ballard

İngilizce'den çeviren
Emine Güreli

Redaksiyon
Tuncay Birkan

Kitabın özgün adı
Empire of the Sun

Bu kitap Washington Square Press/1985
basımından çevrilmiştir

© Kezban Akcalı Ajans

Bu kitabın tüm yayın hakları
Ayrıntı Yayınevi'ne aittir.

Ofset baskıya hazırlık
Renk Yapımevi, Başmusahip Sk. 3/3
Cağaloğlu-İstanbul, Tel: 526 91 69

Kapak düzeni
Arslan Kahraman

Kapak resmi
Joan Miró
Baskı
Kıral Matbaası, 527 39 69

Birinci basım
Ekim 1990

AYRINTI
Yayınevi
Başmusahip Sk. 3/4 Cağaloğlu-İstanbul, Tel: 511 70 09

J.G. Ballard

GÜNEŞ İMPARATORLUĞU

E D E B İ Y A T

GÜLÜNESİ AŞKLAR
Milan Kundera/9. basım

KALECİNİN PENALTI ANINDAKİ ENDİŞESİ
Peter Handke/2. basım

BİZ
Yevgeni Zamyatiin

KESİK BİR BAŞ
Iris Murdoch/2. basm

YENİ TANRILAR
Alberto Vázquez-Figueroa

YÜZBAŞI VE KADINLAR TABURU
Mario Vargas Llosa/3. basım

EVET AMA, BİR LOKOMOTİF BUNU YAPABİLİR Mİ BAKALIM?
Woody Allen/4. basım

İNFAZA ÇAĞRI
Vladimir Nabokov

GÖĞÜ DELEN ADAM
Papalagi/3. basım

KAVUNLU NATÜRMORT
Ahmet Sipahioğlu

HAYIR!/Aforizmalar
Stanislav J.Lec/2. basım

GÜNEŞ İMPARATORLUĞU
J.G.Ballard

ÇALI HOROZU
Michel Tournier

BANYO
Jean Philippe Toussaint

BALKON
Jean Genet

KAPANDA ÜÇ KAPLAN
C.Cabrera Infante

MİNYATÜR DEVRİM: SCHWARZENBERG
Stefan Heym

ZAMANIN KIYISINDAKİ KADIN
Marge Piercy

ANARŞİNİN KISA BAHARI
Hans Magnus Enzensberger

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM

9 - Pearl Harbor Baskını'nın Arifesi
18 - Dilenciler ve Akrobatlar
24 - Terkedilmiş Askeri Havaalanı
42 - Hastaneden Kaçış
47 - Eli Bıçaklı Genç
54 - Suyu Çekilen Havuz
62 - Piknik Zamanı
68 - Şefkatin Sonu
72 - Karaya Oturan Şilep
79 - Frank ve Basie
85 - Dans Müziği
91 - Açık Hava Sineması
97 - Amerikan Uçakları
101- Kamplara Doğru
105- Su Tayını
114- Havaalanlarının Görünümü
123- Dilenciler
130- Pist

İKİNCİ BÖLÜM

135- Longhua Kampı
142- Hücre
148- Hayat Üniversitesi
156- Hava Saldırısı
163- Hastane
170- Mezarlık Bahçesi
179- Longhualı Üniversite Öğrencileri
187- İdam
194- Kaçış
203- Nandao'ya Yürüyüş
213- Olimpiyat Stadyumu
221- Güneş İmparatorluğu

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

229- Avrasyalı
234- Kamikaze Pilotu
238- Gökyüzündeki Buzdolabı
243- Teğmen Price
253- Sinekler
257- Ayırtılan Oda
262- Şanghay Yolu
268- Haydutlar
278- Mağlup Havacılar
285- Kurtarma Görevi
289- Korkunç Kent

ÖNSÖZ

Güneş İmparatorluğu, *II. Dünya Savaşı sırasında 1941'den 1945'e kadar tutsak edildiğim Çin'de, özellikle Şanghay ve Longhua'daki Sivil Toplama Kampı'nda (S.T.K.) yaşadığım deneyimleri anlatan bir kitap. Bu roman büyük ölçüde, Japon işgali sırasında Şanghay'da ve Longhua Kampı'nda tanık olduğum olayları anlatıyor.*

Japonların Pearl Harbor Baskını, 7 Aralık 1941'de bir Pazar sabahı yaşandı; ancak, Pasifik'teki gün değişimi çizgisi yüzünden meydana gelen zaman farklılığı nedeni ile Şanghay'da, 8 Aralık Pazartesi günü idi. Kitapta da aktarmış olduğum gibi, savaş sırasında Longhua'daki büyük pagoda, uçaksavarlarla donatılmıştı ve uçaksavar kulesi olarak kullanılıyordu. Hongrao'daki askeri alan ise şu anda Şanghay Uluslararası Havaalanı...*

J.G.Ballard

* Pagoda: Uzakdoğu ülkelerinde, tapınakların bir bölümünü oluşturan kule biçiminde yapı. (y.n.)

BİRİNCİ BÖLÜM

PEARL HARBOR BASKINI'NIN ARİFESİ

Savaşlar, Şanghay'a erken geldi. Yangtze Irmağı boyunca birbirleriyle yarışan akıntılar gibi ve bu cafcaflı kente Çin seddi üzerinde ölüleri yakmak için yığılan odun yığınlarından kopup gelen tüm tabutları geri getirdi.

Jim, savaş rüyaları görmeye başlamıştı. Geceleri aynı sessiz filmler, Amherst Caddesi'ndeki yatak odasında titreşerek duvara yansıyor ve uyuyan zihnini terk edilmiş bir sinema salonuna dönüştürüyorlardı. Şanghay'da, 1941 kışında herkes savaş filmleri gösteriyordu. Rüyalarının bölük pörçük parçaları Jim'i tüm kentte izliyor, büyük mağazaların ve otellerin girişlerinde "Dunkirk" ve

"Tobruk"tan, "Barbarossa" ve "Nanjing'e Tecavüz"den görüntüler, karmakarışık kafasından, zembereğinden boşalmışcasına dışarı taşıyorlardı.

Şanghay Katedrali'nin başpiskoposunun bile katedrali antika bir projektörle donatması Jim'in cesaretini iyice kırmışu. 7 Aralık Pazar günü, Japonların Pearl Harbor'a saldırılarından bir gece önce, sabah ayininden sonra, korodaki çocuklar eve gitmelerine fırsat kalmadan durdurulmuşlar ve kilisenin altındaki yeraltı kemerlerine doğru askeri adımlarla yürütülerek götürülmüşlerdi. Hâlâ kilisedeki koro giysileri içinde oldukları halde, Şanghay Yat Kulübü'nden edinilme bir sıra güverte sandalyesine otururak, bir yıl önce çevrilmiş olan *March of Time*'ı* izlemişlerdi.

Jim, karmaşık rüyalarını düşünüp sessiz oluşlarına şaşarken, kolalı yakasını düzeltti. Org solosu, beton tavanda ağıran bir baş gibi zonkladı ve perde tank savaşlarının, gökyüzündeki it dalaşının bildik görüntüleriyle titredi. Jim, İngiliz Hükümeti Temsilcileri Birliği Başkan Yardımcısı Dr. Lockwood'un, o gün öğleden sonra Noel nedeniyle vereceği kıyafet balosuna hazırlanmak için çok hevesliydi. Japon hatlarından geçip Hangrao'ya ulaşmak için uzun bir yol katedilecekti. Ardından da Çinli sihirbazlar, donanma fişekleri ve daha pek çok haber filmi gelecekti. Fakat Dr.Lockwood'un balosuna gitmeyi arzulamak için, Jim'in kendine göre nedenleri de vardı.

Giyinme odalarının dışında, birbirleriyle sinirli sinirli tartışan Çinli şoförler, Packard ve Buick arabalarının yanlarında bekliyorlardı. Defalarca izlemiş olduğu filmden sıkılan Jim, Avustralyalı görevliyi sorularıyla rahatsız eden, babasının şoförü Yang'ı dinliyordu. Oysa, haber filmlerini izlemek, şehir kulüplerindeki fon artırma kargaşalarında olduğu gibi, ülkesinden uzakta yaşayan her İngilizin ulusal görevi haline gelmişti. Danslar ve garden-party'ler** savaşa yardım amacıyla tüketilen şişelerce Skoç viski (Tüm çocuklar gibi Jim de hem alkolün nasıl bir şey olduğunu merak ediyor, hem de içten içe onaylamıyordu), kısa sürede bir Spitfire satın alabilecek parayı sağlamıştı. Bu, Jim'in tahminine göre belki de pilotu, Johnnie

* March of Time: (İngilizce "Zamanın ilerleyişi) Savaş haberlerini konu alan propaganda filmi. ; (y.n.)

** Garden party: İngilizce, "bahçede verilen parti" (y.n.)

Walker'ın pis kokusunda bayılınca, ilk uçuşunda düşürülen uçaklardan biriydi.

Çoğu zaman Jim, halk tiyatrolarında ve Şanghay'daki Mihver Devlet Kulüplerinde gösterilen Alman ve İtalyan filmlerine karşı, propaganda amacıyla İngiliz Elçiliği tarafından hazırlanıp desteklenen haber filmlerini büyük bir merakla izlerdi. Bazen İngiltere'den gelen Pathé haber filmleri Jim'de, İngilizlerin, sürekli yenilmelerine karşın, savaştan büyük bir zevk aldıkları izlenimini uyandırıyordu. *March of Time* türü filmler, daha kasvetliydiler, bu da Jim'in hoşuna gidiyordu. Dar cüppesinin içinde boğulmakta olan Jim, daha önce hiç görmediği İngiltere kırlarının, çocuk kitaplarında rastlanan türdeki manzarasına bomba yağdıran Dornier tipi uçaklarla kaplı gökyüzünden döne döne yanarak inen Hurricane tipi bir uçağı izledi. Yara alıp batırılan *Graf Spee*, en az Yangtze kadar melankolik bir nehir olan Plate'in dibinde yatıyordu ve Doğu Avrupa'daki eski püskü bir kentten, on yedi yaşındaki dadısı Vera Frankel'in altı ay önce bir mülteci gemisi ile kaçtığı o karanlık gezegenden, duman bulutları yükseliyordu.

Jim haber filminin bitmesine memnun oldu. O ve koro arkadaşları, birdenbire gözlerini kamaştıran gün ışığında şoförlerine doğru yürüdüler. En yakın arkadaşı Patrick Maxted, Singapur'daki güvenlikli İngiliz üssüne gitmek için annesiyle birlikte Şanghay'dan gemiyle ayrılmıştı. Jim, filmleri Patrick için de seyretme gereğini duyuyordu şimdi. Hatta mücevherlerini katedral basamaklarında satan Beyaz Rus kadınlar için de, mezartaşları arasında dinlenen Çinli dilenciler için de...

Anne ve babasının Packard arabasının içinde, kalabalık Şanghay sokaklarından eve doğru ilerlerken, spikerin sesi kafasının içinde hâlâ davul gibi yankılanıyordu. Yang, şu hızlı konuşan şoför, bir zamanlar, yerli yapım bir filmde figüran olarak çalışmıştı. Yang, on bir yaşındaki yolcusunu dublörlerin ve figüranların öyküleriyle etkilemekten hoşlanırdı. Oysa bugün Jim'i arka koltuğa sürgün ederek dışlamıştı. Yang, Bubbling Well Caddesi'nde yabancı arabaları sıkıştırmaya çalışan, iki tekerlekli çekçekleri kullanan saldırgan hamallarla yaptığı mücadeleyi sürdürerek, Packard arabanın güçlü klaksonuna bastı. Pencereyi aralayıp binici kırbacını, düşüncesiz ya-

yalara, başıboş dolaşan Amerikan çantalı bar kızlarına, kafaları kesik tavukların dizi halde sallandığı bambu sırıkların altında iki büklüm eğilen yaşlı dadılara doğru şaklattı.

Profesyonel cellatlarla doldurulmuş üstü açık bir kamyon tam önlerinden, şehrin eski kesimindeki halka açık idam sehpalarına doğru saptı. Eline geçen şansı kaçırmak istemeyen yalınayak bir dilenci çocuk ise Packard'ın yanında koşmaya başladı. Yumruklarını kapılara vuruyor ve tüm Şanghay'da duyulan sokak narasını haykırarak, Jim'e avucunu gösteriyordu: "Ana yok! Baba yok! Viski-soda yok!"

Yang, ona da kırbaç savurdu ve oğlan yere düştü, yaklaşmakta olan Chrysler'ın ön tekerleklerinin arasından kendini toparlayıp kalktı ve bu kez onun yanında koşmaya başladı.

"Ana yok! Baba yok..."

Jim, binici kırbacından nefret ediyordu, fakat Packard'ın klaksonundan memnundu. En azından Londra ve Varşova'daki hava hücumu sirenlerinin yaygarasını ve silah seslerinin gümbürtüsünü bastırıyordu. Avrupa Savaşı'ndan fazlasıyla sıkılmıştı. Japonlara karşı yapılan savaşta Çin halkından daha da fazla ödünler vermelerini istediği ifadesiyle Çan Kay-şek'in koskocaman portresinin kapladığı, Sincere Şirketi'ne ait büyük mağazanın şatafatlı cephesine bakıyordu dikkatle. Bozuk bir sokak lambasından hafif bir ışık, Generalissimo'nun yumuşak ifadeli ağzının üzerine titreyerek yansıdı, tıpkı Jim'in rüyalarında gördüğü titreşimler gibi. Tüm Şanghay, kafasından dışarı sızan haber filmine dönüşüyordu.

Çok fazla savaş filmi izlemekten beyni tahrip mi olmuştu yoksa? Jim annesine rüyalarından söz etmek istemişti, fakat o yıl Şanghay'daki bütün yetişkinler gibi, annesi de onu dinleyemeyecek kadar meşguldü. Belki o da kötü rüyalar görmüştü. Bu birbirine karıştırılmış tank ve bombardıman uçaklarının görüntüleri ürkütücü bir biçimde tam bir sessizlik içindeydiler, sanki uyuyan zihni, gerçek savaş ile Pathé ve İngiliz Movietone'un icat ettikleri sahte görüntüleri ayırt etmek istiyordu.

Jim'in hangisinin gerçek olduğuna ilişkin kuşkusu yoktu. Gerçek savaş, 1937'de Japonların Çin'i istilasından beri gördüğü her şeydi. Gömülmemiş ölülerin kemiklerinin her ilkbaharda çeltik

tarlalarının yüzeyine çıktığı Hongrao ve Longhua'daki eski savaş alanlarıydı. Gerçek savaş, binlerce Çinli mültecinin Pudong'daki mühürlü ambarlarda koleradan ölmeleri ve Set* boyunca komünist askerlerin kazıklara geçirilmiş kanlı kafalarıydı. Gerçek bir savaşta kimse hangi taraftan olduğunu bilmiyordu ve bayraklar yoktu, yorumcular veya kazananlar da yoktu. Gerçek bir savaşta düşmanlar da yoktu.

Buna karşılık, Britanya ile Japonya arasında yaklaşmakta olan çatışma -ki Şanghay'da herkes 1942 yazında bunun çıkmasını bekliyordu - bir dizi söylentiden ibaretti. Çin Denizi'nde Alman hücumbotuna bağlı olarak dolaşan malzeme gemisi, şimdi rahatlıkla Şanghay'ı ziyaret edip nehirde geziniyor, Jim'in babasının yüzünü ekşiterek dikkat çektiği gibi, Amerikan petrol şirketlerinin sahip olduğu bir düzine mavnadan yakıt alıyordu. Aşağı yukarı tüm Amerikalı kadın ve çocuklar Şanghay'dan çıkarılmışlardı. Katedral okulundaki sınıfında Jim'in çevresi boş sıralarla doluydu. Arkadaşlarının çoğu anneleriyle birlikte, güvenli oluşu nedeniyle Hong Kong ve Singapur'a gitmiş, babalarıysa evlerini kapatıp, Set'in yakınındaki otellere taşınmışlardı.

Aralık ayının başında, okul çıkışında Jim, Sichuan Sokağı'ndaki ofis binasının terasında babasına katıldı ve Çinli memurların asansörle taşıdıkları sandıklar dolusu belgeyi yakmasına yardım etti. Kömürleşen kâğıdın duman izi Set'in karşısında yükseldi ve Şanghay'ı terk etmek için bekleyen son buhar gemilerinin sabırsız bacalarından çıkan dumana karıştı. Yangtze'nin denize açıldığı yerde bekleşen Alman denizaltılarını göze alarak, valizleri ve denkleriyle birlikte güverteye çıkmak için itişen Avrasyalı, Çinli ve Avrupalı yolcular, iskeleleri doldurmuşlardı. Nehrin karşı kıyısındaki Pudong'dan, beton blok binaların üzerinde duran Japon subayların dürbünleriyle seyrettikleri, kentin finans kurumlarının bulunduğu bölgesindeki ofis binalarının teraslarından alevler yükseliyordu. Jim'i en çok rahatsız eden şey, Japonların öfkesi değil, sabırlarıydı.

* Set: Şanghay Seddi; kitapta yalnızca Set olarak geçiyor. (y.n.)

Amherst Caddesi'ndeki evlerine ulaşır ulaşmaz, kıyafet değiştirmek üzere yukarıya koştu. Giydiğinde kendini *Bağdat Hırsızı*'ndaki figüranlara benzettiği Acem terlikleri, işli ipek gömleği ve mavi kadife pantolonu seviyordu ve Dr.Lockwood'un balosuna gitmek için de sabırsızlanıyordu. Haber filmlerine, sihirbazlara katlanabilecek ve savaş söylentilerinin kaç aydır gitmesini engellediği gizli randevusuna doğru yola çıkacaktı.

Sevindirici bir başka armağan da Vera'nın izinli olduğu, Pazar günü öğleden sonra, Hongku'daki kenar semtte yaşayan ailesini ziyaret ettiği saatlerdi. Bu sıkıntılı genç kadın -ki kendisi de çocuk gibiydi- çoğu zaman Jim'i bir bekçi köpeği gibi her yerde izlerdi. Yang onu eve ulaştırır ulaştırmaz -annesiyle babası Lockwood'larda akşam yemeğine kalacaklardı- boş evde, kendi başına rahat rahat dolanabilecekti, en büyük zevkiydi bu. Dokuz Çinli hizmetkâr da olacaktı ama, Jim'in kafasında ve diğer bütün İngiliz çocuklarınınkilerde, bu adamların mobilyalar kadar sakin ve sessiz kalıp olan biteni görmezlikten geldikleri iyice yer etmişti. Balsa ağacından yapılma oyuncak uçağını cilalayabilecek ve okuldaki ödev defterine yazmakta olduğu *Briç Nasıl Oynanır* adlı el kitabının yeni bir bölümünü bitirebilecekti. Yıllarca, "Bir Karo", "Pas", "Üç Kör", "Üç Sanzatu", "Kontur" ve "Sürkontur" gibi konuşmalardan bir mantık çıkarmaya çalışarak annesinin briç partilerini izlemiş sonra da kuralları öğretmesi için onu ikna etmişti. Hatta, Jim'in her zaman ilgisini çekmiş olan ve şifre içinde şifreyi andıran konuşmaları da iyice öğrenmişti. Ely Culberston'un yazdığı rehber kitabın yardımı ile, en güç bölüm olan deklarasyona girişmek üzereydi ve bütün bunlarla birlikte hâlâ tek bir el daha oynamamıştı.

Öte yandan, eğer yaptığı iş onu çok yormaya başlarsa Foch Caddesi Çetesi'ni oluşturan on iki yaşındaki Fransızlara rastlama olasılığı yüzünden hava tüfeğini de yanına alıp, Fransız makamlarının bisiklet turuna katılacaktı. Eve döndüğünde, XMHA istasyonundaki "Flash Gordon" adlı radyo programının saati gelmiş olacaktı. İşte o zaman, o ve arkadaşları en son gözdeleri olan "Batman", "Buck Rogers" ve (Jim'inki) "As" gibi sahte isimleri kullanarak, isteklerini telefonla bildireceklerdi. Bu onu her seferinde utandırsa da bu sahte isimlerin spiker tarafından okunmasından hoşlanıyordu.

Cüppesini dadıya fırlatıp da balo kıyafetini giydiğinde, planlarının tehlikede olduğunu fark etti. Savaş söylentileri ile kafası sersemlemiş olan Vera, ailesini ziyaretten vazgeçmişti.

Jim'in ipek gömleğinin düğmelerini iliklerken "Sen partiye gideceksin, James" demişti, "Ve ben de aileme telefon edip senden söz edeceğim."

"Fakat Vera, seni görmek istiyorlar. Bunu istediklerini biliyorum. Onları düşünmen gerek Vera!.." dediyse de boşuna oldu. Jim de ikna etmeye çalışmaktan vazgeçti. Annesi, Vera'ya karşı nazik olmasını ve daha önceki bakıcıya yaptığı gibi kızdırmamasını tembihlemişti. Çünkü bu esrikli Beyaz Rus kızı, Jim'i kızamıktan yatarken, davranışlarından ötürü onlara uyarıda bulunan Tanrı'nın sesini Amherst Caddesi'nde duyduğunu söyleyerek ürkütmüştü. Kısa bir süre sonra da Jim ateist olduğunu açıklayarak okul arkadaşlarını müthiş etkilemişti. Öte yandan, Vera Frankel hiçbir zaman gülümsemeyen sakin bir kızdı ve Jim'in ailesiyle ilgili her şey, kendisine çok yabancı geliyordu Kraków'dan çok farklı, bambaşka bir dünya gibi gördüğü vahşi ve düşmanca bir şehir olan Şanghay kadar yabancı. O ve ailesi, Hitler Avrupası'ndan son gemilerden biriyle kaçmışlardı ve şimdi de Şanghay'ın liman bölgesinin arkasındaki ucuz ve adi, eski apartmanların bulunduğu kasvetli Hongku'da binlerce Musevi mülteci ile birlikte yaşıyorlardı. Bay Frankel ve Vera'nm annesinin tek bir odada yaşamaları Jim'i şaşırtıyordu.

"Vera, senin ailen nerede yaşıyor?"

Jim yanıtı biliyordu, fakat bilmiyormuş numarası yapmaya karar verdi. "Bir evde mi yaşıyorlar?"

"Tek bir odada yaşıyorlar James."

"Tek oda ha!"

Bu Jim'in aklının almadığı bir durumdu. Süpermen ya da Yarasa Adam türünden çizgi romanlardaki bütün olaylardan daha tuhaftı. "Oda ne büyüklükte? Benim yatak odam kadar mı? Bu ev kadar mı?"

"Senin soyunma odan kadar James, bazı insanlar senin kadar şanslı değiller."

Bu durum karşısında dehşete düşen Jim, odasının kapısını kapadı ve kadife pantolonunu giydi. Gözleriyle küçük odayı ölçtü.

İki insanın bu kadar küçük bir mekânda yaşayabilmeleri, briç oyunundaki konuşmaları kavrayabilmek kadar güçtü. Belki de problemi çözebilecek çok basit bir anahtar vardı ve böylelikle başka bir kitap konusu bulmuş olacaktı.

Bereket versin ki, Vera'nın gururu oltaya gelmesini sağladı. Vera, ailesine gitmek üzere Joffre Caddesi'ndeki tramvay istasyonuna doğru uzun yürüyüşüne başladığında, Jim kendini hâlâ bu olağanüstü odanın gizemini düşünür buldu. Konuyu anne ve babasına açmaya karar verdi. Fakat zihinleri her zamanki gibi onu fark etmeyecek kadar savaş haberleri ile doluydu. Tüm aile balo için giyinmiş, babasının çalışma odasında, İngiltere'den kısa dalgadan yayın yapan radyo bültenlerini dinliyorlardı. Babası bilimsel işlerle meşgul bir deniz eşkiyası gibi, tek gözünü kapamada kullandığı deri parçası alnına itilmiş, yorgun gözlerinde gözlükleri ile, korsan giysilerinin içinde, radyogramın yanında dizlerinin üzerine çömelmişti. Radyogramın ön yüzüne altın diş gibi yerleştirilmiş sarı kadrana bakıyordu. Halının karşısına açılmış bir Rusya haritasının üzerinde Kızıl Ordu'nun çekildiği yeni savunma hattını işaretledi. Jim'in Frankellerin küçük odalarına şaşırdığı gibi babası da Rusya'nın genişliği karşısında hayrete düşmüş bir durumda gözünü kırpmadan umutsuzca bu hatta bakıyordu.

"Hitler, Noel'de Moskova'da olacak. Almanlar hâlâ ilerliyorlar."

Dişi korsan giysileri içinde, aralık ayının kurşuni gökyüzünü seyreden annesi, pencerenin yanında ayakta durdu. Sokakta, uzun bir Çin cenaze uçurtması, vahşi gülümseyişini hediye edercesine Avrupalıların evlerinin üzerinde başını sallayarak dalgalandı. "Moskova'da kar yağıyor olmalı. Bir ihtimal bu hava onları durdurur..."

"Her yüzyılda bir kez mi? Bu bile çok fazla bir beklenti olur. Churchill, Amerikalıları savaşa sokmalı."

"Baba, General Mud kim?"

Babası kapının eşiğinde bekleyen, Rus savaş gücüne yardım etmeye hazır hafif piyade askerine benzeyen, mavi kadifeler içinde, Jim'e baktı. Öte yandan dadı da havalı tüfeği hamal gibi taşıyordu.

"Havalı tüfeği değil, Jamie. Bugün değil. Onun yerine uçağını al."

"Dadı dokunma ona! Öldürürüm seni!"

"Jamie!"

Babası, Jim'e vurmak üzere döndü. Jim ne olacağını merak ederek annesinin yanında sessizce duruyordu. Her ne kadar Şanghay sokaklarında bisikleti ile dolaşmayı seviyorsa da, evdeyken, hayattaki en temel amaçlarının partilere gitmek ve ona Latince ödevinde yardım etmek olduğuna karar verdiği kibar, zeki bir kadın olan annesine kendini daha yakın hissediyordu. Annesi evde yokken, parfümlerini birbirine karıştırır, evlenmeden önceki fotoğraf albümlerine, Jim'in ablası rolünü oynadığı büyüleyici filmden fotoğraflara bakıp oyalanarak, onun yatak odasında dingin saatler geçirirdi.

"Jamie! Bunu asla söyleme... Sen ne dadıyı, ne de başka birini öldüreceksin." Babası ellerini gevşetti ve Jim onun ne kadar yorgun olduğunu fark etti. Komünist işçi sendikalarının firmasına yönelttikleri tehditler , İngiliz Hükümeti Temsilcileri Birliği'ndeki görevi ve Jim ile annesi için duyduğu endişelerden ötürü hissettiği sıkıntılar yüzünden babası, Jim'e göre çoğu zaman sakin kalabilmek için çok fazla çaba harcıyor gibiydi. Savaş bültenini dinlerken neredeyse başı döndü. Annesiyle babası arasında, daha önce hiç görmediği sıcak bir sevgi ortamı doğmuştu. Bir yandan babası, model uçağını yaparken oğluna yardım etmenin savaştan daha önemli olduğuna inanırcasına, Jim'in hayatındaki en küçük işiyle bile yakından ilgileniyor, ama aynı zamanda çok da kızabiliyordu. İlk kez okul ödevlerine karşı tümüyle ilgisiz kalmıştı. Her çeşit tuhaf bilgiyi peş peşe öğrenmesi için Jim'i sıkıştırıyordu; modern boya maddelerinin kimyasal yapılarını, şirketinin Çinli fabrika işçilerine yapacağı yardım programını, savaştan sonra Jim'in İngiltere'de gideceği okul ve üniversiteyi ve eğer isterse nasıl doktor olabileceğini. Tüm bunlar babasının gerçekleşeceğini hiçbir zaman tam olarak düşleyemediği ilerdeki yılların konularıydı.

Büyük bir duyarlılıkla babasını tahrik etmemeye karar verdi Jim. Ne Hongku'da yaşayan Frankellerin esrarengiz odalarından, ne briçteki deklarasyon sorunlarından, ne de kafasındaki sessiz filmlerden söz edecekti. Dadısını bir daha tehdit etmeyecekti. Baloya gidiyorlardı ve babasını neşelendirmeye çalışacaktı. Tabii bu arada Almanları Moskova kapılarında durdurmanın bir yolunu düşünecekti.

Yang'ın tarif ettiği Şanghay film stüdyolarındaki yapay karı ha-

tırlayan Jim, Packard'daki yerini aldı. Amherst Caddesi'nin, Noel partilerine gitmek üzere yola çıkan Avrupalıların arabaları ile dolu olduğunu görmek, Jim'i memnun etmişti. Tüm batı banliyölerinde insanlar karnaval giysileri içindeydiler, Şanghay adeta soytarılar kentine dönüşmüştü.

DİLENCİLER ve AKROBATLAR

2 Korsan giysileri içindeki annesiyle babası, Şanghay'ın beş mil batısındaki Hongrao kırlık bölgesine doğru yola çıktıklarında, arabada sessizce oturuyorlardı. Annesi çoğu zaman Yang'ı, bahçe çıkışının ucunda oturan yaşlı dilenciden sakınması için uyarırdı. Fakat Yang, hantal arabayı bahçe kapısından sarsıla sarsıla çıkarıp da, Amherst Caddesi boyunca hızlanmadan önce bir an durakladığında, Jim, ön tekerleğin yaşlı adamın ayağını ezdiğini fark etti. Bütün varlığı bir adet yıpranmış kâğıt şilte ile geçenlere salladığı teneke kutu olan bu dilenci, bu canlı çaput yığını, iki ay önce ortaya çıkmıştı. Hiçbir zaman şiltesinden ayrılmıyordu ve bu yabancı şirket müdürünün bahçe duvarları önündeki kendisine ait bölgeyi canla başla koruyordu. Uşak ve başaşçı yamağı onu yerinden oynatamamışlardı.

Fakat bu durum yaşlı adama küçük bir fayda sağlamıştı. O kış Şanghay'da koşullar oldukça kötüydü ve bir haftalık soğuk algınlığından sonra tenekesini bile kaldıramayacak kadar bitkin düşmüştü. Jim, dilenci için endişeleniyordu, fakat annesi, aşçı yamağının ona bir tas pirinç götürdüğünü söylemişti. Aralık ayının başında bir gece şiddetli yağan kar, kuştüyü yorgandan yüzü görünen uykudaki bir çocuk gibi, yaşlı adamın yalnızca yüzünü açıkta bırakarak, kalın bir örtü oluşturdu. Jim, kendi kendine adamın, karın altında ısındığı için, hiç hareket etmediğini düşündü.

Şanghay'daki dilencilerin sayısı o kadar çoktu ki... Amherst Caddesi boyunca ellerindeki teneke kutularını, sigarayı bırakmış tiryakiler gibi sallayarak, evlerin bahçe kapıları önünde oturuyorlardı. Çoğu korkunç yaralar içindeydi ve sakattı, ama o gün kimse onları farketmiyordu. Şanghay civarındaki kasaba ve köylerden mülteciler

şehre sel gibi akıyordu. Hepsi de, bir köylü ailesinin tüm mal varlığını oluşturabilecek eşyalarla dolu tahta arabalarla ve faytonlarla Amherst Caddesi'ni doldurmuştu. Tekerlekleri elleriyle iten yetişkinler ve çocuklar, sırtlarına bağlı balyaların altında iki büklümdüler. Parmak kalınlığındaki damarları, şiş baldırlarının etlerine sımsıkı yapışmış hamallar, şarkılar mırıldanarak ve yerlere tükürerek çekçeklere kuvvetle asılıyorlardı Küçük memurlar, şilteler, kömür sobaları ve pirinç çuvallarıyla yüklü bisikletleri itiyorlardı. Göğsüne geniş bir deri parçası sarmış olan bacağı kopuk bir dilenci, iki elindeki birer tahta haltere abanıp ilerleyerek, yolda bir labirent oluşturan yüzlerce tekerleğin arasına kendisini attı. Yang onu arabanın önünden zor kullanarak çekmeye çalışırken, dilenci Packard'a tükürerek saldırdı. Sonra da salya ve tozdan oluşan krallığına duyduğu güvenin verdiği güçle, faytonların ve çekçek arabalarının tekerlekleri arasında yok oldu.

Uluslararası Yerleşim'den Büyük Batı Caddesi'nin çıkışına ulaştıkları zaman, kontrol noktasının her iki yanında da birer araba sırası olduğunu gördüler. Şanghay polisi bu insanları kontrol etme çabasından tümüyle vazgeçmişti. Binlerce Çinli itişerek önünden geçerken sabit bakışlarla sigarasını içen İngiliz subay, zırhlı arabasının tepesinde duruyordu. Ara sıra, haki türbanlı Sih astsubay* görünüşü kurtarmak istercesine aşağı uzanıp, bambu değneğiyle Çinlilerin sırtlarını kırbaçlıyordu.

Jim, polise dikkatle baktı. Bu terli ve şişman adamların ışıldayan Sam Brown'larından, işemek istedikleri zaman rahatlıkla sergiledikleri ürkütücü cinsel organlarından ve tüm erkeksiliklerini ortaya koyan cilalanmış tabanca kılıflarından büyülenmişti. Bir gün Jim de bir tabanca kılıfı takmak ve görkemli Webley marka tabancanın baldırına yapacağı basıncı hissetmek istiyordu. Günün birinde, babasının dolabındaki gömleklerin arasında Browning marka otomatik bir tabanca bulmuştu. Tıpkı bir keresinde yanlışlıkla açıp da içindeki yüzlerce metre filmi yakıp ziyan ettiği film makinesinin iç kısmına benzeyen bir şeydi. O minyatür kurşunların, herhangi bir kimseyi öldürebileceği fikrini düşünmek bile zordu, hele bu zorlu Komü-

* Sih NCO: Astsubay (y.n.)

nist İşçi Örgütü'nün yöneticilerini hiç.

Buna karşın, Japon çavuşların Mavzer'leri Webley'lerden daha da etkileyiciydiler. Tahta tabanca kılıfları neredeyse dizlerine kadar sallanıyordu. Jim, Çinlileri geri çevirmek için yumruklarını kullanan kontrol noktasındaki küçük fakat güçlü kuvvetli Japon çavuşu seyrediyordu. El arabaları ve tahta arabalarıyla bağrışan köylülerden şaşkına dönmüştü. Jim, Packard arabanın ön koltuğunda, Yang'ın yanında balsa ağacından yapılma oyuncak uçağına sıkıca tutunup otururken, çavuşun mavzerini kaldırıp havaya bir el ateş etmesini bekliyordu. Fakat Japonlar, cephane konusunda son derece dikkatliydiler. İki asker tahta arabasını ters çevirdikleri bir kadının çevresindeki alanı boşalttı. Çavuş elindeki süngüsüyle bir pirinç torbasını deldi, pirinçler kadının ayaklarının etrafına saçıldı. İçlerinde süslü giysili Avrupalı yolcuların bulunduğu sıra sıra cilalı Packard'larla, Chrysler'ların ortasında kalan kadın, tekdüze ve cansız bir biçimde ağlayıp sızlıyordu.

Kimbilir, belki de kontrol noktasından bir silah aşırmaya çalışmıştı? Çinliler arasında kuomintanlar ve komünist casuslar vardı. Büyük bir olasılıkla tek mal varlığı pirinç torbası olan bu köylü kadın için üzüntü duydu Jim, aynı zamanda Japonlara da hayran oldu. Onların cesaretlerini ve metanetlerini seviyordu. Ayrıca onların hüzünlü halleri, bu duyguyu hiç tanımayan Jim'in merakını uyandırıyordu. Jim'in çok iyi tanıdığı Çinliler, soğuk ve çoğunlukla merhametsiz kişilerdi. Fakat daima birlik içindeydiler. Oysa her Japon tek başınaydı. Hepsi, sanki Japon ordusu sokak fotoğrafçılarının gedikli müşterilerinden toplanıp oluşturulmuş gibi, aynı büyüklükteki küçük kartlara basılmış, birbirlerine benzeyen ailelerinin fotoğraflarını yanlarında taşıyorlardı.

Şanghay çevresindeki bisiklet turlarında -annesiyle babasının bundan haberi yoktu- canı sıkkın bir askerin gözüne girmeyi başaran Jim, ara sıra Japon kontrol noktalarında saatler geçirirdi. Set boyunca kum torbalarıyla korunan gözetleme kulelerindeki İngiliz askerlerin aksine, hiçbiri Jim'e silahını göstermezdi. Çevrelerindeki yalıboyu hayatından habersiz, hamaklarında uzanan İngiliz erleri, Jim'in Lee Enfield tüfeklerinin mekanizmasını çalıştırmasına ve namluları temizlemesine izin verirlerdi. Jim onlardan ve İngiltere'nin

yabancı ve anlaşılmaz bir ülke olarak sık sık anıldığı tuhaf konuşmalarından hoşlanıyordu.

Fakat eğer savaş olursa Japonları yenebilirler miydi? Jim bundan emin değildi, ve babasının da emin olmadığını biliyordu. 1937'de Çin'e karşı yapılan savaşın başında, iki yüz Japon denizci ırmaktan yukarı gelmişler ve babasının Pudong'daki pamuklu bez fabrikasının aşağı tarafındaki kara çamurlu kumsallarda kendilerine siper kazmışlardı. Annesiyle babasının Palace Hotel'deki büyük odalarının görüş alanı içerisinde, Madam Çan'ın kuzeninin komuta ettiği Çin taburlarının bir bölümünün saldırısına uğramışlardı. Ancak beş gün boyunca sular yükselince bel hizasına kadar su dolan siperlerde savaşan Japonlar süngü takıp ilerlemişler ve Çinlileri bozguna uğratmışlardı.

O sırada Noel partilerine geç kalan Amerikalı ve Avrupalı grupları taşıyan sıra halindeki arabalar, kontrol noktasından ilerlediler. Yang, kendi kendine tıslayarak Packard'ı engele sürttü. Önlerinde, sabırsız genç Almanlarla dolu olan ve üzerinde gamalı haç bulunan flamalarla süslü bir Mercedes duruyordu. Fakat Japonlar onun içini de aynı özenle baştan sona aradılar.

Annesi Jim'in omzunu tuttu.

"Şimdi olmaz canım, Japonları ürkütebilir."

"Bu onları ürkütmez."

"Jamie, şimdi olmaz" diye yineledi babası. Ardından ender rastlanan esprili bir tavırla ekledi, "Savaşı bile başlatabilirsin."

"Başlatabilir miyim?" Bu düşünce Jim'i heyecanlandırmıştı. Pencereden dışarı oyuncak uçağını sallandırdı. Bir Japon askeri süngüsünü, görünmez bir örümcek ağını kesiyormuşcasına ön camda gezdiriyordu. Jim biliyordu ki, bunun ardından yorgun nefesini ve tüm Japon askerlerinin salgıladıkları o tehditkâr kokuyu, Packard'ın içine üfleyerek yolcu penceresinden içeri eğilecekti. Küçücük bir hareket, kısa bir duraksamadan sonra vahşet dolu bir intikama neden olacakmış gibi, herkes hareketsiz oturuyordu. Bir önceki yıl, on yaşındayken, Jim metal Spitfire oyuncağını bir Japon onbaşıya doğrultup "Ra-ta-ta-ta-ta..." dediğinde, neredeyse Yang'ı kalp sektesine uğratacaktı. Aşağı yukarı bir on dakika boyunca onbaşı ifadesiz bir yüzle, yavaş yavaş başını sallayarak gözlerini Jim'in babasının

yüzüne dikmişti. Babası fiziksel olarak güçlü bir adamdı, fakat Jim biliyordu ki, bu sadece tenis oynamaktan ileri gelen türde bir güçtü.

Bu kez Jim, Japonların balsa ağacından uçağını görmelerini istiyordu; ona hayranlık duymalarını değil, varlığını takdir etmelerini bekliyordu. Şimdi bir yaş daha büyüktü ve kendisini Packard'ın ikinci kaptanı olarak görmekten hoşlanıyordu. Hava taşıtları daima ilgisini çekmişti, özellikle de 1937'de Şanghay'ın Nandao ve Hongku bölgelerini yerle bir eden Japon bombardıman uçakları... Çin evleriyle dolu bütün sokaklar toza boğulmuş, sadece tek bir bomba, savaş tarihinde hiçbir bombanın yapamadığını başararak VII. Edward Caddesi'nde bin kişinin ölmesine neden olmuştu.

Dr.Lockwood'un partilerinin en çekici yanı aslında Hongrao'daki kullanılmayan havaalanıydı. Şehrin etrafındaki kırsal açıklığı Japonlar kontrol altında tuttukları halde, askeri güçleri, Uluslararası Yerleşim Bölgesi'nin çevresini kollamakla görevlendirmişlerdi. Kırsal bölgelerde yaşayan birkaç Amerikalı ve Avrupalıya karşı anlayışlı davranıyorlardı. Gerçekte çevrede Japon askerine ender rastlanıyordu.

Dr.Lockwood'un çevreden soyutlanmış evine ulaştıklarında Jim, balonun başarısız olacağını fark edip rahatladı. Park yerinde yalnızca bir düzine araba vardı, bir an önce kaçıp kurtulmak için sabırsızlanan şoförleri de, çok sıkı bir biçimde tamponlardaki tozu almakla meşguldüler. Yüzme havuzu boşaltılmıştı. Çinli bahçıvan ise en dipten ölü bir asmayı çıkarmaya çalışıyordu. Terasta oturan küçük çocuklarla dadılar komik merdivenlerine tırmanıp gökyüzünde kayboluyormuş numarası yapan Kanton'un akrobatlar grubunu seyrediyorlardı. Buruşuk kâğıdı düzelterek yaptıkları kanatları takıp kuş kılığına giriyorlar, çığlıklar atan çocukların aralarında dans ediyorlardı. Ardından birbirlerinin sırtlarına atlayıp kırmızı horoz numarası yapıyorlardı.

Jim, balsa uçağına veranda kapılarının arasında dümen kırdırdı. Büyüklerin dünyası yukarılarda, boyunun yetmediği bir yerlerde sürüp giderken, o da parti alanını dolandı. Kıyafet balosunun konuklarının çoğu gerçekteki rollerini gizleyemeyecek kadar tedirgin olduklarından, kıyafet değiştirmemişlerdi. Bu toplantı Jim'e Amherst Caddesi'nde gece boyu süren partileri hatırlatıyordu. Bu tür partilerde ertesi günün öğleden sonrasına kadar, buruşuk gece elbiselerinin

içinde rahatsız olan anneler, yüzme havuzunun çevresinde,kocalarını arıyormuş gibi dolaşıyorlardı.

Dr.Lockwood kısadalga radyoyu açınca sohbet sona erdi. Herkesin meşgul olmasını fırsat bilen Jim, yan kapılardan birinden evin arka terasına çıktı. Geniş bahçenin bir tarafından diğer tarafına doğru otları yolarak sıra halinde ilerleyen kadınları izledi. Minyatür taburelerin üzerinde siyah tunik ve pantolonlu yirmi kadar Çinli kadın oturmuştu. Omuz omuza bir halde bir yandan durdurulması imkânsız gevezeliklerini sürdürüyorlar, diğer yandan da ara sıra parlayan bıçaklarını yabani otlara savuruyorlardı. Arkalarında Dr. Lockwood'un evinin uzanıp giden çimenliği, yeşil bir şantunga benziyordu.

"Merhaba Jamie. Yine ne düşünüyorsun?" En iyi arkadaşının babası Bay Maxted verandada aniden ortaya çıkmıştı. Köpekbalığı kıyafetinde, yalnız, fakat hoş endamıyla gerçek dünyayı büyük bir bardak viski sodanın filtresinden geçirerek izleyen adam, aşağıda yabani otları toplayan kadınlara, purosundan bir nefes çekerek dikkatle, uzun uzun baktı.

"Eğer Çin'deki tüm insanlar sıra halinde otursalardı, Kuzey Kutbu'ndan, Güney Kutbu'na kadar uzanırlardı. Hiç bunu düşünmüşmüydün Jamie?"

"Tüm dünyayı yabani otlardan temizleyebilirler miydi?"

"O şekilde düşünürsen neden olmasın? Duyduğuma göre yavrukurtluktan istifa etmişsin."

"Ehhh!.."Jim, sırf ne işe yaradığını anlamak için girdiği yavrukurtluktan ayrılmasını, Bay Maxted'e açıklamanın bir gereği olup olmadığından tam emin değildi. Ailesinin şaşırtıcı bir biçimde kılını bile kıpırdatmaması, Jim'i hayal kırıklığına uğratmıştı. Jim, Bay Maxted'e yavrukurtları terk etmekle kalmayıp, aynı zamanda ateist de olduğunu ve hatta komünist bile olabileceğini söylemeyi düşündü. Komünistlerin insanları huzursuz etmek konusunda ilgi çekici yetenekleri vardı, bu da Jim'in son derece saygı duyduğu bir şeydi...

Fakat biliyordu ki Bay Maxted buna çok şaşırmayacaktı. Jim, Metropol Tiyatrosu'nun ve pek çok Şanghay gece kulübünün çizimini yapmış olan mimarlıktan gelme yatırımcı Bay Maxted'e hayranlık duyuyordu. Çoğu zaman onun hovarda tavrını taklit etmeye çabalardı, fakat hemen o kadar rahat ve vurdumduymaz olmanın yorucu bir

iş olduğunun farkına varırdı. Jim, kendi geleceği hakkında çok az bilgiye sahipti. Şanghay'daki hayat bütünüyle, yoğun bir şimdiki zamanda yaşanıyordu, fakat kendisini Bay Maxted gibi büyümüş olarak hayal ediyordu. Ve daima elinde viski-soda bardağıyla... Ya da Jim öyle olduğuna inanıyordu. Bay Maxted, Şanghay'a uyum sağlamış, mükemmel bir İngiliz erkeği tipiydi, ki bunu Jim'in babası, o kendisine has ciddiliğiyle hiçbir zaman gerçekten yapmamıştı. Jim ile Patrick, Studebaker'ın ön koltuğuna oturup Bay Maxted'le birlikte yaptıkları araba gezilerinden ve boş gece kulüpleriyle gazinoların öğleden sonra dünyasına doğru çıktıkları, sonucu belirsiz yolculuklardan daima zevk alırlardı. Bay Maxted'in, Studebaker'ı kendi kullanıyor olması Jim'in gözünde oldukça heyecan verici bir numara, hatta biraz da hayasızlıktı. Bay Maxted kulüp sahibinin bürosunda oturup banknot yığınlarını sağa sola koyarken, o ve Patrick, ipek çoraplarını tamir eden Beyaz Rus bar kızlarının anlayışlı bakışları altında, onun parasıyla rulet çarkını çevirip oynarlardı.

Acaba buna karşılık, onun da Bay Maxted'i Hongrao Havaalanı'na yapacağı gizli keşif gezisine götürmesi gerekir miydi?

"Film gösterisini kaçırma Jamie. Askeri havacılıkla ilgili son haberlerden, beni günü gününe haberdar etmen konusunda sana güveniyorum..."

Jim, Bay Maxted'in kenarları tuğla ile çevrili boş yüzme havuzu boyunca sallana sallana yürüyüşünü, içine düşüp düşmeyeceğini merak ederek izledi. Eğer Bay Maxted yüzme havuzlarına daima kazayla düşüyor idiyse, ki bu hep böyle olurdu, o halde niye yalnızca suyla dolu olduğu zaman gerçekleşiyordu bu durum?

TERKEDİLMİŞ ASKERİ HAVAALANI

3 Jim terastan indi. Oyuncak uçağını yabani otları temizleyen kadınların başlarının üzerinden uçurarak, çimenliği boydan boya geçti. Kadınlar ona aldırmayıp bıçak darbeleriyle yabani otları temizleme işini sürdürdüler, fakat Jim ne zaman yakınlarından geçse, belli belirsiz bir ürperti hissederdi. Yolları üzerinde bayıldığı takdirde neler olabileceğini gözünün önüne getirebiliyordu.

Malikânenin güneybatı köşesinde Dr.Lockwood'un anten direği vardı. Tahta parmaklığın yerinden oynayan bölümündeki aralıktan geçen Jim, terkedilmiş bir alana çıktı. Alanın tam ortasındaki yabani şekerkamışlarının arasından bir mezar höyüğü yükseliyordu ve çürüyen tabutlar, yumuşak topraktan, bir dolabın açık çekmeceleri gibi dışarı çıkıyordu.

Jim alanın öbür yanına doğru ilerledi. Höyüğün yanından geçerken kapaksız tabutların içine bir göz atmak için durdu. Sararmakta olan iskeletler, ipek paletler üzerine yatırılmış gibi, yağmurdan ıslanan çamurun içine gömülmüşlerdi. Jim, her gün Şanghay'da gördüğü yeni ölmüş insanların kişisellikten uzak vücutları ile, ve şimdi güneşin ısıttığı herbiri birey olan bu iskeletler arasındaki karşıtlıktan irkilmişti. Yuvalarından dışarı uğramış gözler ve çarpılmış ağızları olan kafatasları, merakını uyandırıyordu. Birçok yönden bu iskeletler, kemiklerini kısa bir süreliğine kiralamış görünen köylü çiftçilerden daha canlı görünüyorlardı. Kendi iskeletini güneşin altında, terkedilmiş havaalanı görüntüsü içinde, bu ıssız alanın ortasında uzanmış olarak hayal etmeye çalışırken, elleriyle elmacık kemiklerine ve çenesine dokundu.

Mezar höyüğünü ve içindeki kemikleri terk edip, sıra halinde uzanan kavaklara doğru gitmek üzere kırlık alanı geçti. Tahta çit merdiveni tırmanarak, kurutulmuş pirinç tarlalarıyla kaplı zemin üzerinde ilerledi. Çitin altındaki gölgelikte kuru bir manda postu duruyordu ve ortalık bomboştu. Yangtze havzasındaki tüm Çinliler, kırsal bölgeyi Şanghay'a göç etmek için terk etmişlerdi sanki. Yüz metre batı yönünde yüksekçe bir sete oturtulmuş demir yapıya doğru, elindeki balsa ağacından yapılma oyuncak uçağını başının üzerinde uçurarak çeltikle kaplı zemin üzerinde koştu. Şekerkamışlarıyla ısırganların boy attığı beton yolun kalıntıları, harabeye dönmüş bir bekçi kulübesinin önünden geçip, adeta bir yabani otlar denizini andıran alana ulaşıyordu.

İşte burası Hongrao Askeri Havaalanıydı ve Jim için büyülü bir yerdi. Galvanizli sacdan yapılma hangar yerinde duruyordu, fakat Çinlilerin, 1937'de Şanghay'a doğru ilerleyen Japon piyade taburlarına saldırdığı bu askeri havaalanından geriye aşağı yukarı başka hiçbir şey kalmamıştı. Jim beline kadar yükselen otların arasına daldı.

Qingdao'daki deniz suyu gibi ılık yüzeyin altında, gizemli akıntıların hissedildiği serin bir dünya vardı. Sert ve serin aralık rüzgârı onları yatırdı ve adeta görünmeyen uçaklar Jim'in çevresinde hava dalgaları oluşturdu. Dikkatle havayı dinlediğinde motorların çıkardığı sesi duyuyor gibiydi.

Jim, balsadan uçağını rüzgâra doğru savurdu, uçak rüzgârın etkisiyle yeniden kendisine dönünce de tuttu. Bu model uçaktan sıkılmıştı bile. Şimdi oynadığı yerde, Çinli ve Japon pilotlar uçuş giysileri içinde durup, saldırı için hareket etmeden önce gözlüklerini takmışlardı. Omuzlarına kadar yükselen daha yüksek otlara doğru yürüdü, dikenli yapraklar bu minyatür pilotun kimliğini öğrenmek istercesine kadife pantolonuna ve ipek gömleğine takılıyordu.

Havaalanının güney sınırını sığ bir hendek oluşturuyordu. Büyük bir olasılıkla çim piste inmeye çabalarken düşürülmüş olan tek motorlu bir Japon avcı uçağının gövdesi, ısırganların arasında yatıyordu. Kanatları, pervanesi ve kuyruk kısmı çıkarılmıştı, fakat pilot kabini yerinde duruyordu. Ancak, koltuk ve önündeki kontrol aletlerinin bulunduğu panonun pas tutan metali, yağmurdan beyazlaşmıştı. Radyatör kapaklarının arasından, bu uçak ile pilotunu gökyüzünde çekip uçuran motorun silindirlerini görebiliyordu. Bir zamanlar pırıl pırıl olan bu metal, şimdi kahverengi süngertaşı kadar pürüzlü görünüyordu, tıpkı Qingdao'daki Alman tabyalarının aşağı tarafındaki koyda, karaya çekilmiş denizaltıların paslanmakta olan dış gövdeleri gibi. Ancak, bütün pasına rağmen, bu Japon avcı uçağı yine de gökyüzüne aitti. Jim, aylardır bunu Amherst Caddesi'ne götürebilmek için babasını ikna etmeye çalışıyor, fakat bir türlü uygun bir yol bulamıyordu. Geceleri pekâlâ kafasının içinde oynayan dünya haberleri filminin ışıklarıyla aydınlatılmış biçimde yatağının yanında durabilirdi.

Jim, uçağını motor kapağının üzerinde bırakıp rüzgâr siperine tırmandı ve hafifçe kendisini pilot koltuğuna bıraktı. Pilota minder görevi gören paraşüt olmadığı için, pilot kabininin zemininde oturmak zorundaydı. Paslanan metalden oluşmuş bir mağaranın içinde gibiydi. Denge tekerlekleri ve iniş takımı kolunun üzerindeki Japon harflerinden oluşan alet göstergelerine uzun uzun baktı. Gösterge tablosunun altında, rüzgâr siperinin kaportasının içinde üst üste yı-

ğılı duran makineli tüfeklerin uçlarını ve ucu pervane şaftına doğru uzanan dişli çarkı görebiliyordu. Pilot kabininin üzerinde anlam veremediği bir güç dalgası vardı sanki. Jim'in hayatında duyduğu tek nostalji, bu kontrol tablosunun önünde oturmuş olan pilotun el değmemiş anılarıydı. Şimdi neredeydi bu pilot? Jim kontrolleri çalıştırıyormuş gibi yaptı, sanki bu içtenlik dolu hareket, çoktan ölmüş olan bu havacının ruhunu geri getirecekti.

Camı kararmış göstergelerden birinin altında, üzerinde Japon harfleri bulunan metal bir bant, alet panosuna tutturulmuştu. Bu, basınç ve yükseklik ayarlarını içeren bir listeydi. Jim metal bantı eskimiş perçinlerinden ayırıp kadife pantolonunun cebine soktu ve ayağa kalktı. Kendini, pilot kabininden yukarı çekip motor kaportasının üzerine tırmandı. Kolları ve omuzları, bu harap uçağın değişmez bir biçimde beyninde harekete geçirdiği karmakarışık duygularla titriyordu. Heyecanını dizginlemeden model uçağını aldı ve havaya doğru bıraktı.

Rüzgâra kapılan uçak, dimdik yana yattı ve havaalanının çevresinde bir yandan öbür yana uçtu. Eski bir beton evin çatısının üzerinden yanlamasına kayıp ötesindeki çime düştü. Oyuncağın hızından etkilenen Jim, motor kapağının üzerinden yere atladı, kollarını, havada uçuşan böcekleri makineli tüfekle vuruyormuş gibi ileri uzatarak eve doğru koştu;

"Ta-ta-ta-ta.....Vera-Vera- Vera!"

Havaalanının sık çalılarla çevrili çit sınırının ötesinde 1937'den kalma siperler bulunan bir alan vardı. Çin Orduları, Şanghay'a doğru ilerleyen Japonları durdurmak için yaptıkları birçok tuhaf şeyden birini de burada gerçekleştirmişlerdi. Harap durumdaki siperler, zik zak çizgiler oluşturuyordu. Çökmüş toprak set, kullanılmayan bir kanalın geçitleri üzerine yapılmış bir grup mezar höyüğünü birbirine bağlamıştı. Savaştan birkaç gün sonra, 1937'de ailesiyle birlikte Hongrao'yu ziyaret edişlerini hatırladı. Avrupalılar ve Amerikalılar gruplar halinde Şanghay'dan gelip limuzinlerini mermi kapsülleriyle kaplı şehir yollarına park etmişlerdi. İpek elbiseler içindeki hanımlar ve gri kostümlü eşleri oradan geçmekte olan bir tahrip müfrezesinin, kendileri için hazırladığı savaş kalıntıları arasından yavaşça yürümüşlerdi. Savaş alanı, Jim'e daha çok tehlikeli bir çöp çukuru gibi

görünüyordu. Cephane kutuları, yolun kenarına dağılmış el bombaları, kibrit çöpleri gibi yığılı işe yaramayan tüfekler ve hâlâ at derilerine yapışık duran top parçacıkları vardı. Otların üzerinde duran makineli tüfeklerin cephane kayışları, zehirli yılanların derilerine benziyordu. Her taraf Çinli askerlerin ölü gövdeleriyle doluydu Yol kenarlarında yan yana dizilmişlerdi ve kanallardaki suda yüzüyorlardı. Köprü ayaklarının etrafında yığılı haldeydiler. Mezar höyüklerinin arasındaki siperlerde yüzlerce ölü asker, yeryüzünün parçalanmış yüzeyine dayalı halde yan yana oturuyorlardı; derin bir savaş rüyası görmek üzere uykuya dalmış gibiydiler.

Jim beton yapıya ulaştı. Islak dünyalarına, silah namlularından belli belirsiz bir ışığın sızdığı güçlü bir kaleydi sanki. Damına tırmanıp açık düzlükte, ısırgan otlarının arasında model oyuncağını arayarak yürüdü. Uçak biraz ötesinde, eski bir siperin paslı dikenli tellerine takılı duruyordu. Kanatlarının kâğıtları yırtılmış, ama balsa ağacından iskeletine bir şey olmamıştı.

Jim, tam bu küçük evin üzerine atlamak üzereydi ki, bir suratın kendisine bakmakta olduğunu fark etti. Tepeden urnağa silahlı bir Japon askeri yarılmış toprak duvarın önünde çömelmiş, tüfeği, abası ve yere serili su geçirmeyen battaniyesi ile adeta denetlenmeye hazırlanmış gibi duruyordu. On sekiz yaşından fazla olmayan bu durgun, aydede suratlı asker, birdenbire ortaya çıkan, mavi kadife pantolonlu ve ipek bluzlu bu küçük Avrupalı oğlana hiç de şaşırmadan dikkatle baktı.

Jim'in gözleri siperin içinde dolaştı. İki Japon askeri daha, tüfekleri dizlerinin arasında, yerden fırlamış ahşap bir kalasın üzerinde oturuyorlardı. Siper, silahlı adamlarla doluydu. Elli metre kadar ileride ikinci bir müfreze yeraltı sığınağında çömelmiş, sigara içip mektuplarını okuyorlardı. Onların ötesinde, gruplar halinde başka askerler vardı ve başları ısırganlarla yabani şekerkamışları arasında güçlükle görülebiliyordu. Bütün bir piyade bölüğü, daha önceki savaşta ölenlerin silahları ile tekrar donatılmış olarak bu eski savaş alanında dinleniyorlardı. Eski arkadaşları mezarlarından kalkmış yeni üniformalarla donanmışlardı sanki. Yüzleri, Şanghay şehir

merkezindeki gökdelenlerin boş çeltik tarlalarını aydınlatan neon ışıklarına dönük halde, alışık olmadıkları güneş ışınları yüzünden gözlerini kırpıştırarak sigaralarını içiyorlardı.

Pilot kabininde, ölü pilotu ayakta dururken görebilmenin beklentisi içindeki Jim, avcı uçağının gövdesine baktı. Bir Japon çavuşu, beton bina ile uçak arasındaki yüksek otların içinde yürüyordu. Güçlü bacakları ile derin ayak izleri bırakıyordu. Son nefesi de ciğerlerine çekerek, sigarasını bitirdi. Her ne kadar çavuş kendisini görmezlikten geliyorsa da, Jim askerin neler yapmayı planladığını tahmin edebiliyordu.

"Jamie...! Hepimiz bekliyoruz... Sana bir sürpriz var!"

Babası çağırıyordu. Havaalanının ortasında durmasına rağmen, siperlerdeki yüzlerce Japon askerini görebiliyordu. Gözlüklerini takmış, gözündeki kumaş parçasını ve korsan giysilerinin ceketini çıkartıp atmıştı. Dr.Lockwood'un evinden koştuğu için nefes nefese olmasına rağmen, Japonları en az rahatsız edebilecek biçimde dik durmak için kendini zorluyordu. Gerilimli anlarda bağırıp çağıran ve kollarını sallayan Çinliler, bunu hiçbir zaman anlamamışlardı.

Yine de Jim, saygılı duruş biçiminin çavuşu memnun etmesine hayret etti. Çavuş, Jim'e en küçük bir bakış atmaksızın, sigarasını fırlattı ve sınır hattından atladı. Dikenli tellerden çekip kurtardığı oyuncak uçağı, yabani otlara doğru fırlattı.

"Jamie, havai fişeklerin sırası geldi..." Babası otların üzerinde sessizce yürüdü. "Gitmemiz gerek artık".

Jim beton yapının çatısına tırmandı. "Uçağım orada, aşağıda. Alabilirim sanırım."

Babası, Japon çavuşun siper çukurlarının kenarlarındaki çit boyunca yürüyüşünü izledi. Jim, babasının konuşmak için çaba harcadığını görebiliyordu. Yüzü pamuk fabrikasındaki işçi liderlerinin kendisini öldürmekle tehdit ettikleri günkü gibi kanı çekilmiş ve gergindi. Fakat, hâlâ bir şey düşünüyordu. "Onu askerlere bırakacağız. Ganimet bulana aittir."

"Uçurtmalar gibi mi?"

"Aynen."

"Çok kızgın görünmüyordu."

"Sanki bir şey olmasını bekliyorlar."

"Gelecek savaşı mı?"

"Sanmıyorum."

Alanda el ele yürüdüler. Yeni akınlar için prova yaparcasına durmadan dalgalanan otlar dışında hiçbir şey kımıldamıyordu. Hangara ulaştıklarında babası, adeta canını acıtarak ebediyen kaybedecekmiş gibi, sımsıkı sarıldı Jim'e. Kızgın değildi ve askeri havaalanını ziyaret etmek zorunda bırakıldığı için de memnun olmuş görünüyordu.

Fakat Jim, kendini biraz suçlu ve sıkıntılı hissediyordu. Balsa uçağını kaybetmiş ve babasını da Japonlarla tehlikeli bir karşılaşmaya itelemişti. Japonların yoluna çıkan yalnız Avrupalılar, çoğu zaman yol kenarına ölü olarak bırakılırlardı.

Dr.Lockwood'un evine döndüklerinde, misafirler gidiyorlardı. Herkes çocuklarını ve dadılarını toparlayıp aceleyle arabalarına atlayarak Uluslararası Yerleşim Bölgesi'ne doğru yola çıkıyordu. Noel Baba giysisinin pantolonu ve ameliyat pamuğundan sakalı ile Dr.Lockwood, giden misafirlerini uğurlarken, Bay Maxted boşaltılmış havuzun başında viskisini içiyor, Çinli hokkabazlar da merdivenlerine tırmanıp kendilerini hayali kuşlara dönüştürüyorlardı.

Hâlâ kaybolan uçağının yasını tutan Jim, Packard'ın arka koltuğunda annesiyle babasının arasında oturuyordu. Acaba, önde, Yang'ın yanında otursa yeni bir yaramazlık yapmasından mı korkuyorlardı? Dr.Lockwood'un partisini berbat etmeyi başarmış ve Hongrao Askeri Havaalanı'nı tekrar ziyaret etme ihtimalini olanaksızlaştırmıştı. Hayal gücünün çok büyük bir bölümünü işgal eden uçak enkazını ve paslanmış pilot kabininde varlığını hissettiği ölü pilotu düşündü.

Jim, bütün bu başarısızlıklara rağmen, annesi Amherst Caddesi'ndeki evlerini birkaç günlüğüne bırakıp şirketin Palace Hotel'deki odasında kalacaklarını söylediğinde çok memnun oldu. Katedral Okulu'ndaki dönem sonu sınavları, geometri ve dinbilgisi ile ertesi gün başlıyordu. Katedral, otelden birkaç yüz metre ötede olduğu için, ertesi sabah bu dersleri yeniden gözden geçirmek üzere fazladan zamanı olacaktı. Dinbilgisi dersinde başarılıydı, hele şimdi ate-

ist olduğundan beri, Rahip Mathews'un geleneksel takdis sözcüklerini duymaktan daima büyük bir zevk alıyordu. ("İlk ve en büyük putperest...")

Annesiyle babası üstlerini değiştirirken ve valizler bagaja doldurulurken Jim, Packard'ın ön koltuğunda oturup bekledi. Bahçe kapısından yola çıktıklarında dilencinin yıpranmış şiltesinin üzerindeki hareketsiz bedenine baktı. Yaşlı adamın sol ayağında Packard'ın Firestone marka lastiklerinin izini görebiliyordu. Yapraklar ve gazete parçacıkları başını örtmüş, şimdiden, içinden çıktığı biçimsiz çöplüğün bir parçası haline dönüşmeye başlamıştı bile.

Jim, yaşlı dilenciye acıdı, fakat nedense yalnızca adamın ayağındaki lastik izlerini düşünebiliyordu. Eğer Bay Maxted'in Studebaker'ı ile gidiyor olsalardı, iz farklı olacaktı; yaşlı adam Goodyear şirketinin amblemi ile damgalanacaktı çünkü.

Jim, düşüncelerinden sıyrılmaya çalışarak arabanın radyosunu açtı. Şanghay'ın şehir merkezinden akşam geçmek için sabırsızlanırdı hep; bu elektrikli ve bakır renkli korkunç kent, yeryüzündeki bütün kentler arasında en heyecan verici olanıydı. Bubbling Well Caddesi'ne ulaştıklarında, yüzünü ön cama dayadı ve gece kulüplerinin, kumarhanelerin sıralandığı, bar kızları, gangsterler ve koruyucularıyla birlikte dolaşan zengin dilencilerin doldurduğu kaldırımı seyretti. Altı bin mil ötede, uluslararası gün değişimi çizgisinin öbür tarafında, Honolulu'daki Amerikalılar, pazar sabahının erken saatlerinde uyuyorlardı. Fakat burada, her şeyde olduğu gibi zamanda da bir gün ileride olan Şanghay, yeni bir haftaya başlamaya hazırdı. Kumarbazlardan oluşan kalabalık Bubbling Well Caddesi'ndeki trafiği engelleyerek, jai alai* stadyumlarına doğru kendilerine yol açıyordu. Zırhlı bir polis kamyonu, tam şoförün üzerinde çelikten yapılma küçük bir kuleye yerleştirilmiş iki Thomson tüfekle, Packard'ın önünden döndü ve kaldırımları bu insanlardan temizledi. İşlemeli giysiler içinde bir grup genç Çinli kadın, kâğıt çiçeklerle süslü bir çocuk tabutuna takılarak tökezlediler. Kolları birbirine kenetli halde Packard'ın radyatör pervanesine doğru sendelediler ve arabanın ön camına küçük elleriyle vurup çirkin sözler haykırarak Jim'in pence-

* Jai alai: Üç tarafı duvarla çevrili bir alanda kauçuk bir topu duvara çarptırmaya ve yakalamaya dayalı oyun. (y.n.)

resinin önünden geçtiler. Park Hotel'in dışında sıra halinde bekleyen faytonlarda yüzlerce Avrasyalı bar kızı, bileklerine kadar inen kürk mantoları içinde oturuyor ve döner kapılardan çıkan otel müşterilerine dişlerinin arasından ıslık çalıyorlardı. Pezevenkleri ise, ellerinde kalan son mücevherlerini satmaya çalışan, yamalı ama temiz giysileri içindeki orta yaşlı Çek ve Polonyalı çiftlerle tartışıyorlardı. Yanıbaşlarında, Nanjing Caddesi'ndeki büyük Sun Sun mağazasının vitrininin önünde, yürüyen kalabalığın aralarında bir grup genç Avrupalı Yahudi, kendilerinden yaşça daha büyük ve pazubentlerinde gamalı haç bulunan Graf Zeppelin Kulübü üyesi bir Alman grubu ile kavga ediyorlardı. Peşlerinde polis sirenleriyle, Cathay Tiyatrosu'nun önünde akşam gösterisine gelmekte olan insanları seyretmek için sokaklara dökülen Çinli tezgâhtar kızlar, daktilolar, dilenciler ve yankesicilerin büyük bir kalabalık oluşturduğu, dünyanın en geniş sinemasının girişine doğru koştular. Kadınlar limuzinlerinden dışarı adımlarını atarken, ortaçağ kostümleri içindeki elli tane kambur şeref muhafızının arasından uzun eteklerini tutarak geçtiler. Üç ay önce, annesiyle babası Jim'i, *Notre Dame'ın Kamburu*'nun gala gecesine götürdükleri zaman, tiyatro idaresi tarafından Şanghay'ın arka sokaklarından toparlanmış iki yüz tane kambur vardı. Her zaman olduğu gibi, tiyatronun dışındaki gösteri, perdede gösterilen herşeyi kat kat aştığı için, haber filmlerinden ve savaşı bitmez tükenmez bir şekilde haurlatan şeylerden uzakta olabileceği şehir kaldırımlarına bir an önce dönmeye hevesleniyordu Jim.

Akşam yemeğinden sonra, Palace Hotel'in onuncu katındaki yatak odasında uzanan Jim, uyanık kalmaya çalışıyordu. Nandao'daki deniz hava üssünden geçen nehre inmek üzere olan Japon deniz uçağının vızıltısını dinliyordu. Hongrao Havaalanı'ndaki avcı uçağının enkazını ve o gün öğleden sonra koltuğunu işgal ettiği Japon pilotunu düşündü. Büyük bir ihtimalle ölü havacının ruhu, Jim'in bedenine girmişti ve Japonlar savaşa İngilizlerin safında katılacaklardı. Jim, kendisini ve yaklaşmakta olan savaşı, Çin Denizi'nin ortasındaki adalardan birine ait olan yalnız adamlarla birlikte, sessiz bir teknenin güvertesinde, pilot giysileriyle ayakta durduğu bir dünya haberleri filminde hayal etti. Böylece, kutsal bir rüzgârın ruhu onları, Pasifik'in karşı tarafına taşıyacaktı.

PETREL'E SALDIRI

Kâğıt çiçeklerden oluşan bir tabaka, sabahın erken saatlerinde suyun yüzeyindeki dalgacıklara kapılarak, mendireğin yağla lekelenmiş ayaklarının etrafında öbek öbek toplanıp, onları rengarenk volanlar gibi sardı. Jim, gün ağarmadan birkaç dakika önce, Palace Hotel'deki odasının pencerelerinden birinin önünde oturuyordu. Okul formasını giymiş, kahvaltıdan önce bir saatlik ödev tekrarı için hazırlanmıştı. Fakat, her zamanki gibi gözlerini Şanghay yalıboyundan ayırmakta güçlük çekiyordu. Otelin dışındaki seyyar satıcıların tavalarından balık kafalarının ve yerfıstığı yağında cızırdayan fasulye ezmesinin kokusu yükselmeye başlamıştı bile. Pruvalarında göz resimleri çizili, tung yağıyla boyanmış Çinli yelkenli gemileri, Pudong kıyısına yanaşmış uyuşturucu yüklü mavnaların yanından yavaşça süzüldü. Set boyunca binlerce feribot ve mavna demirlemişti. Burası öyle bir kentti ki hâlâ karanlıkta gizlenen yüzer kulübelerle doluydu. Fakat Pudong'un fabrika bacalarının arasında güneşin ilk ışınları, USS *Wake* ve HMS *Petrel*'in kare profillerini aydınlatarak, nehrin üzerine yayılıyordu.

Set boyunca sıralanmış evlerin ve otellerin karşısında Amerikan ve İngiliz savaş gemileri, nehrin ortasında demirli duruyorlardı. Jim, sahildeki partiden *Petrel*'egeri dönen iki İngiliz subayını taşıyan tekneyi izledi. *Petrel*'in kaptanı Polkinhorn'la Şanghay şehir kulübünde tanışmıştı ve nehirdeki bütün savaş gemilerini tanıyordu. Set'in üzerindeki Halk Bahçeleri'nin yanında, adeta meydan okurcasına İngiliz Konsolosluğu'nun karşısında rıhtıma yanaşmış duran İtalyan zırhlısı *Emilio Carlotta*'nın, geceleyin demirini toplayıp gittiğini, o inci rengi ışıkta bile fark etmişti. Bacası ve üst bölmesi savaşta kullanılan kamuflaj desenleriyle boyalı ve kirli silahlarla dolu güdük Japon gemisi, hemen onun yerini kapmıştı. Pruvasının her iki yanındaki çapa sallandırma deliklerinden pas damlıyordu. Köprü pencerelerinin çelik bumbaları hâlâ kapalıydı. Ön ve arka silah kulelerinin top siperlerini kum torbaları koruyordu. Jim, bu güçlü gemiye bakarak, Yangtze Boğazı'nı denetlerken zarar görmüş olabileceğini düşündü. Gemiciler ve subaylar, kaptan köprüsünün etrafında dolanıyorlardı. Bir sinyal lambası, nehrin karşısına mesaj göndermek üzere

çakıp sönüyordu.

Nehrin iki mil yukarısında Nandao'daki deniz hava üssünün ötesinde, Çinlilerin 1937'de nehri kontrol altına alma çabaları sırasında batırdıkları yük gemisi engel oluşturuyordu. Çelik direklerinden ve baca deliklerinden güneş ışınları süzülüyordu. İçeri giren akıntı, lüks kamaraları doldurarak güverteyi ıslatıyordu. Babasının pamuk fabrikasını ziyaret ettikten sonra, şirketin büyük sandalıyla geri dönerlerken, daima bu yük gemilerine tırmanmanın özlemini duyar, unutulmuş geziler dünyasının üzerinde pas mağaracıklarının oluşmuş batık kabinlerini araştırmayı düşlerdi.

Halk Bahçeleri'nin önündeki Japon savaş gemisini izledi Jim. Köprüdeki sinyal lambası ısrarla yanıp sönüyordu. Acaba bu yıpranmış silah platformu, kendi demirlerinin üzerinde batmak üzere miydi? Jim, Japonlara karşı derin bir saygı beslemesine rağmen, gemileri Şanghay'da İngilizler tarafından daima kötü duruma düşürülüyordu. Hongku'daki Japon Konsolosluğu'nun yanında nehrin altına doğru yarım mil ötede demirli duran kruvazör *Idzumo, Wake* ve *Petrel*'den çok daha etkileyici görünüyordu. Aslında, Japonların Çin Filosu'nun amiral gemisi olan *Idzumo*, İngiltere'de yapılmıştı ve 1905'teki Rus-Japon savaşı sırasında Japonlara satılmadan önce Kraliyet Donanması'na hizmet etmişti.

Işık, bu gemicilerin hayranları tarafından atılan çelenkler gibi suyun yüzeyini süsleyen kâğıt çiçekleri birer birer aydınlatarak, nehir boyunca ilerledi. Her gece, Şanghay'daki akrabalarının gömülebilmeleri için para ödeyemeyecek kadar fakir olan Çinliler, tabutları kâğıt çiçeklerle süsleyip Nandao'daki ölü yakılan odun yığınlarının ordan suya atarlardı. Tabutlar bir akıntıyla uzaklaşıp diğerleriyle geri gelirlerdi, beraberlerinde şehrin attığı bütün enkazı da sürükleyerek, Şanghay kıyılarına dönerlerdi. Kâğıt çiçek çayırları, hareket halindeki akıntının üzerinde sürüklenir ve şişmiş gövdeleri gece boyunca sabırlı Yangtze tarafından beslenmiş gibi görünen yaşlı kadın ve erkeklerin, genç annelerin ve küçük yavrularının çevresinde yüzen minyatür bahçeler halinde kümelenirlerdi.

Jim, bu cesetler yarışından hiç hoşlanmıyordu. Kâğıt çiçeklerin yaprakları, yükselmekte olan güneş ışınlarının altında, Nanjing Caddesi'ndeki terörist bombasının kurbanlarının çevresine dağılmış

olan bağırsak birikintilerine benziyordu. Dikkatini Japon savaş gemisine yönelti. Bir filika indirilmişti ve nehrin karşısındaki USS *Wake*'e doğru yola çıkmak üzereydi. İçinde bir düzine Japon denizcisi mızraklar gibi dimdik tüfekleriyle, yüzleri birbirlerine dönük olarak oturuyorlardı. İki deniz subayı tepeden tırnağa resmi giysiler içinde, pruvada ayakta duruyordu bir tanesinin eldivenli elinde megafon vardı.

Sabahın bu kadar erken saatinde tören ziyareti yapmalarından kafası karışan Jim, pencere pervazına tırmanıp kalın cama abandı. Her biri elli denizci taşıyan iki karakol gemisi *Idzumo*'dan yola çıkmıştı. Üç tekne nehrin ortasında buluştular ve motorlarını durdurdular. Kâğıt çiçeklerle eski valizlerin arasında ağır ağır süzüldüler. Güvertesinde, Hongku et pazarına doğru yol alan havlayan köpeklerle dolu bambu kafesler bulunan motorlu bir Çin yelkenlisi, hızla yanlarından geçti. Elindeki şişeden bira içmekte olan çıplak biri, dümende ayakta duruyordu. Yelkenlinin dalgası savaş gemisinin filikasını sırılsıklam ederken, rotasını değiştirmek için en ufak bir çaba göstermedi. Serpintiyi umursamayan Japon subayı, megafonundan *Wake*'e seslendi.

Kendi kendine gülen Jim, avuçlarını pencereye vurdu. Şanghay'da herkesin çok iyi bildiği gibi, Amerikalı subayların hiçbiri tekne üzerinde değildi. Hepsi Park Hotel'deki odalarında derin uykularında olmalıydılar. İşte o anda, uykulu Çinli tayfa, üzerinde şortu ve yeleği olduğu halde kamarasından çıktı. Karşıdan gelen karakol gemisine başını sallayarak, pirinç direği cilalamaya koyulduğu sırada, denizciler güçlükle tahta iskeleye tırmanıp hızla güverteye çıktılar. Ellerindeki süngü takılı tüfekleriyle mürettebatın Amerikalı olanlarını arayarak, gemi boyunca koştular.

İkinci bir sahil karakol gemisinin izlediği motorlu yelkenli HMS *Petrel*'e doğru yaklaştı. Köprüdeki genç İngiliz subayla, soğuk bir tavırla sepetlediği Japonlar arasında oldukça açık ve net bir değiş tokuş oldu. Bu tavrın aynısını Jim, Singapur limanındaki kruvazörü çevreleyen kütükten oyma sandallarının içindeki satıcılardan, Cava Adamı kafalarını ve oyma filleri almayı reddeden anne ve babasında da görmüştü.

Japonlar, İngilizlere veya Amerikalılara bir şey mi satmaya çalı-

şıyorlardı. Jim, boşuna zaman harcadıklarını biliyordu. Kolları ileri uzanmış, pencerenin yanında dururken yavrukurtlukta o kadar isteksizce öğrenmek zorunda kaldığı semaforu hatırlamaya çalıştı. Filikadaki Japon subay, Halk Bahçeleri'nin önündeki savaş gemisine elindeki lamba ile işaret veriyordu. Işık suyun karşı tarafını aydınlatınca, yüzlerce Çinlinin İngiliz Konsolosluğu'nun önünden geçip koştuklarını fark etti. Duman ve istim bulutları, savaş gemisinin bacasından dışarı pompalanıyordu; gemi sanki patlamak üzereydi.

Öndeki topun namlusu infilak etti, ortalık birden aydınlandı, köprü ile güverte kavrulmuştu. Kapsül, *Petrel*'in dış yüzeyine çarptığı sırada, altı yüz metre kadar ötede, buna yanıt veren başka bir patlama daha duyuldu. Bu kulakları sağır eden patlamanın basınç dalgası, Set'in civarındaki otellere çarpıp şiddetle parçalandı ve kalın cam Jim'in burnuna çarptı. Savaş gemisi gerideki kuleden ikinci kapsülü ateşlediğinde, kendini yatağın üzerine atıp ağlamaya başladı, fakat hemen toparlandı. Karyola başlığının arkasına çömeldi.

O sırada Japon Konsolosluğu'nun yanındaki *Idzumo* kruvazörü de ateşe başlamıştı. Üç bacasından yükselen ve suyun üzerinde kara boğa yılanı gibi kıvrılan dumanların arasından silahları çakıyordu. *Petrel* buhardan oluşmuş bir tabut örtüsünün içinde saklanmış gibiydi. Bu örtünün altında suya yansıyan ölkeli ateşlerin peş peşe çakışını görebiliyordu. İki Japon avcı uçağı Set'in üzerinden uçtu, o kadar alçaktaydılar ki Jim kabinlerinde oturan pilotları seçebiliyordu. Bir sürü Çinli tramvay raylarının karşı tarafına dağıldı, bazıları rıhtım yönüne giderken, diğerleri otel basamaklarına sığındılar. "Jamie! Ne yapıyorsun?" Babası yalınayak, pijamalarıyla yatak odasına daldı. Kendi kaldığı yerdeki bu odayı adeta tanımakta güçlük çekiyormuşcasına, tereddüt ederek eşyalara baktı. "Jamie, pencereden uzak dur! Hemen giyin ve annenin sana söylediklerini yap. Üç dakika içinde gidiyoruz."

Jim'in üzerinde okul forması ile blazer ceketinin olduğunu fark etmemiş gibiydi. Çok yakınlarından gelen kapsül ateşine karşı gözlerini korumaya çalışırken, nehrin tam ortasından bir patlama sesi duyuldu. Havaifişek gösterisindeki roketler gibi, *Petrel*'in yanan parçaları havaya dağıldı ve suya düştü. Jim, kendini gürültü ve dumandan uyuşmuş hissetti. İnsanlar otelin koridorlarından aşağıya

koşuyorlardı; yaşlıca bir İngiliz kadın asansör boşluğuna doğru çığlık atıyordu. Yatağının üzerine oturup, alevler içindeki geminin nehre gömülen gövdesini seyretti. Birkaç saniyede bir ortasından kıvılcımlar patlıyordu. *Petrel*'deki İngiliz gemiciler çıkmaya çalışıyorlardı. Makinelilerden birine adam yerleştirmişler, *Idzumo*'ya ateş ediyorlardı. Fakat Jim onları olduğu yerden dimdik izliyordu. Savaşı, pencereden yaptığı anlaşılmaz işaretleri motorlu filikadaki Japon subayın, yanlış yorumlaması sonucunda, kendisinin başlatmış olabileceğini düşündü. Yavrukurtluktan ayrılmaması gerektiğini şimdi iyice anlıyordu. Büyük bir ihtimalle Rahip Mathews, kendisini casusluk yaptığı için okulun önünde sopasıyla döverdi.

"Jamie! Yat yere!" Annesi ara kapıda dizlerinin üzerindeydi. Yaylım ateşinin bir anlık duraksaması sırasında, Jim'i titreşen pencerelerden çekip halının üzerine yatırdı.

"Okula gidiyor muyum? Dinbilgisi sınavı var biliyorsun."

"Hayır, Jamie. Bugün okul tatil olacak. Bakalım Yang bizi eve götürebilecek mi?"

Jim, onun soğukkanlılığından etkilenmişti. Savaşı kendisinin başlattığını ona söylememeye karar verdi. Annesiyle babası giyinir giyinmez, oteli terk etmek üzere yola çıktılar. Asansörleri Amerikalı ve Avrupalı müşteriler grubu kuşatmıştı. Merdivenlerden inmeyi reddederek metal parmaklıkları yumruklayıp hava bacalarından aşağıya bağırıyorlardı. Ellerinde valizleri, üzerlerinde paltoları ve şapkaları vardı. Sanki Hong Kong'a gidecek olan ilk buharlı gemiye binmeyi kararlaştırıyorlardı. Annesi de onlara katıldı, fakat babası kolunu yakaladı ve merdiven sahanlığına doğru yol açmaya çalıştı.

Jim, harcadığı çaba yüzünden dizleri birbirine çarparak, giriş lobisine onlardan önce ulaştı. Çinli mutfak personeli, aşağı katlardaki müşteriler, Beyaz Rus memurlar deri mobilyaların ve saksıların içindeki palmiyelerin arkalarına çömelmişlerdi. Fakat Jim'in babası döner kapılara doğru hızla ilerleyerek yanlarından geçti.

Ateş kesilmişti. Set boyunca, haraketsiz tramvaylar, park etmiş arabalar, siyah pantolonları içinde topallayan yaşlı dadılar, boş faytonlar çeken hamallar, dilenciler ve sampan* miçoları ile üniformalı

---

* Sampan: Dibi düz kayık (y.n.)

otel hizmetkârları arasında Çinlilerden oluşan bir kalabalık koşuyordu. Arasından *Idzumo* ve *Wake* gemilerinin direk uçlarının göründüğü, sisle kaplı bir kent büyüklüğündeki gri duman örtüsü, nehrin üzerinde duruyordu. Halk Bahçesi'nin yanındaki Japon savaş gemisinin bacasından hâlâ akkor halinde kurum fışkırıyordu.

Petrel, demir atma deliklerine kadar batmıştı. Geminin ortasından ve kıçından buhar çıkıyordu. Jim, filikanın başında, yerlerini almak üzere sıra halinde bekleyen gemicileri görebiliyordu. Set boyunca, ardında bıraktığı izlerden kıvılcımlar çıkan bir tank ilerledi. Terk edilmiş bir vagonun çevresinde zıplayarak fırıldak gibi dönüp, telgraf direğine dayalı bir çekçek arabasına bindirdi. Çarpışma sırasında fırlayan çarpık çurpuk bir tekerlek, yolun ağzında yan yattı. Kılıcını kaldırmış, önünde giden tekerleği kamçılayacakmış gibi duran, hücum taburlarının komutanı Japon subayla yarışıyor gibiydi. Kıyı boyunca uçan iki avcı uçağının pervanelerinin yol açtığı dalgalar kulübelerin bambu damlarını parçalayarak yere çömelmiş duran yüzlerce Çinlinin ortaya çıkmasına neden oldu. Halk Bahçeleri'ndeki süs ağaçlarının arasından tiyatro oyuncuları gibi ortaya çıkan bir tabur Japon denizcisi Set boyunca ilerledi. Mavzer tüfekli subay tarafından yönetilen, süngü takmış bir müfreze, İngiliz Konsolosluğu'nun merdivenlerini hızla tırmandı.

"Araba orada!.. Koşmamız lazım!" Jim'le annesinin ellerini tutan babası ikisini de sokağa sürükledi. Jim, hızla geçen bir hamal yüzünden yere düştü. Bağrı açık Çinlinin geri dönüp özür dilemesini beklerken şaşkınlıkla yerde yatıp kaldı. Sağından solundan hızla adamlar geçiyordu. Ardından kendini toparladı, şapkasıyla blazerindeki tozlarını silkeleyip Şanghay Kulübü'nün önünde park etmiş duran arabaya doğru annesiyle babasının peşinden gitti. El çantalarını yerleştirirken, *Petrel*'in devrik gövdesinden çıkıp nehre doğru ağır ağır yayılan mazot dumanından boğulacakmış gibi olan bir grup yorgun Çinli kadın basamaklarda oturuyorlardı.

Set boyunda yola çıktıklarında, Japon tankı, Palace Hotel'e ulaşmıştı. Kaçmakta olan personel, işli Amerikan üniformaları içindeki Çinli komiler, beyaz tunikli hizmetkârlar, sıkı sıkıya tuttukları şapkaları ve valizleriyle Avrupalı müşteriler, tümüyle otelin çevresini sarmışlardı. Her birinin yanındaki kamufle edilmiş sepetin içinde

asker bulunan iki Japon motosikletlisi, tankın önünden ilerledi. Pedallarının üzerinde durarak, çekçekler, bisikletler, at arabaları ve omuzlarından sarkan ham pamuk balyalarının altında ezilen hamalların arasından kendilerine yol açmaya çalışıyorlardı.

Oldukça büyük boyutlarda bir trafik tıkanıklığı, Set'i çoktan işlemez hale sokmuştu. Şanghay'ın kalabalıklığı ve dağınıklığı, kendini istila edenleri bir kez daha girdabına almıştı. Belki de savaş bitmişti. Şimdi kendisi trafiğin içinde olan Packard'ın arka penceresinden çevresindeki Çinlilere avazı çıktığı kadar bağıran bir Japon astsubayı izledi Jim. Başından kanlar fışkıran ölü bir hamal ayağının dibinde yatıyordu. Bir Lincoln Zephyr'in yolunu tıkadığı tank, araç kalabalığı arasında tuzağa düşmüştü adeta. Socony binasının tepesindeki gece kulübünün dansçıları olan iki kürklü genç Çinli kadın, mücevherli küçük elleriyle ağızlarını kapatıp, kontrol görevlileriyle mücadele ederken gülüşüp kikirdiyorlardı.

"Burada bekleyin!" Jim'in babası kapısını açıp yola indi. "Jamie, annene dikkat et!"

USS *Wake*'i ele geçiren denizciler, makineliyle ateş ediyorlardı. Köprünün üzerindeki silahlı askerler ise *Petrel*'den kıyıya doğru yüzen İngiliz denizcilere ateş açmışlardı. Geminin yaralı dolu filikası, Fransız Özel Bölgesi'ndeki rıhtımın altındaki çamurları ancak kaplayan sığ suda batmak üzereydi. Kollarından kan akan gemiciler, baldırlarına kadar kara çamurun içine battılar. Yaralı bir astsubay suya düştü. Set'in karanlık iskelelerine doğru sürüklenip gitti. Birbirlerine kenetlenmiş denizciler, hızlanan akıntı karşısında çaresiz bir halde çamurun içinde uzanıyorlardı. İlk cenaze çiçekleri onları bulmuş, omuzlarının etrafında toplaşmaya başlamışlardı bile.

Jim bakışlarıyla, ruhumda kalabalık eden küçük sampan teknelerinin hamalları arasından kendisine yol açmaya çalışan babasını izledi. Şanghay kulübünden kaçan bir grup İngiliz bey, paltolarını ve ceketlerini çıkarıyorlardı. Ceketsiz halde yelekleriyle iskelenin altındaki çamura atladılar. Baldırlarına kadar çamura gömülürken kollarını sallıyorlardı. USS *Wake*'in üzerindeki iki Japon denizcisi, filikaya ateş etmeyi sürdürdü, fakat İngilizlerden ikisi yaralı denizciye ulaşmıştı. Koltuk altlarından kavrayıp çamur düzlüğe doğru çektiler. Babası, rıhtımın iskeleleri arasında rastgele sürüklenen yaralı

astsubayı yakaladığında, akıntı göğsüne kadar yükselmişti. Adamı tek eliyle sürükleyerek sığ suyun içine doğru çekti ve yağlı çamurun içinde, onun yanına son derece yorgun bir halde dizlerinin üzerine çömeldi. Diğer kurtarıcılar da batmakta olan filikaya ulaşmışlardı. Son yaralı denizcileri de dışarı çıkarıp, hep birlikte suya düştüler. İkinci bir parti İngilizin yardımıyla sahile doğru yüzmeye ve emeklemeye başladılar.

Petrel'den yükselen yanan petrol bulutu Set'i aşıp yaklaşmakta olan Japonlarla birlikte tıkanık haldeki trafiği de içine aldı. Jim camını kaparken, Packard ileri savruldu, şiddetle bir o yana, bir bu yana sallandı. Ön camdan kırık cam parçacıkları düşüp oturma yerlerine saçıldı. Kapının kenarı annesinin başına çarptığı sırada, Jim yolcu kabininin arka tarafında yerde yatıyordu.

"Jamie, arabadan çık... Jamie!"

Şaşkınlık içindeki annesi, kapısını açtı, sallanan koltuktan el çantasını alıp yola indi. Çinli dansçıların terk ettikleri Lincoln Zephyr'i geçip kendine yol açmak için önündekileri zorlayan Japon tankı, tam arkalarındaydı. Arabanın arka tamponunu tekerleğine kadar ezdi, o ağır arabayı Packard'ın arkasına yapıştırıp adeta onunla bütünleştirdi.

"Kalk, Jamie!.. Eve gidiyoruz..."

Bir eliyle yaralı yüzünü tutan annesi, içe göçen arka kapıyı açmaya çalışıyordu. Tank, Lincoln'ü geçmek için ikinci bir denemeden önce durdu. Japon denizciler, süngüleriyle kalabalığı hizaya sokmaya çalışarak, arabalarla çekçeklerin aralarında dolaşıyorlardı. Jim ön koltuğa geçip şoförün kapısını açtı. Sonra yola atladı, pirinç torba yüklü bir çekçek arabasının dingilinin altına büzüldü. Motor borularından duman püskürten tank ilerledi. Jim annesinin, denizcilerin Set'in karşı tarafına doğru zorla ittiledikleri Çinli ve Avrupalıların oluşturduğu kalabalığın arasına sürüklendiğini gördü. İlk tankı ikincisi izledi, ardından Japon askerleriyle dolu kamufle edilmiş kamyon konvoyu geliyordu.

USS *Wake*'de son bir tüfek atışı duyuldu. Set'in altındaki çamur düzlüğün üzerine yaralı İngiliz gemicilerin sonuncuları da çekildi. Suya gömülen *Petrel*'den sızan yağ, nehrin üzerinde şerit halinde uzanırken, adeta çarpışma alanına dinginlik getiriyordu. Denizcileri

kurtarmaya yardım eden İngiliz siviller, yaralıların yanında yağa bulanmış halde ceketsiz oturuyorlardı. Jim'in babası, yaralı astsubayı çamur düzlüğe doğru çekiştiriyordu. Yorgunluktan bitkin bir halde, eli gevşedi ve iskelenin altındaki kanal borusundan yağlı kıyıya akan sığ dereye çöktü.

Set'in üzerindeki Japon askerleri, Çinlileri ve Avrupalıları arabalarından ve çekçeklerinden inmeye zorlayarak nihumdan uzaklaştırıyorlardı. Jim'le annesi, askeri kamyonların oluşturduğu sıra yüzünden birbirlerinden kopmuş ve kadın ortadan yok olmuştu. On sekiz yaşından büyük olmayan kum rengi saçlı, yaralı genç bir İngiliz gemici, elleri pingpong raketleri gibi ileri uzanmış halde, karaya çıkma iskelesinin merdivenlerini tırmandı.

Okul şapkasını düzelten Jim, çevreyi izleyen küçük tekne hamallarıyla delikanlının yanından hızla geçti. Merdivenlerden aşağı koştu ve iskeleden çamur düzlüğün süngerimsi yüzeyine atladı. Dizlerine kadar gömülüp ıslak toprağın içinde babasına doğru yürümeye çalıştı.

"Onları çıkardık. Aferin Jamie!" Astsubayın gövdesinin yanıbaşındaki babası, derenin içinde oturuyordu. Gözlükleriyle pabucunun tekini kaybetmişti, iş kıyafetinin pantolonu ise petrolden kapkaraydı, fakat hâlâ beyaz yakası ile kravatı üzerindeydi. Bir elinde, İngiliz büyükelçiliğindeki davetlere giderken, annesinin giydiği türden sarı bir eldiven tutuyordu. Jim, eldivene dikkatle bakınca bunun, astsubayın makine dairesi yangınında yanan elinin derisiyle kaplandığını fark etti.

"İşte gidiyor!.." Babası yorgun bir dilenci tavrıyla eldiveni suya şaklattı. Nehrin karşısında, *Petrel*'in devrik gövdesinden boğuk bir patlama duyuldu. Parçalanmış güvertelerden şiddetli buhar püskürüyordu ve savaş gemisi dalgaların altına kaydı. Kaybolan gemiyi kovalarcasına, dalga gibi kabaran bir deli duman bulutu suyun üzerini kapladı.

Babası çamurun içinde geriye yaslandı. Jim de yanına çömeldi. Set'in üzerindeki tank motorlarının sesi, Japon astsubayların emir veren bağırtıları ve şehrin üzerinde daireler çizerek uçan uçakların vızırtısı, tümüyle uzakta kalmıştı. *Petrel*'in ilk parçası onlara ulaşmak üzereydi. Can yelekleri, kalas döşemenin parçaları arasında sü-

rüklenen ipleriyle tente gibi görünen halat parçası, batan savaş gemisinin dipteki yerinden oynattığı devasa bir denizanasına benziyordu.

Susturuculu silahın atışına benzeyen bir ışık titreşimi rıhtım boyunca geçti gitti. Jim babasının yanına uzandı. Üzerlerindeki Set'te yüzlerce Japon askeri duruyordu. Süngüleri kılıçtan bir set gibi, adeta güneşe karşı çıkıyordu.

HASTANEDEN KAÇIŞ

5 "MİTSUBİŞİ...ZERO-SEN... ah... Nakacima... ah..." Jim, çocuk koğuşundaki karyolasında yatmış genç Japon askerinin, hastanenin üzerinde uçan uçakların isimlerini yüksek sesle sıralayışını dinliyordu. Şanghay gökleri uçaklarla doluydu. Asker yalnızca iki üp uçağın adını biliyordu ve bitip tükenmeyen hava harekâtını izlemekte güçlük çekiyordu.

Son üç gündür Fransız Bölgesi'ndeki St.Maric Hastanesi'nin en üst katındaki koğuşta sakin sakin dinlenen Jim'i tek rahatsız eden şey, genç askerin arada sırada sigara içmesi ve uçakları yanlış tahmin etmesiydi. Koğuşta yalnız başına annesiyle babasını düşünüp yakında kendisini ziyarete geleceklerini ümit ediyor ve Nandao'daki deniz hava üssünden kalkan deniz uçaklarının seslerini dinliyordu.

"...ah...ah..." Yine şaşıran asker başını salladı ve tertemiz yere bakıp bir tane sigara izmariti aradı. Giriş katının altındaki koridorda Jim, hastanenin bu bölümünü işgal eden Japon askeri polisiyle tartışan Fransız misyoner rahibeleri duyabiliyordu. Şiltelerin sert oluşuna, her yatağın başucunda, beyaz badanalı duvarlarda asılı sevimsiz ikonlara -Çinli havarilerle çevrili çarmıha gerili küçük İsa- ve uğursuz kimyasal kokuya rağmen -ki bunun derin dini duygularla ilgisi olduğundan kuşkulanıyordu-, savaşın en sonunda başlamış olduğuna inanmakta güçlük çekiyordu. Kendisine yabancı olan bu duvarlar, onu çevresindeki her şeyden soyutluyordu; yüzüne bakan her surat

garipti.

Dr.Lockwood'un Hongrao'daki balosunu ve kendilerini kuşa dönüştüren Çinli göstericileri hatırlayabiliyordu. Fakat *Petrel*'in bombalanması, Packard'ı ezen tank, *Idzumo*'nun devasa topları, tümüyle düzmece bir dünyaya aitti. Neredeyse Yang'ın salına salına koğuşa girmesini ve her şeyin Şanghay film stüdyolarında çekilen teknikolor bir kahramanlık öyküsünün parçası olduğunu söylemesini bekliyordu.

Gerçek olan, hiç kuşkusuz, babasının yaralı denizcileri çekmeye yardım etmesi ve ölü astsubayın yanında altı saat boyunca oturdukları çamur düzlüktü. Japonlar bile saldırılarının hızından o denli şaşkınlardı ki, sanki zaferlerini kavrayabilmeleri için bir süre beklemek zorunda bırakılmışlardı. Pearl Harbor Baskını'nın ardından birkaç saat içinde Şanghay'ı kuşatan Japon Orduları, Uluslararası Yerleşim Bölgesi'ne elkoymuşlardı. USS *Wake*'i ele geçirip, Set'i işgal eden denizciler otellerin ve kıyı evlerinin önünde resmi geçit yapıyorlardı.

Bu arada *Petrel*'den kurtulmayı başaranlar ve bunların kurtulmalarına yardım eden İngiliz siviller, kanalizasyon borusunun yanındaki çamur düzlükte kalmışlardı. Askeri polislerden silahlı bir grup, iskeleden inip aralarında yürüdüler. Başından yaralı Kaptan Polkinhorn ve ikinci kaptanı götürülüp, diğerleri güneşin altında oturmaya terk edildiler. Tepeden tırnağa üniformalı bir Japon subayı, eldivenli eliyle silahının kınını tutarak yaralı ve yorgun adamlar arasında dolaşıp her birine dikkatle baktı. Yorgun babasının yanında blazeri ve şapkasıyla Jim'e takıldı gözleri; besbelli ki Katedral Okulu'nun süslü armalarından kafası karışmıştı ve Jim'in İngiliz Kraliyet Donanması'nda alışılmışın dışında, genç bir asteğmen olduğunu düşünüyordu.

Bir saat sonra Kaptan Polkinhorn motorlu bir filikayla batık *Petrel*'in bulunduğu bölgeye götürüldü. Ama kaptan gemiyi terk etmeden önce belgelerini yok etmeyi başarabilmişti. Sonraki günler Japonlar, her defasında başarısızlıkla sonuçlanan, belge kutularını bulma çabasıyla, dipteki enkaza dalgıçlar yollayıp durmuşlardı.

---

* Vichy: Orta Fransa'da kent; Nazi işgali sırasında geçici Fransız başkenti. (y.n.)

Saat onu biraz geçe Japonlar Set'i yeniden açıp binlerce huzursuz Çinli ve Avrupalı tarafsızı rıhtım boyunca dizdiler. *Petrel*'in yaralı mürettebatına bakıp, "Yükselen Güneş" merasimle USS *Wake*'in gönderine çekilirken sessiz ve sakin beklediler. Babasının yanında soğuk aralık güneşinde titreyen Jim, rıhtımda sımsıkı birbirine yanaşmış duran Çinlilerin ifadesiz gözlerini inceledi. Ortak Refah Alanı'na girmemekte direnenlere somut bir ders olarak, Müttefik kuvvetlerin, Japon İmparatorluğu tarafından tam anlamıyla aşağılanmalarına tanık oluyorlardı. Neyse ki birkaç saat sonra Vichy Fransası ve Alman elçiliklerinden bir grup görevli kalabalığın arasından kendilerine yol açtılar. Yaralı İngilizlere yapılan davranışları durmadan konuşarak protesto ettiler. O sırada, ruhsal durumlarındaki değişiklik anlarından birinde olan Japonlar, merhamet gösterince tutsaklar St.Marie Hastanesi'ne götürüldüler.

Jim'in tek düşüncesi hastaneyi terk edip, Amherst Caddesi'ndeki annesine geri dönmek oldu. Dizlerini tedavi eden Fransız doktor ve kendisini yıkayan hemşireler, Jim'in İngiliz öğrenci olduğunu görünce salıverilmesini istediler. Fakat Japonlar hastanenin bütün bir bölümünü ele geçirmiş, Çinli hastaları dışarı atıp her kata bir muhafız yerleştirmişlerdi. En üst kattaki çocuklar koğuşunda da genç bir asker görevlendirilmişti. O da rahibelerden sigara isteyip tepedeki uçakların isimlerini yüksek sesle söyleyerek vakit geçiriyordu.

Çinli bir rahibe Jim'e, babasının diğer sivillerle birlikte alttaki koğuşta ve hâlâ kalp spazmının aşırı heyecanının etkisinde olduğunu, fakat muhtemelen birkaç gün içinde çıkmaya hazır olacağını söyledi. Bu arada, kendi bildikleri birtakım nedenlerden ötürü, Japon Genel Kurmay Başkanlığı, Kaptan Polkinhorn ve adamlarının yürekliliklerini övmeye başlamıştı. İkinci gün *Idzumo*'nun komutanı bushido geleneklerine bağlı olarak, her yaralıya başlarını eğerek teker teker selamlayıp saygılarını gösteren bir grup üniformalı görevliyi hastaneye yolladı. İngilizlerin sahibi olduğu, fakat uzun bir süredir Japon sempatizanı görünen İngilizce gazete *Shanghai Times*'ın kapak sayfasında *Petrel*'in fotoğrafı ve mürettabatın cesaretini göklere çıkartan bir makale vardı. Ana başlık Japonların Pearl Harbor Baskını'nı ve Manila'daki Clark Field'ın bombalanmasını anlatıyor-

du. Tarafsız bir haber ajansı tarafından sağlanan karakalem çizimler, çamura gömülü Amerikan savaş gemilerinin duman çıkan bacaları ve cehennemi sahnelerle doluydu.

Şimdi artık Japonlar savaşı kazandıklarına göre, Şanghay'da hayatın büyük bir olasılıkla normale döneceğinin hesabını yapıyordu Jim. Genç asker, Jim'e gazeteyi gösterdiğinde, dikkatle Japon uçak gemilerinden havalanan avcı uçaklarının fotoğraflarını, yani savaştan bir gece önce Palace Hotel'deki odasında kurduğu hayallerden anımsar gibi olduğu sahneleri inceledi.

Yanındaki yatağa oturan asker, insanı sersemleten bu hayret verici silahla Jim'i etkileyebilmek için hevesle avcı uçağını gösterdi.

"...ah...ah..."

"Nakacima," dedi Jim. "Nakacima Hayabusa."

"Nakacima?" Asker, askeri havacılık konusu, bu küçük İngiliz oğlanın kavrama yeteneğinin çok ötesindeymiş gibi derin bir iç geçirdi. Halbuki Jim, Japon uçaklarının aşağı yukarı tümünü tanıyordu. Çin-Japon Savaşıyla ilgili ait İngiliz haber filmleri açıktan açığa Japon uçakları ve pilotlarıyla alay ederdi, fakat babası ve Bay Maxted onlardan daima saygıyla söz ederlerdi.

Koruma onbaşısı merdiven başından yukarıya doğru sert tonda bir emir yolladığında, Jim babasını nasıl görebileceğini merak ediyordu. Genç asker bu küçük ve sessiz onbaşıdan müthiş korkuyordu, besbelli ki Japon Ordusu'nda en önemli rütbe buydu. Sigara izmaritini atıp tüfeğini aldı ve işaret parmağını Jim'e doğru, onu uyarır biçimde sallayarak koğuştan fırladı.

Yalnız kalmaktan memnun olan Jim, hemen yataktan fırladı. Pencereden, bitişik bölümün balkonunda bir grup nekahat devresindeki Çinli yetimi görebiliyordu. Avrupa'dan gelme, bir Fransız yardım sevenler derneği tarafından bağışlanan gecelikleri içinde bütün günü Jim'i seyretmekle geçirdiler. 1937'de, nehrin karşısından gelebilecek serseri kurşunlara karşı yerleştirilmiş kum torbalarıyla korunan metal yangın merdiveni, iki bölme arasındaki bağlantıyı sağlıyordu.

Jim, çıplak ayakla koğuşun arka kapısına doğru yürüdü. Kum torbalarının arasında dar bir geçit vardı. Çevreye saçılan kum, canı sıkılan Fransız doktorların attıkları sigara izmaritleri ile çöplük hali-

ne gelmişti. Kırık cam parçacıklarının arasından yolunu bulup yangın çıkışından ilerledi. Paslanmış bir köprüyle alttaki koğuşa bağlantısı olan karşı bölmeye, metal bir merdiven boşluğu iniyordu.

Jim hızla merdivenlerden indi ve köprüyü geçti. Bu katta bir yerlerde babası ve *Petrel*'den sağ çıkmayı başarabilmiş olanlar vardı. Geçide bakan koğuşların pencereleri kapkara katranla boyanmıştı. Gözleri yuvalarından fırlamış yetimlerin izlediği Jim, bölmenin çevresindeki geçitten geçti. Koğuşun arka kapısı sürgülüydü, fakat tokmağı çektiği sırada Çinli çocuklar balkonlarının altına sindiler. Silahlı bir Japon askeri bölmeler arasındaki kuyuya doğru haykırarak, damda duruyordu. Süngüleri takılı askerler hastanenin avlusunda koştular. Yan sepeti silah dolu olan bir motosiklet, girişten içeri savrularak geçti. Jim, bot ve tüfek dipçiklerinin seslerinin merdiven taşlarında çınlamasını duyabiliyordu, aynı anda Fransız bir rahibenin karşı çıkan sesi yükseliyordu.

Jim kilitli kapıların dışındaki kum torbalarının arasına çöktü. Askerler çocukların koğuşunda dolaşırlarken, paslanmış ızgaralardan kum akıyordu. Foch Caddesi'nde bir klakson sesi çınladı ve Şanghay'daki tüm Japon işgal güçlerinin kendisini aradıklarını düşündü...

Bir sürgü tıkırtısı oldu, kapı karanlık koğuşa doğru açıldı. Güneş ışığının hafif huzmesinde Jim, mağaraya benzeyen odanın bandajlı adamlarla ve rahibelerle dolu olduğunu gördü. Adamların bazıları yerde yatakların arasında yatıyorlardı. Rahibeler ise Japon askerleri tarafından silahlar ve sedyelerle kenarlara doğru itilip kakılıyordu. Genç İngiliz denizcilerin renksiz yüzleri güneşe doğru dönerken, hastalık ve yaraların pis kokusu karanlık odadan dışarı sızıp Jim'e kadar ulaştı.

Japon onbaşı üzerindeki pijamalarıyla sigara izmaritlerinin arasında çömelmiş duran Jim'e dikkatle baktı. Kapıyı çarptı. Jim, onun Japon askerlerinden birine yumruğuyla vururken bağırdığını duydu.

Bir saat sonra Jim'i çocuk koğuşunda bırakıp gitmişlerdi. Foch Caddesi'nde klakson sesleri duyulurken Jim, bir kamyonun hastane birimine geri dönüşünü izledi. *Petrel*'in mürettebatı ve onların kur-

tulmalarına yardım eden sekiz sivil İngiliz, merdivenlerin altında bir araya toplanmış, kamyona yükleniyorlardı. Sedyelerde yatan yaralı adamlar, güçlükle oturabilen diğerlerinin bacakları arasındaydılar.

Jim babasını göremedi, fakat Fransız hemşire onu, kendilerini Hongku'daki askeri hapisaneye götürecek olan kamyona doğru yürürken gördüğünü söyledi.

"Bu sabah denizcilerden biri kaçtı. Başımız belâda" Hemşire, Japon onbaşının onaylamayan, sabit bakışı altında dikkatle Jim'e baktı. Hemşire son zamanlarda Jim'e daha önce hiç takınmadığı bir tavırla kızıyordu. Jim'in kızgınlığı yaptığı herhangi bir şeyden ötürü değil, içinde bulunduğu koşulları değiştirmekteki yetersizliği yüzündendi.

"Amherst Caddesi'nde mi oturuyorsun? Evine geri dönmelisin."

Hemşire, Jim'in yeni yıkanmış giysilerini yatağın üzerine yerleştiren bir Çinli rahibeyi eliyle işaret ederek yanına çağırdı. Jim, onların kendisinden kurtulmak istediklerinin farkındaydı. "Annen seninle yakından ilgilenir."

Jim giyindi, kravatını bağlayıp okul şapkasını özenle düzeltti. Hemşireye teşekkür etmek istedi, oysa o yetimleriyle ilgilenmek üzere çoktan terk etmişti odayı.

ELİ BIÇAKLI GENÇ

Çarpışmalar Şanghay'ı daima dinçleştirir, tıkanık yollarının nabzını hızlandırır. Oluklardaki cesetler bile daha canlı görünürdü. Köylü kadınların oluşturduğu kalabalıklar Foch Caddesi'nin kaldırımlarını doldurmuştu. Cercle Sportif Français'nin dışında satıcılar el arabalarıyla birbirlerini dürtüklerken, tekerlekleri adeta birbirine kenetleniyordu. Sürekli korna sesleri içinde birbiri ardına yanaşmış arabaları kuşatan el arabaları ve çekçekler bir sıra halindeydiler. Parlak Amerikan takım elbiseli genç Çinli gangsterler birbirlerine küfürler savurarak köşe başlarında duruyorlardı. Regency Hotel'in dışında, çekçeklerdeki bar kızları, yanlarında fedaileri oldu-

ğu halde, üzerlerindeki kürk mantolarıyla bir gezintiye çıkarılmayı bekleyen çekici eşler gibi oturuyorlardı. Tüm kent sanki Uluslararası Yerleşim Bölgesi'nin geri alınışını, yani Amerikalı ve Avrupalılardan başka bir Asyalı güç tarafından ele geçirilişini kutlamak üzere sokaklara dökülmüştü.

Ancak Jim, Petain Bulvarı ile Haig Bulvarı'nın kesişme noktasına ulaştığında, bir İngiliz polis çavuşu ile Şanghay polis kuvvetine bağlı iki Sih astsubayın bulundukları çıkma köprünün üzerinden trafiği yönettiklerini gördü. Arkalarında duran tek bir Japon askeri de onları gözetliyordu. Japon piyadeleri, yollarda ilerleyen kamufle edilmiş kamyonların içinde, gezintiye çıkmış gibiydiler. Radyum Enstitüsü'nün önünde, eldivenlerin düzelten bir grup memur duruyordu. Coca-Cola ve Caltex'in ilan duvarlarına kukla rejimin işbirlikçi lideri, Wang Jingwei'in yeni bir posteri yapıştırılmıştı. Petain Bulvarı'ndaki Çinli askerler taburu gürültülü sloganlar atarak Jim'e yetiştiler. Del Monte Casino'nun barok tarzında inşa edilmiş ön cephesinin altında gelişigüzel bir tavırla yerinde saydıktan sonra, sert adımlarla uzaklaşıp stadyumu geçtiler; bu halleriyle açık turuncu üniforma ve Amerikan stili lastik ayakkabı giymiş bir hamallar ordusunu andırıyorlardı.

Haig Caddesi'ndeki tramvay duruğının dışında halka açık bir idamı seyreden yüzlerce yolcu, son derece sessizdi. Büyük bir olasılıkla yankesici veya Kuomintang casuslarından olan bir kadınla bir adamın kapitone giysiler içindeki gövdeleri, tahta platformun üzerinde yatıyordu. Kan, çelik rayların metal kanallarına aktıkça, Çinli astsubaylar potinlerini siliyorlardı. İdam mangasını kenara çekilmeye zorlayan çan sesiyle, içi yolcu dolu bir tramvay yaklaştı. Bağlantı kayışı tıslama sesi çıkaran ve üzerindeki elektrik telinden kıvılcımlar sıçrayan tramvayın ön tekerlekleri yıllık işçi sendikası yürüyüşü için boyanmış gibi ıslak ve parlak kızıl renkteydi.

Jim, çoğu zaman kalabalığı izlemek için duraksardı. Okuldan eve giderken Yang, arabayı genellikle kentin eski kesiminden geçirirdi. Halka açık idamlar, sıralarla çevrilmiş ve tahta tabanı aşınmış tik ağacından yapılma idam sehpalarının bulunduğu minyatür stadyumda yapılırdı ve daima düşünceli bir izleyici kitlesinin ilgisini çekerdi. Jim, Çinlilerin şans eseri hayatta olduklarını kendilerine hatır-

latmak için, bu ölüm manzarasından zevk aldıklarına karar vermişti. Yine aynı nedenle dünyayı bir şey sanmanın saçmalığını kendilerine hatırlatmak için acımasız olmaktan hoşlanıyorlardı.

Jim, başları ayrılmış gövdelere dikkatle bakan hamalları ve köylü kadınları seyretti. Tramvay yolcularının arkadan bindirmesi bu küçük ölümü bastırarak onları kenara itmeye başlamıştı bile. Jim arkasına döndüğü anda gözü kömür mangalının üzerinde una bulanmış yılan parçaları satan bir kaldırım satıcısına takıldı. İçinde tek bir yılanın yüzdüğü tahta kovanın içine yağ damlacıkları sıçradı. Yılan cızırdayan yağın içine atılırken, son bir çırpınışla yenilgiyi kabul etti. Satıcı sıcak kepçesi ile Jim'in başını koparmak ister gibi bir hamle yaptı, fakat Jim orada park edilmiş çekçeklerin arasına kaydı ve deponun girişine doğru kana bulanmış tramvay rayları boyunca koştu. Bekleşen yolcuları iteleyerek geçti, saz örgüsü sepetlerinin içinde tavukları taşıyan bir grup köylü kadının oturduğu beton bankın üzerine sıkıştı. Kadınların vücutlarından pis bir ter kokusu yayılıyordu, fakat Jim hareket edemeyecek kadar yorgundu. Kalabalık kaldırımlarda iki milden fazla yürümüştü. Fakat bildiği bir şey varsa o da, bir el arabası hamalı veya Şanghay'ın onbinlerce küçük gangsterlerinden birinin adamı olabilecek genç bir Çinli tarafından izlenmekte olduğuydu. Ölü gibi kemiksiz suratlı, yağlı siyah saçlı ve uzun boylu, deri ceketli genç, Jim'i stadyumun dışında gözüne kestirmişti. Şanghay'da çocuk kaçırmalar çok yaygındı. Ailesi, Yang'a güvenmeyi öğrenene kadar Jim'in okula giderken dadısıyla birlikte olmasında ısrar etmişlerdi. Jim, gencin aslında deri ayakkabıları, blazer ceketi, havacı saati ve göğüs cebine takılı Amerikan dolma kalemi ile ilgilendiğini tahmin etti.

Genç, kalabalığın arasından çıkıp, Jim'e doğru yürüdü; sarı elleri sansar gibiydi. "Amerikalı mısın?"

"İngiliz. Şoförümü bekliyorum."

"İngiliz... oğlum. Sen gel şimdi."

"Hayır, işte orada."

Delikanlı Çince küfrederek ileri uzandı ve Jim'in bileğini kaptı. Parmaklarıyla saatin metal kısmını çekiştirirken, kayışı çözmeye uğraştı. Tavukları kucaklarında uyuyan köylü kadınlar hiç ilgilenmediler. Jim delikanlının koluna vurdu ve parmaklarının kolunun alt

tarafını kavradığını hissetti. Deri ceketinin içinden bıçak çekmiş, Jim'in elini bileğinden ayırmak üzereydi.

Jim kolunu sökercesine çekti. Delikanlı onu yeniden ele geçirmeden önce sağındaki köylü kadının dizlerindeki sazdan yapılma sepetini devirdi. Çinli çocuk topuklarıyla yere düşen tavuğu tekmeleyerek sırt üstü devrildi. Kadınlar yerlerinden fırlayıp bağırmaya başladılar. Onları umursamadan bıçağını yerine koydu. Jim, tramvay yolcularının oluşturduğu sıraların aralarından moraran bileğini onlara göstermeye çalışarak koşarken, delikanlı da peşindeydi.

Jim, depodan yüz metre kadar uzaklıkta, Joffre Caddesi'ne ulaştı. *"Rüzgâr Gibi Geçti"* adlı filmin bir yıldır izinsiz Çince olarak gösterildiği Nanjing Tiyatrosu'nun asma kilitli giriş kapısında biraz dinlendi. Yanan Atlanta'nın hemen hemen gerçek boyutları ölçüsünde büyütülmüş taklidinin üzerinden Clark Gable ile Vivien Leigh'in resimlerinin asılı durdukları panoda bir bölümü yırtılmış yüzlerini gördü. Çinli marangozlar, Şanghay göklerine yükseliyormuş izlenimi veren yangın ve duman resimlerinin bulunduğu panoları keserek indiriyorlardı. Bu dumanları, başıbozuk Kuomintang askerlerinin Japon istilasına karşı direndikleri Eski Kent'in ucuz kiralık evlerinin bulunduğu bölgeden yükselen ateşlerden ayırt etmek son derece güçtü.

Ucuz lastik ayakkabıları ile kalabalığın arasında sekip zıplayan eli bıçaklı genç hâlâ arkasındaydı; Joffre Caddesi'nin ortasında, Fransız Bölgesi'nin batı sınırını üst üste yığılı kum torbalarıyla belirleyen polis kontrol noktası vardı. Jim Vichy polisinin de, Japon askerlerinin de kendisine yardım etmeyeceklerini biliyordu. Yarış pistinin üzerinde uçmakta olan tek motorlu bomba uçağını seyrediyordu hepsi.

Uçağın gölgesi yolun karşısına yansıdığı anda Jim, Çinli gencin şapkasını kapıp omuzlarını kavradığını hissetti. Ama kendini kurtardı, çekçek arabalarının aralarına dala çıka ve "Nakacima! Nakacima!" diye bağırarak, kalabalık sokağın karşısındaki kontrol noktasına doğru koştu.

Vichy üniforması giymiş yardımcı kuvvetlerden Çinli bir asker değneği ile vurmaya çalıştı, fakat Japon nöbetçilerden biri Jim'i görünce durdu. Gözü bir anda Jim'in önünde tuttuğu küçük metal

levhaya takıldı. Üzeri Japon harfleriyle dolu bir levhayı Jim, Hongrao'daki askeri havaalanında gördüğü terk edilmiş avcı uçağından almıştı. Bu küçük oğlanı bir an için hoş görerek bir aşağı bir yukarı yürüyüşüne devam etti ve tüfeğinin dipçiğiyle selamladı.

"Nakacima!"

Jim, kontrol noktasından geçen yaya kalabalığının arasına katıldı. Tahmin ettiği gibi, kendisini izleyen genç dikenli telin Fransız tarafında bekleşen çekçek hamalları ve dilenciler arasında yok olmuştu. Jim, daha önce de olduğu gibi, bir kez daha, resmen düşmanı olmalarına rağmen Japonların kendisi için Şanghay'daki tek kurtuluş olduklarının bilincine varmıştı.

Bir yandan zedelenen kolunu ovuşturup, diğer yandan da okul şapkasını kaybettiği için kendi kendisine kızarken, en sonunda Amherst Caddesi'ne ulaştı. Bileğinde kalan koyu renk izleri kapamak için gömlek kolunu iyice indirdi. Annesi Şanghay sokaklarındaki tehlike ve vahşetten daima endişelenirdi ve Jim'in kentin çevresinde yaptığı uzun bisiklet turlarından hiç haberdar olmazdı.

Amherst Caddesi tamamiyle terk edilmişti. Dilenci kümeleri ve mülteciler yok olmuşlardı. Teneke kutulu yaşlı adam bile gitmişti. Jim, annesinin yatak odasındaki kanapede oturup Noel'den söz edişini görebilmenin özlemi içinde, garaj yolunda koştu. Artık savaş konusunda tartışmayacaklarından emindi.

Ön kapıya üzeri Japon harfleriyle dolu uzun bir bez parçası çivilenmişti; bezin üzerinde kayıt numaraları ve mühürler basılıydı. Zili çaldı uşağın kapıyı açmasını bekledi. Kendisini son derece yorgun ve parçalanmış ayakkabıları kadar eski hissediyordu. Hırsızın bıçağının blazer ceketinin kolunu dirsek yerinden kestiğini fark etti.

"Haydi oğlum, acele et." dedi kendi kendine. "Seni öldüreceğim..." diyecekti, ama kendini tuttu.

Ev sessizdi. Hizmetkârlar bölümünde, dadıların çamaşır teknesi kavgalarına benzer en ufak bir ses duyulmuyordu. Bahçıvanın çiçek tarhlarının çevresindeki yeşil çimleri biçme sesi olan klip-klip'e benzer bir ses de duyulmuyordu. Babası kış boyunca filtrenin çalışmasını sağlayacak bir sistem yapmış olmasına rağmen yüzme havuzunun motoru da durdurulmuştu. Yatak odasının pencerelerine bakınca, havalandırmanın kepenklerinin de kapatılmış olduğunu

gördü.

Jim, boş evde çınlayan zilin sesini dinledi. Zil düğmesine artık uzanamayacak kadar yorgun olduğu için, cilalanmış basamaklara oturdu ve berelenmiş dizlerine üfledi. Anne ve babası, Vera, dokuz hizmetkâr, şoför ve bahçıvanın hep birlikte dışarıda olmaları imkânsız gibi bir şeydi.

Garaj yolunun alt yanından boğuk, ağır bir motorun tekleyen egzozu gibi bir ses duyuldu. Japonlara ait paletli bir araba, antenlerinin arasında ayakta duran mürettabatı ile Amherst Caddesi'ne girdi. Mercedes marka bir limuzini Alman Bölgesi'nin dışına çekip kaldırıma çıkarmak için yolun ortasında ilerliyordu.

Jim terastan atlayıp bir sütunun arkasına saklandı. Evi, üzerine kırık cam parçaları yerleştirilmiş, yüzeyi kırmızı kiremitle kaplı bir duvar çevreliyordu. Kiremitleri parmak uçlarıyla kavrayıp vestiyerin bulunduğu odanın parmaklıklı penceresinin altındaki duvara tırmandı. Kendisini beton çıkıntının üzerine çektikten sonra, cam parçalarının arasından dizlerinin üzerinde süründü. Geçen yıl gece bekçisinin ve bahçıvanın bilgisi dışında, bu duvara birçok kez tırmanmış ve her defasında da birkaç sivri ucu daha yerinden oynatmıştı. Kenardan sarkıp, yaz evinin arkasındaki sedir ağacının karanlık dallarının arasına atladı.

Önünde Jim'in kendi evlerinden çok daha fazla benimsediği sessiz ve her yanı kapalı bahçe vardı. Burada hayal dünyası içinde kendi başına oynardı. Vurulmuş gibi yapıp, çiçek tarlalarının arasına kendini atar, daha sonra da yerinden kalkarak bayrak direğinin altındaki kayalığa hücum ederken, üzeri gülle kaplı kameriyenin damında uçağı düşmüş bir pilot, tenis kortunun arkasındaki kavakların arasında yüksekte duran bir nişancı veya çimenlikte hava tüfeği ile koşan bir piyade olduğunu hayal ederdi.

Yazlık evin arkasındaki gölgeliklerden veranda pencerelerine baktı. Tepesinde hissettiği bir uçak, çok hızlı koşmaması için onu adeta uyardı. Hiç girilmemesine rağmen bahçe kararmış ve sanki daha vahşileşmişti. Biçilmemiş çim yavaş yavaş dalgalanmaya başlıyordu. Rododendronlar, hatırladığından daha koyu renkli görünüyorlardı. Bahçıvanın önem vermediği bisikleti terasın merdivenlerinde yatar durumdaydı. Çoğalan otların arasından yüzme havuzu-

na doğru yürüdü. Suyun yüzeyi yapraklar ve böcek ölüleriyle kaplıydı ve kenarlarda pis bir iz bırakan suyun seviyesi, hemen hemen bir metre kadar alçalmıştı. Beyaz duvarların üzerinde ezilmiş sigara izmaritleri duruyordu. Tramplenin altında ise bir paket yüzüyordu.

Jim, evin arkasındaki hizmetkârlar bölümüne giden patikayı izledi. Avluda bir kömür sobası vardı, fakat mutfak kapısı kilitliydi. Evden gelen ses var mı, diye dinledi. Mutfak merdivenlerinin yanında çöp toplayıcısının kapalı körüğü duruyordu. Kompresörden, eviyenin yanındaki mutfak duvarına doğru bir oluk uzanıyordu. İki yıl önce daha küçükken, uşakla birlikte annesi akşam ziyafetine mönü hazırlarken, bu oluktan tırmanarak korkutmuştu annesini.

Bu kez motorun çalıştırılması gibi bir tehlike yoktu. Metal körüğü kaldırdı, tırpan gibi keskin bıçakların arasından tırmanıp yağlı oluğun kenarından ilerledi. Metal kapak beyaz kiremitli mutfağı ortaya çıkaracak bir biçimde kendi kendine geriye sallandı.

"Vera! Geri döndüm! Benim! Hey!"

Jim yere doğru eğildi. Evi daha önce hiç böylesine karanlık görmemişti. Buzdolabının etrafındaki su birikintisinin üstünden geçti, hole girdi. Annesinin odasına çıkan merdiveni tırmanırken, havanın tuhaf bir biçimde ekşi ekşi koktuğunu hissetti.

Annesinin dağınık yatağının üzerine giysileri gelişigüzel atılmıştı ve açık valizler yerde duruyordu. Birisi annesinin saç fırçalarını ve parfüm şişelerini tuvalet masasının üzerinden aşağı savurmuştu. Talk pudrası, cilalı parkeyi tümüyle kaplamıştı. Pudra tabakasının üzerinde pek çok ayak izi vardı ve ağır postalların açık seçik görüntüleri arasında, annesinin çıplak ayak izlerinden kendi çevresinde döndüğü anlaşılıyordu. Tıpkı annesiyle babasının foks-trot ve tango elkitapçıklarında gösterilen karışık dans figürleri gibiydiler.

Jim aynanın ortasından yansıyan yıldıza benzeyen kendi görüntüsüne bakarak yatağın üzerine oturdu. Bu upuzun aynanın ortasına ağır bir cisim fırlatılmıştı, ve boş evin içine dağılan parçalardaki görüntüleri odanın bir yanından öbür yanına uçar gibiydiler.

Annesinin yatağının ayakucunda, onun ipek geceliğinin kokusuyla gevşemiş bir halde uyuyakaldı.

SUYU ÇEKİLEN HAVUZ

7 Amherst Caddesi'nde zaman durmuştu. Jim, Odalar arasında asılı duran, terk edilmiş evin içinde dolaştıkça onu saran toz bulutu kadar kımıltısızdı. Neredeyse unutulmuş kokular, çok uzaklarda kalmış bir halı zevki, ona savaştan önceki dönemi hatırlatıyordu. Üç gün boyunca annesiyle babasının geri dönmelerini bekledi. Her sabah yatak odasının penceresinin üzerindeki eğimli dama tırmanıp Şanghay'ın batısındaki banliyölerdeki sokaklara dikkatle bakıyordu. Şehrin dışından gelip içine doğru ilerleyen sıra halindeki Japon tanklarını seyrediyor ve ailesinin Yang'la birlikte Packard'ın içinde geri dönüşlerini görebilmek için sabırsızlanırken, blazer ceketini tamir etmeye çalışıyordu.

Tepesinden pek çok uçak geçiyordu, Jim de zamanını uçak tiplerini tahmin etmeye çalışarak geçiriyordu. Hemen altında, el sürülmeyen ve bahçıvanın artık budamadığı çit ve kesmediği çimler yüzünden her geçen gün daha da koyu bir karanlığa bürünen bahçe vardı. Jim, öğleden sonraları, taşların arasından tırmanıp *Wake* gemisine saldıran Japon denizcilerden birisiymiş gibi, kendi kendine oynuyordu. Fakat, bahçedeki oyunlar gizemini yitirmişti. Zamanının büyük bir kısmını annesinin yatak odasındaki uzun kanapede geçiriyordu. Parçalanmış aynadaki deforme olmuş görüntüye baktı; annesinin varlığı, tıpkı kullandığı koku gibi havaya sinmişti. Jim, Latince ödevini yaparken, birlikte geçirdikleri uzun saatleri ve onun, kendisine Çin'den daha fazla yabancı gelen ve savaştan sonra okuluna devam edeceği İngiltere'deki çocukluğuna ait anlattığı öyküleri hatırladı.

Çevresindeki yere saçılmış pudranın üzerinde annesinin ayak izlerini görebiliyordu. Anlaşılan aşırı hevesli bir partner, muhtemelen tango öğrettiği Japon subaylarından biri tarafından bir o yana, bir bu yana sürüklenmişti. Hayatında izlediği tüm tangolardan daha vahşi görünen bu tangonun ayak izleriyle dans etmeyi denedi ve düştü, kırık aynayla elini kesti.

Yarasını emerken, annesinin kendisine mah-jongg* öğretişini ve duvarlarda o esrarlı renkleriyle içeri dışarı hareket eden kiremitle-

* mah-jongg: Domino benzeri taşlarla oynanan bir Çin oyununun Batı'daki versiyonu. (y.n.)

ri anımsadı. Jim, mah-jongg üzerine bir kitap yazmayı düşündü, fakat kuralların çoğunu unutmuştu. Çalışma odasındaki halının üzerine, seradan çıkardığı bambu kamışlarından bir küme yığdı. Babasının kendisine öğrettiği bilimsel kurallara göre, insanı kaldıracak kadar güçlü bir uçurtma yapmaya koyuldu. Fakat Amherst Caddesi'ndeki Japon devriyeleri uçurtmayı bahçede uçururken görürlerdi. Bu düşünceden şimdilik vazgeçen Jim, boş evin içinde salına salına gezindi, yüzme havuzundaki su seviyesinin alçalışını izledi.

Buzdolabındaki yiyeceklerden kötü bir koku yayılmaya başlamıştı, fakat kilerdeki dolaplar Jim'in taptığı nefis yiyeceklerle, konserve meyveler, kokteyl bisküvileri ve dondurulmuş etlerle doluydu. Yemeklerini, yemek masasındaki her zamanki yerinde otururak yiyordu. Akşamları, annesiyle babasının artık gelmeyeceklerinden emin olduktan sonra, evin en üst katındaki yatak odasında Vera'nın daima engellediği şeyi yapıp; oyuncak uçağını yanına alarak uykuya dalıyordu. Ardından da savaş rüyaları görmeye başlıyor ve Japon Deniz Kuvvetleri'nin tüm gemileri Yangtze'den yukarı doğru yüzerken silahları *Petrel*'i batırmak üzere ateş ediyor, o da babasıyla birlikte yaralı askerleri kurtarıyordu.

Dördüncü sabah kahvaltıya indiğinde mutfak musluklarından birini kapamayı unutmuş olduğunu ve depodaki tüm suyun boşaldığını fark etti. Kiler tepeleme soda suyu stokuyla doluydu, fakat Jim artık annesiyle babasının eve dönmeyeceklerini tamamiyle kabullenmişti. Verandadaki pencerelerden, içindeki bitkilerin bakımsızlıktan gitgide büyüdüğü bahçeye dikkatle baktı. Savaşın her şeyi değiştirdiği doğru değildi -aslında Jim değişiklikten yanaydı- fakat her şeyi eski halinde huzursuz ve garip bir durumda bırakmıştı. Ev bile soğuk görünüyordu, sanki küçük ve dostça olmayan bir eylemler dizisiyle kendisinden uzaklaşıyordu.

Moralini düzgün tutmaya çalışarak en yakın arkadaşları olan Patrick Maxted ile Raymond ikizlerinin evlerini ziyaret etmeye karar verdi. Sodalı suyla elini yüzünü yıkadıktan sonra bisikletini almak üzere bahçeye çıktı. Gece boyunca yüzme havuzunun suyu çekilmişti. Jim, havuzu boş olarak hiç görmemişti ve ilgiyle eğimli tabanına baktı. Kararsız dalgalı mavi çizgilerin bir zamanlarki gizemli dünyası şimdi sabah ışığında, köpüklerden oluşma bir kabuğun

içinden güçlükle fark edebiliyordu.Havuzun yapraklar ve pislikle kaplı çinileri kayganlaşmıştı. Bir zamanlar su dolu bir deryada kaybolan en uçtaki krom merdiven, bir çift ezik büzük lastik tekerleğin yanında bitiyordu.

Jim sığ taraftaki uçtan, havuzun içine atladı. Nemli yüzeyde ayağı kaydı ve bereli dizi yerdeki mermerlerde kan izi bıraktı. Hemen üzerine bir sinek kondu. Eğimli tabanda ayaklarına dikkat ederek yürüdü. En uçtaki pirinç borunun çevresinde, geçmiş yazların küçük bir müzesi yatıyordu. Annesinin güneş gözlüğü, Vera'nın saç tokası, şarap kadehi... Babasının Jim'in şerefine havuza attığı yarım gümüş İngiliz Sterlini de aralarındaydı. Jim, birçok kez bir istiridye gibi parlayan bu gümüş paranın yerini tesbit etmiş, fakat ona ulaşmayı başaramamıştı.

Gümüş parayı cebine atıp dikkatle rutubetli duvarlara baktı. Suyu çekilen bir havuzda tam adlandıramadığı uğursuz bir şey vardı; eğer suyla doldurulmasaydı ne gibi bir amaç için kullanılabileceğini düşünmeye çalıştı. Qingdao'daki çıldırmış Alman askerlerinin beton yeraltı sığınakların ve cephaneliklerin duvarlarının üzerindeki kanlı el izlerini anımsıyordu. Öldürme işlemi, büyük bir olasılıkla, Şanghay'ın bütün yüzme havuzlarında tek tek yerine getirilecekti ve duvarlarının da mermerle kaplanmasının nedeni, akan kanı kolaylıkla yıkayabilmek içindi.

Jim bahçeden ayrılıp, bisikletinin tekerleklerini veranda kapısından geçirdi. Hemen ardından hep özlemini duyduğu bir işi yaptı: Bisikletine bindi ve boş odalarda dolaştı. Vera ve hizmetkârların ne denli şoke olabileceklerinin verdiği hazla tekerleklerin kalın halının üzerinde bıraktığı izlerden etkilenmiş bir halde, ustaca babasının çalışma odasında dolaştı. Kapıdan geçip salona saparken, çalışma masasına çarpıp üzerindeki lambayı devirdi. Pedalların üzerinde ayağa kalkıp koltuklarla masaların arasında zikzaklar çizdi, dengesini kaybetti ve kanepelerden birinin üzerine düştü. Yere değmeden yine bisikletine bindi, yemek odasına açılan çift kanatlı kapıya hızla daldı, kanatları geri çekti, uzun cilalı masanın çevresinde çılgınca dönmeye başladı. Kilere doğru bir geri tur yapıp, buzdolabının altındaki su birikintisinin içinde ileri geri hareket ederek, tekerleklerle su sıçrattıktan sonra, mutfak raflarındaki yemek kaplarını dağıttı. En sonunda

aşağı kattaki vestiyer odasındaki aynaya doğru artan bir hızla ilerledi. Ön tekerleği parçalanmış aynaya çarpıp da titrediğinde, Jim aynadaki heyecanlı görüntüsüne haykırdı. Savaş ona, hiç değilse küçük bir kâr payı bırakmıştı.

Jim, ön kapıyı, sevinçle kapadı, Japonların astıkları kumaş parçasını düzeltti ve hemen yakında Columbia Caddesi'nde oturan Raymond ikizlerine doğru yola çıktı. Şanghay'daki bütün evleri, kocaman bir evin odalarıymış gibi düşünüyordu. Columbia Caddesi'nden aşağı doğru uygun adım yürüyen Japonların kuklası bir müfreze Çin askeri hızlanarak geçti ve arkasından bağıran astsubayın önünden gösteriş yaparak uzaklaştı. Telefon direklerinin bir içinden bir dışından geçip, ortadan yok olan dilencilerin arkalarında bıraktıkları tenekeleri devirdi, banliyö bölgesinin kaldırımları boyunca hızla ilerledi.

Jim, Raymondların Colombia Caddesi'nin sonundaki Alman Bölgesi'nde bulunan evlerine ulaştığında nefes nefeseydi. Pedalları çevirmeden, tekerlekleri boşta bırakarak, kenarda park edili duran Opel'leri ve Mercedes'leri, yani Jim'e Avrupa'nın ne durumda olduğuna ilişkin oldukça fikir veren bu acayip, hüzün veren arabaları geçip ön kapının dışında durdu.

Meşe panoların üzerine Japonların uzun kumaş parçası çivilenmişti. Kapı açıldı ve Bayan Raymond'un tuvalet masasını merdivenlerden aşağı sürükleyen iki dadı göründü.

"Clifford burada mı? Ya da Derek? Dadı!"

Jim, dadıların ikisini de çok iyi tanıyordu ve yarı Çince, yarı İngilizce cevap vermelerini bekledi. Fakat onlar Jim'i görmezlikten gelip tuvalet masasını çekmekle uğraştılar. Sıkılmış yumruklara benzeyen deforme olmuş ayakları merdivenlerden kaydı.

"Benim, Jamie, Bayan Raymond..."

Jim dadıları bir adım geçmeye çalıştığı sırada biri uzandı ve yüzüne tokat attı.

Bu darbeden şaşkına dönen Jim, bisikletine doğru yürüdü. Ne okulun boks maçlarında, ne de Foch Caddesi çetesi ile yaptığı kavgalarda, bu kadar şiddetli darbe yemişti. Yüzünün ön tarafı sanki kemiklerinden ayrılmış gibi geliyordu. Gözleri yanıyordu, fakat yine de kendini tutup ağlamadı. Dadılar ömürleri boyunca yıkadıkları ça-

maşırlardan sertleşen kollarıyla çok güçlüydüler. Tuvalet masasıyla onları seyrederken, Jim kendisinin veya Raymondların onlara yaptıkları bir şeyi kendisine ödettiklerini biliyordu.

Dadılar en alt basamağa ulaşana kadar bekledi. Dadılardan biri yeniden vurmaya kesin kararlı bir tavırla geri dönüp ona doğru yürüyünce bisikletine bindi ve hızla pedala basıp uzaklaştı.

Raymondların garaj yolunun dışında, kendi yaşlarında iki Alman çocuk, anneleri Opel'lerinin kapısını açarken top oynuyorlardı. Çoğu zaman Jim'i görünce, anneleri onları durdurana dek Almanca sloganlar savururlar veya taşlar atarlardı. Fakat bugün her üçünde de ses seda yoktu. Jim kızarmış yüzünü göstermemeye çalışarak bisikletiyle yanlarından geçti. Jim'e bakarken, sanki birazdan başına gelebileceklerden endişe duyuyormuş gibi, anneleri oğlanların omuzlarını tuttu.

Dadıların yüzlerindeki öfkeli ifadeden hâlâ şaşkın olan Jim, Maxtedlerin Fransız Bölgesi'ndeki dairelerine doğru yola koyuldu. Kafasının her tarafını şişmiş gibi hissediyordu. Alt çenesinde sallanan bir diş vardı. Annesiyle babasını görmek istiyordu. Tabii savaşın en yakın zamanda bitmesini de. Hatta mümkünse öğleden sonra.

Toz içinde ve aniden kendisini çok yorgun hisseden Jim, Foch Caddesi'ndeki dikenli telle çevrili kontrol noktasına ulaştı. Sokaklar daha az kalabalıktı, fakat yüzlerce Çinli ve Avrupalı, Japon nöbetçileri geçmek için sıra oluşturmuşlardı. Sanki İsviçreli bir Buick araba ile Vichy Fransası'na ait benzin tankerinin kapılardan geçmesi engelleniyordu. Çoğu zaman Avrupalı yayalar sıraların en başında giderlerdi, bu kez çekçek hamallarıyla el arabalarını iten köylülerin arasında sıralarını bekliyorlardı. Sırtında bambu sırıklarıyla ateşte yakılacak odun balyalarını taşıyan ve yanındaki hastalıklı buzağılarıyla birlikte yürüyen çıplak ayaklı bir hamal, yanından sürtünerek geçerken, Jim bisikletine sıkı sıkı yapıştı ve güçlükle ayakta durdu. Ucuz yağ ve pirinç şarabı kokan, kendisi için yepyeni bir Şanghay parfümü içindeki kalabalık, Jim'i sıkıştırıyordu.Önde oturan iki Alman genç, üzeri açık bir Chrysler'le korna çalarak, arka tamponuy-

la da Jim'in elini sıyırarak hızla geçti.

Kontrol noktasından geçer geçmez, Jim bisikletinin ön tekerleğini düzeltip Maxtedlerin, Joffre Caddesi'ndeki evlerine doğru pedala bastı. Fransız stili resmi görünüşlü bahçe, eski Şanghay'ın huzur veren anısı olarak her zamanki gibi kusursuzdu. Asansörle yedinci kata çıkarken, biraz da Bayan Maxted'in Singapur'dan dönmüş olacağını ümit etti ve elini yüzünü temizlemek için gözyaşlarını kullandı.

Dairenin kapısı açıktı. Bayan Maxted'in yerdeki deri mantosunu tanıyan Jim, hole girdi. Amherst Caddesi'ndeki annesinin yatak odasında esen aynı fırtına burada, Maxtedlerin dairesinde de her odayı ayrı ayrı dolanıp dağıtmıştı. Giyeceklerle dolu çekmeceler yatakların üzerine atılmıştı; ayakkabı yığınlarının üzerinde alt üst edilmiş dolapların açık kalan kapıları sallanıyordu, valizler ise Maxted ailesi kendilerine verilen beş dakika içerisinde ne koyacaklarına karar verememişcesine, her tarafta açık duruyordu.

"Patrick..." Jim kapıyı tıklatmadan Patrick'in odasına girmekte tereddüt etti. Şiltesi yere atılmıştı ve açık pencerelerdeki perdeler sallanıyordu. Patrick'in Jim'inkinden çok daha özenle inşa edilen oyuncak uçağı ise tavandan sarkıyordu.

Jim şilteyi yatağın üzerine çekip uzandı. Boş dairenin içindeki soğuk havada dönen uçağı seyretti. Patrick'le birlikte Joffre Caddesi'nin üst tarafındaki bu yatak odasından görülen gökyüzündeki hava akımlarını hayal etmek için ne çok saatler harcamışlardı. Jim, kafasının üzerinde dönen Spitfire'ları ve Hurricane'leri seyretti. Onların hareketleri, çenesindeki acıyı hafifleterek biraz rahatlattı ve savaş bitene kadar oradan giden arkadaşının yatağında sessizce uyuyup kalmak için müthiş bir arzu duydu.

Fakat Jim annesiyle babasını bulmanın zamanının geldiğini anlamıştı.Onları bulamasa da, herhangi bir İngiliz bulmalıydı.

Joffre Caddesi'ndeki Maxtedlerin dairelerinin tam karşı tarafında tüm evlerin İngiliz çalışanlarca kullanıldığı Shell Şirketi ait avlulu bir lojman vardı. Jim ve Patrick çoğu zaman bu ailelerin çocuklarıyla oynarlardı ve Shell çetesinin onur üyeleriydiler. Jim bisikletini Max-

tedlerin garaj yolundan içeri iterken, İngilizlerin gitmiş olduklarını gördü. Avlu girişindeki dikenli telle çevrilmiş kulübenin arkasında bir grup Çinli hamal , bir Japon çavuş gözetiminde, evlerdeki eşyaları askeri bir kamyona yüklüyorlardı.

Dikenli telle çevrili kulübenin birkaç metre ilerisinde çınar ağaçlarının altında duran yaşlı bir adam Japonları seyrediyordu. Havı dökülmüş takım elbisesine rağmen, hâlâ beyaz kolluklar ve kolalı gömlek giyiyordu.

"Bay Gereviç! Ben buradayım, Bay Gereviç!"

Bu yaşlı Beyaz Rus, Shell Şirketi'nin kapıcısıydı ve kapının yanındaki küçük bungalovda annesiyle birlikte oturuyordu. Şimdi ise ön odada sigarasını içerken, bir yandan da tırnaklarını temizleyen bir Japon subay duruyordu. Her ne kadar bu yaşlıca Rus kendisinden hiçbir zaman fazlaca etkilenmediyse de, Jim yine de Bay Gereviç'den her zaman hoşlanmıştı. Amatör ressamlığı da olan bu adam, eğer iyi bir g ünündeyse, Jim'in resim albümüne tüm ayrıntılarıyla yelkenli tekneler çizerdi. Gri mutfak dolabının içi, kolalı yakalar ve minyatür gömleklerle doluydu ve Jim, Bay Gereviç'in gerçek bir gömlek alabilecek parasının olmayışına üzülürdü. Belki Amherst Caddesi'ne kendisiyle birlikte oturmak için gelir diye düşündü.

Bay Gereviç yolun karşısından kendisine gazetesini sallarken, bu düşüncesini yeniden gözden geçirdi. Annesi bu yaşlı Rus'u sevebilirdi, fakat Vera, hayır. Doğu Avrupalılar ve Beyaz Ruslar, İngilizlerden de daha züppe ve kendilerini beğenmiş oluyorlardı.

"Merhaba Bay Gereviç. Annemle babamı arıyorum.

Yaşlı adam Jim'in kızarmış yüzünü işaret edip başını salladı. "Nasıl burada olabilirler? Bütün dünya savaşta, sen ise bisikletinle hâlâ ortalarda dolaşıyorsun..." Japon astsubay, hamallardan birini aşağılamaya başlayında Bay Gereviç Jim'i oradaki çınar ağacının arkasına çekti. Hayal gücü kuvvetli bir ressamın, Japonların bomba yağmuru altında batmakta olan iki büyük savaş gemisi çizimini göstermek için gazetesini açtı. Jim, yanlardaki fotoğraflarda, İngiliz haber filmlerinde hiç yenilmez ve tek başlarına Japonların hakkından gelebilecek güçlü kaleler olarak nitelendirilen *Repulse* ve *Prince of Wales* adlı gemileri görünce tanıdı.

Bay Gereviç "İyi bir örnek değil," diye yansıtı düşüncesini.

"İngiliz İmparatorluğu'nun Maginot Hattı da bu. Yüzünün kıpkırmızı olmasına şaşmamalı"

Kraliyet Donanması'nı savunmak için yalan söylemekten hoşlanmadığı halde Jim, vatansever bir tavırla açıkladı; "Bisikletimden düştüm Bay Gereviç. Annemle babamı aramakla meşgulüm. Pek kolay bir iş değil biliyorsunuz."

"Anlıyorum." Bay Gereviç hızla geçen bir kamyon konvoyunu seyrediyordu. Süngüleri takılı Japon muhafızlar kamyonların arkasındaki menteşeli kapaklarda oturuyorlardı. Onların arkalarında, kafaları birbirlerinin omuzlarında dinlenen, gruplar halindeki İngiliz kadın ve çocuklar, ucuz valizleri ve haki renkli yatak örtülerinin üzerinde, koyunlar gibi sımsıkı birbirlerine bitişik toplanmışlardı. Jim bunların tutsak edilen İngiliz askerlerinin aileleri olduğunu düşündü.

"Delikanlı! Bisikletini sür!" Bay Gereviç Jim'in omuzunu dürttü. "İzle onları!"

"Ama, Bay Gereviç..." Döküntü haldeki bagajlar, Jim'i en az İngiliz askerlerinin tuhaf eşleri kadar rahatsız ediyordu. "Onlarla gidemem. Onlar mahkûmlar."

"Yürü! Sür bisikleti! Sokakta yaşayamazsın!"

Jim gidonu sıkı sıkı tutup da bekleyince, Bay Gereviç başına hafif hafif vurdu ve yolun karşısına geçti. Gazetesini okuyarak nöbetine devam eden Bay Gereviç avludaki evleri soyup soğana çeviren Japonları izlerken, adeta Shell Şirketi'ndeki kaybolan dünyasına ait her şeyin listesini çıkarıyordu.

"Sizi tekrar görmeye gelirim Bay Gereviç". Jim yaşlı kapıcı için üzüldü, fakat Amherst Caddesi'ne dönüş yolculuğu boyunca aklını meşgul eden şey daha çok o iki savaş gemisi idi. İngiliz haber filmleri yalanlarla doluydu. Jim, Japon Deniz Kuvvetleri'nin *Petrel*'i batırdıklarını görmüştü ve bundan da anlaşılıyordu ki artık diğerlerini de batırabilirlerdi. Amerikan Pasifik Filosu'nun yarısı büyük bir olasılıkla Pearl Harbor'da dipte yatıyordu. Belki de Bay Gereviç haklıydı, kamyonları izlemesi gerekirdi. Annesiyle babası, kamyonla götürüldükleri hapishaneye çoktan ulaşmış olabilirlerdi.

Sonunda istemeye istemeye Japonlara teslim olmaya karar verdi. Foch Caddesi'ndeki kontrol noktasını koruyan askerler, kendileriyle

konuşmak isteyen Jim'e ilerlemesi için işaret ettiler, fakat Jim, Japon onbaşılar arasında her şeyden sorumlu birini bulabilmek umuduyla gözlerini dört açtı.

Her nedense o gün Şanghay'da Japon onbaşısı kıtlığı vardı. Yorgun olmasına rağmen eve uzun yoldan gidip Büyük Batı ve Columbia caddelerinden geçti. Japonların hiçbiri yoktu ortalıkta. Fakat, Amherst Caddesi'ndeki evinin girişin ulaştığında, ön kapının dışında Chrysler marka bir limuzinin park etmiş olduğunu fark etti. İki Japon subayı arabadan çıkıp üniformalarını düzeltirken, evin genel görüntüsüne baktılar.

Jim tam onlara doğru sürüp o evde yaşadığını ve teslim olmak istediğini söyleyecekti ki, taştan yapılma kapı sütununun arkasından silahlı bir Japon askeri çıktı. Sol eli ile bisikletin ön tekerleğini tutup sert bir hareketle Jim'i tozlu yolun üzerindeki yığına doğru fırlattı.

PİKNİK ZAMANI

8 Teslim olmayı başaramayan Jim, kırık bisikletiyle Maxtedlerin Fransız Bölgesi'ndeki dairelerine geri döndü. O andan itibaren de Uluslararası Yerleşim'in batı banliyölerindeki terk edilmiş evlerde ve dairelerde tek başına yaşamını sürdürmeye başladı. Pearl Harbor Baskını'ndan sonra tümüne birden Japonlar tarafından el konulan evlerin pek çoğu, İngiliz ve Amerikan vatandaşlarına veya Hollandalı, Belçikalı ve Özgür Fransızlara aitti.

Maxtedlerin dairesi savaş patlamadan birkaç hafta önce Hong-Kong'a uçan zengin bir Çinli aileye aitti. Dairelerin pek çoğu aylardır boştu. Her ne kadar Çinli kapıcı ailesinin bireyleri asansör boşluğunun yanındaki iki bodrum odasında yaşamlarını sürdürmekteyseler de, Bay Maxted'i alıp götüren Japon askeri polis müfrezesi tarafından tamamen sindirilmişlerdi. Kesilmeyen otlar uzar, düzenli bahçeler bozulurken, onlar da zamanlarını süs havuzunun tabanına oturtulmuş beton heykellerin yanına yerleştirdikleri kömür ocağının üzerinde, az miktarda yemek pişirmekle geçiriyorlardı. Fasulye ezmesi ile baharatlı erişteninin kokusu, adeta giysilerini çıkarıyor gibi

görünen su perilerinin heykelcikleri arasında dolanıyordu.

İlk hafta boyunca Jim istediği yere girip çıkmakta serbestti. Bisikletini asansöre yükleyip, yedinci kata çıkar, uşaklara ait alt balkonun üzerindeki mandalı açılmış sivrisinek penceresinden kendini Maxtedlerin dairesine bırakırdı. Maxtedlerin ön kapısına bir gözetleme deliği ile takım halinde elektrikli kilitler yerleştirilmişti. Bay Maxted, yerel işadamlarının kurdukları Çan Kay-şek yanlısı Çin Dostluk Derneği'nin üyesi olarak bir kez kötü bir suikast deneyiminin kurbanı olmuştu. Jim kapıyı kapar kapamaz yeniden açmayı beceremedi, fakat çatı katında oturan Iraklı yaşlı kadından başka kimsenin de kendisini aramayacağını düşündü. Zili çaldığı zaman onun gözetleme deliğine yüzünü dayayışını ve yaşlı yüzünden beliren değişik ifadelerle adeta gizemli bir mesaj yollar gibi bakışını dikkatle izlemişti. Ardından da kadıncağız bu terk edilmiş binanın içinde kusursuz giyimi ve mücevherleriyle, on dakika boyunca hareketsiz asansörün içinde durup beklemişti.

Jim yalnız bırakılmış olmaktan memnundu. Japon askeri tarafından bisikletinden düşürüldükten sonra Maxtedlere dönmeyi güçlükle başarabilmişti. Günün geri kalan kısmını da Patrick'in yatağında uyuyarak geçirmişti. Ertesi sabah Foch Caddesi'nden geçen tramvayların çanları, şehre girmekte olan Japon konvoylarının klaksonları ve Şanghay'ın milli marşı olan binlerce kornonun sürekli sesleriyle uyandı.

Yanağındaki kızarıklık, yüzünü anımsadığından daha ince, ağzını daha gergin ve yaşlı görünümlü bir halde bırakıp kaybolmaya başlamıştı. Patrick'in odasındaki aynada tozlu blazer ceketine ve gömleğine bakıp annesiyle babasının kendisini bu halde de tanıyıp tanımayacaklarını merak etti. Giysilerini ıslak bir havlu ile sildi. Tıpkı Bay Gereviç gibi, gelip geçen Çinlilerin pek çoğu meraklı bir tavırla, dikkatle bakıyorlardı. Bu arada Jim, fakir olmanın da belli avantajları olduğunu fark etti. Hiç kimse ellerini bileklerinden ayırmayı düşünmezdi.

Maxtedlerin kileri viski ve cin kasalarıyla doluydu. Alaaddin'in altın ve elmaslarla dolu mağarası gibiydi, fakat yalnızca birkaç zeytin kavanozu ile bir teneke kokteyl bisküvisi vardı. Jim yemek masasında sade bir kahvaltı yapıktan sonra bisikletini tamire koyuldu. Şang-

hay'da dolaşabilmek, ailesini bulabilmek ve Japonlara teslim olabilmek için bu alete ihtiyacı vardı.

Yemek odasında yere oturup bisikletinin bükülmüş çatallarını düzeltmeye çalıştı. Bükmekte güçlük çektiği elleri tozlu metalden yapış yapış olmuştu. Bir gün önce çok kötü korktuğunu biliyordu. Çevresinde gitgide kendisini savaştan önce tanıdığı güvenli dünyadan ayıran tuhaf bir alan oluşuyordu. Birkaç gün boyunca *Petrel*'in batışıyla ve annesiyle babasının yok oluşlarıyla az çok baş edebilmişti, fakat şimdi aralık ayının yumuşak havasına rağmen kendisini sinirli hissediyor ve çoğu zaman oldukça üşüyordu. Daha önce hiç yapmadığı bir biçimde Maxtedlerin tabak takımını düşürüp kırdı. Herhangi bir şeye dikkatini toplamakta da güçlük çekiyordu.

Bütün bunlara rağmen, Jim bisikletini tamir etmeyi başardı. Ön tekerleği vidalarından çıkarıp, çatalları balkon demirinin kenarına bastırarak düzeltti. Bisikleti misafir odasında denedikten sonra giriş salonuna inmek için asansörü kullandı.

Bisikletiyle Foch Caddesi'nden geçerken Şanghay'ın değişmiş olduğunu gördü. Binlerce Japon askeri sokaklarda kol geziyordu. Ana caddeler boyunca kum torbalarıyla çevrili, birbirini gören nöbet kuleleri yerleştirilmişti. Sokaklar, çekçekler, el arabaları ve kukla milisler komutasındaki kamyonlarla dolu olmasına rağmen kalabalık sindirilmişti. Nanjing Caddesi'nde büyük mağazaların önündeki kaldırımlarda gruplar halinde bekleşen Çinliler, trafiğin içinde salına salına gezinen Japon askerlerini görmezlikten gelip, başlarını önlerine eğiyorlardı.

Hiddetle pedal çeviren Jim, VII. Edward Caddesi'nden çan çalarak giden, ağzına kadar dolu bir tramvayın peşine takıldı. Kızgın Çinliler kenarlara tutunmuşlardı. Mandarin kıyafeti içindeki kafası kazınmış bir genç Jim'e tükürdü ve ardından aşağı atlayıp kalabalığın içine daldı. O kadar sinirliydi ki, bu küçücük hareket bile bir intikam trenini harekete geçirmeye yeterdi. Her taraf Çinlilerin cesetleriyle doluydu. Birbirlerinin omuzlarına yaslanmış halde yarı kesilmiş kafalar, kum torbalarının bulunduğu yerlere yığılıydı ve elleri arkalarından bağlı gövdeler her yana dağılmıştı. Binlerce Amerikan giysili genç gangster gitmişti, fakat Bubbling Well Caddesi'ndeki kontrol noktasında iki askerin mavi ipek takımlı bir genci değneklerle döv-

düklerini gördü. Darbeler başına indikçe, yaka kenarlarından damlayan kanın oluşturduğu kan gölünün içine diz çöküyordu.

Yarış pistinin arkasındaki yan sokaklarda bulunan bütün kumarhanelerle kâşaneler kapanmıştı, bankalarla rehinci dükkânlarının girişleri de demir parmaklıklarla mühürlenmişti. Cathay Tiyatrosu'nun önündeki kambur şeref bekçileri bile görevlerini terk etmişlerdi. Yoklukları Jim'i rahatsız etti. Dilencileri olmaksızın kent daha da fakir görünüyordu. Japon klaksonlarının sonu gelmeyen feryatları, yeni Şanghay'ın küskün ritimlerini oluşturuyordu. Yollar daha önceki küçük kent turlarından daha yorucuydu ve Jim şimdiden son derece bitkindi. Elleri bisikletin gidon demirinden daha soğuktu. Moralini bozmamaya çalışarak, önce babasının bürosundan başlamak üzere Şanghay'da ailesinin tanındığı her yeri ziyaret etmeye karar verdi. Çinli personelin yaşlıca olanları Jim'in üzerine titrerlerdi, her isteğini yerine getirmek için çırpınırlardı.

Fakat Japonlar Sichuan Caddesi'ni kapatmışlardı. Dikenli telden barikatlarla sokağın her iki ucu da tamamen mühürlenmişti adeta. Yüzlerce sivil Japon ellerinde daktilo makineleri ve dosya kutularıyla, yabancı bankalara ve ticari binalara girip çıkıyorlardı.

Jim, gri bir kütle halindeki *Idzumo* kruvazörünün halen denetimi altında bulunan Set'e doğru sürdü bisikletini. Rıhtımdan dört yüz metre açığa demirlemişti. Antika bacaları yeni boyanmış, silah kulelerinin üzerindeki branda tenteleri pırıl pırıldı. Nehrin yukarısına doğru az ileride pruvasında şimdi artık parlak Japon harfleriyle yükselen güneş flaması dalgalanan USS *Wake* duruyor, Şanghay Kulübü'nün önünde ise, uzunca bir vaftiz töreni gerçekleşiyordu. Redingotlu pek çok yetişkin sivil Japon, gösterişli faşist üniformalarıyla Almanlar ve İtalyanlar, önlerinden uygun adım geçen Japon denizcilerle subayları seyrediyorlardı. Tramvay terminalinin rayları üzerine geçici olarak kurulmuş tören alanı, iki tank, birkaç tane top parçası ve denizcilerden oluşan bir hatla çevriliydi. İngiliz ve Amerikan savaş gemilerine karşı kazandıkları zaferin adeta çerçevesini simgeleyen bu eğimli uzun raylar, çizmelerin topuk darbeleri altında çınlayıp ötüyordu.

Bisikletinin gidonuna çenesini yaslayan Jim, Palace Hotel'in girişinde nöbet tutan, süngü takmış askerlere uzun uzun baktı. Hiçbiri

ne İngilizce konuşabilirdi, ne de çarpık çurpuk bisikletiyle bu Avrupalı oğlanın düşman milletlerden olduğu hakkında bir fikir yürütebilirdi. Eğer zorla toplanmış Çinli seyircilerin önünde onlara yaklaşacak olsa nöbetçiler onu yere fırlatıverirlerdi.

Jim Set'ten uzaklaşıp Maxtedlerin dairesine doğru uzun yolculuğuna çıktı. Joffre Caddesi'ndeki kontrol noktasından geçmek üzereyken o kadar yorulmuştu ki, dilenen köylü kadınlarla çekçek arabalarının uyuklayan hamalları arasından küçük aracını itmek zorunda kaldı. Daireye çıktıktan sonra, yemek odasının masasına oturdu ve birkaç kokteyl bisküvisi ile birlikte, yıkanmış zeytin yedi, sifondan akan sodalı su ile yıkandı. Gökyüzünde kendine yol arayan bir balığa benzeyen ve sonu gelmeyen daireler çizerek tavanda yüzer gibi hareket eden uçağın altında duran arkadaşının yatağında uyuya kaldı.

Daha sonraki günlerde, Jim Japonlara teslim olmak için yine çabaladı. Tıpkı okul arkadaşları gibi, teslim olan birini aşağılardı, fakat düşmana teslim olmak tahmin edildiğinden çok daha zordu. Artık Şanghay'ın güvensiz sokaklarında uzun süre pedal çevirmekten yorulmuştu. Şehir Kulübü'nün ve Katedral'in ön avlusunda nöbet tutan Japon askerleri, yanlarına yanaşılamayacak kadar tehlikeliydiler. Bubbling Well Caddesi'ne gelince bir İsveçli'ye ait Plymouth'un peşine düştü, fakat Çinli dilenci çocuklardan biriymiş gibi para attılar ve uzaklaşmasını istediler.

Jim, Bay Gereviç'i arayıp durdu, fakat yaşlı Rus kâhya artık Shell Şirketi'ne bakmıyordu, belki o da teslim olmaya çalışıyordu. Jim, Raymondların evinden çıkarken kendisini izleyen Alman anneyi anımsadı. Kendisi için endişeleniyor gibi görünmüştü. Colombia Caddesi'ni boydan boya bisikletiyle geçip Alman Bölgesi'ne ulaştığında ise malikânenin kapılarının kapalı olduğunu gördü. Japonlar yüzünden en az herkes kadar sinirleri bozulan Almanlar içlerine çekiliyorlardı. Nanjing Caddesi'ne gelince yolun karşısından gelen iki askeri Japon aracı yüzünden neredeyse bisikletinden düşüyordu. Graf Zeppelin Kulübü'nden çıkıp, Hongku'daki Yahudileri dövmeye giden Almanlarla dolu bir kamyonu durdurdular. Japon astsubaylar

Almanları zorla kamyonlardan indirdiler. Şişlerini tabancalarını alıp, gamalı pazubentlerini yırttılar ve grubu dağıttılar.

Maxtedlerin evine ulaştıktan bir hafta sonra elektrik ve su kesildi. Jim bisikletini merdivenlerden aşağı hoplata hoplata, Iraklı kadınla Çinli kapıcının kavga ettikleri yer olan girişteki hole indirdi. Bütün hafta boyunca Jim'in orada olduğunu bildikleri halde, her ikisi de bağırarak hemen daireyi terk etmesini söylediler.

Jim gitmekten memnundu. Çünkü kokteyl bisküvilerinin en sonuncusunu da yemişti ve bir gün önce ki tek öğünü, yan dolapta bulduğu bir paket küflü Brezilya fıstığı olmuştu. Yorgun olmasına rağmen tuhaf bir şekilde kendisini bulutların üzerinde hissediyordu. Banyo musluklarından akan sular neredeyse sarhoş etmişti. İçinde bulunduğu duygular, tıpkı savaştan önce partiye gitmek üzereyken hissettiklerinin aynısıydı. Kendi kendisine sürekli olarak annesiyle babasını anımsatmasına rağmen ikisinin de yüzleri belleğinde yavaş yavaş kaybolmaya başlamışlardı bile. Sürekli yiyecek düşünüyordu ve biliyordu ki Şanghay'ın batı tarafındaki banliyölerde, kendisine savaş sona erene dek yetecek kadar fazla kokteyl bisküvisi ve soda stokuyla dolu pek çok kullanılmayan ev vardı.

Bisikletine binip Fransız Bölgesi'ni terk etti, Columbia Caddesi'nde ilerledi. Ağaçların arasında sessiz malikânelerle dolu caddeler uzanıyordu ve bitkileri aşırı uzamış bahçelerin içinde boş evler duruyordu. Japonların asılkları pankartların üzerindeki mürekkep yağmurdan akmıştı. Meşe panoların üzerinden akan kızıl damarlar, tüm Amerikalılarla Avrupalıların kendi kapıları önünde öldürüldüğü izlenimini veriyordu.

İşgalci Japonlar bu terk edilmiş evlerle ilgilenemeyecek kadar meşguldüler. Jim, yüksek duvarları arasında yarı ahşap bir ev bulunan, ana yoldan görünmeyen, hilal biçiminde bir çıkmaz sokağa saptı. Pirinç araba fenerlerinin arasında soluk bir pankart sallanıyordu. Evin içindeki sessizliği dinledikten sonra bisikletini basamakların yanındaki süpürülmemiş yaprakların arasına sakladı. Üçüncü denemesinde Tudor stili garaj duvarına çıkmayı başarıp, üçgen şeklindeki çatısına tırmandı. Jim bahçedeki derin rüyasından uyandırılmayı reddedercesine sıkı sıkıya eve yapışmış olan gür bitki yapraklarının içine kendini yavaşça bıraktı.

Jim, garaj çatısında boşta kalan bir kalası taşıyarak, derin otların içinden terasa doğru yürüdü. Başının üzerindeki uçak geçene kadar bekledikten sonra, havalandırma ünitesini koruyan pencerenin bir bölmesini kırdı. Kırık camı temizlemek için üst pencerenin panjurunu açtı ve yavaşça evin içine süzüldü.

Unutulmuş bir müzedeki tablolar dizisine benzeyen gölgelerle dolu odalarda hızlı hızlı gezindi. Ev, film yıldızı gibi pozlar vermiş güzel bir kadının fotoğraflarıyla doluydu. Büyük piyanonun üzerindeki çerçeveli portre ile kitap rafının yanında duran dünya küresiyle ilgilenmedi. Geçmişte olsaydı durup küreyle oynardı-yıllarca bir tane alması için babasının başının etini yemişti çünkü- fakat şu anda bir saniye bile harcayamayacak kadar açtı. Ev, Belçikalı bir dişçinin malıydı. Çalışma odasında çerçeveli diplomaların altında, düzinelerle diş takımı duran beyaz dolaplar vardı. Karanlığın içinden doymak bilmeyen ağızlar gibi Jim'e sırıtıyorlardı.

Oturma odasından geçip mutfağa yürüdü. Buzdolabının çevresindeki su birikintisinin yanından atladı, gözlerini kiler raflarının üzerinde gezdirdi. Hayal kırıklığına uğramıştı, çünkü Belçikalı dişçi ile güzel kadının Çin yemeğine karşı özel bir damak zevki geliştirmiş olduklarını fark etti. Oysa annesiyle babasının ender dokundukları yiyeceklerdi bunlar; metrelerce kurutulmuş bağırsak ve pörsük meyveler bulunan bir Çinli komprodor mutfağı.

Fakat tek bir kutu konsantre süt vardı ki, Jim'e daha önce hiç anımsamadığı kadar tatlı ve besleyici geldi. Dişlerin garip görüntüleri arasında dişçinin çalışma odasındaki masasına oturup sütü içti ve yukarı kata çıktı. Film yıldızı yüzlü kadının kokusu sinmiş ipek çarşafların arasında uyuyakaldı.

ŞEFKATİN SONU

Ertesi sabah yine yiyecek peşinde koşan Jim, dişçinin evinden ayrıldı. Annesiyle babasının tanıdığı Amerikalı bir dulun San Francisco'ya gitmeden önce sahibi olduğu malikânelerden birinde, kendisine yeni bir geçici ev buldu. Bundan sonra da, yüksek duvarlar ve derin otlar sayesinde uzak ve çirkin kentten korunarak, her

evde birkaç gün kala kala ilerledi.

Japonlar tüm radyolara ve fotoğraf kameralarına el koymuşlardı, bunun dışında evlerin eşyalarına dokunulmamıştı. Pek çok ev, kendi evinden çok daha bolluk içindeydi. Babası zengin bir adam olduğu halde çok tutumlu davranırdı. Evlerde özel sinema ve balo salonları da vardı. Sahipleri tarafından terk edilmiş Buick'lerle Cadillac'lar inik lastiklerinin üzerinde, garajlarda yığılı haldeydiler.

Ama Jim'i, Şanghay adlı elli yıllık partiden arta kalan birkaç kokteyl yiyeceğiyle karnını doyurmaya iten kiler dolapları bomboştu. Arada sırada, bir tuvalet masası çekmecesinde dokunulmamış bir çikolata kutusu bulunca annesiyle babasının pazar öğle yemeklerinden önce radyogramdan yayınlanan müzikle dans edişlerini ve şu sırada Japonların işgali altında bulunan Amherst Caddesi'ndeki yatak odasını anımsıyordu. Karartılmış oyun odalarında bilardo oynuyor veya bir oyun masasında briç ellerini açıp, her birini elinden geldiğince dürüst olarak oynamaya çalışıyordu. Tuhaf kokulu yataklara uzanıp *Life* ve *Esquire* okuyordu. Bir Amerikalı doktorun evinde, kendisininkinden çok daha tanıdık görünen ve oldukça rahatlatıcı bir dünyayı yansıtan *Aynanın İçinden* kitabın tümünü okumuştu.

Fakat çocukların odalarındaki oyuncak dolapları, kendini iyice yalnız hissetmesine neden oluyordu. Süslü kıyafet baloları ve spor toplantılarının kayıp dünyasının görüntüleriyle dolu fotoğraf albümlerinin yapraklarını çevirip inceliyordu. Hâlâ ailesini görebilmenin umuduyla dolu, Batı banliyölerindeki yatak odalarının pencerelerinde oturup, ardında bıraktığı duvarları, çürümüş yapraklardan oluşmuş peçelerle örtünerek kuruyan yüzme havuzlarını seyrediyordu. Her ne kadar geleceği düşünemeyecek kadar yorgunsa da biliyordu ki, küçük yiyecek stokları yakında bitecek ve Japonların dikkatleri bu boş evlere çevrilecekti. Şimdiden sivil Japon aileleri, Amherst Caddesi'ndeki eski Müttefikler Bölgesi'ne taşınmaya başlamışlardı bile.

Jim, uzun saçlarını ve gri yanaklarını, yabancı aynalardaki bu yabancı yüzü güçlükle tanıyabiliyordu. Colombia Caddesi'ndeki bütün aynalarda karşısında duran bu partal görünümlü tipi, şimdi eski cüssesinin yarısı kadar ve eski yaşının iki misli olan bu küçük erkek çocuğunu dikkatle inceliyordu. Çoğu zaman hasta olduğunu bi-

liyor ve gün boyunca yatmak zorunda kalıyordu. Columbia Caddesi'ne su veren ana boru kapatılmıştı. Çatı depolarından damlayan suyun da kötü metalik bir kokusu vardı. Bir keresinde Büyük Batı Caddesi'ndeki bir çatı katında bulunan yatak odasında hasta yatarken, bir grup sivil Japon, bir saat boyunca aşağıdaki odaları gezdiler, fakat Jim onlara seslenemeyecek kadar ateşliydi.

Jim, bir öğleden sonra Amerikan Şehir Kulübü'nün arkasındaki duvara tırmandı. Bitkileri fazlaca büyümüş geniş bir bahçeye atladı ve boş yüzme havuzunun kenarında yemek pişiren bir grup Japon askerini fark edene kadar verandaya doğru koştu. Küçük bir ateşi çalılarla besleyen üç adam, atlama trampleninin üzerine çömelmişlerdi. Başka bir asker ise aşağıda havuzun tabanında yüzme boneleri ve güneş gözlükleri kalıntılarının içinde birşeyler arıyordu.

Japonlar, Jim'in yüksek otlar arasında tereddütlü haline bakıp içinde birkaç parça balık yüzen kaynamış pirinçlerini karıştırdılar. Ve tüfeklerini almak için hiçbir çaba göstermediler. Jim ise onlardan kaçmaması gerektiğini biliyordu. Otların arasından havuzun ucuna kadar yavaş yavaş yürüdü ve üzerlerine yapraklar saçılı mermerlere oturdu. Askerler alçak sesle konuşarak yemeklerini yemeye başladılar. Palangaları ve silahları Şanghay'daki Japon muhafızlarından daha düzgün olan bu kafaları kazınmış adamlar, kısa fakat sağlam yapılıydılar. Bunların savaş görmüş muharipler bölüğüne ait olduklarını tahmin etti.

Jim, ağızlarına giren her lokma üzerinde bakışlarını sabitleştirmiş bir halde, onların yemek yiyişlerini seyretti. Dört askerden en yaşlı olanı yemeğini bitirince, yemek tenceresinin kenarından biraz yanık pirinçle balık kılçıklarını ayırdı. Kırk yaşlarındaki bu birinci sınıf piyade, yavaş ve dikkatli bir şekilde Jim'e gelmesini işaret etti ve kirli teneke kabı eline verdi. Japonlar sigaralarını içerken, Jim'in yağlı pirinç kırıntılarını hızla yiyişini seyredip, kendi kendilerine gülümsüyorlardı. Hastaneden ayrıldığından bu yana ilk sıcak yemeğiydi bu ve ağzında bıraktığı sıcak yağlı tad, damağını yakıyordu. Gözleri yaşla doldu. Jim'e acıyan asker, bu küçük oğlanın açlıktan ölmek üzere olduğunu fark etti, sıcak bir şekilde gülümseyerek matarasının lastik tıpasını çıkardı. Jim, Columbia Caddesi'ndeki mus-

luklardan akan durgun suya hiç benzemeyen bu temiz, klorlu sıvıyı içti. Öksürdü, dikkatle kusmuğunu yuttu ve ellerine bakıp Japon'a sırıttı. Az sonra, kurumuş yüzme havuzunun yanındaki uzun otların üzerinde oturmuş hep birlikte gülüyorlardı.

Ertesi hafta boyunca terk edilmiş sokaklardaki yürüyüşlerinde hep Japonları izledi Jim. Askerler, Büyük Batı Caddesi'ndeki karargâhlarından çıkınca Jim de geceyi geçirdiği evin merdivenlerinden koşup onlara katılırdı. Askerler yabancıların malikânelerine çok ender girerlerdi ve bu bölgeyi yalnızca çekiciliğine kapılabilecek Çinli dilencilerle hırsızlardan korumakla görevliydiler. Bazen duvarlara tırmanıyor süs ağaçları ve fundalıklar içindeki zengin evleri değil de, bakımsız bahçeleri incelemeyi yeğliyorlardı. Jim, yüzme boneleri bulmak, odun kesmek ve ateş yakmak gibi küçük işlerine koşuyordu askerlerin. Sonra da öğle yemeklerinde sessizce onları seyrediyordu. Aşağı yukarı her defasında Jim'e bir parça pilav ve bir balık bırakıyorlardı. Bir seferinde piyadelerden biri cebindeki paketçikten kırdığı bir parça şekeri de verdi, fakat diğer zamanlarda pek ilgi göstermiyorlardı. Jim'in ortada kalmış bir çocuk olduğunu biliyorlar mıydı acaba? Büyük bir olasılıkla ailesinin artık çocuklarını umursamayan zengin ve kayıtsız bir aile olduğunu düşünüp, yıpranmış fakat sağlam yağlı ayakkabılarına, okul ceketinin yünlü kumaşına dikkatle bakıyorlardı.

Bir hafta içerisinde Jim, karnını doyurmak için bu Japon devriyesine bağımlı hale gelmişti. Columbia Caddesi'ndeki evler gitgide daha fazla sayıda Japon siviller ve askerler tarafından işgal ediliyordu. Birçok kez Jim terk edilmiş bir eve yaklaştığında, Çinli koruyucular tarafından kovalanmıştı.

Bir sabah Japon askerleri her nedense ortaya çıkmadılar. Jim, Amerikan Şehir Kulübü'nün arkasındaki evin bahçesinde sabırla bekledi. Açlığını bastırmaya çalışarak, kurumuş havuzun kenarında ateş yakmaya hazır halde rododendronların arasından küçük dallar kırdı. Serin şubat gününde gökyüzündeki uçağı izledi ve blazer ceketinin cebinde, yakında ihtiyacı olacağını bildiğinden acil durumlar için sakladığı üç tane likörlü çikolatayı yeniden saydı.

Arkasındaki verandanın kapıları açıldı. Japon askerleri terasa çıkarlarken, Jim ayağa kalktı. El sallıyorlardı. O sırada Jim askerlerin

annesiyle babasını beraberlerinde getirdikleri için, her zamanki gibi duvardan tırmanmak yerine eve resmi yoldan girdiklerini düşündü. Kafası karmakarışıktı.

Şaşırtıcı bir biçimde kendisine çok sert bağıran Japonlara doğru koştu. Terasa ulaştığında bunların yeni bir devriye kolunun üyeleri olduğunu fark etti. Onbaşı Jim'i hafifçe tokatladıktan sonra, çiçek tarhlarının çevresine iteleyip havuzun kenarındaki çalı çırpıyı toplattı. Daha sonra da birkaç Almanca sözcük savurup garaj yoluna doğru itekledi ve dövme demir kapıyı topuklarının üzerinden kapadı.

Bu evler, kısa bir süre için çocukluğuna dönebildiği bu mühürlü dünyalar, güneşin altında çevresinde duruyorlardı. Set'e doğru uzun yolculuğuna çıkarken, yemek tencerelerinden kendisini doyuran Japon askerleri düşündü. Şimdi artık biliyordu ki, ailesinin ve öğretmenlerinin çok önemsedikleri şefkat bundan böyle hiçbir anlam taşımıyordu.

KARAYA OTURAN ŞİLEP

10 Uzaktaki Set'in kenarında yer alan otelleri ve bankaları bir dizi düğün pastası haline dönüştüren soğuk güneş ışığı nehrin yüzeyinde parçalanmış cam tanecikleri gibi titreşiyordu. *Idzumo*'nun bacaları ve direkleri, Nandao'daki terk edilmiş tersanelerin alt yanında ölü yakılan odunların bulunduğu sehpanın daracık köprüsünde oturan Jim'e, buzlu şekerden oyularak yapılmış gibi geldi. Ellerini bir çift dürbün gibi kıvırıp, güvertelerde ve köprülerde bit gibi hızlı hızlı hareket eden beyaz giysili denizcileri inceledi. Kruvazörün tarama kulesi, fazlaca olgunlaşmış tadından daima nefret ettiği Noel pastasının şekerli süslemelerini anımsatıyordu.

Fark etmezdi; Jim gemiyi yemekten de zevk alabilirdi. Kendisini, direkleri kemirirken, Edward tarzı bacalardan çıkan kremayı emerken, badem ezmesinden yapılma pruvalara dişlerini geçirirken ve gövdenin tüm ön bölmesini parçalarken hayal etti. Daha sonra da Palace Hotel'i, Shell binasını ve Şanghay'ın tümünü çarçabuk

midesine indirebileceğini düşündü.

Idzumo'nun bacalarından çıkan buhar, biraz azaldıktan sonra, suyun üzerinde narin bir tül gibi dolandı. Kruvazör, pruvaları nehrin aşağısına yönelik halde, kıç taraftaki demirlerini toplamış, akıntıda sallanıyordu. Şanghay'ın zorla Japon idaresi altına girmesine yardımcı olduktan sonra, yeni bir savaş oyununa doğru yol almaya hazırdı. Gidişini kutluyormuş gibi akıntının üzerinde cesetler topluluğu oluşmuştu. Her biri kâğıt çiçeklerden yapılma salların üzerindeki bir yığın Çinlinin gövdesi, Yangtze'nin ağzına kadar kendisine eşlik etmek üzere *Idzumo*'nun çevresini sardı.

Jim Japon deniz devriyelerine dikkat ediyordu. Nehrin karşısında Pudong sahilinde, babasının pamuklu bez fabrikasının galvanizli çatıları ve modern bacaları görünüyordu. Oraya yaptığı ziyaretlerini güçlükle anımsayabiliyordu. Çinli yöneticilerin kendisini binlerce işçi kızın ifadesiz bakışları altında dolaştırdıkları utanç verici anlardı bunlar. Fakat şimdi sessizdi ve onu ilgilendiren tek şey, batık şileplerin fazlalığıydı.En yakındaki enkaz olan tek bacalı sahil gemisi, ölü yakma sehpasının birkaç yüz metre uzağında, derin su kanalının dibinde oturuyordu. Paslanan köprüsü, parçalanmakta olan kahverengi bir somun gibi Jim'in gözünde tüm gizemini koruyordu hâlâ. Jim'in dünyasındaki her şeyi bu denli kökünden değiştiren savaş, bu unutulmuş enkazı çoktan terk etmişti, fakat o yine de gemiye çıkmakta ısrarlıydı. Şilep artık ulaşabileceği kadar yakınında olduğuna göre, ailesine kavuşmak, Japonlara teslim olmak, hatta yiyecek bulmak önemsizleşmişti.

Jim, iki gün boyunca Şanghay kıyılarında avare avare dolaşmıştı. Japon devriyeleri tarafından keşfedildikten sonra Set'e doğru yola çıktı. Ailesini yeniden görebilmek için tek umudu, onların İsveçli veya İsviçreli dostlarından birini bulmaktı. Avrupalı tarafsızlar, Şanghay sokaklarında dolaşmalarına rağmen Jim tek bir Amerikalı veya İngilize rastlamamıştı. Hepsi mi Japonya'daki esir kamplarına gönderilmişlerdi?

Nanjing Caddesi'nde bisikletiyle giderken yanından askeri bir kamyon geçti. İngiliz üniformalı bir grup sarı saçlı adam, nöbetçile-

rın arkasında oturuyordu.

"Hızlan oğlum! Canlandığını görelim!"

"Ondan da hızlı, oğlum! Seni bekleyemeyiz!"

Jim pedalları çevirirken gidonun üzerine eğildi. Japonlar bu saçma İngiliz oyunu karşısında surat asarlarken onlar el çırpıp neşeleniyorlar ve Jim'e el sallıyorlardı. Jim gözden kaybolmak üzere olan kamyona seslendi. Ancak ön tekerleği tramvay rayına takılıp tökezleyince ve kendi de çekçek arabalarının sürücülerinin ayaklarının dibine toslayınca kahkahalarıyla birlikte "yaşasın" diye seslendiklerini duydu.

Kısa bir süre sonra da bisikletini kaybetti. Çinli bir dükkân sahibi ile hamalı yanına yaklaştıklarında, Jim bisikletinin ön çatallarını düzeltmeye çabalıyordu. Dükkân sahibi gidonu tuttu, fakat bunu yardım niyetiyle yapmadığını biliyordu Jim. İki Çinlinin boş gözlerine ısrarla baktı. Yorgundu ve yeteri kadar tokat yemişti.

Jim, kalabalığın içinde bisikletin tekerleklerini döndürüşlerini ve yüzlerce dar yoldan birinde kayboluşlarını izledi. Bir saat sonra yaya olarak Sichuan Caddesi'ne ulaştı, fakat Şanghay'ın finans kurumlarının bulunduğu bölgesi yüzlerce Japon askeri ve zırhlı aracıyla adeta mühürlenmişti.

Jim daha sonra *Idzumo*'ya bakmak üzere, aşağıya Set'e indi. Bütün öğle sonrası kıyıda dolaşıp *Petrel*'in yaralı denizcilerinin kıyıya ulaşıkları ve babasını en son gördüğü yer olan çamur düzlüklerden yürüdü. Ardından sampan iskelelerini ve tramvay raylarının arasına serili solgun tekir balıklarının bulunduğu balık pazarını geçti. Set'in de içinden geçip, Nandao tersaneleriyle ölü yakma sehpalarına doğru uzanan yola çıktığında Fransız Bölgesi'nin limanları yönünde ilerledi. Orada kimse Jim'i rahatsız etmedi. Bu hurda parçaları ve küçük nehir kollarının bulunduğu bölge, kuru haşhaş tenekeleri, köpek leşleri ve kara çamur sahillerine yeniden sürüklenip dönen tabutlarla kaplıydı. Öğleden sonra deniz hava üssündeki şamandıralara demirlenmiş Japon deniz uçaklarını seyretti. Pilotların uçuş takımları içinden ortaya çıkıp, gemi kızağından aşağıya yürümelerini bekledi. Fakat Jim'den başka kimse, deniz uçaklarıyla ilgilenmiyor gibiydi; uzun dubalarının üzerindeki uçakların pervaneleri rüzgarla dönüp duruyordu.

Jim, geceleri çamur düzlüklere saplanmış düzinelerle eski taksiden birinin arka koltuğunda uyuyordu. Japonların silahlı araçlarının klaksonları Set boyunca yankılanıyor ve devriye botlarının projektörleri nehrin karşısından parlıyordu. Yine de soğuk havada, Jim, çarçabuk uyuyakalıyordu. Taksi koltuklarından hafifçe yükselen insan kokularına tutunarak kapkara suyun üzerinde dururken, sıska gövdesi gecenin içinde yüzer gibiydi.

Su yüksekti ve deniz uçakları şamandıraların çevresinde dolanmaya başlamışlardı. Nehir, şileplerin bumbalarına basınç yapmıyordu artık. Birkaç saniyeliğine, suyun yüzeyi yağlı bir ayna gibi dondu. Paslı gemiler, kendi yansımaları içinden çıkıyorlardı sanki. Ölü yakma sehpalarının yanındaki sampan tekneleri, içlerine su dolmuş olmasına rağmen çamur düzlüklerden kurtulmuş, ileri geri sallanıyorlardı.

Dar metal iskeleye oturup alttaki ızgaradan ayağına çarpan suyu seyretmeye koyuldu. Blazerinin cebinde kalan son iki likörlü çikolatadan birini çıkardı. Çikolatanın içinden çıkan ve yıldız fallarına benzeyen, Çinlilere has o gizemli yazıyı inceledi. İkisini de dikkatle elinde tarttıktan sonra büyük olanını saklayıp küçüğünü ağzına attı. Keskin alkol tadı ağzını yakmasına rağmen, sütsüz siyah çikolatayı dilinin üzerinde ağır ağır emerek yedi. Kahverengi pis su, ölü yıkama sehpasının ayaklarına doğru ayna gibi yükselerek kabarıyordu. Babasının, güneş ışığının bakterileri öldürmesiyle ilgili sözlerini hatırladı. Elli metre ileride sampanların arasında, genç bir Çinli kadının cesedi yüzüyordu. Başının etrafında çark gibi dönüp duran topukları, sanki o gün onu hangi yöne götüreceklerini bilemez haldeydiler. Jim, suyu tortusundan ayırmak için bir avucundan diğerine geçirdikten sonra, mikropların zarar vermelerini önlemek istercesine çarçabuk içti.

Likörlü çikolata ve dalgaların kabarıp inme temposu, yine başını döndürmüştü. İskeleye çarpıp duran içi su dolu sampanlardan birine tutunup ayağa kalktı. Gitgide çürüyen şilebi görünce hiç düşünmeden sampana atladı ve yapış yapış pis bir jöleye benzeyen nehre doğru tekneyi itti.

Paslı ve her yanı çürümüş teknenin içi yarısına kadar su doluydu. Jim'in ayakkabılarıyla pantolonu sırılsıklam oldu. Bordo yüzeyinin bir parçası ile sünger haline gelmiş tahtalardan birini koparıp, suda ilerleyebilmek için kürek gibi kullandı. Gemiye ulaştığında sampan neredeyse batmak üzereydi. Kaptan köprüsünün altındaki sancak tarafı trabzanına asılıp güverteye tırmandı. O sırada içi su dolu tekne, bu koskocaman yığının arasından bir sonraki şilebe doğru ilerlemeye başlamıştı bile.

Jim teknenin uzaklaşmasını izledikten sonra güvertede ayak bileğine kadar gelen suyun içinde yürüdü. Nehir suyu yavaş yavaş yer değiştirmeye başlamıştı. Sular köprünün altındaki tören odasına doğru çekilip, oradan geminin iskele yönüne akıkça ortaya çıkan yağlı tabanın fazla zarar görmediği anlaşılıyordu. Qingdao'daki Alman tabyalarından bile daha eski görünen bu paslı ve süslü mağaracığın içine girdi. Çin'de bulunan tüm kanallar, küçük çaylar ve ırmakların suyunu toplayıp alelacele buraya, bu küçük oğlanı sırtında taşımak üzere akıp gelen nehrin üzerindeydi şimdi. İskele tarafındaki trabzandan atlayıp dalgalara adım atsa ta *Idzumo*'ya kadar yürüyebilirdi.

Demir almaya hazırlanan kruvazörün bacalarından kule yüksekliğinde duman çıkıyordu. Acaba ailesi güvertede miydi. Hep içini gezebilmenin hayaliyle yaşadığı bu koskocaman gemide, Şanghay'ın ortasında yapayalnız kalabileceğinin bilincinde olan Jim, iskeleden uzun uzun sahile baktı. Çiçeklerle süslenmiş cesetler, hızlanan akıntıyla birlikte, topukları açık deniz yönünde yol almaya başlamışlardı bile. Nehirde yan yatan şilebin paslı gövdesinden gıcırtılar geliyordu. Dış kaplamanın metal levhaları birbirine sürtünürken testere gibi sesler çıkarıyordu. Ön güverte boyunca halatlar sürüklenip savruluyor, gözle görülmeyen yelkenlilerin kandilisaları hâlâ bu çok yaşlı gemi gövdesine Şanghay'dan uzaktaki başka bir denizin güvenli dünyasına doğru yön vermeyi ümit ediyorlardı.

Jim, mutlu bir biçimde, ayağının altında köprünün titremesini hissediyordu. Trabzana tutunmuş kendi kendine gülerken, ölü yakma iskelelerinin arkasındaki tersaneden birisinin kendisini izlediğini fark etti. Amerikan denizcilerininkine benzeyen bir ceket ve kep giymiş bir adam, üç bölmeli kömür şilebinin dümen köşkünde

ayakta duruyordu. Jim, utanarak kaptana bir selam çaktı. Adam umursamadan elinde gizlediği sigarasını içiyordu. Sadece Jim'i değil, aynı zamanda bombadan zarar görüp batan tekne yığınları arasındaki diğer şilepten ayrılan küçük bir filikanın içindeki genç denizciyi de izliyordu.

İlk yolcusu ve mürettebatını karşılamak için sabırsızlanan Jim, kaptan köprüsünden çıkıp güverteye indi. Suyu bulandırmamaya çalışarak sert ve kesik kesik hareketlerle kürek çeken gemici yaklaşıyordu. Birkaç kürek darbesinde bir omzunun üzerinden Jim'e bakıp, bu paslı şilebin küçük çocukların istilasına uğramış olmasından şüpheleniyormuş gibi gözlerini kısarak lombozlardan içeriyi görmeye çalışıyordu. Gemicinin sırtındakilerin ağırlığından, küçük sandal neredeyse suyla bir seviyedeydi. Gemiye yanaşınca, Jim çizmelerinin arasında bir manivela kolu, kollu maden testeresi ve somun anahtarları olduğunu gördü. Oturma yerinde ise, gemi enkazlarından toparlanmış lomboz ağızlarının pirinç halkaları duruyordu.

"Selam evlat, körfezden yukarı mı çıkıyorsun? Başka kim var yanında?"

"Hiç kimse." Bu genç Amerikalının kendisine sunduğu tüm güvenlik umuduna rağmen, gemiyi terk etmek için hiçbir istek duymuyordu.

"Annemle babamı bekliyorum. Biraz... geciktiler de."

"Geciktiler mi? Eh belki daha sonra gelirler. Biraz yardıma ihtiyacın var gibi görünüyor."

Gemiye çıkmak için uzandı, ancak Jim elini tutar tutmaz, gemici onu sert bir biçimde küçük sandalın içine çekti. Jim, dizlerini pirinç lombozlara çarptı. Sonra Jim'i dik oturtup blazerinin yakasını ve rozetini elledi. Temiz yüzlü bir Amerikalıya benzeyen adamın çehresini taranmamış sarı saçları çevreliyordu. Sandalın yanından aniden su yüzüne çıkacak bir Japon dalgıcını bekler gibi sinsi bakışlarla sürekli nehri tarıyordu.

"Şimdiii, söyle bakalım, niçin bizi rahatsız ediyorsun? Kim getirdi seni buraya?"

"Ben kendim geldim." Jim blazerini düzeltti, "Bu benim gemim artık."

"Kafadan kontak bir İngiliz veledi. İki gündür o iskelede oturu-

yorsun. Kimsin sen?"

"Jamie..." Jim, Amerikalıyı etkileyebilecek şeyler düşünmeye çalıştı; şimdiden bu genç denizciyle kalması gerektiğinin bilincine varmıştı. "Ben, insan taşıyabilecek bir uçurtma yapıyorum... Ayrıca briç üzerine kitap yazdım."

"Hele Basie seni bir görsün."

Şilepten uzaklaşırken, Amerikalı küreklere asıldı. Birkaç güçlü kürek çekişinden sonra sandalı çamur düzlüğe çekti. Ölü yakılan iskelelerin arasındaki sığ dereye girdiler. Dere tersanelerin yanından dolanarak akan kapkara yağla kaplı bir oluk gibiydi. Amerikalı, fazla gelen yükünü suya boşalttı ve boş bir tabut görünce tedirgin bir biçimde baktı. Şans getirmesi için içine tükürdü, uzaklaşsın diye de küreğiyle itti. Sandalı , bu işten anlayan kişiler gibi karaya oturup mavnaya yaslanmış direksiz bir yatın beyaz gövdesine yanaştırdı. Yatın kıç tarafındaki kuğuya benzeyen çıkıntının altına gizlenip sandalı tahta küçük bir iskeleye bağladılar. Amerikalı lombozları koluna geçirdi, aletlerini topladı ve Jim'e sandaldan inmesi için işaret etti.

Tersanenin içinden, yığın halinde duran çelik plakalarla, zincir ve paslı tellerin arasından geçip kömür şileplerinin yıkık dökük gövdelerine doğru yürüdüler. Jim, Amerikalının saldırgan tavırlı yürüyüşünü taklit ederek, acele acele arkasından yürüdü. En sonunda ailesini bulabilmesinde yardımcı olabilecek birine rastlamıştı. Büyük bir olasılıkla Amerikalı ile dümen köşkündeki arkadaşı da teslim olmak için çaba gösteriyorlardı. Japonlar üçü bir aradayken görmezlikten gelemezlerdi onları.

Chevrolet marka eski kamyon, en büyük şilebin pervanesinin altına park edilmişti. Gövdedeki plaka boşluğundan içeri girdiler. Amerikalı Jim'i çekip teknenin omurgası boyunca uzanan bambu ağacından yapılma düz bir platformun üzerine bıraktı. Kamara iskelesinden ikinci güverteye tırmanarak dümen köşkünü geçtiler ve dar bir aralıktan köprünün arkasındaki metal kabine girdiler.

Açlıktan bayılmak üzere olan Jim, kapı çerçevesine doğru sallandı. Havada çok tanıdık bir koku vardı. Amherst Caddesi'ndeki annesinin yatak odasını hatırlatıyordu. Yüz pudrasının, kolonyanın, puroların kokusu havayı kaplamıştı ve bir an için annesinin Noel perisi

gibi bu küçük hücreden çıkıp, savaşın sona erdiğini söyleyeceğini zannetti.

FRANK VE BASIE

11 Kabinin ortasında hafif hafif yanan kömür sobasının yumuşak dumanı, gökyüzüne doğru yükseliyordu. Yer yağlı çaputlar, makine parçaları, pirinç lombozlar ve makine raylarıyla kaplıydı. Sobanın iki yanında da solmuş brandalarının üzerinde Imperial Havayolları arması işlenmiş birer şezlong ve bir Çin battaniyesi serili bir kamp yatağı duruyordu.

Amerikalı, aletlerini metal parçalar yığınının üzerine fırlattı. Büyük başı ve geniş omuzları neredeyse bütün kabini dolduruyordu. Şezlongun üzerine huzursuz bir şekilde yığıldı. Sobanın üzerindeki tavaya bir göz attıktan sonra karamsar bir tavırla gözlerini Jim'e dikti.

"Şimdiden sinirime dokunmaya başladı, Basie. Aç mı, deli mi bilemiyorum..."

"İçeri gir oğlum. Uzanmaya ihiyacın var herhalde"

Battaniyenin altından küçük, yaşlıca bir adam çıktı ve beyaz elinde tuttuğu sigarayı Jim'e doğru salladı. Hayatının engin deneyimleri hiçbir iz bırakmadan zekice silinmiş yumuşak ve tatlı bir yüzü ve battaniyenin altında birbirlerini pudralamakla meşgul yumuşak elleri vardı. Gözleriyle Jim'in çamura bulanmış giysilerinin tüm ayrıntılarını, ağzının kenarlarındaki tiki, çimdiklenmiş yanaklarını ve iğreti bacaklarını dikkatle inceliyordu.

Yatağa dökülen pudrayı silkeledikten sonra, gemiden yağmalanan pirinç metal parçaları saydı. "Hepsi bu mu, Frank? Çarşıya götürmeye değecek kadar değil. O Hongku tüccarları bir torba pirince on dolar istiyorlar."

"Basie!" Yaşlı adamdan çok kendisine karşı öfkeli olan genç denizci, metal yığınına ağır bir postal fırlattı. "Oğlan iki gündür iskelede oturuyor! Japonların buraya gelmelerini mi istiyorsun?"

"Frank, Japonlar bizi aramıyorlar. Nandao Çayı bölgesi koleradan kırılıyor, bu yüzden buraya geldik."

"Sen öylesine bir işaret koydun. Yoksa bizi aramalarını mı istiyorsun? Öyle mi, Basie?" Frank bir parça çaputu bir teneke temizlik sıvısının içine batırdı. Büyük bir enerjiyle lombozlardan birinin üzerindeki tozları temizlemeye başladı. "Eğer çok çalışmak istiyorsan, dışarıya çıkmayı dene. Hem de sürekli seni seyreden şu çocukla birlikte."

"Frank, ciğerlerim söz konusu, bu konuda anlaşmıştık." Basie, Craven marka sigaradan bir nefes çekip bu hassas organlarını yatıştırdı. "Ayrıca, oğlan seni fark etmedi bile. Aklında başka şeyler vardı, senin unuttuğun, ama benim hâlâ anımsayabildiğim, oğlan çocuklarının düşündükleri türdeki şeyler." Jim'e yatakta sıcak bir yer hazırladı. "Gel buraya oğlum. Savaştan önce sana ne diyorlardı?"

"Jamie..."

Frank çaputunu yere fırlattı. "Bütün bu saçmalık bizi Zhongjing'e götürmeye yaramayacak! Orada *Queen Mary*'ye ihtiyacımız olacak." Jim'e ters bir bakış fırlattı. "Ve küçük, sana yetecek kadar pirincimiz de yok. Kimsin sen? Jamie?"

Basie, "Jim..." diye açıkladı. "Yeni bir hayata için yeni bir isim." Jim onun yanına otururken, o da pudralı ellerinden birini uzatıp, Jim'in ağzının sol kenarında oynaşan açlık tikinin üzerine başparmağını yumuşakça bastırdı. Jim'in dişlerine anlayışla bakarken, Jim de kıpırdamadan oturdu.

"Bunlar çok iyi korunmuş dişler. Bu tatlı ağız için birileri çok fazla para harcamış. Frank, bilemezsin bazı insanlar çocuklarının dişlerini ne kadar ihmal ediyorlar." Basie, Jim'in okul ceketinin yünlü mavi kumaşını okşarcasına omuzlarını sıvazladı. Okul armasının üzerindeki çamuru kazıdı. "Bu iyi bir okula benziyor, Jim. Katedral Okulu, ha?"

Frank lomboz yığınının üzerinden yiyecekmiş gibi baktı. Bu küçük oğlandan kendisini Basie'den ayıracakmış gibi kuşkulanıyordu. "Katedral mi? Yoksa bir çeşit papaz mı?"

"Frank, Katedral Okulu." Basie gitgide artan bir ilgiyle gözlerini Jim'e dikmişti. "Orası yabancı şirket müdürlerinin okulu. Sen bazı önemli kişiler tanıyor olmalısın?"

"Bilmem ki..." Jim bu konuda kuşkuluydu. Kömür sobasının üzerinde yavaş yavaş kaynayan pirinçten başka bir şey düşünemi-

yordu çünkü. O sırada İngiliz elçiliğindeki bir garden party'i hatırladı. "Bir defasında Bayan Sun Yat-sen'le tanışmıştım."

"Bayan Sun mu? Sen tanıştın mı onunla?"

"Yalnızca üç buçuk yaşındaydım." Basie'nin beyaz elleri ceplerini araştırırken, Jim kıpırdamadan oturdu. Saati kolundan kayıp battaniyenin altındaki kolonya ve yüz pudrasının oluşturduğu sisin arasında yok oldu. Gene de Basie'nin, bir zamanlar giyinip soyunmasına yardım eden hizmetkârlara benzeyen dikkatli tavrı, garip bir biçimde güven vericiydi. Denizci, kıymetli bir şey arıyormuş gibi vücudundaki her kemiği elliyordu. Jim, kapak aralığından, deniz hava üssünden kalkmak üzere olan bir deniz uçağını görebiliyordu. Şilep gövdelerinin çevrelerinde, koca girdaplar oluşturan akıntılara alarga duran bir Japon devriye botu kanalı kapamıştı. Dikkatini yeniden yemek tenceresine ve yanık yağın sarhoş edici kokusuna yöneltti. Aniden bu iki Amerikalı denizcinin kendisini yemek isteyebileceklerini düşündü.

Fakat Basie tavanın kapağını kaldırdı. Pirinç ve balık karışımı yemekten baharatlı bir buhar yükseldi. Basie, yatağın altındaki deri çantadan bir çift teneke tabak ve kaşık çıkardı. Sigarasını içmeyi sürdürürken, Palace Hotel garsonları gibi Jim'e ve kendisine birer porsiyon yemek servisi yaptı. Jim sıcak balığı aç kurt gibi yuttu. Basie ise tıpkı Japon askerinin de yaptığı gibi yüzünü ekşiterek, fakat onaylayan bir ifadeyle izledi onu.

Basie iştahla yemek tenceresine bakıp, "Biz sonra yeriz Frank." dedi.

Frank, gözleri yemek tenceresinde elindeki lombozu parlatıyordu. "Basie ben daima senden sonra yerim."

"Her ikimizi de düşünmek zorundayım, Frank. Ayrıca genç arkadaşımıza da bakmak zorundayız." Jim'in çenesindeki bir pirinç taneciğini sildi. "Söyle bakalım Jim, başka herhangi bir Çinli kodamanla tanıştın mı? Mesela Çan Kay-şek ile?"

"Hayır... Adı aslında Çince değil biliyorsunuz". Sıcak yemek Jim'in beynini harekete geçirmişti. Annesinin kullandığı ve kendisinin de büyüklerle sohbet ettiği zaman kullanmaya çalıştığı bir sözcüğü anımsadı. "Şanghay Çek'in bozulmuş şekli."

"Bozulmuş mu?.." Basie artık dik oturuyordu. Yemeğini bitir-

miş, ellerini pudralamaya başlamıştı. "Sözcüklerle ilgileniyor musun, Jim?"

"Birazcık. Bir de briçle. Bu konuda kitap yazdım."

Basie, kuşkuyla baktı. "Sözcükler çok önemli Jim. Her gün bir kenara yeni bir kelime koy. Bir sözcüğün ne zaman gerekebileceğini bilemezsin."

Jim yemeğini bitirip keyifle metal duvara yaslandı. Savaştan önceki hiçbir yemeğini anımsamıyor, fakat sonraki her yemeği anımsıyordu. Hayatında geri çevirdiği tüm yiyecekleri anımsamak ve tatlısını bitirmesi için annesiyle Vera'nın geliştirdikleri ince hileleri düşünmek çok rahatsız ediyordu onu. Kaşığında bıraktığı birkaç kırıntıya Frank'ın dikkatle baktığını görünce çabucak temizleyip yuttu. Tencerede Frank'a yetecek kadar pilav kaldığını görünce de sevindi. Bu iki deniz tacirinin kendisini yemeyeceklerinden emindi artık. Korkmakta da haklıydı bir bakıma. Atlantik'te torpidolanan denizcilerin yamyamlaşuklarına ilişkin söylentiler, Şehir Kulübü'nde dolanıp duruyordu.

Basie, kendisine bir kepçe dolusu pirinç koydu. Bu ikinci porsiyonu yemek için hiçbir çaba göstermiyor, fakat Frank'ın yakıcı bakışları altında tabakla oynuyordu. Jim çoktan Basie'nin bu genç denizciyi kontrolu altında tutmaktan zevk aldığını ve onu rahatsız etmek için de Jim'i kullandığını fark etmişti. Jim'in tüm yetişme biçimi, onun Basie gibi adamlarla tanışmasını engellemek için düzenlenmişti. Ama savaş her şeyi değiştirmişti işte.

"Babandan ne haber, Jim?" diye sordu Basie. "Niçin annenle birlikte evinde değilsin? Onlar da burada, Şanghay'dalar mı?"

"Evet..." Jim tereddüt etti. İki aydır edindiği deneyimleri belki biraz Japonlara, fakat onların dışında kimseye güvenmemesi gerektiğini söylüyordu. "Şanghay'dalar. Yani *Idzumo*'da."

"*Idzumo* mu?" Frank, güverte sandalyesinden zıpladı. Sırt çantasından bir sefertası kapıp, enerjik bir biçimde pirinç tenceresinden kendine yemek aldı. Lokmalarının arasında kaşığını Jim'e doğru salladı:

"Oğlum, kimsin sen? Basie!"

"*Idzumo* değil Jim!" Basie beyaz elleriyle yatağın altındaki çantadan bir kömür seçti. "*Idzumo*, Foochow ve Manila Körfezi'ne

doğru yol alıyor. Frank, Jim seninle dalga geçiyor." *"Idzumo*'da olduklarını sanıyorum" Jim, Basie'nin gözlerinde hâlâ görebildiği küçücük kuşkuyu körüklemeye karar verdi. "Babam sık sık Manila'ya gider."

"Japon kruvazörüyle değil tabii."

"Basie!"

"Frank!.." Basie denizcinin sesini taklit etti. "Bir gün bana güvenmek isteycceksin. Sanıyorum Jim'in ailesi bütün diğer İngilizlerle birlikte kendilerini toplatmışlar ve şimdi Jim de onları arıyor. Ne dersin Jim?"

Jim blazerinin cebinden son kalan likörlü çikolatasını çıkarırken başını salladı. Gümüşi yaldızını çıkarıp minyatür çikolata şişesini ısırdı. Hemen ardından Vera'nın tekrar ede ede öğrettiği nazik olma gereğini hatırladı ve yarısını Basie'ye uzattı.

"*Curacao**? Eh, sen geldiğinden beri işler iyiye gidiyor Jim. Bütün bu yeni sözcüklerden sonra şimdi de bu şık şeker; biraz o Palace Hotel'in tarzını benimsiyoruz galiba." Basie, keskin dişleriyle çikolata kabını emerken, küçük bir sıçanın beynini kemiren beyaz suratlı büyük bir fareye benziyordu. "Demek sen evde kendi başına yaşıyordun. Orada Fransız Bölgesi'nde mi?"

"Amherst Caddesi'nde."

"Frank... Şanghay'dan ayrılmadan önce oraya gitmemiz lazım. Bir sürü boş ev olması lazım değil mi Jim?"

Jim gözlerini kapadı. Çok yorgundu fakat yediği pirinci düşünüp balıklı her kırıntının tadını yeniden ağzında hissederek ayık duruyordu. Basie kolonya ve Craven A kokan duman dolu havanın içinde, içtenliksiz sesi ile görünmeyen daireler çizer gibi konuşuyordu. Amherst Caddesi'ndeki misafir odasında sigara içen annesini düşündü Jim. Şimdi artık bu iki Amerikalı denizci ile tanıştığına göre annesini de tekrar görebilecekti. Basie ve Frank ile kalacaktı; birlikte şileplerin bulunduğu yere gidebilirlerdi; er veya geç Japon devriye botları onları fark edecekti.

Balık kokan sıcak bir nefes yüzünü kapladı. Jim soluk soluğa uyandı. Frank'ın koca gövdesi üzerine eğilmiş, güçlü kolları baldırlarında, elleriyle blazerinin ceplerini araştırıyordu. Jim onu itti ve

Curacao: Portakal kabuğundan elde edilen likör; adını Curocao Adası'ndan alıyor (y.n.)

Frank da sakin bir biçimde güverte sandalyesine dönüp lombozları parlatma işine devam etti.

Kabinde ikisi yalnızdı. Jim, aşağıdaki dar bambu köprüde Basie'nin ayak seslerini duyabiliyordu. Vagonun kapısı çarptı, yaşlı makine zonklamaya başladı, ardından da birdenbire durdu. *Idzumo*'nun sireninden gelen uzak bir düdük sesi duyuldu. Frank Jim'e doğru anlamlı bir bakış atarak, kararmış pirinci parlatmaya devam etti.

"Biliyor musun evlat, insanların sinirini bozmak gibi bir yeteneğin var. Nasıl olmuş da, Japonlar seni yakalamamışlar? Bir hayli çevik olmalısın."

"Teslim olmaya çalıştım," dedi Jim. "Fakat kolay değil. Sen ve Basie de teslim olmak istiyor musunuz?"

"Hem de deli gibi... Gerçi onu bilemem. Nehirden yukarı Zhongjing'e gidebilmek için Basie'ye bir sampan aldırtmaya çalışıyorum. Fakat Basie fikir değiştirip duruyor. Şimdi artık Japonlar burada oldukları için Şanghay'da kalmak istiyor. Bir kez kamplara ulaşabilirsek destelerle para kazanabileceğimize inanıyor."

"Çok fazla lomboz satabiliyor musunuz?"

Hâlâ bu küçük oğlana fazla güvenemeyen Frank dikkatle baktı. "Evlat henüz bir tane bile satmadık. Bu Basie'nin kendi oyunu, tıpkı hap gibi; insanların kendisi için çalışmalarına ihtiyacı var. Aşağıdaki depoda bir yerlerde, Hongku'da satmaya götürdüğü bir torba altın diş var." Frank bilgiç bir gülümsemeyle yağa batırılmış bir tornavidayı kaldırıp Jim'in çenesine dokundu. "İyi ki altın dişlerin yok, yoksa..."

Basie'nin, diş etlerini nasıl araştırdığını hatırlayan Jim, kalkıp dik oturdu. Vagonun motor gürültüsü metal kabini sarsıyordu. Şanghay çevresindeki Japon ağlarından her nasılsa kaçmayı başaran bu iki deniz tacirinden ürküyordu Jim ve şehirdeki herkesten olduğu kadar bunlardan da korkması gerektiğini fark etti. Basie'nin gizli altın diş torbasını düşündü. Nandao'daki kanallar ve oyuklar, cesetlerle doluydu ve bu cesetlerin ağızları da dişlerle. Her Çinli kendisine olan saygısından ötürü bir altın diş sahibi olmaya çalışırdı ve şimdi savaş başladığına göre akrabaları da bu dişleri cenazeden önce çıkaramıyacak kadar yorgun olabilirlerdi. Jim, bu iki Amerikalı deniz

adamının tornavidalarıyla geceleyin çamur düzlüklerde araştırma yapmalarını gözünün önüne getirdi, Frank karanlık oyukların içinde küçük botun küreklerini çekiyor, Basie elinde feneriyle pruvada oturmuş, diş etlerini açarak yanlarından sürüklenen cesetleri dürtüklüyordu...

DANS MÜZİĞİ

12 Amerikalı denizcilerle geçirdiği üç gün içinde beynine bu korkunç görüntü egemen oldu. Basie ve Frank geceleri battaniyenin altında birlikte uyurlarken Jim, kömür sobasının yanındaki pirinç torbası yığınının üzerinde uyumadan yatıyordu. Lombozlardan ve pirinç korkuluklardan yansıyan korlar altın dişler gibi parıldıyordu. Jim, sabahları uyandığında, Frank'ın sırf domuzluğuna azı dişlerinden birini sökmediğinden emin olabilmek için çenesini yokluyordu.

Gündüzleri, Frank batık şileplere doğru kürek çekerken, Jim de cesetlerin yakıldığı odun yığınlarının üzerine oturup gözcülük yapıyordu. Üşümeye başladığında Basie, Imperial Havayolları'na ait güverte sandalyesinde oturup, eski pipo temizleyicilerinden tel oyuncaklar yaparken, Jim de kabine dönüp battaniyenin altında uzanıyordu. Basie, Cathay-Amerika hattında kamarot olarak çalışmıştı ve Jim'i de yolcuların çocuklarını oyalamak için kullandığı aynı sihirbaz oyunları ve salon numaralarıyla eğlendiriyordu. Annesiyle babası hakkındaki sonu gelmeyen sorularını sorarken, bir yandan da Jim'in sabah ve akşam öğünlerini mutlaka yemesi için aynı titizliği gösteriyordu. Basie, büyük ölçüde sıcakta bir yandan sigara içerken, diğer yandan da sürekli pudralanan bayan yolcuları kendine örnek almıştı.

Her öğleden sonra kamyonla çıkıp Hongku'daki Çin pazarlarını turluyorlardı. Basie, buralarda yatağının altına istiflediği karton kutulardan çıkardığı birkaç paket Fransız sigarasıyla değiş tokuş etmek üzere, bir torba pirinç ve birkaç parça balık için uzun uzun pazarlık ediyordu. Arada bir de Frank'a, Jim'i satıcının tezgâhının üzerine ge-

tirmesini söyler, tüccar da başını olumsuz anlamda sallamadan önce, ciddi bir biçimde Jim'i incelerdi.

Kısa bir süre sonra Basie'nin kendisini satma çabası içinde olduğu gerçeği, Jim'in kafasına dank etti. Karşı koyamayacak kadar yorgun olan Jim, tramvaylardaki Çinli kadınların yanlarındaki koltuklarda taşıdıkları piliçler gibi, kamyonda iki Amerikalının arasında oturuyordu. Şimdiden, çoğu zaman kendisini rahatsız hissediyordu, fakat en azından güçlü önsezileri kaynamış balık öğünlerinin devamı konusunda güven veriyordu ona. Çinli tüccarlar, iki Amerikalıyı ve Jim'i Japonlara bildirdikleri takdirde birkaç yen kazanabileceklerini elbet sonunda fark edeceklerdi.

Bu arada Frank'ın güçlü ellerinden kaçınıp, Basie'nin duymaktan hoşlandığı, alışılmışın dışındaki sözcükleri bulabilmek için beynini zorluyor ve bu kamarotu Amherst Caddesi'ndeki kocaman evlerin öyküleriyle eğlendiriyordu. Jim, ailesinin sürdürdüğü hayat tarzı adı altında, tamamiyle hayal ürünü olan parlak yaşam öyküleri uyduruyordu. Basie, bu Şanghay yüksek sosyetesinin hikâyeleriyle büyülenmekten asla vazgeçmiyordu.

Hongku pazarına son ziyaretlerinden önce, Frank'ın motoru çalıştırmasını beklerken, "Bana onların yüzme havuzu partilerini anlat" dedi Basie. "Sanıyorum ki çok fazla... eğlence varmış..."

"Basie, gerçekten çok eğlence vardı." Jim, havuzun dibinde Basie'nin dişleri gibi parıldayan yarım gümüş lirayı kurtarmak için tek başına geçirdiği saatleri hatırladı. "Likörlü çikolataları, beyaz piyanoları, viski ve sodaları vardı. Ve hokkabazları."

"Hokkabazlar mı?"

"Sanıyorum onlar hokkabazdı..."

"Yorgunsun Jim." Kamyonda giderlerken Basie Jim'in omuzuna kolunu attı. "Çok fazla düşünüyorsun, bütün o yeni sözcükleri."

"Tüm yeni sözcüklerimi kullandım, Basie. Savaş yakında sona erecek mi?"

"Merak etme, Jim. Dışarıda Japonlara üç ay gibi bir süre tanıyorum."

"O kadar çabuk mu, Basie?"

"Belki biraz daha fazla. Bir savaşı başlatmak epey zaman alıyor; insanların korumak zorunda oldukları büyük yatırımları var.

Mesela Frank, ben ve bu kamyon."

Herhangi kimsenin bu savaşın sürmesini isteyebileceği düşüncesini asla aklına getirmemiş olan Jim'in kafası, Hongku'ya doğru yola çıktıkları sırada bu tuhaf mantıktan ötürü iyice karışmıştı. Tersanelerin arkasındaki toprak yolda sarsılarak boş ambarların bulunduğu ıssız bölgeden geçip çöplük ve mezar tümseklerinin içerisinde ilerlediler. Kanalların yanında, paket kutuları ve kamyon tekerleklerinden inşa edilmiş kulübelerde, dilenciler yaşıyordu. Yaşlı bir kadın pis suyun kenarına çömelmiş, tahta bir tuvaleti temizliyordu. Kamyonun emniyet penceresinden dışarıyı seyreden Jim, birkaç gün öncesine kadar kendi durumu onlarınkinden çok daha vahim olmasına rağmen, yine de bu yoksul insanlara acıdı. Gerçek tuhaf bir biçimde çifte görüntülüydü; sanki savaştan beri başına gelenlerin tümü bir aynanın içinde bir kez daha tekrarlanıyordu. Sürekli yiyecek düşünüp açlık ve baygınlık hisseden, aynadaki benliğiydi. Artık bu diğer benliğine hiç acımıyordu. Çinlilerin yaşamlarını böyle sürdürebildiklerini tahmin etti. Ama buna rağmen bir gün Çinliler de aynadan dışarı çıkabilirlerdi.

Nandao Çayından karşıya Fransız Bölgesi'ne geçtiklerinde, çelik köprünün kuzey ucundaki kontrol noktasını koruyan Japon devriyelerinin ilkini gördüler. Fakat belki de Basie ile Frank silahlı askerlerden hiç de korkmuş görünmüyorlardı. Jim Amerikalıların kolay kolay kimseden etkilenmediklerini fark etmişti. Hatta Frank yola doğru yürüyen bir Japon askerine korna çaldı. Vurulmalarını bekleyen Jim ön panonun altına çömeldi, fakat Frank ile Basie'nin Beyaz Rus işçiler olduklarını düşünen Japonlar, kendilerinden emin bakışlarla geçmelerini işaret ettiler.

Sonraki iki saat boyunca Hongku pazarlarında turlayıp, bambu kafeslerinin içinden havlayan yüzlerce köpeğin yanından geçtiler. Aralarında, sadece sahipleri olan Müttefikler tarafından Şanghay'ın aç sokaklarına bırakılmış Çin melezleri değil, aynı zamanda spanyeller, dachshundlar*, kırmızı seterler ve geniş uzun tüylü köpekler de vardı. Birçok kez durup Basie'nin inerek Çinli bir tezgâhtara yaklaşmasını, doklarda konuşulan o akıcı Kantonlu diliyle konuşmasını beklediler. Fakat hiçbir lomboz veya altın diş değiştokuşu yapılma-

* Dachshund: Bodur Alman köpeği. (y.n.)

dı.

"Frank, Basie neyi satın almaya çalışıyor?"

"Daha çok satmakla ilgili gibi görünüyor!"

"Beni niçin satamıyor?"

"Seni isteyen kimse yok." Frank, Jim'in cebinden aşırdığı yarım gümüş liraya bir fiske vurup güçlü elinde şaklattı. "Hiç para etmiyorsun. Sence ne edersin?"

"Hiç para etmem, Frank."

"Bir deri, bir kemik kalmışsın. Yakında sürekli hasta olacaksın."

"Eğer satın alsalardı, bana ne yaparlardı? Bir deri, bir kemik olduğuma göre beni yiyemezlerdi."

Fakat Frank yanıtlamayı reddetti. Basie başını sallayarak kamyona çıktı. Hongku'dan ayrılıp Suzhou Çayını geçerek Uluslararası Yerleşim'e doğru yol aldılar. Ana yollarda ilerleyip, tekerlekleri değecek kadar birbirine yakın çekçeklerle faytonların akıntısı içinde, çan çalarak ağır ağır giden tramvayları takip ederken, Foch Caddesi trafiğinde kendilerini kaybettiler.

Jim, onlara bilardo masaları, viski ve likörlü çikolatalarla dolu güzel evlerden söz ederken, Şanghay'ın batı banliyölerindeki yerleşim bölgelerine doğru yol göstermeye çalışıyordu. Fakat, Basie ile Frank'ın akşam karanlığına kadar zaman öldürmeye çalıştıklarını tahmin etti. Altıyı biraz geçe Fransız Bölgesi'ndeki apartmanların ön cephelerinden ışık çekilmeye başladı. İki denizci pencerelerini kapadılar. Frank, Bubbling Well Caddesi'nden ayrılıp Şanghay'ın kuzeyindeki aydınlatılmamış Çin bölgelerine doğru yola koyuldu. "Frank, yanlış yöne gidiyorsun!" Fakat, Basie, pudralı elinin tersini Jim'in ağzına bastırdı.

"Sus, Jim. Sessizlik çocukların en iyi arkadaşıdır."

Jim sallanan başını Basie'nin omuzuna koydu. Dar sokaklarda başıboş bir geziye çıktılar. Çekçeklerle öküz arabalarının arasından sıyırtarak geçerken, yüzlerce Çinli surat pencerelere yapıştı. Jim yine acıkmıştı ve tekerleklerin, kullanılmayan tramvay raylarının üzerinde sonu gelmeyen zıplamalarından midesi bulandı. Nandao'ya, üzerindeki bir tencere pirinç olan kömür sobasına dönmek istiyordu.

Bir saat sonra uyandığında Şanghay'ın batı banliyölerine ulaşmış olduklarını gördü. Güneşin son ışınları Columbia Caddesi'ndeki çatıların dış yüzüne dokunuyordu. Alman Bölgesi'ne park edilmiş Opel ve Buick arabaları çaprazlamasına geçtikleri sırada, Basie kullanılmayan evleri gösterdi.

Jim toparlanıp ellerini ısıtmak için hohladı. Şehirdeki turlarını tamamlamışlardı, fakat o şatafatlı yaşam biçimi hakkındaki gevezelikleriyle bu iki üçkâğıtçıyı tahrik etmiş olduğunu fark etti. Bir grup saf turistin rehberiymiş gibi, son iki aydır içlerinde kamp kurduğu evler hakkında bilgi vermeye başladı.

"Onda viski ve cin var, Basie. Bunda, viski, cin ve beyaz bir piyano var yo, hayır sadece viski."

"Alkolü boş ver. Frank'la ben bar açmayı planlamıyoruz. Sen koroda mıydın Jim? Seni piyanonun üzerine koyarız, Yankee Doodle Dandy'i söylersin."

"Şunun sineması var", diye sürdürdü Jim" Ve bu da dişlerle dolu"

"Dişler mi?"

"Bir dişçiye aitti. Belki altın dişler de vardır, Basie."

Amherst Caddesi'ne dönüp terk edilmiş malikânelerin önünden ilerlediler. Sokağın elektriği hâlâ kesikti ve oldukça uzamış bitkilerle dolu bahçelerin içindeki evler, akşamın erken saatlerinde olduğundan daha kasvetli duruyorlardı; patlamada batırılmış şilepler gibi yüz üstü bırakılmışlardı. Fakat Basie bunlara belirgin bir saygıyla uzun uzun baktı. Adeta Cathay-Amerika hattında kabin memuru olarak çalıştığı yıllar, ona bu karaya çekilmiş gemi iskeletlerinin gerçek değerlerini öğretmiş gibiydi. Jim'le olan ahbaplığından belli ki çok hoşnuttu.

"İyi bir sezgin var, Jim. Burada doğmuş olmandan kaynaklanıyor. İyi bir evden anlayan çocuklara hayranlık duyarım. Herkes ailesini seçebilir, fakat onun ötesini görebilecek kadar güçlü sezgileri olması..."

"Basie..." diyen Frank, bu keyifli anı böldü. Jim'in oturduğu yerin iki yüz metre berisindeki ağaçların altında durmuşlardı.

"Tamam, Frank." Basie kapısını açıp indi. Hiçbir Japon devriyesi yoktu ve Çinli koruyucular da akşam için duvarlarının arkasına çe-

kilmişlerdi. Basie evlerden birine doğru kesilmemiş kurtbağrı çitlerinin arasından geçen çıkmaz sokağı işaret etti.

"Jim, bacaklarımızı açmanın zamanı geldi. Yukarı doğru yavaşça yürü ve bak bakalım o beyaz piyanoyu kimse çalıyor mu."

Jim, kamyon motorunun alçak, fakat basınçlı sesini dinledi. Frank rahat bir şekilde arkasına yaslanmış oturuyordu. Koskocaman ayağı ise gaz pedalının üzerinde tetikteydi. Basie'nin solgun yüzü, ağaçların altında sallanan fener gibiydi. Jim kendisini burada bırakmayı planladıklarını biliyordu. Onu Çinli tüccarlara satma konusunda başarısız olduklarına göre, Şanghay gecelerine terk edeceklerdi.

"Basie, ben..." Frank onu caddeye fırlatmak üzere bir elini omzuna koymuştu.

"Benim evime gidebilir miyiz? Diğerlerinden daha lükstür."

"Lüks mü?" Basie, kurşuni havada bu sözcüğün zevkine varmaya çalıştı. Çevresindeki evlere, Tudor stili çatılarla modern beyaz cephelere ve taklit şatolarla, yeşil kaplama çatılı çiftliklere dikkatle uzun uzun baktı.

Üste tırmanıp kapıyı kapamadan çerçevesinden tuttu. "Tamam, Frank, Jim'in evine bakacağız."

Ağaçların altında ilerleyip nöbetçisiz garaj yoluna döndüler. Sessiz eve doğru yaklaştıkça, Basie'nin hayal kırıklığına uğradığını görebiliyordu Jim. Hafifçe kapıyı aralarken, Jim'i kavrayıp merdivenlerin üzerine fırlatmaya hazırlandı.

Jim çamurluğa sıkı sıkıya tutundu ve tam o sırada giriş balkonundan iki siluet ortaya çıktı. Kollarından sarkan geniş yenli, uzun beyaz elbiseler giymişlerdi. Jim annesinin eve gelmiş olup misafirlerinden birini karşıladığından emindi.

"Basie! Bunlar Japonlar..."

Jim, Frank'ın sesini duydu ve bunların askeri kimonoları içindeki izinli Japon askerleri olduğunu gördü. Askerler de onları görmüşlerdi ve açık kapıya doğru bağırıyorlardı. Holü aydınlatan gaz lambasından üniformalı bir çavuş göründü. Tıknaz baldırının yanında duran Mavzer kılıfıyla en üst basamaktaydı. Kimonolu askerler kamyonun basamaklarına atlayıp da camlara vurmaya başladıklarında Frank onu geri döndürmeye çalışıyordu. Bambu değnekler taşıyan iki asker daha balkonun basamaklarından aşağı koştular.

Makine aniden durduğunda, Jim dışarı çekilip toprağa fırlatıldığını hissetti. Kimonolu Japonlar banyodan fırlamış çılgın kadınlar gibi evden dışarı koşuyorlardı. Jim, öfkeyle titreyen baldırı mavzerin kılıfına hafif hafif vuran Japon çavuşun cilalı çizmelerinin arasındaki sivri çakılların üzerinde oturuyordu. Askerler, Frank'ı kamyonun kabininde tuzağa düşürmüşlerdi. Bambu değneklerini at terbiye edermişcesine kanlı yüzüne ve göğsüne indirirlerken o da tekmeler savuruyordu. Garaj yolunda, ayaklarının dibinde diz çökmüş olan Basie'ye sırayla yumruk atan iki asker, evin basamaklarında durmuş onları izliyorlardı.

Jim, Japonları görmekten memnundu. Kapı aralığından Frank'ın bağırtıları arasında sert darbeleri, annesinin piknik gramofonunda çalınan Japon dans orkestrasının cızırtılı seslerini duyabiliyordu.

AÇIK HAVA SİNEMASI

13 Bahar güneşiyle kolları ısınan Jim, açık hava sinemasının ön sırasında sereserpe dinleniyordu. Kendi kendine gülümseyerek, altı metre ötesindeki boş perdeye gözlerini dikmişti. Son bir saattir Park Hotel'in bulanık gölgesi beyaz perdenin üzerinde gezinip duruyordu. Zhabei'deki ambarlarla kiracıların oturdukları bloklara yaptığı uzun yolculuktan sonra, otelin üzerindeki neon harflerin gölgesi, en sonunda sinemanın perdesine ulaşmıştı. Sahnede devriye gezen genç Japon askerinin iki misli büyüklüğündeki devasa harfler, bu sıska askerle tüfeğini kapsayan gösterişli bir güneş filmi gibi hızla perdeden geçiyordu.

Gösteriden çok memnun kalan Jim, ayakları çıtalı sıraya dayalı halde kirli dizlerinin arkasından güldü. Güneşin ve Park Hotel'in katılımlarıyla sahnelenen öğleden sonra dioraması*, bu açık hava sinemasında geçirdiği son üç hafta boyunca Jim'in en büyük eğlencesi olmuştu. Burada, savaş başlamadan önce, Şanghay film endüstrisi tarafından yapılan çizgi filmler ve macera dizileri, geceleri değirmenlerde çalışan Çinli kızlarla dok işçilerinden oluşan seyircilere göste-

* Diorama: Küçük bir odada gerçekleştirilen ve bir delikten bakılarak izlenen üç boyutlu gösteri. (y.n.)

rilirdi. Sık sık Jim'in aklına Yang'ın, yani aile şoförlerinin bu perdede görünmüş olabileceği düşüncesi takılıyordu. Jim bu tutukevinde çoktan tam bir keşif gezisi yapmış ve projeksiyon odasının üzerindeki kullanılmayan bir odada tozlu film makaraları olduğunu görmüştü. Belki de işaret bölüğünün, şu sırada projeksiyonu sökmeye çalışan Japon onbaşısı, Yang'ın filmlerinden birini gösterirdi.

Jim'in kıkırdamaları sahnedeki askerin huysuz bakışlarına neden oldu. Ayağının altında dolaşmamaya dikkat eden Jim'e kesinlikle güvenmiyordu. Eliyle gözlerine siper yaparak, öğleden sonraları birkaç tutuklunun oturduğu tahta sıraları gözden geçirdi. Jim'in üç sıra gerisinde, sıraların altındaki beton yatakhanede, şiltesinde yatan neredeyse ölmek üzere olan bir misyoner kadının gri saçlı kocası vardı. Geldiğinden beri bir zamanlar kiler odası olan yatakhaneden hiç çıkmamıştı. Fakat tuvaletin musluğundan su getirip, gişenin arkasındaki avluda iki Avrasyalı kadının günde bir kez pişirdikleri hafif pirinç lapası ile karısını besleyen Bay Partridge, ona sabırla bakıyordu.

Jim bu dağınık saçlı, ölü derili, yaşlı İngiliz için kaygılanıyordu. Bazı zamanlarda karısını bile tanıyamıyor gibi görünüyordu. Hiç konuşmayan ve çok kötü bir koku yayan Bayan Partridge'in etrafına bir paravana yapması için ona yardım etti. Bunun için de Bay Partridge'in İngiliz paltosu ile karısının sararan gece elbisesini kullandılar. Paltoyla elbiseyi Jim'in duvardan söktüğü uzun bir elektrik kablosunun üzerine astılar. Jim sıkıldığı zaman, kadının yattığı kiler odasına gidip, oyun oynamak için içeri giren Avrasyalı çocukları kovalıyordu.

Jim'in Şanghay Merkez Hapishanesi'nde geçirdiği bir haftadan sonra gönderildiği bu toplama merkezinde, aşağı yukarı otuz kişi vardı. Yüz Avrasyalı ve İngiliz tutsakla paylaştığı rutubetli hücre yatakhanesiyle karşılaştırdığında, bu açık hava sineması Qingdao'daki gördüğü sayfiye kumsalları kadar güneşli geliyordu Jim'e. Japonlar tarafından yakalandıklarından beri Basie'nin izine rastlamamıştı ve bu kamarottan kurtulmuş olmaktan da memnundu. Merkez Hapishanesindeki çoğu kontratlı ustabaşılar ve Çin sahil gemilerinde çalışan tüccarlardan oluşan tutsaklardan hiçbiri annesiyle babasını

tanımıyordu, fakat bu tutukevine gönderilmesi bile onlara doğru atılmış bir adımdı.

Yakalandıktan hemen sonra hastalanmış, artan ateşle birlikte kan kusmuştu Jim. Tutukevine yeniden sağlığına kavuşması için gönderildiğini sanıyordu. Birkaç yaşlı İngiliz çiften başka, yaşlı bir Hollandalı adamla yetişkin kızı ve erkeklerin kiler odasında Jim'in yanında yatan yaralı kocasıyla sessiz bir Belçikalı kadın vardı. Geri kalanlar ise Şanghay'daki silahlı kuvvetlerde görev yapan İngiliz kocalarının terk ettiği Avrasyalı kadınlardı.

Hiçbiriyle beraber olmak fazla zevkli değildi; ya çok yaşlı ya da sıtma ve dizanteriye kapılmıştılar, ayrıca Avrasyalı çocuklardan sadece birkaç tanesi azıcık İngilizce konuşabiliyordu. Onun için, Jim zamanını bu açık hava sinemasındaki tahta sıralar arasında dolanarak geçiriyordu. Başağrılarına rağmen, Japon askerleriyle arkadaş olabilmek için başarısızlıkla sonuçlanan çabalar gösteriyordu. Ve her öğleden sonra, Şanghay'ın şehir silueti, gölge film halinde perdedeydi.

Jim, Park Hotel'in neon ışıklı harflerinin zayıflayıp solmalarını izledi. Sürekli aç olmasına rağmen buradaki hayatından memnundu. Şanghay sokaklarında başıboş dolaştığı aylardan sonra, en sonunda kendini Japon kuvvetlerine teslim etmeyi başarmıştı. Cesaret ve hatta biraz da kurnazlık isteyen bu teslim olma sorunu üzerinde hayli derinlemesine düşünmüştü. Bütün bir ordu bunu nasıl başarıyordu acaba!..

Japonların kendisini, sırf Basie ve Frank'la birlikte olduğu için yakaladıklarını biliyordu. Kimonolu askerlerin değnekleriyle Frank'a saldırışlarını hatırladıkça çok korkuyordu, ama en azından yakın bir zamanda ailesini yeniden görebilecekti. Tutukevine sürekli mâhkumlar gelip gidiyordu. Önceki gün iki İngiliz ölmüştü; bunlardan biri Jim'in görmesine izin verilmeyen her yanı sarılı bir kadın, diğeri de emekli Şanghay polis müfettişi olan sıtmalı yaşlı bir adamdı.

Annesiyle babasının Şanghay çevresindeki düzinelerle kamptan hangisine gönderildiklerini bir öğrenebilseydi! Jim, Bay Partridge ile konuşmaya çalıştı fakat o sırada yaşlı misyoner düşüncelerinin arasına gömülmüş gibiydi. Birkaç sıra arkasında oturan iki Avrasyalı kadına doğru yaklaştı. Fakat her zamanki gibi başlarını sallayıp, sertçe uzaklaşmasını işaret ettiler.

"İğrenç!"
"Pis çocuk!"
"Defol!"

Değişmez bir biçimde parmaklarını şaklatıp, çocuklarını Jim'den uzak tutmaya çalışıyorlardı. Bazen, Jim'in ateşlendiği zaman çıkardığı sesi taklit ederlerdi. Jim onlara gülümseyip yerine döndü. Çoğu zaman olduğu gibi kendini yorgun hissetti. Aşağıdaki kiler odasına gidip kendi şiltesinde bir saat uyumayı düşündü. Fakat öğleden sonra bir öğün kaynamış pirinç servisi vardı ve önceki gün ateşlendiğinde kendi payını kaçırmıştı. Bu yaşlı ve hasta insanların yemek saatlerinde vücutlarını kaldırmayı nasıl başardıkları hayrete düşürüyordu Jim'i. Kimse Jim'i uyandırmayı düşünmemiş ve pirinç kazanda da hiçbir şey kalmamıştı. Karşı çıktığı zaman ise Koreli asker hafifçe başına vurmuştu. Jim gişedeki pirinç torbalarını koruyan Avrasyalı kadınların kendine, payına düşenden daha az verdiklerine emindi. Onların hiçbirine güvenmediği gibi, oldukça İngiliz'e benzedikleri halde yalnızca Çince konuşabilen çocuklarına da güvenmiyordu.

Kendi payına düşen pirinci almaya kararlıydı. Savaştan önceki halinden daha zayıf olduğunu biliyordu ve annesiyle babası kendisini tanıyamayabilirlerdi. Yemek zamanlarında gişenin pencere bölmesindeki çatlak camda kendisine baktığında derin gözçukurları ve kemikli alnıyla bu uzun suratı hayal meyal anımsayabiliyordu. Aynalara bakmamaya karar verdi. Avrasyalı kadınlar, bölmelerinden sürekli onu izliyorlardı.

Yararlı bir şey düşünmeye karar veren Jim, tik ağacından yapılma sıranın arkasına yaslandı. Kawanişi yapımı tekneli deniz uçağının nehri geçişini izledi. Motorlarının huzur verici vızıltısı Jim'e uçma hayallerini anımsattı. Acıktığında veya ailesini özlediği zaman çoğu kez uçakları hayal ediyordu. Ateşli olduğu anlardan birinde, gökyüzünde Amerikan bombardıman filosunun uçtuğunu görmüştü rüyasında.

Gişenin yanındaki avludan tiz bir ıslık sesi duyuldu. Sorumlu Japon çavuş yoklamalardan birini daha yapıyordu. Jim tutukluların adllarını yarım saatten fazla tutamadığını fark etmişti. Bay Partridge'in elini tuttu ve birlikte iki Avrasyalı kadını izlediler. Yüksek

tuğla duvarları sayesinde gösterilen filmleri çevredeki kiralık bloklarda oturan Çinlilerden gizlemek için sinema girişinde askeri bir kamyon durmuştu. Çavuşun ıslıkları arasında bir İngiliz çocuğun ağlayışını duydu.

Yeni bir grup tutuklu gelmişti. Bu, değişmez bir biçimde, diğerleri gidecek demekti. Birkaç dakika içerisinde, muhtemelen Hongrao veya Longhua'daki yeni kamplara doğru yola çıkmış olacağından emindi. Kiler odasında o ve hâlâ ayakta durmayı beceren yaşlı adam ellerinde sefer taslarıyla şiltelerinin yanında beklediler. Jim kamyondan sürü halinde indirilen yeni gelenlerin seslerini dinledi. Sürekli ağlayarak, Japonları Jim'in nereye göndereceği konusunu ciddi biçimde düşünmekten alıkoyacak bir sürü küçük çocuk oluşu cansıkıcıydı.

Ardında iki silahlı askerle birlikte Japon çavuş kapı girişinde durdu. Adamların üçünün yüzünde de pamuklu kumaştan maskeler vardı-yerde uyuyan genç Belçikalıdan kötü bir koku yayılıyordu-fakat çavuşun gözleri her birini sırayla inceledi ve sefertaslarını tek tek saydı. Günlük pirinç veya tatlı patatesten oluşan tayın, sefertaslarına göre dağıtılıyordu, onu yiyecek olanlara göre değil. Çoğu zaman Bay Partridge, karısını doyurduktan sonra yorgun olduğundan, tayınını onun adına Jim alırdı. Bir defasında, farkına varmayan Jim, kendisini sulu lapayı yerken bulmuştu. Bundan rahatsız olmuş ve suçlu ellerine dikkatle bakmıştı. Beyni ile vücudunun parçaları sık sık birbirlerinden bağımsız davranıyorlardı.

Yanağındaki tiki maskelemeye çalışan Jim, Japon çavuşa aydınlık bir biçimde gülümseyip güçlü ve sağlıklı görünmeye çalıştı. Yalnızca daha sağlıklı olanlar terk edebilirlerdi burayı çünkü. Fakat her zaman olduğu gibi çavuş, Jim'in neşeli bakışından gene bunalmıştı. Yeni gelenler kiler odasına ulaştıklarında kenara çekildi. İki Çinli hapisane görevlisi emir eri, sedyede lekeli bir pamuklu elbise giymiş, baygın yatan İngiliz bir kadını taşıyorlardı. Kadın saçları nemli ağzında baygın yatarken, Jim'in yaşındaki iki oğlu da sedyenin kenarlarından tutuyorlardı. Kokuyu ve gri ışığı fark etmeyen üç yaşlı kadın topallayarak geçtiler. Arkalarından da İngiliz Ordusu şortunu giymiş uzun boylu bir asker koca postallarıyla geliyordu. Bağrı tamamen açıktı ve Jim kuş kafesine benzeyen fırlamış kemiklerinin

arasından neredeyse titreyen kalbini görebiliyordu.

"Aferin evlat..." Jim'e hafifçe gülümseyip başını okşadı. Duvarın önüne çarçabuk oturup kadavraya benzeyen yüzünü rutubetli çimentoya çevirdi. İkinci grup emir eri, hemen yanma yeni bir sedye bıraktılar. İplerle bağlı hasır beşiğin içinden üzerinde kanlı bir denizci ceketi olan orta yaşlı, ufak tefek bir adamı kaldırdılar. Alnında, yüzünde ve şişmiş ellerindeki yaralara, Japonların pirinç kâğıtlarını bantlamak için kullandıkları şeritler yapıştırılmıştı.

Jim bu son derece bakımsız insan şekline dikkatle bakıp kötü kokuyu hissetmemek için koluyla ağzını kapadı. Avrasyalı kadınların birçoğu çocuklarıyla birlikte burayı terk ediyorlardı. Çevresindeki emir erlerile, pamuklu bezden yapılma maskeleriyle dolaşan Japon erlerine daha sonra da kiler odasındaki hasta ve ölmek üzere olan adamlara bakan Jim, ilk kez buranın gerçek işlevinin ne olduğunu kavramaya başladı.

Bay Partridge ve diğer yaşlı adamlar şiltelerinin yanında durmuşlar, ellerindeki sefertaslarını nöbetçilere sallayıp akşam yemeği için takırdatıyorlardı. Yaralı denizci, Amherst Caddesi'ndeki parmaklıkların dışında ölmek üzere olan dilencinin yaptığı gibi, aynı ritimle boş tasına vurarak, sargılı elleriyle Jim'e işaret etti. Bu deri ve kemik yığını asker bile, bir sefertası kapağı bulmuştu. Yüzü duvara dayalı halde kapağı taş döşemeye vuruyordu.

Jim, maskelerinin arkasından onları izleyen Japonlara tenekesini takırdatmaya başladı. Fakat o anda, ailesini bulma umudunu tamamen yitirmek üzereyken, içinde bir ümit dalgası kabardı. Belli belirsiz hissettiği kolonya kokusunun farkına varıp dizlerinin üzerine yere çömeldi ve birlikte bu tutukevinden ayrılıp tutuklu kamplarının güvenliğine doğru yollarını bulabileceklerinden emin olarak, yaralı denizcinin elinden tası aldı.

"Basie!" diye haykırdı. "Her şey yolunda!"

AMERİKAN UÇAKLARI

14 "Savaş yakında bitecek, Basie. Amerikan uçaklarını gördüm, Curtis bombardıman uçaklarını ve Boeing'leri..."

"Boeing'leri mi? Jim sen!..."

"Konuşma Basie. Ben senin için çalışıyorum şu sıra, tıpkı Frank gibi."

Jim, çocukluğunun ilk yıllarındaki dadıları hatırlamaya çalışarak, Basie'nin yanına çömeldi. Bugüne kadar birkaç gün içinde acıklı bir biçimde ölen Ankara tavşanı dışında hiç kimseye bakmamıştı. Sefertasını hafifçe eğip Basie'nin ağzına biraz su akıtmaya çalıştı, ardından da parmaklarını koyu renk sıvının içine batırarak Basie'ye emdirdi. Jim üç hafta boyunca, kaynamış pirinçle, tatlı patates hakkını vererek, koridordaki musluktan su taşıyarak kendisini bu kamarota adadı. Üst pencerenin altındaki minderinde yatan denizciyi yelpazeleyerek saatlerce yanında oturdu. Temiz hava akımı kısa zamanda Basie'yi kendine getirdi ve yüzünü ve bileklerini kaplayan kâğıt bantları birer birer çıkarıp attı. Minderini Jim'in de yardımıyla duvarın yanında ölmek üzere olan İngiliz askerinden uzaklaştırdı. Bir hafta içerisinde Japon nöbetçilerini ve tutsaklara yemek pişiren Avrasyalı kadının geliş gidişlerini izleyecek kadar kendini toparlamıştı.

Jim, Basie'nin sefertasını temizlerken, denizcinin kendisini gerçekten tanıyıp tanımadığını merak ediyordu. Jim'in kendisini kandırmayı başardığını biliyor muydu acaba? Belki Jim'i, diğer tutsaklara ihbar ederdi, ama onların da yapabilecekleri fazla bir şey yoktu. Avrasyalı kadınlarla yaptığı mücadelede en sonunda kendisine yandaş bulmuş olmaktan dolayı rahatlayan Jim, başını onun dizlerine koydu.

Basie'nin sefertasıyla kendisini dürttüğünü hissetti.

"Tıkınma zamanı Jim, sıraya gir." Jim uykusunda sayıklamamış olduğunu ümit ederek doğrulup otururken, Basie yanağındaki pisliği sildi. Bu kamarotun cin gibi gözleri Jim'le ilgili her ayrıntıyı yakalıyordu. "Bayan Blackburn'e biraz yardımcı ol Jim. Azıcık gözüne girmeye çalış. Bir kadının ateş yakmak için daima yardıma ihtiyacı vardır."

Basie her nasılsa tuvaleti ziyaretleri sırasında Avrasyalı kadının

adını öğrenmişti. Jim elinde iki sefertasıyla kiler odasından fırladı. Yaşlı adamlar minderlerinin üzerinde kımıldamaya çalışırken, diğer tutsaklar Jim'i izlediler. Bay Partridge, duvarın yanında idrar gölünün içinde oturan İngiliz askerin elinden sefertasını aldı.

Gişenin arkasındaki avludan duman yükseldi, fakat kazanlardaki pirinç ve yer elmalarının kaynaması durmuştu. Bir Japon askeri, karamsar bir ifadeyle ılık bulamaça bakıp başını aç tutsaklara salladı. Ayaklarını sürüyerek sinemanın tik ağacından yapılmış sıralarına oturdu. Boş perdenin karşısında yükselen dumana gözlerini dikti.

Jim, elindeki sefertaslarıyla ve yüzünde en cana yakın gülümsemesiyle Bayan Blackburn'ün çevresinde dolanıp duruyordu. Jim'den hiç hoşlanmamasına rağmen bir sepet odunu kırmasına izin verdi. Jim tahta parçalarını sobanın içine itip alevlendirmek için vargücüyle üfledi .Kömürler yeniden ateş alana kadar korları körükledi. Yarım saat sonra Japon askerinin de onayıyla ilk gerçek tayınla ödüllendirilmişti.

Basie doymuş, fakat etkilenmemişti. Yemeğini bitirdikten sonra dirseklerinin üzerine yaslandı. Kendi paylarını yiyemeyecek kadar yorgun olan tutuklulara dikkatle baktı ve gözlerinin üzerindeki kesiklerden kâğıt bantların sonuncularını söküp attı. Şanghay Merkez Hapisanesinde başına her ne hal gelmiş idiyse - ki, Jim, hiçbir şekilde Frank'ı sormaya cesaret edememişti - yeniden çevresindeki derme çatma dünyanın bir parçasına katılmaya hazır biçimde, bir kez daha Cathay - Amerika gemisinin eski kamarotu olmuştu. Özellikle partal giysilerine, korkuluk gibi görünüşüne ve sararmış çukur gözlerine dikkat ederek Jim'i inceledi. Hiçbir şey söylemeden bir parça patates kabuğu verdi ona.

"Şey, teşekkürler, Basie."

"Seni koruyup besliyorum Jim."

Jim patates parçasını dişledi.

"Beni koruyup besliyorsun Basie."

"Bayan Blackburn'e yardım ettin mi?"

"Sokulgan davrandım. Bayan Blackburn'ün çok işine yaradım."

"Aferin. Eğer insanlara yardım etmenin yolunu bulursan, yaptığın yatırımın karşılığını alırsın."

"Bu patates parçası gibi...Basie, Şanghay Hapishanesi'ndeyken hiç, kimsenin annemle babamdan söz ettiğini duydun mu?"

"Sanırım bir şeyler duydum Jim." Basie, elini gizli bir şey söyleyecekmiş gibi ağzına kapadı. "İyi haber, kamplardan birindelermiş ve senin yolunu gözlüyorlarmış. Hangi kamp olduğunu öğrenirim sana."

"Teşekkürler Basie!"

O günden sonra Jim düzenli olarak Bayan Blackburn'e yardım etti. Her sabah, sobadaki külü boşaltıp odunları kırmak ve kömürleri yerleştirmek için, gün ağarırken kalkıyordu. Kazanlardaki sular kaynamaya başlamadan önce patateslerin en az kavruk ve küfsüz olanlarını seçip Basie ile kendisi için ayırıyordu. Bayan Blackburn servis yaparken, Basie'nin önerisiyle, Jim'in içine mümkün olduğu kadar az su kattığı koyu pirinç lapasından çok koymasına özen gösteriyordu. Yemekten sonra diğer tutsaklar tuvalet musluğunda tasla rını temizlerken, Basie daima Jim'i, sefertaslarına patates kazanının dibindeki ılık sudan doldurması için gönderirdi. Basie, Jim'in ve kendisinin sadece bu gri ve besleyici sıvıyı içmelerinde ısrar ederdi.

Herkes gibi Basie de Jim'in yanına yaklaşmasından pek fazla hoşlanmıyordu ama, gayretlerini açıkça onaylıyordu. Basie tutukevinde geçirdiği ikinci haftanın sonunda, Jim'in şiltesini kendisininkinin yanına koymasına izin verdi. Basie'nin ayakucunda yatarsa, Bayan Blackburn gişeye giderken yolunu kesebilecekti.

"Daima ayaklarının üstünde durmayı bil, Jim." Jim kendisini yelpazelerken, Basie sırtüstü uzanmıştı. "Ne olursa olsun avludaki davranış biçimini sürdür. Baban da benim bu düşünceme katılırdı."

"Gerçekten sana katılırdı. Savaştan sonra birlikte tenis oynayabilirsiniz. Çok başarılıdır."

"Aslında... Jim, demek istediğim, senin eğitimini sürdürmek istiyorum. Baban bundan memnun olurdu."

"Sanırım seni ödüllendirir, Basie." Jim, ödül fikrinin Basie'yi babasını araması konusunda teşvik ve tahrik edeceğini düşündü. "Bir defasında, Hongku'dan beni eve getiren bir taksi şoförüne beş dolar vermişti."

"Gerçekten verdi mi, Jim?" Ara sıra Basie, Jim'in kendisiyle

dalga geçtiğinden kuşkulanıyordu. "Söyle bakalım, hiç uçak gördün mü bugün?"

"Bir Nakacima Şoki ve bir Zero-Sen."

"Ya Amerikan uçaklarını?"

"Onları bir daha görmedim. Sen geldiğinden beri hayır, Basie. Yalnızca üç gün gördüm, sonra gittüler."

"Tahmin etmiştim. Özel bir çeşit keşif filosu olmalılar."

"Ne durumda olduğumuzu görmek için mi? Nereden geldiler, Basie? Wake Adası'ndan mı?

"Uzun mesafe Jim. Menzillerinin aşağı yukarı tam sonu olmalı." Basie yelpazeyi Jim'in elinden aldı. Yaşlıca bir Avustralyalı, Basie ile savaş hakkında konuşmak için yanlarına gelmişti. "Git de Bayan Blackburn'e yardım et. Çavuş Uçhida'ya da başınla selam vermeyi unutma."

"Her zaman selam veriyorum Basie."

Jim, son haberleri yakalayabilmek umuduyla, sohbetin çevresinde dolandı durdu, fakat iki adam da elleriyle gitmesini işaret ettiler. Basie, savaşın gelişmeleri konusunda hayret verici biçimde çok bilgi sahibiydi. Hong Kong, Manila ve Doğu Hint Adaları'nın düşüşü; Singapur'un teslim oluşu ve Japonların Pasifik'teki kesintisiz ilerleyişleri hakkında tam bilgisi vardı. Bunların arasında tek iyi haber Jim'in Amerikan uçaklarını Şanghay üzerindeki gördüğü uçuşlarıydı. Her nedense Basie bunlardan hiç söz etmiyordu. Yaşlı İngilizlere Şanghay Merkez Hapisanesi'nde ölen veya İsviçre Kızıl Haç Örgütü'ne devredilen diğer sakinlerinden söz ederken, ağzının kenarıyla konuşmaktan hoşlanıyordu. Basie, yiyecek kırıntıları için bile bilgi satıyordu. Bay Partridge, Nanjing'deki kayınbiraderinden haber alabilmek için patatesini verdi. Bundan esinlenen Jim, Bayan Blackburn'e Amerikan uçaklarından söz etmeye çalışu. O ise Jim'i kömürlerin yanına gönderdi.

Şimdi artık kendini daha güçlü hissediyordu Jim, yemek konusunun saplantı haline dönüşmesinin ne kadar önemli olduğunun farkındaydı. Tutsaklar arasında eşit dağıtıldığında, günlük tayin ayakta kalmalarına yetmiyordu. Çoğu ölüyordu, kendisini başkası için feda eden de kısa zamanda ölüyordu. Burayı terk edebilmenin tek yolu hayatta kalmaktı. Basie'nin ayak işlerine koşup, Bayan Blackburn

için çok çalıştıkça ve Çavuş Uçida'ya başıyla selam verdiği sürece her şey yolunda olacaktı.

Bunun yanı sıra Basie'nin bazı hileleri Jim'i rahatsız ediyordu. Bayan Partridge'in öldüğü sabah Basie, Nanjing'deki kayınbirader hakkında bazı umut verici haberler öğrendi ve kısa bir süre sonra da yaşlı kadının saç fırçalarını Bayan Blackburn'e satmayı becerdi. Her ne kadar ölüm sözcüğü bu kabin memuru için her türlü yoruma açık, lastikli bir terim idiyse de, ne zaman birisi ölse, Basie haberleri ve tesellileriyle birlikte orada oluyordu. Er Blake, bir fenerin etrafındaki pirinç kâğıdı gibi, derisi kaburgalarının üzerinde gerili halde hareket etmeden kiler odasında yattığı iki gün boyunca tayınını Jim aldı. Jim, bu erin de kendisi gibi diğer birçok tutuklunun tutulduğu yüksek ateşten öldüğünü biliyordu. Fakat şimdiden umutlu gözlerle yaşlı misyonerlere bakıp hastalığın bu ihtiyarlara bulaşmasını bekliyordu. Jim ve Basie bu ek tayın temin etme planındaki rollerini birbirlerine itiraf ettiklerinde suçluluk duygusundan sıyrılıvermişlerdi.

Jim, Basie'nin bu konuda babasından ne kadar farklı olduğunu fark etti. Evdeyken yanlış bir şey yaptığında, sonuçları günlerce her olayda kendisini gösterirdi. Oysa Basie ile anında yok oluyorlardı. Hayatında ilk kez istediğini yapmakta özgür hissediyordu kendisini. Açlık ve yaşlı mahkumlardan çalmanın verdiği heyecanla beslenen türlü türlü sapkın düşünce dolaşıyordu, beyninin içinde. Boş sinema perdesinin önünde küçük işlerinin arasında dinlenirken Şanghay göklerinde bulutların içinde gördüğü Amerikan uçaklarını düşündü. Onları hayalinde gökyüzünün uzak bir köşesindeki gümüş bir filo olarak toplu halde canlandırabiliyordu. En çok, aç olduğu anlarda görüyordu onları ve er Blake'in de- ki sürekli aç olmalıydı- görmüş olmasını diledi.

KAMPLARA DOĞRU

15 İngiliz kadınının öldüğü gün toplama merkezine yeni bir tutuklu sevkiyatı yapıldı. Bayan Blackburn ile yaşlı Hollandalının kızı, iki oğlanı teselli etmeye çalışırlarken Jim de

kadınların kaldığı kiler odasının kapı aralığında dolanıp duruyordu. Anne, taş döşemenin üzerinde, nehirden çıkarılan boğulmuş bir ceset gibi sırılsıklam entarisinin içinde yatıyordu. İki kardeş annelerinin son talimatlarını bekliyormuş gibi sık sık dönüp bakıyorlardı. Jim, oldukça az tanımasına rağmen bu çocuklara acıyordu. Jim'den çok daha küçük görünüyorlardı ama aslında bir yaştan fazla büyüktüler.

Jim'in gözleri annenin sefertası ile tenis ayakkabılarındaydı. Müttefik tutsakların ayakkabıları Japon askerlerinkilerden çok daha iyi durumdaydı, ve Jim bu toplama merkezini terk eden gövdelerin çıplak ayaklı olduklarını saptamıştı. Fakat tam odaya sokulmaya çalışırken, avludan üz bir ıslıkla birlikte keskin bağırtılar duyuldu. Çavuş Uçida, en basit talimatları bile verebilmek için gereksinim duyduğu, o öfke perdesine ulaşabilmek için kendisini hazırlıyordu. Maskeleri yüzlerinde, Japon askerleri, yürüyebilen herkesi kiler odalarından çıkarıp sürü halinde toplamaya başladılar. Sinemanın dışında bir kamyon durmuştu ve inen tutsaklar yolun ortasında dağınık bir halde bekliyorlardı.

Jim'in kafasından, ölen kadının tenis ayakkabılarının desenleri tümüyle silindi. En sonunda Şanghay çevresindeki kamplara gitmek üzere buradan ayrılabilececkti. İki oğlanı itip nöbetçilerin arasına daldı ve basamakları yarış edercesine tırmandı. Tutsakların oluşturduğu sırada, yerini aldı. Bay Partridge'nin eşinin valizi elindeydi, onunla ilgili anılarını uzun bir yolculuğa çıkarıyormuş gibi duruyordu. Paul ile David, Hollandalı kadın ile babası ve yaşlı misyonerlerin pek çoğu aynı kümedeydi. Denizci ceketinin yakaları ardına gizlediği beyaz yanaklarıyla sıranın en sonunda duran Basie, o kadar köşesine çekilmişti ki, adeta görünmez olmuştu. Birkaç haftadır üstesinden gelebildiği bu toplama merkezinin küçük dünyasından kendisini tümüyle silmişti ve esir kamplarının daha körpe olan arazilerine ulaştığı anda, bir çeşit denizci parazitı gibi yine kabuğunun dışına çıkacaktı.

Annamlı iki kadın, bir grup yaşlı İngiliz, Belçikalı ve Çinlilerin taşıdıkları sedyelerin üzerindeki yaşlı ve hastalardan oluşan yeni grup göründü. Sararmış gözleri sayan Jim, kısa sürede yine kullanılmayan sefertasları olacağını biliyordu.

Çavuş Uçida yüzünde pamuklu maskesiyle kamplara taşınacak tutsakları ayırmaya başladı; Bay Partridge'e başını sallayıp öfkeden çıldırmış bir halde valizine tekme attı. Hollandalı kadınla babasını, Paul ile David'i ve iki yaşlı misyoner çifti geçti.

Jim parmaklarını yalayıp yüzündeki kurumu sildi. Çavuş, Basie'yi kamyona doğru iteledi. Basie, Jim'e hiç bakmadan kolları iki çocuğun omuzlarında nöbetçilerin arasında ilerledi.

Çavuş Uçida parmaklarını Jim'in kirli alnına bastırdı. Aralıksız selam verip gülümsemesi ve ayakişlerine koşmaktaki hevesli tutumu yüzünden Jim, çavuş için sürekli başbelası durumundaydı ve ondan kurtuluyor olmaktan kesinlikle çok memnundu. Ardından, soğuk sobaya ve kazanın kenarlarındaki pirinç lapasına gözlerini kayıtsızca dikmiş bakan yeni gelenlere bir göz attı.

Uçida, eliyle Jim'in boynunu kavradı. Pamuklu maskesinin boğduğu bir haykırma'sesiyle birlikte Jim'i sobaya doğru çevirip fırlattı. Jim, dizlerinin üzerinde doğrulmaya çalışırken adam kömür çuvallarını tekmeledi. Kömürler taş döşemenin her yanına saçılmıştı.

Jim ocaktaki cürufu eledi. Yeni gelenler, sıraların aralarında avare avare dolanıp film gösterilmesini bekler gibi yüzleri boş sinema perdesine dönük oturdular. Az ileride çekçek arabalarının hamallarıyla köylü kadınların izledikleri yaşlı misyonerler, Paul ve David, Hollandalı çift ile Basie, yolun ortasındaki açık askeri kamyonun arkasında duruyorlardı.

"Basie!" diye seslendi Jim. "Senin için çalışırım." Fakat kamarot ona olan ilgisini tamamen yitirmişti. Çoktan Paul ve David ile arkadaşlık kurup onları resmen maiyetine katmıştı. Kamyonun arkasındaki menteşeli kapaktan yaralı dizlerinin üzerinde güçlükle tırmanmaya çalışan Basie'ye yardım ettiler.

"Basie..." Jim hiddetle eleme işini sürdürdü. Şanghay otellerinin ilk gölgelerinin geçmeye başladığı sinema perdesine ters ters baktı. Yüzü maskeli bir Japon askeri yığın halindeki sefertaslarını sayıyordu. Sedyelerin üzerinde taşınan tutsaklar geçerlerken, Jim biliyordu ki, bu toplama merkezinin sakinlerinin çoğu buraya, ya çok yaşlı olduklarından ya da yakalandıkları dizanteri ve tifodan veya kendisi ve er Blake'in durumunda olduğu gibi, o ne olduğu belirsiz ateşli hastalıktan dolayı, ölmeleri beklendiğinden gönderiliyordu.

Jim tutsakların çoğunun pek yakında öleceklerinden emindi ve eğer burada kalırsa kendisi de onlarla birlikte ölecekti. Annamlı kadınlar sefertaslarını askerden almışlardı bile. Sobayla kömür çuvallarını işaret ediyorlardı. Pilav ve patatesi pişirme işini üstlendikleri zaman Jim'in hakkını vermeyeceklerdi. Amerikan uçaklarını yine görecek ve sonunda da ölecekti.

"Basie!" Jim eleği yere attı. Giden tutsakların sonuncuları da kamyondaki yerlerini almışlardı. Kamyonun menteşeli kapağının yanındaki asker, Hollandalı kadını tahta zemine bıraktı. Elindeki tel parçasından oyuncak yapan Basie, iki İngiliz çocuğun arasında oturuyordu. Kamyon hareket etti, birkaç metre ileri gidip durdu. Japon şoför penceresinden bağırıyordu. Brandadan bir harita kılıfını sallayarak yumruğuyla metal kapıya vuruyordu. Kaldırımdaki nöbetçiler, toplama merkezinin parmaklıklarını kapatıp kışladaki odada ayaklarını yukarı dikmek için sabırsızlanıyorlardı. Derken motor birden durdu ve o anda kamyonun yönü konusunda tartışan askerlerle kamyon şoförünün öfkeli sesleri duyuldu.

"Wusong..." Çavuş Uçida bez maskesini indirdi. Yüzü gitgide kızarırken, dudaklarında, yaradan akan irin gibi tükürükler oluşuyordu. Şoföre olan öfkesinden kudurmuş halde, kocaman adımlarla açık kapılardan fırladı. Kendisini girdabına almak üzere olan kasırgadan habersiz durumdaki şoför,kabininden dışarı çıkmıştı. Haritanın tozunu silkeleyip, kamyonun siperine yaydı ve civardaki sokakların labirentimsi haline baktı. Omuzlarını silkti.

Jim, Çavuş Uçida'yı demir kapıya kadar izledi. Görüyordu ki, Yangtze Nehri'nin ağzında, Şanghay'ın kuzey banliyölerinin ötesinde uzanan bir tarım bölgesi olan Wusong'un bulunduğu yer hakkında ne Japonların ne de çavuşun bilgisi vardı. Şoför, Set ve Nandao yönünü işaret ederek kabinine tırmandı. Çavuş Uçida, sıkılan nöbetçileri iteleyip de şoföre aşağılayıcı sözlerle bağırmaya başladığında, karşılık vermeden sessizce oturdular.

Nöbetçilerin yanında duran Jim, Çavuş Uçida'nın bir karara varmak zorunda kaldığında, sesindeki öfkenin doruk noktasına ulaşacağı anı bekledi. Çavuş, kiracıların oturdukları binalarla ambarların kalabalık silüetini araştırdıktan sonra gelişigüzel bir biçimde kullanılmayan bir tramvay rayı bulunan parke taşlı sokağı işaret etti.

Etkilenmemiş görünen şoför boğazını temizledi. Bıkkın bir halde motoru çalıştırırken sokağa tükürdüğü balgam, Jim'in ayağının dibine düştü.

"Dosdoğru" diye seslendi Jim. "Wusong, işte o tarafta!" Paslı tramvay rayları olan sokağı gösteriyordu.

Çavuş Uçida, Jim'i başından kavrayıp her iki kulağını da morarttı. Tekrar kavradı ve Jim'in ağzından kan geldi. O sırada kapıdan bir duman bulutu yükseldi. Annamlı kadınlar yağmurda ıslanmış çıra ile sobayı yakmışlardı ve perde alev almış gibi sıraların arasından süzülen duman, açık hava sinemasını doldurmuştu.

Jim'den kurtulacağı için memnun olan Çavuş Uçida güçlü elleriyle çekti onu. Sonra da tutsaklarla birlikte oturan Japon muhafıza bağırırken, kamyonun arkasındaki menteşeli kapağın üzerinden savurdu. Asker Jim'i hemen Hollandalı kadınla babasının kucaklarına doğru hızla çekti. Kamyon, tekerlekleri tramvay raylarının arasına sıkışa sıkışa toplama merkezinden uzaklaşmaya başladı. Jim ise sürücü kabinine doğru güçlükle tırmanmaya çalışıyordu. Ayakta doğrulunca başını neredeyse tavana tosladı ve şoförün sürekli kendisine savurduğu küfürleri duymazlıktan geldi. Kanlı ağzını rüzgâra doğru kaldırıp Şanghay'ın sahte kokularıyla ciğerlerini doldurdu. Yeniden ailesine kavuşmak üzere olduğu için mutluydu.

SU TAYINI

16 Acaba kayıp mı olmuşlardı? Kuzey Şanghay'ın dışındaki endüstri bölgelerinde dönüp durdukça, kafasının içi bir düzine pusula rotası dolu olan Jim sürücü koltuğunun arkasındaki tahta boruyu sıkı sıkıya tutuyordu. Hastalığını ve açık hava sinemasında geçirdiği çaresiz haftaları unutmuş, kendi kendine sırıtıyordu. Dizleri sürekli sarsıntıdan ağrıdığı için, ara sıra yanındaki Japon askerinin deri kemerini tutmak zorunda kalıyordu. Fakat en sonunda kırlara ve esir kamplarının buyur eden dünyasına doğru yol alıyordu.

Kiralık evler, terk edilmiş pamuk fabrikaları, polis barakaları ve kapkara kanalların kıyılarına inşa edilmiş derme çatma mahalleler-

den oluşan Zhabei Bölgesi'nin bitmeyen sokakları hızla önlerinden geçiyordu. Festivallerde süsleme amacıyla kullanılan ejderha kafaları ile dekore edilmiş çelik fabrikasının ayakları arasından geçtiler. Ejderhaların ağzından çıkan alevler, fabrikanın suskun ocaklarında yanan hayali bir ateşten yükseliyordu sanki. Terk edilmiş radyo ve sigara fabrikalarının önünde parça parça olmuş rehinci dükkânları duruyordu ve Del Monte Bira Fabrikası ile Dodge kamyonlarının deposunda da Çinli kukla askerlerden oluşan birlikler nöbet tutuyorlardı.

Jim Zhabei'ya daha önce hiç gelmemişti. Burada savaştan önce, küçük bir İngiliz çocuğu sırf ayakkabıları için birkaç dakika içinde öldürülmüştü. Oysa şimdi Japon askerlerin koruması altında güvenliydi. Bu durum Jim'i o kadar çok güldürdü ki, sonunda Hollandalı kadın onu sakinleştirmek için elini uzattı.

Fakat Jim kırsal bölgeye yaklaştıklarının haberini veren açık lağım çukurlarından gelen insan dışkısının pis kokusundan çok hoşlandı. Şoförün düşmanca tavrı bile onu endişelendirmez olmuştu. Askeri kontrol noktalarında her duruşlarında, şoför kafasını kabinden dışarı çıkarıp, anlamsız gösterinin tüm sorumlusu bu on bir yaşındaki tutsakmış gibi, işaret parmağını Jim'e doğru sallıyordu.

Tutukevinde saatlerce yaptığı gibi toplama merkezinde de Güneş'in açısını gözlemleyen Jim, kuzeye doğru gittiklerinden emin oldu. Qingdao'daki Alman kalelerine benzeyen porselen atölyelerinin ocaklarının kalıntılarını geçtiler. Tamamiyle yeşil mermerden yapılma üç kat yüksekliğindeki Çin çaydanlığı, parmaklıkların yanında duruyordu. 1937'deki Çin-Japon Savaşı sırasında bir top mermisinin açtığı delik yüzünden şimdi, patlak bir yerküreye benziyordu. Çevredeki tarlalarda binlerce mermer parçası, atölye kanallarının yanındaki köylere adeta göç edip büyü dolu kırsal Çin'i görüntüleyen kulübe ve konutlarda toplanmışlardı.

Bu garip yer değiştirmeler Jim'in hoşuna gidiyordu. İlk kez savaştan zevk alabildiğini hissetti. Neşeyle, gökyüzünün isülasına uğramış olan kente, bulutlara açılan binlerce kapıya; kiralık evlere ve yanık tramvaylara uzun uzun baktı. Tek üzüntüsü, bu coşkusunu diğer tutsakların paylaşmıyor olmalarıydı. Gözlerini önlerine dikmiş somurtarak bankların üzerinde oturuyorlardı. Misyoner kadınlar-

dan biri yerde yatarken, kendisine ilgi gösteren yaralı yanaklı altın saçlı İngiliz tutsak bir eliyle bileğini tutup diğer eliyle de diyaframına bastırıyordu. Annelerinin ölümünden hâlâ habersiz olan iki İngiliz çocuk Basie ile Hollandalı çiftin ortalarındaydılar.

Jim, Basie başını kaldırıp bakana kadar bekledi, fakat kamarot hiç oralı değildi. Dikkatini iki oğlana yöneltmiş ve büyük bir ustalıkla hayatlarındaki boşluğa yerleşmişti. Bir Çin gazetesinin sayfasından kâğıt hayvanlar yapmıştı. Oğlanların hafifçe gülümsemelerine karşılık veriyordu. Düşkün bir hokkabaz gibi ellerini oğlanların ceplerine sokmuş, işe yarar bir şey var mı diye karıştırıyordu.

Jim hiçbir küskünlük duymadan dikkatle onu izledi. Basie ile birlikte, toplama merkezinde hayatta kalabilmek için işbirliği yapmışlardı, fakat Basie, kamplara gitmek üzere oradan ayrılır ayrılmaz, haklı olarak Jim'den vazgeçmişti.

Kamyon parke taşlarının arasındaki derin bir çukurun üzerinden zıplayıp yolun karşısından döndükten sonra durdu. Şanghay'ın kuzey eteklerini terk edip pirinç tarlalarıyla, sürülmemiş alanların bulunduğu bölgeye girmek üzereydiler. İki yüz metre kadar ötedeki bir sıra mezar taşının ardındaki kanal terk edilmiş köye doğru uzanıyordu. Kabininden dışarı atlayan Japon sürücü, kamyonun ön tekerleklerinin üzerinden eğildi. Ara sıra mırıltılarının arasına Jim'i de katarak motorla konuşmaya koyuldu. Yalnızca yirmi yaşında olmasına rağmen, besbelli ki ömrü boyunca öfkeyle dolmuştu. Jim'in başı önüne eğikti, ama basamaklara yönelen şoför, ona parmağını sallayıp savaş ilan ediliyormuş gibi uzun ve sıkıcı bir söylev verdi.

Kabinine dönen şoför haritanın üzerine eğilmiş homurdanırken Basie, "Neresinden bakarsan bak, yine de kaybolduk" dedi. Dikkati çoktan oğlanlardan uzaklaşıp bulundukları durumdan nasıl yararlanılabilir düşüncesine kaymıştı. "Jim, bizi nereye götürdüğünün farkında mısın?"

"Wusong'a. Oradaki şehir kulübüne gitmiştim Basie." Basie, kâğıt hayvanlarla oynarken oğlanlara dönüp "Şehir kulübüne gidiyoruz" dedi, "Eğer Jim bulabilirse."

"Nehre ulaşabilirsek, Basie. Ondan sonra ya doğu ya da batı."

"Bayağı yardımcı oldun, Jim. Doğu veya batı..."

Misyoner kadının yanındaki kum saçlı İngiliz, dizlerini toplayıp

doğruldu. Biraz önce tüfeğin dipçiği ile vurulmuş gibi, alnında ve sol elmacık kemiğinin üzerinde büyükçe bir yara vardı. Acı içinde yavaşça bankın üzerine yerleşti. Haki renkli şortunun içinden çıkan uzun çilli bacakları vardı ve kösele sandalları giymişti. Yirmilerinin sonlarında gibi görünen bu askerin Şanghay *garden party*'lerinde caka satıp Jim'in arkadaşlarının annelerini heyecanlandıran Kraliyet Donanması subaylarına has, kendinden emin bir tavrı vardı. Japon nöbetçiyi dikkate almayıp az sonra kışlasına gönderilecek, küçük rütbeli bir asker muamelesi yaparken, karşısındakilerle konuşuyordu. Jim bu askerin, yenildiklerini kabul etmek istemeyen usanç verici İngilizlerden biri olduğunu düşündü.

Yüzündeki yaraya dokunduktan sonra, partal görünümünü hiç söz söylemeden takdir ettiği Jim'e doğru döndü. Sevecenlikle, "Japonlar o kadar çok yer ele geçirdiler ki, haritaları kalmadı" dedi. "Jim, sence bu kayboldukları anlamına mı geliyor?"

Jim bir an düşündükten sonra "Pek sanmıyorum. Sadece haritaları ele geçiremediler" dedi.

"İyi, hiçbir zaman haritayı bölgeyle karıştırma. Bizi Wusong'a ulaştıracaksın."

Misyonerlerden biri "Dr. Ransome, toplama merkezine geri dönemez miyiz?" diye sordu." Çok yorulduk."

Doktor ıssız pirinç tarlalarına ve ayaklarının dibindeki güçsüz yaşlı kadına dikkatle baktı. "Bu zavallıcık fazlasını pek çekemeyecek. Hayırlısını dileyelim."

Kamyon yeniden boş yolda isteksizce sallanarak ilerledi. Jim sürücü kabininin yanındaki yerine dönüp az buçuk Wusong'a benzeyen bir yerler görebilmek umudu ile tarlalaları dikkatle inceledi. Doktorun sözleri onu tedirgin etmişti. Kaybolmuş olsalar bile, toplama merkezine geri dönmelerini nasıl isteyebilirdi?

Jim, Çavuş Uçida'nın öfkesi yüzünden, şoförün geri dönmeye cesaret edemeyeceğini biliyordu. Fakat bir yandan da Dr. Ransome'dan gözlerini ayırmadan, acaba şoförün moralini bozacak kadar Japonca biliyor mu diye düşünüyordu. Özellikle Jim'e -merakla- bakarken, görmekte güçlük çekiyor gibiydi. Jim, bu adamın Basie ile kendisinden daha sonra savaşa katıldığına karar verdi. Büyük bir olasılıkla iç kısımlardaki misyoner yerleşimlerinden birinden geldiği

için toplama merkezinde neler olup bittiğinden haberi yoktu.

Fakat gerçekten kayıp mı olmuşlardı, yoksa doğru yolda mıydılar? Yol kenarlarındaki telgraf direklerinin gölgeleri hemen hemen hiç değişmemişti. Jim, en yüksek binanın yüksekliğinin bile toprağa yansıyan gölgesinden hesaplanabileceğini babasından öğrendiğinden beri, gölgelere ilgi duymuştu hep. Hâlâ kuzeybatı yönünde ilerliyorlardı ve kısa süre sonra Şanghay-Wusong tren hattına ulaşacaklardı. Kamyonun radyatöründen buhar çıkıyordu. Su serpintisi Jim'in yüzünü serinletti, fakat şoförün uyarı niteliğindeki yumruğu kapıya indiğinde, Şanghay'a geri dönme kararını vermek üzere olduğunu biliyordu.

Boşuna yapılmış yolculuğu ve toplama merkezine geri dönüşlerini öylece kabullenen Jim, muhafızın tüfeğinin sapını ve krizantem biçimindeki armasını inceliyordu. Hollandalı kadın, kuruma batmış ceketini çekiştirdi.

"İşte orada James. O...?"

Kullanılmayan bir kanalın kenarında yanmış bir uçak duruyordu. Kanatlarının arasından büyüyen yabani otlarla dikenler pilot kabinini istila etmişti ama, filo nişanı hâlâ okunabiliyordu.

Jim, "Bu bir Nakacima", diyerek Bayan Hug'a döndü. Uçak tanıma konusundaki ilgisini paylaştığından dolayı memnundu. "Yalnızca iki makineli tüfeği var."

"Sadece iki mi? Fakat bu bir hayli fazla..."

Hollandalı kadın etkilenmiş görünüyordu, Jim'in dikkati başka yöne çevrilmişti. Pirinç tarlasının en uç köşesinde, dikenlerin gizlediği bir tren yolu vardı. Oradaki ara istasyonda, betonun üzerinde bir manga Japon askeri hem dinleniyor, hem de tahta parçalarının üzerinde yemek pişiriyorlardı. Rayların yanında kamufle edilmiş bir personel arabası park etmişti. İçi telsiz mühendislerinin telgraf direkleri arasına girdikleri büyük tel makaralarla doluydu.

"Bayan Hug... Wusong'a giden tren yolu bu işte!"

Sürücü kabininin içi buharla yıkanmaya başladığı sırada, kamyon durmuştu. Geri geri gitmeye başladı. Jim'in yanındaki Japon nöbetçi geri dönüş yolculuğu için sigara yakıyordu ki, Jim kemerini çekiştirip pirinç tarlalarının karşısını gösterdi. Asker, Jim'in ileri uzanmış kolunu izledikten sonra, onu yere itti. Harita kılıfını yanın-

daki koltuğa fırlatan şoföre seslendi. Buhar çıkan motoruyla, hafifçe eğilip kavis çizen kamyon, yarım bir dönüş yaptı, çamurlu rayların üzerinden tren istasyonuna doğru hareket etti.

Dr. Ransome, Basie'nin elinden kayıp misyoner kadına doğru savrulan İngiliz çocukları doğrulttu ve Jim'in yerden kalkmasına yardım etti.

"İyi iş başardın Jim. Bize su verirler. Susamış olmalısın."

"Biraz. Toplama merkezinde bir bardak içmiştim."

"Aferin sana. Orada ne kadar kaldın?"

Hatırlamıyordu Jim. "Oldukça uzun bir süre."

"Tahmin edebiliyorum." Dr. Ransome, Jim'in ceketindeki çamuru silkeledi. "Eskiden sinema mıymış?"

"Ama film göstermiyorlardı."

"Anlıyorum."

Jim arkasına yaslanıp dizlerine vurarak, yan gözle Bayan Hug'a baktı. İç dolguları azalmış insan boyu kuklalar gibi öne arkaya sallanan tutsaklar, karşılıklı sıralarda oturuyorlardı. Şanghay'dan bu yana bu yolculuk, onları toparlatmak yerine çok daha soldurup sinirlendirmişti. Fakat Jim kanalın kenarında paslı uçağa bakıp gülümsedi. Artık tutukevine dönmek gibi bir tehlike kalmamıştı. Japon askeri sigarasını atmış, tüfeğini resmi bir biçimde tutuyordu. Telsizcilerden bir onbaşı tren istasyonundan atladı ve rayları geçti.

"Bayan Hug, Şanghay'a döneceğimizi sanmıyorum."

"Hayır James. Gözlerin çok keskin olmalı. Büyüyünce pilot olmalısın."

"Sanırım olurum. Uçağa bindim ben, Bayan Hug. Hongrao Havalanı'nda."

"Uçtu mu?"

"Eh, sayılır." Büyüklere verilen sırlar, Jim'in düşündüğünden daha farklı sonuçlar doğurabiliyordu. Dr. Ransome'ın kendisini izlediğinin farkındaydı. Doktor, Bayan Hug'un ıstıraplı nefes alışlarına yardımcı olmaya çalışan babasının yanında oturuyordu. Fakat gözleri, Jim'in sopa gibi bacaklarına, partal giysilerine, heyecan dolu küçük yüzüne takılıp kalmıştı. Tren yoluna ulaştıklarında Jim'e yüreklendirici bir biçimde gülümsedi, fakat Jim'in karşılık vermeye niyeti yoktu. Dr. Ransome'un kendisinden herhangi bir nedenden do-

layı hoşlanmadığını biliyordu. Ancak, Dr. Ransome tutukevine hiç gitmemişti.

Tren raylarının yanında durdular. Şoför, onbaşıyı selamladıktan sonra, bölge telefon kabininin karşısındaki, haritasını yaydığı yere kadar onu izledi. Onbaşı kurumuş tarlaları gösterirken tutsaklar da güneşin altında oturdular. Bellenmemiş topraktan yükselen toz bulutu, uzaktaki Şanghay'ın gökdelenlerini beyaz bir tül gibi perdeledi. Yolda giden Japon konvoyunun keskin gürültüsü, bir kargo uçağının uzaklardan gelen vızıltısına karıştı.

Jim yerini değiştirip göğsüne yaslanan yaşlı babasını tutan Bayan Hug'un yanına oturdu. Diğer tutsaklar tedirgin bir biçimde uyuklarken misyoner kadınların ikisi de yerde yatıyorlardı. Basie, İngiliz oğlanlara olan ilgisini yitirmiş, ceketinin kanlı yakasının üstünden Jim'i seyrediyordu.

Ter ve ahşap zeminin arasından akan idrar kokusuna yüzlerce sinek üşüştü. Jim sürücünün haritayla birlikte geri dönmesini bekliyordu. O ise bir telefon teli balyasının üzerine oturmuş, öğle yemeğini pişirmekte olan iki askerle sohbet ediyordu. Sesleri ve yanan tahtanın çıtırtıları, etraflarını çevreleyen ışıkla daha da büyüyerek rayların üzerinden çevreye dağılıyordu.

Güneş ışığı derisine işledikçe, Jim'de yerinde kıpırdanıp duruyor çevresindeki en ince ayrıntıyı bile gözden kaçırmıyordu: Tren raylarının üzerindeki pas zerreciklerini, kamyonun yanındaki dikenlerin sivri uçlarını, yıpranmış tekerleklerin izlerini taşıyan beyaz toprağı... Jim'in gözü başlarında bekleyen ve sıkıntıdan patladığı her halinden belli olan Japon muhafızın dudaklarının çevresindeki mavi kıllara taşan sümüğe takıldı. İkide bir burnunu çekişini izledi. Yerde yatan misyoner kadınlardan birinin kalçalarından etrafa yayılan ıslak lekeyi, perondaki yemek tenceresini aydınlatıp, çatılmış silahların cilalı dipçiklerinde yansıyan alevleri seyretti.

Jim daha önce yalnızca bir kez dünyayı bu kadar canlı ve parlak görmüştü. Amerikan uçakları acaba yeniden gelecekler miydi? Dr. Ransome'ı kızdırmak amacıyla, gözlerini abartılı bir biçimde kısıp gökyüzüne baktı. Her şeyi görmek istiyordu, Zhabei sokaklarındaki her bir parke taşı, Amherst Caddesi'ndeki bakımsız kalan bahçeleri, Amerikan uçaklarının gümüşi ışığının altında annesiyle ba-

basını.

Hiç düşünmeden ayağa kalkıp bağırdı. Fakat Japon nöbetçi sertçe bir biçimde bankın kenarına doğru itti onu. Perondaki askerler, ağızları pirinç ve balıkla tıka basa dolu halde, etrafa dağılmış işaret gereçlerinin ortasında oturuyorlardı. Onbaşı kamyona doğru seslenince, nöbetçi, misyoner kadınların üzerinden geçip kamyonun arkasından yere atladı. Tüfeğini tren yolunun kenarına bıraktı, elinde süngüsüyle kuru şekerkamışı köklerinin arasından ilerledi. Ateşe yetecek kadar çalı çırpı topladıktan sonra perondaki askerlere katıldı.

Bir saat boyunca duman güneş ışığına doğru yükseldi. Jim, bankın üzerinde oturup tren istasyonunu ve kanalın yanındaki uçak enkazını araştırabilmek için beklerken, yüzüne gözüne üşüşen sinekleri kovaladı. Birisi kıpırdadığı anda Japonlar hemen perondan seslenip sigaralarını sallayarak uyarıyorlardı. Tutsaklar yanlarına hiçbir yiyecek ve içecek almamışlardı. Ama personel arabasında, askerlerin erzak çantalarını doldurdukları iki sandık vardı.

Bayan Hug'un babası yere uzanmak zorunda kalınca Dr. Ransome, Japonları protesto etti. Kamyonun arka kapağının yanında güçlükle ayakta durup, askerlerin hareketlerini duymamazlıktan gelerek ayağının dibinde yatan bitkin yolcuları gösterdi. Yanağındaki yara güneş ve sineklerden iltihaplanmış ve neredeyse gözünü tamamen kapatmıştı. Orada sabırla duruşu Jim'e Şanghay sokaklarında yaralarına geçit töreni yapturan dilencileri anımsattı. Japon onbaşı etkilenmemiş görünüyordu. Kamyonun çevresinde şöyle bir dolandıktan sonra tutsakların inmelerine izin verdi. Basie ve Dr. Ransome yaşlı kadınları kocalarının yardımıyla yavaşça yere indirdiler ve arka tekerleklerin arasına gölgeye yatırdılar.

Jim beyaz toprağa çömelip elindeki çomakla lastik izlerini inceledi. Bir tekerleğin dış lastiği eskiyene kadar kaç kez dönmesi gerekiyordu. Kendisini sürekli rahatsız eden bu problemin çözümü aslında son derece kolaydı. Jim beyaz toprağı düzleyip aritmetik işlemleri yapmaya girişti. İlk kesiri eşitleyince de bir çığlık attı ve hemen ardından tren yolu ile kamyonun arasında açık havada tek başına olduğunu fark etti.

Halsiz gözüken Dr. Ransome'ın bakımı altındaki tutsaklar kamyonun arka kapağının dar gölgesinden yararlanabilmek için sürü

gibi birbirlerine sokulmuşlardı. Yerde oturmuş denizci ceketinin içinde pinekleyen Basie ile yaşlı adam, Jim'in Sincere Şirketi'ne ait büyük mağazanın arkasındaki sokak aralığında görmeye alışkın olduğu işe yaramaz mankenler kadar ölü görünüyorlardı.

Su lazımdı, aksi halde birinden biri ölecek ve Şanghay'a geri dönmek zorunda kalacaklardı. Jim perondaki Japonları izledi. Yemek bitmiş, askerlerden biri, büyük telefon teli bobinlerinden birini açıyordu. Önündeki taşlardan birine tekme savuran Jim, demir yolunun kenarında gezindi. Rayları aşıp, hiç duraksamadan beton düzlüğe tırmandı.

Hâlâ yemeklerini sindirmeyi sürdüren Japonlar, ateşten arta kalan korların çevresinde oturuyorlardı. Kendilerine selam verip partal giysilerinin içinde dikkati çekmek için bekleyen Jim'e baktılar. Hiçbiri gitmesi için bir işaret yapmadığı halde Jim, en aydınlık gülücüğü ile onları selamlaması için uygun bir zaman olmadığını biliyordu. Dr. Ransome'un, hemen yemek sonrasında, dayaktan yere yıkılmadan, veya, hatta öldürülmeden bu Japonlara yaklaşmasının mümkün olmadığını da fark etti.

Jim, sürücünün telsiz onbaşısıyla konuşması bitene dek bekledi. Sürekli Jim'i göstererek, bu küçük oğlanın Japon Ordusu için ne büyük bir başbelası olduğuna ilişkin uzun bir söylev verdi. Balığını bitiren onbaşı, bu duruma hayatından memnun bir tavırla güldü. Sırt çantasından bir koka kola şişesi çıkartıp yarısına kadar matarasından su doldurdu. Havaya kaldırdı, Jim'e kendisine doğru gelmesi için işaret etti.

Jim şişeyi alıp başını eğdi ve üç adım geri gitti. Gülümsemelerini gizleyen Japonlar, sessizce onu seyrediyorlardı. Kamyonun yanındaki Basie ve Dr. Ransome gölgelerin arasından eğilmiş, gözleri şişenin içindeki parlak sıvıya takılı bakıyorlardı. Besbelli ki Jim'in suyu onlara taşıyıp bu beklenmeyen tayını paylaşacağını düşünüyorlardı.

Jim dikkatle şişeyi ceketinin koluna sildi. Dudaklarına kaldırdı, genzine kaçırmamaya çalışarak yavaşça içti, soluklandı ve son damlaları da bitirdi.

Kahkahadan patlamak üzere olan Japonlar keyiften dört köşeydiler. İngiliz tutuklular arasında espriyi anlayan tek kişi olduğunun bi-

lincindeki Jim de onlarla birlikte güldü. Hafifçe gülümsemeye yeltenen Basie'nin yanında Dr. Ransome somurtkan görünüyordu. Onbaşı koka kola şişesinin Jim'in elinden alıp bu kez ağzına kadar doldurdu. Hâlâ kendi kendilerine gülümseyen askerler ayağa kalktılar, telefon teli çekme işine döndüler.

Jim elinde şişe, arkasında silahlı nöbetçi ve şoför olduğu halde rayların arasından geçti. Ağzını açmadan kendisine bakan Dr. Ransome'a şişeyi uzattı. Doktor azıcık içip ılık sıvıyı diğerlerine geçirirken şoförün şişeyi mataralardan doldurmalarına da yardım etti. Hasta olan misyoner kadınlardan biri, içtiği suyu doktorun ayağının dibindeki beyaz tozun ortasına kustu.

Jim sürücü kabininin arkasındaki yerine geçti. İlk suyu içmekle doğru yaptığını biliyordu. Diğerleri de, Basie ve Dr. Ransome da dahil olmak üzere susamışlardı, fakat yalnızca kendisi birkaç damla su için her şeyi göze almayı başarmıştı. Japon askerleri kendisini tren yoluna atıp tıpkı Siccawei İstasyonu'ndaki Çinli askerleri öldürdükleri gibi, rayların arasında bacaklarını kırabilirlerdi. Jim artık kendisini, karşı koymadan sonuca razı olan Çinli köylülere benzeyen diğer tutuklulardan farklı hissediyordu. Şanghay'ı ele geçirip Amerikan Donanması'nı Pearl Harbor'da batıran Japonlara daha yakın olduğunu fark etti. Beyaz toz bulutunun arkasında gizlenen yük uçağının sesini dinlerken, Pasifik'teki gemileri ve silahsız uçaklarının yanında, şişkin uçuş giysileriyle her şeyi kendi iradelerinin dışında biraz şansa bırakarak bekleyen küçük adamları düşündü.

HAVAALANLARININ GÖRÜNÜMÜ

17 Şoför kamyonun radyatörüne su doldururken, Dr. Ransome'da Bayan Hug'u İngiliz oğlanların yanındaki yere yerleştirdi. Yerdeki iki misyoner kadın, beyazlaşmış dudakları ve zehirlenmiş fareler gibi bakan gözleriyle hemen hemen ölmek üzereymişler gibi geldiler Jim'e. Yüzlerine, burun deliklerine saplanıp çıkan yüzlerce sinek üşüşmüştü. Kamyona çıkardıktan sonra onlara yardımcı olamayacak kadar kendisini yorgun hisseden Dr. Ransome, kollarını ağırlaşmış dizlerinin üzerine yasladı. Kocaları

ise umursamaz bir biçimde gözlerini karılarına dikmiş yan yana oturuyorlardı, sanki yerde yatmak, yalnızca karılarının tattığı özel bir zevkmiş gibi.

Jim sürücü kabininin tavanına yaslandı. Şimdi artık Jim'i öteki tutsaklardan ayıran uçurumun bilincinde olan Dr. Ransome, gelip onun yanındaki banka oturdu. Tozlu güneş ışığı ve Şanghay'dan beri süregelen uzun yolculuk, çillerindeki renk hücrelerini yok etmişti sanki. Güçlü göğüs ve bacaklarına rağmen, Jim'in düşündüğünden çok daha fazla yorgundu. Yüzündeki iltihaplı yaradan kan akmaya başlamış ve gözünün çevresinde irin oluşmuştu.

Jim'in yanına mevzilenen Japon askerine selam verip yer açtı.

"Su sayesinde şimdi hepimiz daha iyi hissediyoruz kendimizi. Çok cesurdun Jim. Nerelisin sen?"

"Şanghaylı!"

"Bundan gurur mu duyuyorsun?"

"Tabii!..." Jim, Dr. Ransome'a bir taşra hekimi gözüyle bakıp dudak büktü. "Şanghay, yeryüzündeki en büyük kent. Babam Londra'dan bile daha geniş olduğunu söylüyor."

"Daha geniş kalabilmesi için dua edelim. Açlıkla geçecek bir veya iki kış olabilir. Ailen nerede Jim?"

"Uzağa gittiler." Jim verdiği yanıtı düşünürken, Dr. Ransome'a bir hile yapıp yapmamaya karar vermeye çalışıyordu. Bu bir türlü güvenemediği genç doktorda, İngiltere'den yeni gelen insanlara has kendinden çok emin bir hava vardı. Jim, Singapur'un teslim oluşunun İngiliz haber filmlerinde nasıl açıklandığını merak ediyordu. Hemen aklına, Dr. Ransome'ın Japon nöbetçilerle ağız düellosu yapıp herkesin başını belaya sokabileceği düşüncesi geldi. Bunun yanısıra kendini tüm çevresini düşünen kişi gibi göstermesine rağmen, kendi payına düşenden daha fazla su içmişti. Ayrıca Jim, Dr. Ransome'ın bu ölümün eşiğindeki yaşlı insanlarla göründüğünden çok daha az ilgili olduğunu da biliyordu. "Wusong kampındalar. Hayattalar." Çok sevindim. Wusong kampı mı dedin? O halde onları görebileceksin?"

"Çok yakında..." Jim, sessiz çeltik tarlalarının üzerinden uzaklara doğru baktı. Annesini görebilme düşüncesi bir anda gülümsemesine neden olmuş ve yüzünün kaslarını germişti. Son dört ayda ba-

şına gelenleri annesi hayal bile edemezdi. Ona her şeyi tek tek anlatsa bile, bu savaştan önce bisikletiyle Şanghay'ın her yanını dolaşıp kimseye anlatamadığı tüyler ürpertici hikâyelerle geri döndüğü gizemli öğleden sonralara benzerdi. "Evet, yakında onları görebileceğim. Basie ile tanışmalarını istiyorum."

Basie'nin soluk yüzü ceket yakasının arkasına saklandı. Tren yolunun yanındaki Japonlara bu ıssız tarlalarda kendileri için bir şeyler saklamış olabileceğinden kuşku duyuyormuş gibi ihtiyatla baktı. "Seninkilerle tanışacağım Jim." Ve Dr. Ransome'a dönüp oldukça sakin bir tavırla ekledi: "Gözümü çocukcağızın üzerinden ayırmıyorum."

"Gözünü üzerimden ayırmadın. Basie, Şanghay'da beni satmaya çalıştı."

"Sahi mi? Bayağı iyi bir fikir gibi görünüyor."

"Hongku tüccarlarına. Fakat hiç para etmedim. Bana aynı zamanda baktı da."

"İyi iş başarmış." Dr. Ransome, Jim'in omuzunu sıvazladı. Elini beline dolayıp şişmiş karaciğerini yokladı. Sonra da üst dudağını kaldırarak dişlerine baktı.

"Her şey yolunda Jim. Sadece son günlerde neler yediğini tahmin etmeye çalışıyordum. Wusong'da hepimiz bahçıvanlık yapmak zorunda kalacağız. Belki Japonlar bize bir keçi satarlar."

"Keçi mi?" Jim, hayranlık duyduğu nitelikler olan bağımsızlık ve başına buyrukluğu simgeleyen bu hayvanı hiç görmemişti.

"Hayvanlara ilgi duyar mısın Jim?"

"Evet... Ama fazla değil. Benim asıl ilgi duyduğum konu havacılık."

"Havacılık mı? Uçaklar demek istiyorsun yani?"

"Tam değil." Ardından da kayıtsız bir tavırla ekledi: "Bir Japon savaş uçağının pilot kabininde otururdum."

"Japon pilotlara hayranlık duyar mısın?"

"Çok cesurlar!..."

"Sence bu çok önemli mi?"

"Savaşı kazanmak istiyorsan oldukça iyi bir şey..." Jim uzaktan gelen uçak sesine kulak verdi. Doktordan, uzun bacaklarından, o İngiliz tavrından ve dişlere karşı olan ilgisinden kuşkulanıyordu. Belki

de Basie ile birlikte bir ölü soyucu takımı oluşturabilirlerdi!.. Dr. Ransome'un Japonlardan satın almak istediği keçiyi düşündü. Keçiler hakkında okuduğu her şey, onların güçlü ve sağı solu belirsiz yaratıklar olduklarını kanıtlıyordu. Bu da Dr. Ransome'un kolay bir insan olmadığını gösteriyordu. Çokaz Avrupalının altın dişi vardı ve doktorun uzun süre yanlarında kalma eğiliminde olduğu ölüler yalnızca Avrupalılardı.

Jim, Dr. Ransome'ı önemsememeye karar verdi. Japon nöbetçinin yanında durup sürücü kabininin kamufle edilmiş üst bölümünde ellerini ısıtabildi. Otoyola çıkarlarken, tren raylarının yanında yürüyen askerler metrelerce telefon telini açıyorlardı. Acaba insan taşıyan bir uçurtmayı mı havalandırmak üzereydiler? En uzaktaki asker, şimdiden beyaz toz bulutunun ardında kaybolmuştu. Bulanık görünen gövdesi adeta topraktan dışarı yükseliyordu. Jim kendi kendine, askerin aniden başlarının üzerinden göğe çıkabileceğini düşünüp güldü. Amherst Caddesi'ndeki bahçelerinde, babasının yardımıyla düzinelerce uçurtma uçurmuştu. Çinlilerin düğün ve cenaze törenlerinin ardından süzülen ejderha uçurtmalarıyla büyülenirdi. Pudong rıhtımlarında, cam tozuyla kaplanmış bıçak gibi keskin ipleriyle birbirlerine dalış yaparak uçan uçurtmalar da büyülerdi Jim'i. Fakat en harikası, babasının Kuzey Çin'de gördüğü, yüzlerce adamın on iki tane ipi tutarak uçurdukları insan taşıyan uçurtmalardı. Günün birinde Jim de insan uçuran uçurtmalardan birinde rüzgârın omuzuna binip uçacaktı...

Kamyon açık yolda hızlanırken, rüzgâr gözlerini yaşarttı. Rotasına güvenen şoför bir an önce tutsakları Wusong'a götürüp, gece basmadan Şanghay'a dönmek için sabırsızlanıyordu. Arkasında oturan tutsaklar birbirlerinin üzerine abanırken, Jim de sürücü kabininin tavanına sıkı sıkıya tutundu. İki misyoner koca yere oturmuşlardı bile. Dr. Ransome Bayan Hug'un bankın altına uzanmasına yardım etti.

Fakat Jim onlarla ilgilenmiyordu artık. Askeri bir bölgeye girmek üzereydiler. Önceden Yangtze haliçini korumakla görevli bu eski Çin üsleri şimdi Japon karakuvvetleri ve donanmaya bağlı hava

birliklerinin işgali altındaydı. Bombalanmış bir uçaksavar üssünden geçerken, Japon mühendislerin çelik bir hangarın üzerine yeni çatı taktıklarını gördüler. Yeşil alanda duran bir sıra Zero avcı uçağının kanatları arasında, uçuş takımlarıyla tam donanımlı bir pilot geniş adımlarla yürüyordu. Jim hiç duraksamadan el salladı, fakat pilot pervanelerin arasında çoktan kaybolmuştu.

İki mil ileride, boş bir köy ile yanık tapınak kulesinin ötesinde, çift motorlu bir bombardıman uçağının kanatlarıyla gövdesini taşıyan kamyon konvoyu yüzünden yavaşlamak zorunda kaldılar. İkindi güneşinin altında, havalanıp batıdaki Çin ordusuna saldırmaya hazır bir uçak filosu vardı. Tüm bunlar Jim'e heyecan veriyordu. Suzhou Caddesi'ndeki askeri kontrol noktasında durduklarında bir an önce yola devam etmek için sabırsızlandı. *Kempetai*'deki* çavuş, tutsakların listesini kontrol ederken, Dr. Ransome da misyoner kadınların bulundukları durumu protesto ediyordu. Jim ise Basie'nin yanına oturmuş topuklarını tekmeliyordu.

Az sonra otoyoldan ayrılıp sanayi kanalının yanından geçen asfaltlanmamış bir yan yola saptılar. Japon tankları, mavnaların güvertelerine bağlanmış haldeydi, silahlı mürettebat ise sedyelerin üstünde uyuyordu. Genellikle, bu tür savaş araçları karşısında Jim'in hayal gücü, ziyafet çeker gibi çok çalışırdı, fakat bu kez yalnızca uçaklarla ilgiliydi. Pearl Harbor Baskını'nı yapıp Amerikan Pasifik Filosu'nu mahveden Japon pilotları ile veya *Repulse* ve *Prince of Whales*'i batıran torpido gemileriyle birlikte olmayı istedi. Belki de savaş bitince Japon Hava Kuvvetleri'ne katılır, Flying Tigersi kullanır ve deri ceketlerine Milliyetçi Çin bayrağı takan Amerikalı pilotlar gibi omuzlarına "Yükselen Güneş" rozeti takabilirdi.

Jim, bacakları yorulmasına rağmen, Wusong'daki kampa doğru hızla ilerlerken, yine de şoför kabininin arkasında ayakta durmayı sürdürdü. Beyninin içinde, Yangtze ovasındaki Japon uçağını kendisinden son derece emin olarak, annesiyle babasını yeniden görebileceği inancıyla özdeşleştirmişti. Tek motorlu bir avcı uçağı onları geçip akşam üstünün kızıllığına bürünmüş gökyüzüne tırmandı; sanki kanatlarının altından süzülen o altın rengi parıltı havalandırmıştı uçağı. Jim kamuflaj boyasıyla boyanmış ellerini ve kolları-

* Kempetai: Kontrol noktası. (y.n.)

nı kaldırıp güneşe tutarken, kendisinin de bir uçak oiduğunu hayal ediyordu. Arkasındaki Hollandalı kadın kamyonun içinde çökmüştü. Yaşlı babasının ayağının dibinde yatıyordu. Dr. Ransome ve Japon askeri onu yerine oturtabilmek için kaldırmaya çalışıyorlardı.

Yapay bir gölün uzantısı üzerindeki tahta köprüden geçip Tudor taklidi şehir kulübünün kavrulmuş iskeletinden arta kalan beton sıvalı kirişlerin yanında ilerlediler. Sığ suda yatan gezinti teknesinin güvertesindeki deliklerden çıkan sazlar, kıyıdaki kömür haline gelmiş otelin korlarına doğru yükseliyordu.

Önlerinde askeri bir kamyon, daha da korkunç bir yangının silip süpürdüğü kullanılmayan bir deponun kapısından geçiyordu. Canı sıkılan Japon askerleri muhafız karakolunun dışında dinlenirken, çam ağacından yapılmış direklere dikenli tel çeken bir grup Çinli işçiyi seyrediyorlardı. Muhafız karakolunun arkasında, çevresi kalas yığını ve parmaklık çıtalarıyla dolu şantiye binası ve ikinci bir grup hamalın, küçük bir kömür mangalının çevresindeki şiltelerin üzerinde uyukladıkları bambudan yapılma bir dam altı vardı.

Kamyon, muhafız karakolunun yanında durunca, şoförle tutuklular, hep birlikte bu viran görüntüye diktiler gözlerini. Önceden depo olarak kullanılan bu yer, şimdi siviller için kampa dönüştürülmüştü, ancak birkaç ay boyunca burada hiçbir sivil gözaltında tutulmayacaktı. Jim, Basie ile Dr. Ransome'un arasına oturmuş, annesiyle babasını ilk durdukları kampta bulabileceğini düşünmüş olduğu için kendi kendine kızıyordu.

Kampın yapımından sorumlu çavuş ile Japon şoför arasında uzun bir tartışma başladı. Açıkça görülüyordu ki, çavuş bu kamyon ile müttefiklerden oluşan tutsakları yok saymaya karar vermişti.Şoförün protestolarını duymazlıktan gelip muhafız karakolunun ahşap balkonunda hızla yürürken, sigarasını düşünceli bir tavırla sallıyordu. En sonunda, parmaklıkların iç kısmında dikenlerle kaplı bir küçük toprak parçasını işaret etti. Anlaşılan buranın kampla dış dünya arasında hiç kimseye ait olmadığını varsayıyordu.

Dr. Ransome, yangından içi dışına çıkmış ahırlara, bir zamanlar sığırların güdüldüğü, kül olmuş bu labirente uzun uzun dikkatle baktı. "Kamp bu olamaz. Tabii bizim inşa etmemizi beklemiyorlarsa."

Basie'nin soluk kulakları, denizci yakasından dışarı çıkıyordu. Dik oturmak için hiç gücü kalmamış gibiydi, ancak yine de azıcık bir çıkar kokusunu kaçırmaya niyeti yoktu. "Wusong mu? Bir takım yararları olabilir doktor... İlk gelen kişiler olarak..."

Dr. Ransome, yerden kalkması için Bayan Hug'a yardım etmeye çalıştıysa da Japon askeri tüfeğin dipçiğini kaldırıp yerine geçmesini işaret etti. Dikenlerin ortasında duran çavuş, kamyonun arka kapağının üzerinden yorgun tutsaklara bakıyordu. Yaşlı kadınlar, kocalarının ayaklarının dibinde, idrar göllerinin içinde yatıyorlardı. Bayan Hug, babasının dizlerinin üzerine eğilirken, İngiliz kardeşler de Basie'ye iyice sokulmuşlardı.

Jim, özellikle annesini ve onun yatak odasında briç oynayarak geçirdiği mutlu saatleri düşünüyordu. Gözyaşları burnuna dolunca, kuruyan boğazını ıslatmak için emdi. Acaba Dr. Ransome kendisine ağlamayı öğretebilir miydi? Alacakaranlıktaki çavuşun yanan sigarasının parıldayan ucuna ve kömür sobasının ateşine baktı. Dikenli telin önündeki işçi grubu, bambu barınaklarına doğru yürüyorlardı.

Dr. Ransome, Jim'i "Herkesi yoruyorsun" diye uyardı. "Doğru otur, yoksa Basie'ye seni Japonlara satmasını söyleriz."

"Beni istemezler." diyen Jim, doktorun elinden kaçıp sürücü kabininin yanındaki sıranın üzerine diz çöktü. İleri geri sallanarak, askerlerin akşam yemeklerini yedikleri muhafız karakoluna doğru iki Japonu götüren çavuşu izledi. Gaz lambasıyla aydınlanan masanın üzerinde iki şişe bira ile pirinç şarabı vardı. Çinli bir hamal mangalın başına çömelmiş kömür ateşini körüklerken sıcak yağın kokusu havaya yayılıyordu.

. Jim, bir şekilde muhafız karakolundaki askerlerle göz göze gelmek zorundaydı. Japonların, önemsemedikleri bu istenmeyen tutsakları bütün gece orada bırakmakta bir sakınca görmeyeceklerinden emindi. Sabah olunca da bir sonraki kampa gidemeyecek kadar hasta olup Şanghay'daki tutukevine dönmek zorunda kalacaklardı.

Akşam havası, yanmış yapıların üzerine çöktü. Çinli hamallar yemeklerini bitirip bambu barınağın altında oturmuş, pirinç şarabı içiyor, kâğıt oynuyorlardı. Muhafız karakolundaki Japonlar ise bira içiyorlardı. Yangtze üzerinde birer birer parıldamaya başlayan yüzlerce yıldızla birlikte, askeri havaalanının pist ışıkları da yanmaya

başlamıştı. İki mil kuzeye doğru mezar tepeciklerinin ardında, gövdesi hayaletler tarlasının ortasında süzülen bir kale gibi açık denize doğru ilerleyen Japon şilebinin donanım ışıklarını gördü.

Misyoner kadınlardan birinden kötü bir koku geliyordu. Kocası, Dr. Ransome'un bacaklarına doğru eğilmiş halde yerde oturuyordu. Şilebin görüntüsünü kaçırmak istemeyen Jim, kendisini sürücü kabininin tepesine çekti. Orada oturup şilebin gecenin içinde kaybolusunu izledikten sonra, başını tepesindeki yıldızlara kaldırdı. Geçen yazdan beri kendi kendine, ana yıldız kümelerini öğreniyordu.

"Basie..." Jim'in başı düştü. gece, gökyüzü ona doğru kayıyordu sanki. Kabinin üstünde dengesini kaybederek yuvarlandı ve oturup şoförle, Japon askerlerinin muhafız karakolundan yürüyüşlerini seyretti. Ellerinde taşıdıkları kalasları gören Jim, kabinin üzerinde oturduğu için kendisini dövmeye geldiklerini düşündü. Çabucak yere kayıp, Hollandalı kadının yanına uzandı.

Şoför, kamyonun arka kapısının zincirlerini açtı. Kapak gürültüyle düşerken, o da dipçiği ile zincirlere vurdu. Tutsaklara bağırıp kamyondan dışarı çıkmalarını işaret etti. Dr. Ransome'un yardımıyla Bayan Hug ve yaşlı adamlar dikenlerin üzerine indiler. Basie ve İngiliz çocukların da katılmalarıyla kalasların durduğu alana doğru askeri takip ettiler. İki misyoner kadın çamurlu yerde yatıyorlardı. Hâlâ hayattaydılar, ama, şoför, dipçiğini Dr. Ransome'a doğru sallayıp onlardan uzaklaşmasını işaret etti.

Jim de ıslak tabanın üzerinden yere atladı. Tam Dr. Ransome'a doğru koşmak üzereydi ki, şoför omuzundan tutup, muhafız karakolunun balkonundaki çavuşu işaret etti. Elinde, çok ağırmış gibi görünen küçük bir torba ile gaz lambasının ışığında duruyordu.

Jim,dikkatle çavuşa doğru yürürken, o torbayı yere, ayağının dibine, fırlattı. Kamyonun tekerleklerinin bıraktığı izlerin ortasına diz çöken Jim çavuşa en sıcak gülümsemesini sundu. Torbanın içinde tam dokuz tane patates vardı.

Sonraki bir saat boyunca, avluda çok meşgul bir halde dolanıp durdu Jim. Tutsaklar kalas ambarında dinlenirken, o da kömür sobasını yeniden yaktı. Çinli hamalların bıkkın bakışları altında korları körükleyip alevledi ve ateşi kalas artıklarının talaşlarıyla besledi. Dr. Ransome ile İngiliz çocuklar karakolun arkasındaki fıçıdan Jim'e

bir kova su taşıdılar. Bayan Hug da kovadan içmesine rağmen, Jim yine de patates suyunun soğumasını beklemeye karar verdi. Dr. Ransome demir kazanı kaldırabilmesi için yardım etmeye çalışıysa da onu kenara itti. Tutukevindeki Avrasyalı kadınlar patateslerin en çabuk, az suda ve kapağı sıkı sıkıya kapalı halde pişti̇ğini öğretmişlerdi.

Daha sonra, Jim, pişen patatesleri kalas deposuna taşımadan önce en büyüğünü kendisine ayırdı. Çam kalasların üzerine, Dr. Ransome'un yanına ilişirken, misyoner kocalar da talaşların ortasında hiçbir şey yiyemeden uzanıyorlardı. Jim, onlara, patateslerin en küçüklerinin verilmesini bile onaylamıyordu. Fakat aynı zamanda da, eğer bir sonraki kampa devam edeceklerse yaşamak için bu yaşlı insanlara ihtiyacı vardı. Hollandalı kadın, patatesini, İngiliz çocuklara vermiş olmasına rağmen iyi görünüyordu. Basie, kafasının içinde olanaklarının dökümünü yaparak, kalas deposunu ayrıntılı bir şekilde incelemeye başlamıştı bile. Eğer Wusong kampında kalacak olurlarsa Jim annesiyle babasını asla bulamayacaktı.

Dr. Ransome, "Al, Jim" diyerek patatesini verdi. Minik bir ısırık almıştı ama asıl tatlı bölümü hâlâ içindeydi. "Bu iyi bir patates, seveceksin."

"Teşekkürler..." Çabucak ikinci patatesi de parçalarcasına yedi. Dr. Ransome'un hareketi kafasını karıştırmıştı. Japonlar çocuklara karşı müşfiktiler, iki Amerikalı denizci de belli bir çerçeve içerisinde dostluk göstermişlerdi, fakat Jim, İngilizlerin çocuklara karşı ilgisiz olduklarını bilirdi.

İçinde, sıcak patates suyu olan kovayı, Basie ve kendisi için getirdi ve bu besleyici sıvıdan herkese ikram etti. Yaşlı misyoner adamların yanına diz çöktü. Beyinlerinde belki dini bir şeyler çaktırıp yeniden canlanmalarına yardımı olur umuduyla Katedral Okulu armasını dişlerinin arasında tıkırdatmaya başladı.

Jim, sonra Dr. Ransome'a döndü. "Hiç iyi görünmüyorlar.. Ama, herhalde, patateslerini sabah yerler."

"Herhalde öyle yaparlar. Dinlen Jim. Herkesle böyle ilgilenirsen bitkin düşersin. Yarın yola çıkacağız."

"Evet... yolumuz çok uzun olabilir." İkinci patates Jim'i oldukça rahatlatmıştı. İlk kez Dr. Ransome'un yüzündeki iltihaplı yaraya

bakıp üzüldü. Kendisine yapılan iyiliğe karşılık olarak, "Eğer Nandao'daki ölü yakılan sehpaların bulunduğu yere gidecek olursanız, oradaki suyu içmeyin" diye sır verdi.

İnsanı rahatlatan çam kokusunun yayıldığı yumuşak talaşların içine uzandı. Kalas deposunun açık kapılarından, Japon uçaklarının gecenin içinden süzülen uçuş ışıklarını seyrediyordu. Birkaç dakika sonra, yıldız kümelerinden hiçbirini tanıyamadığını kabullenmek zorunda kaldı. Her şey gibi, savaştan bu yana gökyüzü de değişim içindeydi. Tüm hareketlerine rağmen, Japon uçakları tek sabit noktalardı, tıpkı parçalanmış yeryüzünün üzerinde ikinci bir yıldız kümesi gibi.

DİLENCİLER

18 "Sağa... Sağa... Yo.. Hayır ... Sola demek istedim!" Kamyon dubaların üzerine kurulu ahşap köprüyü geçmek için çabalayıp dururken, Jim de kabinin yolcu penceresinden başını çıkarmış şoföre sesleniyordu. Japon mühendisler Suzhou Çayı üzerindeki bu eğreti geçidi, Pearl Harbor Baskını'nı izleyen birkaç hafta içerisinde inşa etmişlerdi. Ama üzerindeki trafik yoğunluğundan sağı solu dökülmeye başlamıştı bile. Kamyon çelik dubaların ilkine doğru yaklaştıkça, ıslak kalaslar yıpranmış hâlatlardan dışa doğru esneyip bel vermeye başladı.

Japon sürücünün gözcü olarak görevlendirdiği Jim, ön tekerleklerin kalasları suyun içine doğru bastırışını izliyordu. Izgaraların arasından yükselen, iskelenin merdivenlerinden tırmanan suyun manzarasından hep zevk alırdı. Nehrin kahverengi suyu yıpranmış tekerleğin tozunu yıkayınca, yanlarına basılı Dunlop yazısı ortaya çıktı. Bu İngiliz firmasının adı, Jim'in annesi ile babasını arayışına son derece uygundu. Kamyon zayıf yaylarının üzerinde sallanıp bir sağa bir sola yatıyordu. O sırada Jim'in arkasında, kamyonun içinde yerde bir gövde yuvarlandı, fakat Jim, tekerlek kapağının arasına girip gizli bir çeşmenin fiskiyeleri gibi dışarı fışkıran suyla büyülenmiş gibiydi.

"Sola... Sola!" diye bağırdı Jim, ama kamyonun arka kapağında

duran asker korku içinde böğürmeye başlamıştı bile. Japon sürücü yorgun bir iç çekişle el frenine asılıp Jim'e kabinden çıkmasını emrettikten sonra, nehrin sırılsıklam ıslattığı tahtaların üzerine atladı.

Jim, gerideki pencereden sürünerek kamyonun arka tarafına geçti. Dr. Ransome'un ileri uzattığı bacaklarının üstünden atlayıp, şoförle Japon nöbetçi arasındaki gitgide hararetlenen tartışmayı yakından izlemek üzere sıraya diz çöktü.

Nehrin iki kilometre aşağısında mühendisler eski bir tren yolu köprüsünün direklerinden birini yeniden dikmeye çalışıyorlardı. Jim onları izlemekten son derece hoşnuttu. Tüm sabah boyunca başı hafifçe dönüp dururken, kalasların arasından suyun sürekli akışı gözlerini rahatlatmıştı. Dr. Ransome'un Bayan Hug ile konuşması sırasında duyduğu beriberi veya sıtma ya da herhangi bir hastalığa yakalanıp yakalanmadığının merakı içinde oturup nabzını saydı. Yeni hastalıklar denemeye meraklıydı. Ama hemen tutukevini ve Şanghay'ın üzerinde gördüğü Amerikan uçaklarını anımsadı. Bir gece önce Japon jandarmalarının koruması altındaki bir domuz çiftliğinde konakladıklarında Jim, Dr. Ransome'un da uçakları gördüğünden kuşkulanmıştı.

Dr. Ransome kesinlikle iyi görünmüyordu. Wusong'dan ayrıldıklarından beri, yüzündeki yara tüm çenesini ve burnunu iltihaplandırmıştı. Parlak güneşin altında tuhaf bir beyazlık içindeki çilli bacaklarıyla, kamyonda yere uzanmış yatıyordu. Uyuyor olmasına rağmen, kafasının bir yarısıyla çok önemli bir şey düşünüyormuş gibi görünüyordu. Akşam yemeğinden önce en son Jim'le konuşup Japon nöbetçiden tutukluların tayınlarını tam olarak aldıklarından emin olmak istemişti. Büyük bir irade gücü göstererek Jim'e giysilerini çıkarmasını söyleyip Bayan Hug'dan aldığı bir parça kokulu sabunla, onları domuzların su içtikleri yalakta yıkamıştı.

İki İngiliz çocuk başları kucağında uyurlarken, Basie de yanında yerde oturuyordu. Kamarotun bilinci hâlâ yerinde olmasına rağmen kendi iç dünyasına çekilmişti. Yüzünün yumuşaklığı, pörsüyen bir meyvenin etli kısmına benziyordu. Çoğu zaman hasta olan Basie, kusmuk ve idrarla kaplı yeri temizlemesi için Jim'e söylenip duruyordu.

Yoldaki her çukura dikkat eden Bayan Hug ile babası ise birbir-

leriyle çok seyrek konuşup yerde yatıyorlardı. Allahtan iki misyoner çift geride, Wusong'da kalmışlardı. Onların yerini orta yaşlı bir İngiliz ile Nanjing'deki İngiliz konsolosluğunda çalışan titiz karısı almıştı. Başlarına gelen büyük bir trajedi nedeniyle yüzleri ifadesizdi. Kamyonun arkasındaki Japon nöbetçinin yanında oturuyorlardı. Aralarında, şoförle nöbetçinin her gece içini karıştırıp kendilerine terlik ve ayakkabı ayırdıkları eşya dolu hasır bir valiz duruyordu. Çift, asla konuşmadan çeltik tarlalarıyla kanalların görüntüsünü seyrederlerken Jim, onların savaşa karşı ilgilerini yitirmiş olduklarını düşündü.

Günde iki kez, Japonlar yol kenarında kendilerine yemek hazırlamak üzere durduklarında nöbetçi, Jim'e, toprak su kabını tutsakların arasında dolaştırması için emir veriyordu. Geri kalan zamanda, Jim kendi kendine kalıp bu antika kamyona annesiyle babasının gözaltında tutulduğu kamp yönünde yol gösterme işine tam dikkatini verebilmek için özgür oluyordu.

Günlerdir yoldaydılar ve Şanghay'ın on mil kuzeybatısındaki bütün bir, kırsal bölgeyi dolanıp duruyorlardı. Jim günlerin tam sayısını unutmuştu ama, en azından ileri doğru gidiyorlardı. Japonlar ise tutsakların gitgide kötüye giden durumlarından dolayı en ufak bir rahatsızlık duymuyorlardı.

Wusong'dan yola çıktıktan sonraki ilk gün kent dışındaki üç saatlik bir yolculuk onları, Japonların Pearl Harbor Baskını'ndan sonra ilk olarak esir kampına dönüştürdükleri Suzhou yolu kenarındaki eski Francis Xavier Papaz Okulu'na ulaştırdı. Papaz Okulu, askeri personelle dolmuştu bile. Tüm öğleden sonra, yüzlerce Hollandalı ve Belçikalı sivili taşıyan, Şanghay Transit Şirketi'ne ait el konmuş otobüslerin oluşturduğu sıranın arkasında beklediler. Jim dikkatle çift telli parmaklığın arasından bakıyordu. İngiliz askerlerden oluşan gruplar barakaların önünde tembel tembel otururken, bir kısmı da toplantı alanının ortasında adeta açık hava katedralinin cemaati gibi okulun küçük kilisesinden taşıyıp getirdikleri cilalı sıralara çökmüşlerdi. Fakat çocuk ve kadınlar dahil hiç sivil yoktu. Japon askerleri sonu gelmeyen yoklamaları yapmakla meşgul oldukları için buraya kabul edilmek üzere sıra bekleyenlere ayıracak zaman bulamıyorlardı. Jim yerinden kalkıp herkesin kendisini görebilmesi

için el salladı.

Yüzlerce bıkkın asker ise ne bu sivillerle, ne de onların Şanghay otobüsleri ile ilgiliydiler. Jim geri çevrildikleri zaman müthiş rahatladı. Suzhou'ya doğru yola çıktıklarında sürücü kendisiyle birlikte ön kabinde oturmasına izin verdi. Sabrını bu denli tüketen bu huzursuz İngiliz oğlan, her nasılsa şimdi çok az da olsa, bir emniyet sübabıydı. Jim Japon harfleri ile basılmış haritayı okuyamıyordu. Böceklerin üşüştüğü ön cama doğru verilen tek kişilik uzun söylevlerin tek bir sözcüğünü de anlamıyordu. Fakat ön koltukta diz çöküp dişlerini takırdatırken pencereden başını çıkardı ve üstlerinden geçen herhangi bir uçak var mı diye baktı. Tüm Japon Hava Kuvvetleri batıda Çin ordularına saldırmak üzere yola çıkmışlardı.

Şanghay-Suzhou yolunun kenarındaki düz kırlık bölge savaş alanıydı ve kilometrelerce uzanan çürümüş ceset dolu siperler ve pasa bulanmış blok evler, Jim'e ansiklopedilerdeki resimlerde gördüğü ve kimsenin yıllarca ziyaret etmediği muhteşem bir savaş müzesi olan Ypres ve Somme'u anımsattı. Savaş enkazı, bombardıman uçakları ve avcı uçakları Jim'i kendine getirdi. Kavgacı uçurtmalar gibi dönen korkulukların üzerinden havalanıp, mezar höyüklerinin aralarına yığılan kum torbasından oluşmuş, kalelerden birinin üzerine inmek istiyordu. Tutsaklardan hiçbirinin savaşla ilgilenmemesi, Jim'i hayal kırıklığına uğratıyordu. Oysa ufacık bir ilgi her gün daha da azaldığına inandığı morallerini yüksek tutmak işinde yardımcı olurdu.

Jim, birçok açıdan kendisini bu tutsak gezginler birliğinin lideri olarak düşlüyordu. Ara sıra ağır su kabını taşırken ve akşamları sobayı yakarken, evlerindeki uşaktan bir kademe daha üstün olduğunu biliyordu. Fakat çalı çırpı toplayıp tatlı patatesleri pişiren Jim olmadan, Dr. Ransome ile Basie bile misyoner kadınların yolunda giderlerdi. Hepsi de ancak domuz çiftliğindeki jandarma istasyonundan ayrıldıktan sonra hastalanmayı göze alabilmişlerdi. Japonların bütün gece boyunca dövdükleri Çinli hırsızın haykırışı su dolu çeltik tarlalarının karanlık yüzeylerini aşıp karşı tarafta yankılandı. Ertesi gün, iltihapı yüzünden göremeyen Dr. Ransome, ciğerleri rahatsız olan Basie ve diğerleri kamyonun zemininde yatıyorlardı.

Jim ateşinin yükseldiğini hissediyordu, yinede üstlerindeki

Japon uçaklarını seyretti. Motorlarının sesi kafasını berraklaştırdı. Ne zaman morali bozulsa veya kendine acısa, tutukevindeyken adeta kendisini ölümünden uzaklaşması için uyaran gümüş uçağı düşünürdü.

Kamyon, bir bölük Japon askerinin elle tuttukları asma köprünün üzerinde ilerliyordu. Kendine hâkim olmayı başaramayan Jim, bankın üzerinden kaydı. Dr. Ransome gücü olmadığı halde, tutmak için uzandı.

"Sıkı tutun Jim. Önde şoförle birlikte doğru otur. Dikkat et, mutlaka kamyonu sürmeye devam etsin..."

Düzinelerle sinek, Dr. Ransome'un yüzüne üşüşmüş, gözünün çevresindeki irinden besleniyordu. Onun yanında ise Basie, Paul ile David, Bayan Hug ve babası yatıyorlardı. Yalnızca içi ayakkabı dolu hasır valizin sahibi İngiliz çift kamyonun gerisindeki askerin yanında oturuyordu.

Bir Japon çavuşu kamyonun arka kapağından içeri tırmanırken Jim de blazer ceketini düzeltti. Islak çizmeli, öfke dolu çavuş kamyonu köprünün üzerinde iten askerlere emirler yağdırıyordu. Karşı kıyıya ulaştıklarında, askerler tren yolu köprüsündeki işlerinin başına dönüyorlardı. Açıkça görülür bir şekilde tutsakların durumundan iğrenen çavuş şoföre hakaret etmeye başladı. Mavzerini çıkartıp arkalarında kalan sahildeki hendeği gösterdi.

Çavuş yerine gidince Jim rahatladı. Ne kadar hasta olurlarsa olsunlar hendekte dinlenmek istemiyordu, bankın üzerinde oturmak büyük bir çaba gerektirse de. Dr. Ransome'un yanına yere uzanıp gökyüzünü seyretmek için müthiş bir arzu duydu. Çin'deki tüm ölülerin adeta değirmende öğütülmüş kemiklerinin oluşturduğu beyaz toz bulutunun arkasından ortaya çıkan çeltik tarlalarının, küçük çayların ve terk edilmiş köylerin yanından geçiyorlardı. Az sonra girecekleri bölgeden gizlenmek istercesine kamyonun her yanını toz bulutu kaplamıştı. Ne kadardır yoldaydılar? Sıra halindeki mezar tepeciklerine bakarken bir ölüler denizi gibi dalgalar halinde sallanıp duran kamyona doğru ilerliyor gibi geliyordu zihne. Üstleri açık boş tabutlar az sonra havadan düşecek olan Amerikan pilotlarını bekliyorlardı belki de. Dr. Ransome ve Basie'yi, annesi, babası ve Vera'yı evdeki uşağı ve kendisini de içine aldıktan başka herkese ye-

tecek kadar tabut vardı.

Kamyon durunca Jim başını kabine çarptı. Yolun kenarında görünen, çatıları katranlı kâğıtla kaplı bir grup kulübe, kendilerini kanal seddinden ayıran dikenli telin gerisine yerleştirilmişti. Jim bu seramik fabrikasının avlusuna inşa edilmiş küçük gözaltı kampına boş gözlerle baktı. Demirlerinin üzerinde devrili duran bir çift mavnanın yanı sıra, avludaki ocakların yanında hâlâ üzerleri seramikle yüklü minyatür vagonlar duruyordu. Tuğla atölyelerden ikisi fabrika sahasını ayıran telle çevrilip kampa dahil edilmişti. Kadınlar ve erkekler ahşap kulübelerin basamaklarında güneşleniyorlardı. Sular neşeli bir bahar semaforu gibi yıkanan pencerelerden çizgiler halinde akıyordu.

Jim, çenesini kamyonun kenarına dayadı. Alt taraftaki Dr. Ransome dik oturmaya çabalıyordu. Nöbetçi, arka kapaktan yere atlayıp Japon askerleriyle çevrili Şanghay Üniversitesi'ne ait bir otobüsün durduğu girişe doğru yürüdü. Yolcular tozla kaplı pencerelerden dışarıyı seyrediyorlardı. İçinde siyah atkılı iki rahibe, Jim yaşlarda birkaç çocuk ve yirmi kadar İngiliz kadın ve erkek vardı. Bir grup tutsak çoktan dikenli telin önüne toplanmıştı. Elleri yırtık şortlarının ceplerinde, yeni gelen tutsakları incelemek üzere otobüse binen Japon çavuşa sessizce bakıyorlardı.

Eliyle yüzündeki yarayı gizlemeye çalışan Dr. Ransome kamyonun gerisinde diz çökmüştü. Jim parmaklığın yanındaki teli sımsıkı kavrayan yıpranmış pamuklu elbiseli İngiliz kadına dikkatle baktı. Kadın, Jim'e Columbia Caddesi'nde gördüğü Alman annenin yüzündeki aynı ifade ile bakıyordu.

Otobüs açık parmaklıklardan kampın içine doğru ilerlerken Japon çavuş elinde tabancasıyla yolcu kapısında durmuş, tutsak kalabalığına geri çekilmeleri için işaret ediyordu. Yüzlerindeki asık ifadeye bakılırsa, yeni gelenleri hiç de istekle karşılamıyorlardı. Her yeni kişi, kıt yiyeceklerini paylaşmak zorunda kalacakları yeni bir boğaz demekti. Kamyon kapıya doğru ağır ağır ilerlerken Jim de dik oturdu. O sırada Dr. Ransome yere düşünce hasır valizli İngiliz çift, oturmasına yardım ettiler.

Jim, telin yanında yürüyen kadına gülümsedi, kadın elini uzatınca, acaba annesinin arkadaşlarından biri mi diye düşündü.

Kampta pek çok aile vardı ve ortalıktaki çiftlerden biri de annesiyle babası olabilirdi. Bütün İngilizlerin yüzlerini, Japon erlerin arkasında gülüp duran oğlanları seçmeye çalışıyordu. Az sonra ailesini arayışı sona erebilirdi, bu yüzden bir an bir pişmanlık, hüzün hissetti. Şaşırtmıştı bu onu. Onları aradığı sürece aç ve hasta olmaya hazırdı fakat şimdi bu arayış sona erdiği için tüm yaşadıklarını; ne kadar değiştiğini hatırlamak onu hüzünlendirdi. Hem şimdi artık, harabe halindeki savaş alanlarına, sinek istilası altındaki kamyona, sürücü koltuğunun altındaki torbada duran dokuz adet patatese ve hatta bir anlamda toplama merkezine, Amherst Caddesi'ndeki evinden çok daha yakındı.

Kamyon, kapıların yanında durdu. Japon çavuş arka kapağın üstünden yerde yatan tutsaklara baktı. Dr. Ransome'ı mavzeriyle geri itti. Ama yaralı doktor aşağı doğru eğilip nefesini tutarak, çavuşun ayaklarının dibine diz çöktü. İçerideki tutsak kalabalığı dağılmaya başlamıştı bile. Erkekler elleri ceplerinde kulübelere doğru yürüyüp kadınlarla birlikte basamaklara oturdular.

Kamyona üşüşen sinekler yerdeki ıslaklığın üzerine konup, Jim'in ağzının kenarlarında toplaşan tükürük birikintileriyle beslenmeye başladılar. Japon sürücü, Dr. Ransome ile beklerken, Japon askerler de on dakika boyunca birbirleriyle tartıştılar. İki büyük İngiliz tutsak ise kapıdan çıkıp konuşmaya katıldılar.

"Wusong Kampı mı?"

"Hayır, hayır, hayır..."

"Kim yolladı bunları? Hem de bu durumda?"

Dr. Ransome'u görmezlikten gelip kamyona yaklaştılar ve sinek bulutunun ardından tutsakları görmeye çalıştılar. Topuklarını vurup ıslık çalan Jim'e ifadesiz bir yüzle baktılar. Japon erleri dikenli tel kapıları açar açmaz İngiliz tutsaklar hemen kapayıp Japon çavuşa bağırıp çağırmaya başladılar. Sonra da itiraz etmek üzere bir adım ileri çıkan Dr. Ransome'a geri gitmesi için işaret ettiler.

"Kardeşim, geri çekil..."

"Sizi alamayız doktor. Çocuklar var burada."

Dr. Ransome kamyona çıkıp, zemine Jim'in yanına oturdu. Ayakta durma çabası onu çok yormuştu. Arkasına yaslandığı sırada, sinekler yarasının üzerine koyduğu parmaklarının arasından girmeye

çalışıyordu.

Bayan Hug ile hasır valizli İngiliz çift, tartışma sırasında sessizce durup beklemişlerdi. Japon askerler kampa dönüp kapıları kilitleyince, Bayan Hug, "İngiliz kamp başkanları bizi almayacaklar" dedi.

Jim, kamp avlusunda gezinen tutsakları dikkatle inceledi. Seramik atölyelerinin tuğla avlusunda çocuklar gruplar halinde futbol oynuyorlardı. Acaba annesiyle babası ocakların arkasında mı saklanıyordu? Belki de, tıpkı İngiliz kamp başkanları gibi, onlar da sincklerden ve Şanghay'dan beraberinde getirdikleri hastalıktan korktukları için Jim'in geri gitmesini istiyorlardı.

Jim, Basie ile Dr. Ransome'un su içmelerine yardım ettikten sonra karşıki banka oturdu. Kampa, İngiliz tutsaklara ve onların çocuklarına arkasını döndü. Tüm umutları çevresindeki doğa manzarasına ve bu manzaranın geçmişi ile geleceğine bağlıydı. Başında bir hafiflik hissetti, fakat bu duygu, ailesi kendisini reddettiği için değil, yalnızca böyle davranmalarını beklediği içindi ve artık hiç umursamıyordu.

PİST

19 Akşam karanlığından önce Şanghay'ın dokuz mil kuzeyindeki terkedilmiş savaş alanına girdiler. Öğle sonrası aydınlığı umarsız tarlalara bahşettiği gücün bir bölümünü güneşe iade ediyormuşcasına, ağır ağır çekiliyordu. Siperlerin bulunduğu arazi, blok evler tepeden tırnağa silahlanmış halde Jim'in kafasından dışarı uğramış gibiydiler. Güneşin, spot ışıklarının açık duran kaporta kapaklarından içeri süzüldüğü tank, Şanghay ile Hangzhou yollarının kesiştiği noktada, ayaklı bir kulübe gibi duruyordu. Siperler, kendi içinde kaybolmuş bir labirent gibi mezar tepeciklerinin arasında avlanıyordu.

Dört yol ağzının ötesindeki kanalın bir kenarından öbür kenarına tahta bir köprü uzanıyordu. Yağmur yüzünden reçineleri akmış kalaslar, ponzataşı kadar yumuşaktı. Tekerleklerini eskimiş kalasların üzerinde tehlikeye atmaktan çekinen şoför, haritasını katlayıp bez kılıfıyla kendi kendini yelpazelemeye başladı. Kamyonun

arkasında oturan Bayan Hug ile İngiliz çiftin gölgeleri, kurumuş çeltik tarlalarının beyaz yataklarına kadar uzanıyordu. Dr. Ransome'un yüzündeki sinekleri eliyle kovalayan Jim, başını sıvazladı. Bu adamın, yorgun toprak üzerinde siyah bir halı gibi uzanan gölgelerden biri olduğunu düşlüyordu. Bir mil güneyde, mezar tepeciklerinin arasında, kararan havaya karşı kemikten tüyler gibi duran bir sıra uçağın kuyruklarını gördü. Jim, şişman gövdeleriyle radyal motorlarını tanıdığı uçakları dikkatle inceledi. Bunlar, Brewster Buffalo denen ve Japonlarda benzeri olmayan bir çeşit avcı uçağıydı.

Yol boyunca aklına takılan Amerikan uçakları, burada, bu mezar tepeciklerinin arasında mı beklemişlerdi. Fakat Japon şoför de uçakların kuyruklarını gördü. Sigarasını atıp, aşağıda köprünün çürüyen tahtalarını kontrol eden nöbetçiye seslendi.

"Longhua... Longhua!"

Motoru çalıştıran şoför, dört yol ağzından doğuya dönüp uzakta görünen havaalanı yönünde yola koyuldu.

Jim, dizlerinin arasından, "Longhua Havaalanına gidiyoruz, Dr. Ransome" diye seslendi. Yerde Hollandalı kadının babasıyla Basie'nin arasında yatan doktor, tek gözle Jim'i izliyordu. "Brewster Buffalo'lar var orada. Amerikalılar savaşı kazanmış olmalılar."

Ilık havanın yüzüne çarpması Jim'in hoşuna gidiyordu. Şanghay civarında gördüğü en büyük havalanına yaklaşıyorlardı. Longhua Pagodası'nın eski park yerine şimdi üç metal hangar ile bir ahşap mühendislik atölyesi yapılmıştı. Hangarların yanındaki pistte, düzinelerle, modelleri geliştirilmiş, yüksek kapasiteli avcı uçakları duruyordu. Amerikan markaları boyayla silinmiş olan üç tane Brewster Buffalo, tam alanın kenarındaydı. Bir grup mühendis, oradaki uçaksavarı küçük bir vinçle kaldırıp taş pagodanın en üst katına koydular.

Şoför, Japon askerleriyle güçlendirilmiş bir top mevziinin bulunduğu noktadaki karakolda durdu. Erler alacakaranlıkta hızlı hızlı uygun adım yürürlerken, çavuşları da sahra telsiziyle konuşuyordu. Kendilerine çevre yolu yönünde işaret edildi. Yolun tekerlek izleriyle dolu yüzeyini düzeltmek için koydukları samandan örülü hasırlar inşaat taşı yüklü araç konvoyu yüzünden, özü çıkarılmış bitki sapları haline gelmişti. Eski kentteki kira evlerinin çatılarından sö-

külmüş kiremitlerle dolu bir kamyon savrularak yanlarından geçti.

Süngüleriyle karanlık gökyüzünü delen silahlı askerler, ikili gruplar halinde çevre yolunu adımlıyorlardı. İki tane tek motorlu nakliye uçağı, alanın kenarında duruyordu. Beraberindeki mürettebatıyla birlikte Japon pilot, üniformalı iki subayla konuşuyordu. Pilot gürültülü bir biçimde yanlarından geçen kamyonu gösterince, Jim'in aklına aniden bir şey geldi; belki de, Dr. Ransome, Basie ve kendisi Şanghay'dan uçakla alınıp götürüleceklerdi ve kısa süre sonra Hong Kong veya Paris'te ailesi ile buluşabilecekti.

Jim, kamyonun uçakların yanında durmasını beklerken, şoför alanın güney sınırına doğru gazladı. Düzgün çim, yabani şekerkamışları yüzünde çatlayıp kıraç toprağa dönüşmüştü. Bir sulama kanalının kurumuş yatağını geçtiler, dikenli otlar duvarının arasına gizlenmiş dar bir vadiye doğru önlerindeki çatı kiremitleriyle yüklü kamyonu izlediler. Önlerindeki askeri kamyonlar moloz ve taş yükünü yere boşaltırlarken, kül gibi beyaz toz bulutları akşam havasının içine doğru yükseliyordu. Vadiyi, ellerinde tüfekleri ile üniformaları tozdan beyazlaşmış silahlı askerler ve hava kuvvetleri polisi koruyordu.

Parçalanmış tunikleri içindeki yüzlerce tutsak Çinli asker, Japon erlerinin gözetimi altında, kiremitlerle kaldırım taşlarını yığıldıkları yerden taşıyıp beton pistin temelini hazırlıyorlardı. Jim alacakaranlıkta bile, geçen ayların tüm yoksulluğuna rağmen bu Çinli tutsakların ne kadar aciz durumda olduklarını görebiliyordu. Pek çoğu bir deri bir kemik kalmıştı. Dilenci çanağının parçasıymış gibi ellerinde duran çatı kiremiti ile ayak altında ezilmiş dikenlerin üzerinde çıplak halde oturuyorlardı. Diğerleri ise taş dolu hasır çantaları göğüslerine bastırmış, alanın kenarındaki hafif yokuşu tırmanıyorlardı.

Kamyon, yığının yanında durdu. Arka kapağı zincir şangırtılarıyla düştü. Önlerindeki Japon askeri izleyen Bayan Hug ile İngiliz çift yere indiler. Hantal vücudunu güçlükle idare edebilen Dr. Ransome, oturma yerlerinin yanına çömelmişti.

"Jim, herkesi yerine yerleştirmeliyiz. Bayan Hug'a, oğlanlara, Basie'ye yardım et..."

Düzgün duramıyordu, fakat Basie'nin ayağa kalkmasına yardım

etti. Kamarotun yüzü tıpkı Jim'in Nandao'daki ölü yakılan odun yığınlarının yanında ilk kez gördüğü hassas kadın cildi gibi, pudra tabakası ile kaplanmıştı. Jim'in omuzunu tutarak kamyonun ıslak tabanında ayaklarını sürüdü.

Kamyondan inip yığının yanında, beyaz toz bulutunun içinde durdular. Bayan Hug oğlanların ellerinden tutmuş babasıyla birlikte kaldırım taşı yığınının üzerinde oturuyordu. Sepetlerini dolduran Çinli askerler taşlara tükürdüler. Pist yönündeki çatlamış toprağı tırmanırken, tozlu gövdeleri sanki akşamı aydınlatıyordu.

Jim gri bir seramiği eline aldı. Japon nöbetçilerin hiçbiri pist inşaatında çalışıp çalışmamalarını umursamıyor gibi görünmelerine rağmen, Basie eline bir kaldırım taşını almıştı bile. Jim ise çıplak bir Çinli askeri, piste doğru izliyordu. Yamacı tırmanıp bozuk toprakta yürüdü. Çinliler, sepetlerini yere atıp yığına geri dönüyorlardı. Jim elindeki seramiği, alandan gecenin içine doğru uzanan, içi taş ve tuğla parçalarıyla dolu sığ sipere bıraktı. Basie, onu itip geçerken elindeki taşı ayağının dibine düşürdü. Tozun içinde silkelenerek ellerindeki beyaz pudrayı temizlemeye çalıştı.

Arkalarında Bayan Hug ve İngiliz çiftle birlikte, yığının yanında duran Dr. Ransome, kendisine piste doğru gitmesini işaret eden Japon askeri ile tartışıyordu. Bir elinde tüfeğini tutan asker, yığının arasından bir çatı kiremiti alıp Dr. Ransome'a verdi.

Taş parçalarının yanında bekleyen Jim, beyaz pistin üstündeki yığına dikkatle bakıyordu. Hongrao Havaalanı'ndaki rüzgârdan kıvrılmış çimleri anımsayan Jim, Brewster Buffalo'ların pervane rüzgârını hayal etmeye çalışıyordu. Alanın kenarındaki yolda duran nakliye uçağına döndü. Japon pilotla, üniformalı subaylar çimin içinden piste doğru yürüyorlardı. Aralarında gülüşüp yapılan işi incelerken kenarda durdular. Düğmeleri ve cilalı rozetleri savaştan önce Hongrao yakınında savaş alanına gelen Avrupalıların mücevherleri gibi parlıyordu.

Jim, toz bulutlarını ve sıra halinde dizili Çinli askerleri bırakarak çimenle kaplı alana geçti. Kenarda duran uçağı, uzun kanatlarının altındaki karanlıkta durabilmek için son kez görmek istiyordu. Çinli askerlerin ölümüne çalıştırıldıklarına inanan Jim, açlıktan perişan haldeki bu adamların kemiklerini, Japon bombardıman uçaklarının

inip kalkacakları bu halıya serdiklerini düşündü. Daha sonra, içinde kireç çizmeli çavuşların ellerinde mavzerleriyle bekledikleri sipere gideceklerdi. Tabii taşları inşa halindeki piste bıraktıktan sonra, kendisi, Basie ve Dr. Ransome da...

Uçak gövdelerine vuran son ışıklar da çekilmişti, fakat Jim motorlarının kokusunu gece havasının içinde duyabiliyordu. Motor soğutucusu ile benzin kokusunu içine çekti. Çevresindeki sesleri, Çinli askerlerin beyaz gövdelerini ve kemik pistini çoktan tümüyle düşüncelerinin dışına itmişti. Aynı şekilde eliyle Jim'i gösterip, çukurun yanındaki çavuşlara seslenen, uçuş kıyafeti giymiş genç Japon pilotu da hayatının dışında bırakmaya kararlıydı. Sadece annesiyle babasının emin bir yerde ve ölmemiş olmalarını umuyordu. Ceketinin üzerindeki tozu silkeledikten sonra kanatlarının içine sarınıp sığınmak için doğruca uçağa koştu.

İKİNCİ BÖLÜM

LONGHUA KAMPI

20 Tellerin titreşiminden küçük dalgalar halinde yayılan sesler sanki arp tellerinde çalınan notalar gibiydi. Jim sınır tellerinin onbeş yirmi metre berisinde bir sülün tuzağının yanında otların içinde yatıyor ve bir yandan da saatte bir yaptıkları kampı denetleme yürüyüşleri sırasında tartışan Japon askerlerini dinliyordu. Amerikan hava saldırıları gündelik olay haline geldiğinden beri Japon askerleri tüfeklerini omuzlarına takmıyorlardı bile. Silahlarını iki elleri ile sımsıkı tutuyorlardı, o kadar sinirliydiler ki Jim'i kamp sınırının dışında görecek olurlarsa, hiç düşünmeden vururlardı.

Jim, sülün tuzağının telleri arasından bunları seyrediyordu. Daha bir gün önce kampa gizlice girmeye çalışan bir Çinli hamalı vurmuşlardı. Aralarından er Kimura'yı tanıyordu. İri kemikli bir çiftçi çocuğu olan bu asker, kamp yılları içerisinde ancak Jim kadar büyüyebilmişti. Soluk tuniğinin arasından güçlü sırtının çıkıntısı görünüyordu. Lime lime giysisini bir arada tutan şey, sadece belindeki palanga idi.

Savaş bütünüyle Japonların aleyhine dönünceye kadar Kimura, üç nöbetçiyle daha paylaştığı bungalovuna Jim'i sık sık davet edip, *kendo* zırhını giymesine izin verirdi. Jim, Japon askerlerinin metal ve deriden oluşan zırhı kendisine giydirirken yaptıkları töreni ve Kimura'nın miğfer ile omuz başlıklarına sinmiş olan ergin kokusunu anımsıyordu. Ayrıca, Kimura'nın çift saplı kılıcı ve topuzu ile kendisine saldırıp, savunmasına fırsat vermeden miğferine vurduğu zamanki vahşet sahnesini de anımsıyordu. Jim'in kafası günlerce zonklamıştı. Ona emirler veren Basie ise E blokundaki erkekler yatakhanesindekileri kaldıracak kadar yüksek sesle bağırmak zorunda kalmıştı. Sonuçta Dr. Ransome, Jim'i kamp revirine çağırıp kulaklarını kontrol ettirmişti.

O güçlü silahlarla Kimura'nın gözlerini hatırlayan Jim, tuzağın arkasındaki uzun otlara uzandı. İlk kez, tuzağın bir kuş yakalayama-

mış olmasından memnundu. İki Japon, dikenli telin yanında durmuş, Longhua Kampı'nın kuzeybatı sınırının dış tarafındaki terkedilmiş binaları inceliyorlardı. Hemen yanlarında, kampın içindeki toplantı binasının kuru iskeleti, üst bölümündeki yuvarlak balkonu gökyüzüne doğru açılmış gibi duruyordu. Kamp 1937'de Longhua Havaalanı civarında meydana gelen çatışmalar sırasında bombalanıp tahrip edilen öğretmen yetiştirme okuluna ait bölgenin üzerinde kurulmuştu. Yıkılmış binaların alana en yakın olanları kamp sınırlarının dışında bırakılmıştı ve Jim sülün tuzaklarını tam buraya, içi dışına çıkmış öğretmen lojmanlarının aralarındaki dörtgen alanları kaplayan uzun otların arasına kurmuştu. Sabah yoklamasından sonra, alan sınırında kalmış göze çarpmayan bir yapının çevresini kaplayan dikenlerin içinden çıkan parmaklıkların arasından yavaşça süzülmüştü. Ayakkabılarını yapının basamaklarında bırakıp, sığ bir kanalın içindeki çamurda yürümüş ve harap binaların arasındaki sık otların içinden sürünerek geçmişti.

Tuzakların birincisi, sınır tellerinden sadece birkaç metre uzaklıktaydı. Oysa, dikenli telin arasından ilk sürünerek geçtiği zaman gözüne müthiş bir mesafe gibi görünmüştü ve arkasını dönüp de kampın güven dolu dünyasına, barakalara, su kulesine,muhafız karakoluna ve yatakhane binalarına bakınca, bunlardan sonsuza kadar yoksun bırakılacağı duygusuna kapılıp ürkmüştü. Dr. Ransome, sürekli yeni bir fikir peşinde koşar halde, kampın içinde dolaşıp duran Jim'e "Özgür Ruh" adını vermişti. Fakat burada, bu yıkıntı haldeki binaların arasındaki sık otların içinde, kendisine oldukça yabancı gelen tuhaf bir çekim gücü ile adeta ağırlaşmıştı.

Jim bir kez olsun bu miskinliğin tadını çıkarmaya çalışarak, sığınağın arkasında uzanmıştı. Fransız Bölgesi'ndeki apartmanların sarı cepheleri önünde belirgin olarak silueti görünen bir uçak Longhua Havaalanı'ndan kalkmıştı. Fakat uçağı görmezlikten geldi. Kimura'nın yanındaki asker toplantı binasının balkonunda oynayan çocuklara seslendi. Kimura tele doğru yürüyordu. Kanalın yüzeyi ile yabani şekerkamışlarının köklerini inceledi. Geçen yıl, ancak yetecek kadar verilen tayın- ki Japon muhafızlar da en az İngiliz ve Amerikan tutsaklar kadar kötü beslenmişlerdi Kimura'nın kolunda kalan son ergenlik yağlarını da eritip yok etmişti. Tüberküloz salgı-

nından beri de güçlü yüzü yufkalaşıp hamal suratına dönmüştü. Dr. Ransome, sürekli olarak, Kimura'nın *kendo* zırhını giymemesi için Jim'i uyarıyordu. Jim, yalnızca on dört yaşında olmasına rağmen dövüşecek olurlarsa, bu adaletsiz bir dövüş olmazdı. Fakat tüfek konusuna gelince, gerçekten Kimura'ya meydan okuyabilmek isterdi.

Kimura, otların içindeki tehlikeden haberdarmışcasına beraberindeki askere seslendi. Tüfeğini çamların çevrelediği direğe doğrultup, telin arasından geçti ve sık dikenlerin ortasında durdu. Sığ kanaldan kalkan sinekler dudaklarına kondular, fakat bunları umursamayan Kimura, kendisini Jim ile sülün tuzaklarından ayıran ince su akıntısına gözlerini dikmiş bakıyordu.

Acaba, yumuşak çamurda, Jim'in ayak izlerini görebiliyor muydu? Jim tuzaktan sürünerek uzaklaştı, fakat gövdesinin tüm şekli ezilen otların üzerinde belliydi. Avıyla güreşmeye hazırlanan Kimura, limc lime olmuş gömleğinin kollarını yukarı sıvıyordu. Jim dikenlerin arasından yürüyüşünü izledi. Jim koşarsa Kimura'dan kaçabileceğinden emindi, ama ikinci askerin tüfeğindeki kurşundan sakınıyordu. Bu sülün tuzağı fikrinin Basie'ye ait olduğunu Kimura'ya nasıl açıklayacaktı? Yakalamak bir kenara, tek bir kuşa bile rastlamadıkları halde, yaprakları ve kuru dalları kullanarak tuzağı süslü bir biçimde kamufle etmekte ısrar eden ve Jim'i her gün iki kez tele urmandıran hep Basie idi. Daima az fakat güvenilir yiyecek kaynakları bulunan Basie ile bir arada olmak önemliydi. Kimura'ya Basie'nin gizli kamp radyosundan haberdar olduğunu söyleyebilirdi fakat, bu durumda da fazladan gelen yiyecekler ortadan kaybolurdu.

Kendisini en çok endişelendiren nokta eğer Kimura vuracak olursa, onun da karşılık vermek zorunda kalacağı idi. Kendi yaşındaki oğlanların çok azı ona dokunmaya cesaret edebiliyordu, hele tayınlar azaldığından beri, yetişkin adamlar arasında bu cesareti bulanların sayısı da çok azalmıştı. Kimura'ya bu tür bir karşılık verecek olursa kesinlikle ölürdü.

Ayağa kalkıp, teslim olmak için en uygun anı hesaplamaya çalışırken, heyecanını bastırmaya çabaladı. Kimura'ya başını eğip selam vererek, hislerini asla belli etmeksizin, nöbet karakolunun civarında geçirdiği yüzlerce saatin - gerçi bu hep Basie'nin kışkırtmalarıyla ol-

muştu - kendi lehine sayılmasını ümit edecekti. Bir zamanlar, Kimura'ya İngilizce dersleri vermişti, fakat her ne kadar Japonlar kesinlikle savaşı kaybediyorsalar da İngilizce öğrenmeye niyetleri yoktu.

Jim, Kimura'nın kendi yönündeki seddi tırmanmasını bekledi. Asker elinde, siyah pırıl pırıl parlak bir nesne ile kanalın ortasında duruyordu. Longhua kampında bulunan tüm küçük göller, çaylar ve kullanılmayan kuyular, 1937'deki savaş sırasında terkedilen, işe yaramaz savaş gereçleri ve paslanmış silahlar deposuydu. Kanalın içindeki akar suyun bir bomba kovanını ve kovan topunu ortaya çıkarmış olabileceğini düşünen Jim kendisine dönük duran silindiri tam seçebilmek için, otların arasından dikkatle baktı.

Kimura dikenli telin yanında bekleyen ikinci askere seslendi. Yüzündeki sinekleri kovalayıp bir bebeğe ninni söyler gibi elindeki nesneye bir şeyler mırıldandı. Japon askerlerinin el bombası atmadan önceki pozisyonlarında olduğu gibi elindekini başının arkasına kaldırdı. Jim patlama sesini beklediği sırada bunun büyük bir tatlısu kaplumbağası olduğunu fark etti. Yaratığın başı kabuğundan çıkınca Kimura heyecanla gülmeye başladı. Tüberkülozlu yüzü, Kimura'nın da savaştan önceki kendisi gibi bir zamanlar küçük bir çocuk olduğunu anımsatan çocuksu bir ifadeye bürünmüştü.

Japon askerleri, geçit töreninin yapıldığı alanı geçtikten sonra, barakaların ortasında, partal çamaşır iplerinin arasında kayboldular. Jim rutubetli bir mağaraya benzeyen yapının içinden çıktı. Ayağında, Dr. Ransome'un verdiği deri golf ayakkabıları ile telin arasından geçti. Elinde Kimura'nın kaplumbağasını taşıyordu. Bu yaşlı yaratıkta en az yarım kilo et vardı ve Basie mutlaka özel bir kaplumbağa yemeği tarifi biliyor olmalıydı. Basie'nin, onu nasıl canlı bir tırtıl kullanarak kabuğundan çıkaracağını ve ardından nasıl çakısıyla kafasını şişleyebileceğini düşünebiliyordu...

Jim'in önünde, son üç yıldır dünyası ve evi olan, yaklaşık iki bin İngiliz ve Amerikalı sivilin tutsak edildiği yer durumundaki Longhua kampı duruyordu. Haziran güneşinin altında kırık dökük barakalar, beton yatakhane blokları, aşınmış geçit töreni alanı ve eğik gözetleme kulesi ile muhafız karakolu, adeta ovasındaki her sinek ve

sivrisineğin randevu noktası gibiydi. Fakat telin arasından geçer geçmez çevresindeki havanın rahatlığını hissetti. Cüruflu patikadan koşarken, lime lime olmuş gömleği, kemikli omuzlarından, barakalar arasında asılı duran çamaşırlar gibi uçuşuyordu.

Kampın çevresindeki sonu gelmeyen yolculukları sırasında her bir taşı ve otu tanımayı öğrenmişti. Toprak yolun kenarındaki bambu direğe "Regent Sokağı" yazılı güneşten solmuş bir işaret levhası üzerinde kaba harflerle çivilenmişti. Jim kampın içindeki ana toprak yolları belirleyen "Piccadily", "Knightsbridge", "Petticoat" gibi benzeri işaret levhalarına yaptığı gibi bunu da görmezlikten geldi. Bu hayali Londra kalıntıları - ki, Şanghay doğumlu İngiliz tutsakların hiçbiri görmemişlerdi - Jim'in ilgisini çektiği gibi bir hayli de kızdırıyordu. Kamptaki İngiliz ailelerin daha yaşlıca olanları sürekli savaş öncesi Londra'sından söz ederken adeta kendilerine özel bir ayrıcalık kazandırıyorlardı. Jim, Dr. Ransome'un kendisine ezberlettiği şiirlerden birinin bir dizesini anımsadı. "Her zaman İngiltere olan yabancı bir alan..." Fakat burası Longhua idi, İngiltere değil. Hayal meyal anımsanan Londra'dan sonra çürük kulübelerin aralarındaki lağımla kaplı toprak yollardan söz etmek, Dr. Ransome septik çukurları temizlerken ona yardım etmemek için İngilizlerin çoğuna iyi bir bahane oluyordu. Kampta bulunanlardan ne Amerikalılar ne Belçikalılar, ne de Hollandalılar geçmişe duyulan özlemle zaman harcıyorlardı, ki bu da Jim'in gözünde onların lehine bir puandı. Longhua'da geçirdiği yıllar içerisinde edindiği izlenimlere göre İngilizlerin fazla üstün nitelikleri yoktu.

Fakat buna rağmen, -kısmen kamp içinde keşfettiği isimlerin büyüsüne bağlı olarak- Londra sokak isimlerini gösteren işaret levhaları Jim'i bir hayli etkiliyordu. Lordlar, Serpentine ve Trocadero ne demekti? O kadar az kitap ve dergi vardı ki tanımadığı yeni bir isim, başka gezegenlerden gelen bir mesaj kadar gizemli oluyordu. Her zaman haklı olan Basie'e bakılırsa, Longhua Havaalanı'nı bombardıman eden radyatörlü Amerikan avcı uçaklarına, yabani bir at türü olan, Mustang deniyordu. Jim bu kelimeyi söylerken müthiş zevk aldı, uçakların Mustang olduğunu bilmek, Basie'nin kulağını kampın gizli radyosuna dayadığının kanıtlanmasından çok daha önemliydi. Jim isimlere karşı açlık duyuyordu.

Jim, aşınmış patikada golf papuçlarını kontrol edemeyip tökezledi. Bugünlerde sık sık başı döner gibi oluyordu. Dr. Ransome koşmaması için uyarmıştı, fakat Amerikan hava saldırıları ile savaşın bitme olasılığının son derece güçlü oluşu Jim'i yürüyemeyecek kadar sabırsız yapmıştı. Kaplumbağayı korumaya çalışırken sol dizini sıyırdı. Cüruflu patikanın karşı tarafına geçip terk edilmiş içme suyu deposunun basamaklarına oturdu. Burada bir zamanlar, kampın küçük göletlerinde toplanan tuzlumsu acı su, tutsaklar tarafından kaynatılırdı. Kamp depolarında hâlâ biraz kömür bulunuyordu, ama ateşi beslemekle yükümlü altı İngiliz'den oluşan görev grubu, artık bununla ilgilenmiyorlardı. Dr. Ransome bunlara karşı koymaya çalıştıysa da, suyu kaynatma çabasına girişmek yerine kronik dizanteri ile yaşamayı tercih ediyorlardı.

Jim, dizini tedavi etmeye çalışırken, hemen yanındaki barakanın dışında oturan grup, savaşın on dakika içerisinde bitmesini bekliyormuşcasına gökyüzünü seyrediyordu. Jim aralarında Amherst Caddesi'ndeki havuzda sık sık yüzmeye gelen, Şanghay Elektrik Şirketi'nde muhasebeci olan Bay Mulvaney'i tanıdı. Onun yanında, Japonca bilen karısı her gün tutsakların neler yaptığını rapor edip Japon koruyucularla işbirliği yapan metodist misyoner rahip Pearce vardı.

Kimse bu yüzden Bayan Pearce'ı eleştirmediği gibi, Longhua'daki tutsakların çoğu işbirliği yapmak için oldukça hevesliydi. Jim ise bir ölçüde onaylamadığı halde bir insanın yaşamını sürdürebilmesi için her türlü şeyi yapabilmesini de akla yatkın buluyordu. Kamptaki üç yıldan sonra vatanperverlik hiçbir şey ifade etmez hale gelmişti. Tutsakların en cesur olanları tabii işbirlikçilik riskli bir konu olduğu için - Japonların gözüne girerek yollarını buluyor ve böylece yakınları için bir parça yiyecek ve bandaj sağlıyorlardı. Zaten yasal sayılmayacak çok az durum söz konusuydu. Longhua'da hiç kimse kaçma girişiminde bulunmadığı gibi, ardından gelebilecek öç alma eylemlerinin korkusundan, tellerden dışarı adımını atmaya kalkışan herhangi bir akılsız da haklı olarak hemen kapana kıstırılır ya da ele verilirdi.

Su işçileri, takunyalarını basamaklarda sıyırıp temizledikten sonra, yalnızca kaburga kemiklerinin aralarındaki keneleri ayıklamak

için yaptıkları hareketler dışında öylece oturup, sakin sakin güneşi seyrediyorlardı. Son derece zayıflamış olmalarına rağmen, açlık süreci her nasılsa, alttaki kemiklere ulaşmadan, bir deri kalınlığında durmuştu. Jim, Bay Mulvaney'le Rahip Pearce'a gıpta ediyordu; kendisi hâlâ büyüyordu. Dr. Ransome'un kendisine öğrettiği matematik hesaplarına bakılırsa, kamptaki yiyecek miktarı tutsakların ölüm oranına göre çok daha büyük bir hızla tükeniyordu.

Tören alanının tam ortasında, on iki yaşlarında bir grup oğlan, misket oynuyorlardı. Kaplumbağayı görünce Jim'e doğru koştular. Her birinin elinde ucuna bağladıkları bir parça iple tuttukları ejderha uçurtmaları vardı. Başlarının üzerinde ileri geri, adeta mavi alevler uçuşuyordu.

"Jim dokunabilir miyiz?"

"Nedir o?"

"Kimura mı verdi sana?"

Jim yumuşak bir tavırla gülümsedi: "Bomba..." Kaplumbağayı elinde tutup herkesin incelemesine izin verdi. Longhua'ya geldiği ilk günlerde, yani bulabildiği her dosta, müthiş ihtiyaç duyduğu bir dönemde, oğlanların çoğu aradaki yaş farkına rağmen kendisi ile yakın arkadaşlık kurmuşlardı. Fakat onlardan daha çabuk büyüdüğü için zamanla yeni yeni arkadaşlar edinmişti. Bunlar Dr. Ransome, Basie ve Jim'in yutarcasına okuduğu eski tarihli *Reader's Digest* ve *Popular Mechanics* dergilerinin sahipleri olan E blokundaki Amerikalı denizcilerdi. Jim ara sıra kaybolan çocukluğunu yeniden yakalamak istercesine, oğlan çocuklarının oyun binalarına yeniden dönüp onlarla birlikte misket, seksek ve uzuneşek oynuyordu.

"Ölü mü bu? Hareket ediyor!"

"Kan akıyor!"

Jim'in dizinden bulaşan kan, kaplumbağanin kafasına korsanımsı bir hava vermişti.

"Jim onu öldürmüşsün!"

Oğlanların en irisi olan Richard Pearce, sürüngene dokunmak için elini uzatınca, Jim hayvanı kolunun altına sıkıştırdı. Neredeyse kendisi kadar iri bir çocuk olan Richard Pearce'dan hoşlanmadığı gibi, bir parça da korkuyordu. Annesinin, Japonlardan edindiği ekstra tayınlarla beslediği Richard'a gıpta ediyordu. Yiyeceklerinin yanı sıra

Pearceların kıskançlıkla korudukları zorla el konmuş kitaplardan oluşma küçük bir kütüphaneleri de vardı.

Jim, vakur bir tavırla, "bu bir kan kardeşliği" diye açıkladı. Aslına bakılırsa kaplumbağalar denizlere aitti. Kampın batısına doğru bir mil ötede görülebilen uçsuz bucaksız akarsuyun, bir zaman ailesiyle birlikte savaşsız bir dünyanın güvenliğe doğru yelken açmayı düşlediği geniş Yangtze Nehri'nin sakinlerinden biriydi.

"Dikkat et..." Richard'a kenara çekilmesi için işaret etti Jim. "Saldırması için eğittim!"

Oğlanlar geri çekildiler. Bazen Jim'in espri anlayışı onları rahatsız ediyordu. Jim kendisini frenlemeye çalıştığı halde kıyafetlerine içerliyordu. Annelerinin el bezlerini birleştirerek yaptığı fakat, Jim'in partallarından çok daha üstün olan giysilerdi bunlar. Daha da ötesi, hepsinin anne ve babaları yanlarında olduğu için de son derece içerliyordu. Jim geçen zaman içerisinde ailesinin yüzlerini unutmuş olduğunu fark etmişti. Gerçi, tül bir perde ardındaki görüntüleri hâlâ rüyalarına giriyordu. Fakat yüzlerini unutmuştu.

HÜCRE

21

"GENÇ JİM!"

Ayağında saboları ve yırtık pırtık şortuyla nerdeyse çıplak sayılabilecek bir adam, G Blok'unun basamaklarından sesleniyordu. Demir tekerlekli bir arabanın kollarını tutuyordu. Arabada hiçbir yük olmamasına rağmen tutacak yerleri, adamın kollarını neredeyse yerinden dışarı uğratmıştı. Soluk pamuklu giysileri ile beton basamaklarda oturan İngiliz kadınlarla konuştu. Onlara eliyle işaret ettikçe sırt kemikleri adeta yerlerinden kurtulup dikenli telin üstünden uçmaya niyetleniyorlarmış gibi görünüyordu.

"Buradayım Bay Maxted!" Jim, Richard Pearce'ı kenara itip, cüruflu yoldan yatakhane binasına doğru uçtu. Boş yiyecek arabasını görünce bir anda günlük yiyeceğini kaçırmış olabileceği düşüncesi geldi aklına. Bir gün bile olsa yiyeceksiz kalma korkusu, o denli güçlüydü ki, Bay Maxted'e de saldırabilirdi.

"Haydi gel Jim, sen olmadan tadı çıkmıyor." Bay Maxted, Jim'in

golf ayakkabılarına bir göz attı; onun korkuluğa benzeyen gövdesini kamp çevresindeki sonu gelmeyen yürüyüşlerinde taşıyan ve sanki kendilerine özgü bir yaşantıları olan bu çivili kaba kunduralar dikkatini çekmişti. Kadınlara dönüp, "bizim Jim tüm zamanını ondokuzuncu delikte geçiriyor" dedi.

"Söz verdim Bay Maxted daima hazırım..." Jim G Blok'unun girişine ulaştığında, durmak zorunda kaldı. Başının dönmesi geçene kadar nefes alıp verdikten sonra yeniden koşmaya başladı. Elindeki kaplumbağası ile basamaklardan yukarı yarış edercesine koşup unuttukları bir sohbetin ortasında boş boş hortlak gibi bekleyen iki yaşlı adamın arasından daldı.

Koridorun iki yanında sıra halinde, içleri dörder tane tahta bankla döşenmiş küçük odalar vardı. Kampta geçirilen ilk kış, hiçbir korunması olmayan barakalarda yaşayan ailelerin pek çoğu, çocukları öldükten sonra, eski kolejin öğretmen evlerinin bulunduğu kısımlara taşınmışlardı. Isıtılmamalarına rağmen, beton duvarlı odaların ısısı en azından donma noktasının üstünde kalabiliyordu.

Jim odasını İngiliz bir çift olan Bay ve Bayan Vincent ve altı yaşındaki oğulları ile paylaşıyordu. İki buçuk yıldır Vincentlarla neredeyse diz dize yaşamıştı, fakat birbirlerinden daha fazla ayrılmaları da mümkün değildi. Jim'in geldiği gün Bayan Vincent odanın Jim'e ait olan tam bir çeyreklik bölümünün etrafına eski bir yatak örtüsü asmıştı. O ve kocası -Şanghay borsasında komisyoncuydı- Jim'in varlığına içerlemekten asla vazgeçmemişlerdi ve yıllar içerisinde hücresini daha da sağlamlaştırmak için eskimiş bir şalı, bir iç gömleğini ve mukavva bir kutunun kapağını birbirine ekleyip asmışlardı. Şanghay dilencilerinin çevrelerinde mantar gibi ortaya çıkan minyatür kulübeciklere benzemişti Jim'in bölmesi.

Jim'in küçük dünyasının çevresine duvar örmekten tatmin olmayan Vincentlar, yatak örtüsünün asılı olduğu çivilerle, ipi ilerleterek bu küçük alana tecavüz etmeye kalkmışlardı. Jim önceleri, çivileri büküp, bir gece Vincentların dehşet dolu bakışları altında, tam soyunurlarken, tüm yapıyı çökerterek kendisini savunmuş, sonra da duvarı cetvel ve kalemle ölçerek bu işi sürdürmüştü. Vincentlar sürekli olarak kendi işaret sistemlerini kullanarak misilleme yapıyorlardı.

Uzun adımlarını atarken bütün bunları düşündü. Fakat her nedense sinirleri daima gergin olmasına ve Jim'le ilgilenmek için en ufak bir girişimde bulunmamasına karşın, güzel bir sarışın olan Bayan Vincent'tan hoşlanıyordu. Jim yatağında açlıktan ölüyor olsa bile ona yardım etmemek için mutlaka kibar bir neden bulacağından emindi. Longhua'daki ilk yıl içerisinde birkaç kimsesiz çocuk, uşaklık etmedikleri için bakımsız bırakılmışlardı. Sadece Jim bu durumu reddetmiş ve Bayan Vincent için asla hiçbir şey taşıyıp getirmemişti.

Bayan Vincent, Jim odaya daldığı sırada solgun elleri bir çift unutulmuş eldiven gibi kucağında bükülü halde şiltesinde oturuyordu. Sanki görünmeyen bir perdeye yansıtılan bir filmi izliyormuş gibi, oğlunun yatağının yanındaki beyaz badanalı duvara gözlerini dikmiş bakıyordu. Jim, Bayan Vincent'ın bu tür filmleri çok fazla seyrediyor olmasından endişe ediyordu. Hücresindeki aralıklardan onu gözetlerken ne seyrettiğini tahmin etmeye çalıştı. Belki de İngiliz yapımı bir film veya İngiltere'de evlenmeden önce kendisini, insana tüm ülkeyi kaplamış gibi gelen o güneş ışığıyla aydınlanan avlulardan birinde otururken görüyordu. Jim, Britanya Savaşı* sırasında acil durumlarda havaalanı vazifesi gören avluların bu avlular olduklarını tahmin ediyordu. Şanghay'daki gözlemlerinden edindiği izlenimlere göre Almanlar güneşle aydınlanan bu avlulardan fazla hoşlanmıyorlardı. Acaba Britanya Savaşı'nı kaybetmelerinin nedeni bu muydu? Jim'in fikirlerinin pek çoğu o denli umutsuz bir biçimde karışmıştı ki, Dr. Ransome bile onları çözmeye çalışmaktan yorgun düşmüştü.

Gözleri Jim'in golf ayakkabılarına takılan Bayan Vincent, onaylamayan bir tavırla "geç kaldın Jim" dedi. O da, herkes gibi bu ayakkabıların adeta meydan okuyan varlıklarından rahatsız oluyordu. Jim, çoktandır bu ayakkabıların kendisine özel bir otorite sağladıklarını hissediyordu. "Bloktakilerin hepsi seni bekliyorlar."

"Basie ile birlikte en son savaş haberlerini dinliyorduk. Bayan Vincent ondokuzuncu delik nedir?"

"Basie için çalışmamalısın. Bu Amerikalılar senden çok şey

* Britanya Savaşı: II.Dünya Savaşı sırasında Almanların İngiltere'ye karşı giriştiği yoğun hava saldırıları (Temmuz 1940-Nisan 1941). (y.n.)

bekliyorlar. Sana bizim öncelikli olduğumuzu söylemiştim."

"G Blok daha öncelikli Bayan Vincent." Jim buna inanarak söylüyordu. Eğilerek örtünün altından hücresine geçti. Gömleğinin içindeki kaplumbağa ile nefesini tutarak bankın üzerine uzandı. Sürüngen kendi başına kalmayı tercih edince, Jim de dikkatini yeni ayakkabılarına çevirdi. Cilalı burunları ve parlak çivileri ile Bayan Vincent ve filmleri gibi saatlerce gözlerini dikip bakabileceği savaş öncesine ait bir dünyanın parçası gibiydiler. Hücrenin duvarından süzülen sıcak güneş ışığı eski yatak örtüsünün üzerindeki garip lekeleri daha da belirginleştirirken, Jim de uzanmış kendi kendine gülüyordu. Jim bu lekelere bakıp hava ve denizdeki çatışmaları, *Petrel*'in batışını ve hatta Amherst Caddesi'ndeki bahçelerini gözünün önünde canlandırmaya çalışıyordu.

"Jim mutfak zamanı!" Jim pencerenin altındaki basamaklardan, birisinin seslendiğini duydu. Fakat ranzasından kalkmadı. Mutfaklara kadar çok yol vardı ve erken gitmenin de bir anlamı yoktu. Japonlar AZ (Avrupa'da Zafer 8-5-1945) gününü kendi tarzlarında, zaten çok az miktarda olan tayınlarını yarıya bölerek kutlamışlardı. Aşçılar tutsaklardan kaç tanesinin ölüp, kaç tanesinin de tayınlarını alamayacak kadar hasta olduklarını fark edene kadar çok zaman geçiyor, dolayısıyle ilk gelenler sonrakilerden daima daha az miktarda yiyecek alabiliyorlardı.

Ayrıca Jim'in yiyecek arabası ile ilgili olarak hiçbir yükümlülüğü yoktu. Aslında, Bay Maxted'in de yoktu. Fakat Jim'in farkına vardığı gibi, arkadaşlarına yardımcı olmaktan kaçınmayan tutsaklar yine de yapıyorlardı bu işi. Çalışamayacak kadar tembel olanların sürekli yakınmalarında ise en ufak bir eksilme görülmüyordu. Özellikle İngilizler, diğer milletlerde, Hollandalı ve Amerikalılarda hiç görülmeyen bir davranış biçimi olan bu yakınma konusunda son derece başarılıydılar. Jim adeta sadistçe bir zevk alarak, kısa süre sonra yakınamayacak kadar hasta olacaklarını düşündü.

Jim, bilinçli bir şekilde Kimura'nın dudaklarındaki çocuksu gülümsemeyi taklit edip ayakkabılarına bakıyordu. Tahta ranza neredeyse tüm hücreyi kaplamıştı, o yine de bu minyatür evreninde hayatının en mutlu anlarını yaşıyordu. Duvarlara Basie'nin verdiği eski bir *Life* dergisinden sayfalar asmıştı. Bunlar, Britanya Savaşı'ndaki

pilotların Spitfire'larının yanında koltuklarında otururlarken çekilmiş fotoğrafları, parçalanmış bir Heinkel bombardıman uçağıyla ateş denizinin ortasındaki bir savaş gemisi gibi yüzen Aziz Paulus'un fotoğrafıydı. Onların yanında ise Jim'in gözüne Longhua Havaalanı'nı bombardıman eden Mustang'lar kadar güzel görünen bir Packard arabanın tam sayfa renkli reklam ilanı duruyordu. Acaba Amerikalılar her ay mı yoksa her hafta mı yeni bir Mustang üretiyorlardı? Belki de o gün öğleden sonra Mustang'larla Superfortress'lerin son model değişikliklerini gözden geçirebileceği bir hava saldırısı olabilirdi. Jim dört gözle hava saldırılarını bekliyordu.

Packard'ın yanında ise 1940'da Buckingam Sarayı'nın kapıları önündeki bir kalabalığı gösteren fotoğraftan kestiği küçük bir parça asılıydı. Kol kola girmiş bir kadınla bir erkeği gösteren bu bulanık fotoğraf Jim'e annesi ile babasını hatırlatıyordu. Belki de bir hava saldırısında ölmüş olabilecek bu tanımadığı çift, neredeyse Jim'in annesi ile babası durumuna gelmişlerdi. Ama doğru olmadığını da biliyordu. Fakat annesi ile babasının kaybolan anılarını canlı tutabilmek için bu iddiasında ısrar ediyordu. Savaştan önceki dünya, Amherst Caddesi'ndeki çocukluğu ve Katedral Okulu'ndaki sınıfı, tümüyle Bayan Vincent'ın ranzasına oturup karşısındaki duvarda izlediği o görünmeyen filme aitti.

Jim, kaplumbağayı saman şiltenin üzerinde yürümeye bıraktı. Eğer beraberinde taşıyacak olursa Kimura veya nöbetçilerden biri kampın dışına çıktığını farkedebilirdi. Şimdi artık, savaş sona ermek üzere olduğu için, Japon nöbetçiler, İngiliz ve Amerikalı tutsakların sürekli kaçma çabası içinde olduklarını düşünüyorlardı. Oysa bu akıllarından geçebilecek en son düşünceydi. 1943'te birkaç İngiliz, Şanghay'daki tarafsız arkadaşları sayesinde korunabilecekleri umuduyla kaçmaya çalışmışlar, fakat kısa süre içerisinde ihbarcılar ordusu tarafından yakalanmışlardı. 1944 yazında da, birkaç Amerikalı grup 900 mil batıdaki Milliyetçi Çin'in başkenti Zhongjing'e gitmek üzere yola çıkmışlardı. Hepsi de kendilerine uygulanan öç alma yöntemlerinden dolayı son derece dehşet içinde olan Çinli köylüler tarafından ele verilip, Japonlara teslim edildikten sonra idam edilmişlerdi. O günden sonra da kaçma teşebbüsleri tümüyle ortadan kalkmıştı. 1945 Haziran'ında Longhua civarı ise artık başı-

boş dolaşan eşkiyalar, açlıktan ölmek üzere olan köylüler ve kukla ordu kaçaklarıyla o kadar dolu ve tehlikeliydi ki, tutsaklar olarak, kendilerine sunulan tek güvenli ortam kamp ve onun Japon nöbetçileriydi.

Parmağı ile kaplumbağanın yaşlı kafasına hafifçe dokundu. Onu pişirmek çok yazık olacaktı. Jim dünyaya karşı kendini savunacak özel kalesi olan bu kabuklu hayvana gıpta ediyordu. Ranzasının altından, Dr. Ransome'un çivilemesine yardım ettiği tahta bir kutu çekti. İçinde kendine ait eşyaları duruyordu. Japon beresine takmak için Kimura'nın verdiği bir nişan; üç tane çelik kovan; bir satranç takımı ile Dr. Ransome'un süresiz olarak ödünç verdiği Kennedy'nin Latince'ye giriş okuma kitabı; Jim'in, özenle katlanmış olan Katedral Okulu'nun forma ceketi ve son üç yıldır giydiği bir çift takunya da bu eşyaların arasındaydı.

Jim kaplumbağayı kutuya koyup üzerini okul ceketi ile örttü. Hücre örtüsünün ucunu kaldırdığında Bayan Vincent'ın her hareketini izlediğini gördü. Kendisine uşak muamelesi yapıyordu, fakat Jim gayet iyi biliyordu ki, kadının bu tutumu karşısında hoşgörülü davranmasının nedeni, kendisinin de yeni yeni farkına varmaya başladığı birtakım duygular yüzündendi. Bayan Vincent, G Blok'taki tüm yetişkinler ve yaşları büyük olan delikanlılar gibi Jim'e de çekici geliyordu. Fakat Jim için asıl ilginç olan başka bir şeydi. Bayan Vincent'ın saatlerce beyaz badanalı duvarı seyredip kendi öz oğlundan dahi kopması dizanteri geçiren oğlanın yüzüne bakmadan bazen dakikalarca yediriyor, üzerini değiştiriyordu - Jim'de, bu kadının sanki sonsuza kadar kampın dışında, Jim'in bir tür tutkuyla bağlı olduğu Amerikan hava saldırıları, açlık ve muhafızlar dünyasının ötesinde yaşayacağı izlenimini bırakıyordu. Ona dokunmak istemesinin nedeniyse ergenlik çağındaki bir erkek çocuğunun duyabileceği cinsel arzudan çok, basit bir meraktı.

"Bayan Vincent eğer uyumak isterseniz benim ranzamı kullanabilirsiniz."

Jim'in omuzunu tutmak üzere uzattığı elini itti. Çılgın gibi bakan gözleri oldukça belirgin bir biçimde belli bir nokta üzerinde sabitleşmişti.

"Bay Maxted hâlâ bekliyor Jim, sanırım kulübelere dönme za-

manın geldi."

"Kulübelere değil bayan Vincent" diye inler gibi yaptı. Odadan çıkarken "kulübelere değil" diye öfkeyle kendi kendine tekrarlıyordu. Kulübeler soğuktu ve eğer savaş 1945 kışının ötesine uzayacak olursa, pek çok insan daha bu dondurucu barakalarda ölecekti. Fakat belki sırf Bayan Vincent için kulübelere gidebilirdi.

HAYAT ÜNİVERSİTESİ

22 Kampın her yanında demir tekerleklerden çıkan gıcırtı sesleri duyuluyordu. Kulübelerin pencerelerinde, yatakhane bloklarının basamaklarında, yemek hayaliyle yalnızca birkaç dakikalığına canlanmış gibi görünen tutsaklar oturuyordu.

Jim, G Blok'unun giriş bölümünden çıktı ve hâlâ yiyecek arabasının tahta saplarını tutan Bay Maxted'i buldu. Sapları tutmak için yirmi dakika erken davranmış olduğundan, karar verme gücünü yitirmişti. Şanghay'ın en çok hayranlık duyduğu yanlarını böylesine güzel simgeleyen bu eski mimar ve yatırımcı, Longhua'da geçen acıklı yılların içerisinde, acıklı bir biçimde kurumuş kalmıştı. Jim kampa ilk geldiği zaman, onu görünce çok mutlanmıştı. Fakat şimdi artık, Bay Maxted'in ne kadar değişmiş olduğunu anlayabiliyordu. Gözleri sürekli olarak Japon askerlerinin yerlere attıkları izmaritlerdeydi. Yalnızca Jim onları toplayacak kadar çabuk davranıyordu. Bu duruma sinirlenmesine rağmen sırf geçmişteki çocukluk hayali olan, günün birinde onun gibi bir büyük olma özlemi yüzünden, Bay Maxted'e yardımcı oluyordu.

Studebaker marka arabalara binmeye ve kumar salonlarında kızlarla eğlenmeye alışkın Bay Maxted bu kamp dünyası için hiç hazır değildi. Tahta sapları tutarken, bu mimarın daha ne kadar süre lağımla kaplı yolda öylece ayakta bekleyeceğini merak ediyordu Jim. Belki de bütün gün boyunca, bir kez bile yardım önerisinde bulunmadan basamaklara oturup kendisini seyreden, aynı İngiliz tutsak grubunun önünde düşene kadar... Üstlerindeki yırtık pırtık giysileriyle, yarı çıplak bir halde tepelerinde uçan Japon avcı uçağıyla bile ilgilenmeden gözlerini tören alanına dikmiş bakıyorlardı. Çoktan sıradaki

yerlerini almış olan evli çiftlerin birçoğu, Jim'in geldiğini görünce refleks olarak sefer taslarını uzattılar.

"En sonunda..."

"...çocuk..."

"...deliriyor..."

Bu mırıldanmalar Bay Maxted'in dudaklarında sevgi dolu bir gülümseme oluşturdu. "Jim şehir kulübünden aleyhte oy alacaksın. Üstünde durma."

"Üstünde durmuyorum", Bay Maxted sendeleyince Jim kolunu tuttu. "İyi misiniz Bay Maxted?"

Jim, merdivende oturan adamlara işaret etti. Fakat kimse yerinden kıpırdamadı. Bay Maxted kendini toparladı. "Hadi gidelim Jim, biraz iş, biraz seyir, hepsi bu kadar işte!"

Geçen yıl boyunca takımın üçüncü üyesi olarak Nanjing Caddesi'ndeki Buick acentasının sahibi Bay Carry de vardı. Fakat altı hafta önce sıtmadan ölmüştü. O günden beri de Japonlar tayın miktarını, arabayı itmek için yalnızca iki kişiye ihtiyaç duyulacak kadar azaltmışlardı.

Yeni ayakkabıları sayesinde hız kazanan Jim, süratle cüruflu yolda ilerledi. Sert taşlara sürtünen demir tekerleklerden kıvılcımlar çıkıyordu. Ona yetişmek için nefes nefese kalan Bay Maxted, Jim'in omuzunu tuttu.

"Biraz yavaşla Jim. Savaş bitmeden oraya ulaşacaksın."

"Savaş ne zaman sona erecek Bay Maxted?"

"Jim, sona erecek mi acaba? Bir yıl daha, 1946. Sen söyle, Basie'nin radyosunu dinleyen sensin."

"Çoktandır radyoyu dinlemedim Bay Maxted." Jim doğru söylüyordu. Basie, bir İngilizi dinleyiciler ortamına kabul etmeyecek kadar cinfikirliydi. "Japonların Okinava'da teslim olduklarını biliyorum. Umarım yakında savaş biter."

"Pek yakında olmasın Jim. O zaman problemlerimiz başlayabilir. Hâlâ Kimura'ya İngilizce dersleri veriyor musun?"

"İngilizce öğrenmek pek ilgisini çekmiyor." Jim bunu kabullenmek zorunda kalmıştı. "Sanırım savaş Kimura için gerçekten bitti."

"Senin için de savaş gerçekten sona erecek mi Jim? Annenle babanı yeniden görecek misin?"

"Şey..."

Jim, Bay Maxted'le bile olsa ailesi hakkında konuşmamayı tercih ediyordu. Her ne kadar Bay Maxted, Jim'e yardım etmek için pek bir şey yapmıyor, oğlu Patrick'e veya Şanghay kulüpleri ile barlarına yaptığı ziyaretlerine çok ender değiniyor idiyse de, ikisi birlikte uzun vadeli bir ortaklık oluşturmuşlardı. Bay Maxted artık yüzme havuzlarına düşen o düzgün görünümlü kişi değildi. Jim'i asıl endişelendiren nokta ise annesi ile babasının da değişmiş olabilecekleriydi. Longhua'ya ulaştıktan kısa bir süre sonra, ailesinin Suzhou yakınındaki bir kampta gözaltında tutulduklarının haberini almış olduğu halde, Japonlar transfer düşüncesini değerlendirmeyi bile reddetmişlerdi.

Tören alanını geçip muhafız karakolunun arkasındaki mutfaklara doğru yaklaştılar. Servis penceresinin yanında tıpkı çekçek arabaları ile hamalları gibi birbirleriyle itişip kalkışan yiyecek arabaları ile yirmi kişilik bir grup duruyordu. Jim'in tahmin ettiği gibi Bay Maxted ile birlikte sıranın aşağı yukarı ortalarında yerlerini alacaklardı. Geç gelenler, yüzlerce bir deri bir kemik kalmış tutsağın bakışları altında cüruflu yolda patırtı ediyorlardı. Geçen hafta bir gün, Tokyo'yu yerle bir eden Superfortress akınından sonra öç almak için hiç yemek çıkmayınca, tutsaklar o gün akşam üzerine kadar gözlerini mutfağa dikip bakmışlardı. Amherst Caddesi'ndeki evlerinin önünde duran dilencileri anımsatan bu sessizlik Jim'i rahatsız etmişti. Bunun üzerine hiç düşünmeden ayakkabılarını çıkarıp hastane mezarlığındaki mezarların arasına saklanmıştı.

Jim ve Bay Maxted kuyruktaki yerlerini aldılar. Muhafız karakolunun dışında İngiliz ve Belçikalı tutsaklardan oluşan bir işçi gurubu parmaklıkları onarıyordu. Tutsaklardan iki tanesi bir yandan dikenli tel makarasını açarken, diğerleri de kesip parmaklık direklerini çiviliyorlardı. Tutsaklarla omuz omuza çalışan pek çok Japon askeri üzerlerindeki yırtık pırtık üniformaları ile soluk haki giysili tutsaklardan güçlükle ayırt edilebiliyorlardı.

Bu çalışmanın amacı kapıların dışında bekleşen otuz kadar Çinliydi. Yoksul köylü ve kasabalılar, kukla orduların askerleri ve terk edilmiş çocuklar hep birlikte açık yolun ortasına oturmuş, dikenli telden yapılma çitin kendilerine karşı sağlamlaştırılmasını izli-

yorlardı. Bu fakir düşmüş insanların ilki üç ay önce ortaya çıkmıştı. Akşamları daha çaresiz olanlardan birkaç tanesi teli tırmanmaya çalışırken gözcü devriyeler tarafından yakalanmışlardı. Muhafız karakolunda gün ağarana kadar hayatta kalmayı başaranlar, aşağıya nehire götürülüp Setin üzerinde ölene kadar sopalanırlardı.

Servis penceresine doğru ilerledikleri sırada Jim, Çinlilere bakıyordu. Yaz olmasına rağmen köylülerin üstünde hâlâ kalın, kışlık elbiseleri vardı. Tabii söylemeye gerek yok, doyurulmak bir kenara, tek bir Çinlinin kampa kabulü bile yasaktı. Fakat yine de terk edilmiş bölgede yiyecek bulunan tek yer olan bu kampın cazibesine kapılıp geliyorlardı. Jim'in tüm endişelerine rağmen, ölene kadar da kampın civarında kalıyorlardı. Bay Maxted, savaşın sona ermesiyle tutsakların gerçek problemlerinin de sona ermeyeceğini, aksine başlayacağını söylemekte haklıydı.

Jim, Dr. Ransome, Bayan Vincent ve diğer tüm tutsaklar için endişeleniyordu. Japonlar onlara bakmazlarsa nasıl yaşamlarını sürdürürlerdi? Jim en çok da, güncelliğini yitirmiş şehir kulübü esprileriyle gerçek dünyada hiçbir yer edinemeyeceğini düşündüğü Bay Maxted için endişeleniyordu. Fakat hiç değilse Bay Maxted kampı yaşatmaya çalışıyordu ve tek dayanakları kampın bütünlüğüydü.

1943'te savaş henüz Japonların lehine devam ederken, kamp sakinleri hep birlikte çalışıyorlardı. Bay Maxted'in başkanı olduğu eğlence komitesi bir gecelik konser ve konuşma programları hazırlardı. O yıl Jim'in hayatındaki en mutlu yıl olmuştu. Daracık hücresinden ve Bayan Vincent'ın uzaklığından bıktığı için, her akşam tükenmeyecek kadar çok çeşitli konular üzerindeki konferansları dinliyordu. Örneğin piramitlerin nasıl yapılmış olduğu, dünya araba yarışı rekorlarının tarihçesi, Uganda'daki bir bölge komiserinin hayatı, (emekli bir Hint Ordusu subayı olan konuşmacı, Galler büyüklüğündeki bir göle kendi adının verilmiş olduğunu iddia edince Jim son derece şaşırmıştı), Büyük Savaş'ın piyade silahları, Şanghay Tramvay Şirketi'nin yönetimi ve diğerlerinin başarı oranları gibi konulardı bunlar.

Jim pek çoğuna iki - üç kere katıldığı bu konferanslarda toplantı salonunun en ön sırasında oturup adeta yutarcasına dinlemişti anlatılanları. Longhua Oyuncuları'nın yapımı olan "Macbeth" ve "Onikinci Gece"nin bazı bölümlerinin kopya edilmesine yardımcı oluyordu;

"Pencanze Korsanları" ile "Jüri Yargılaması" adlı oyunların sahne dekorlarını taşımıştı. 1944 yılının büyük bir bölümünde ise, akşam konferansları ile karşılaştırdığı zaman Jim'e oldukça can sıkıcı gelen misyonerlerin yönettiği kamp okulu vardı. Fakat Basie ile Dr. Ransome'un düşüncelerine saygı duyup katılıyordu. Eğer Jim'in kuşkulandığı gibi, huzur vermeyen enerjisinden kısa bir süre için uzaklaşmak üzere söylemiyor idiyseler, her ikisi de hiçbir dersi kaçırmaması gerektiğini savunuyorlardı.

Fakat 1944 kışında bunların hepsi sona ermişti. Amerikan avcı uçaklarının Longhua Havaalanı'na yaptıkları saldırı ve Şanghay tersanelerinin uğradığı hava saldırısından sonra Japonlar zorla gece yasağı koymuşlardı. Kampa sağlanan elektrik akımı o günden itibaren kesilmiş ve tutsaklar ranzalarına çekilmek zorunda bırakılmışlardı. Zaten mütevazı olan tayınları ise günde bir öğüne indirilmişti. Amerikan denizaltıları Yangtze deltasını tutunca Çin'de kendilerini güçlükle doyurabilen Japon Orduları karaya vurmaya başlamışlardı.

Yenilgi beklentisi ve pek yakında Japon Adaları'na yapılması olası saldırılar Jim'i gitgide daha fazla gerginleştiriyordu. Beriberi ve sıtma yüzünden her gün artan ölü sayısının bilincindeydi ve bulabildiği her yiyecek kırıntısını yiyordu. Jim, Mustang'lara ve Superfortress'lere hayran olmasına rağmen Amerikalıların Hawai'ye geri dönüp zırhlılarını Pearl Harbor'da yüzdürmekle yetinmelerini diliyordu. O zaman Longhua Kampı bir kez daha 1943'ten önceki neşeli haline dönüşürdü belki.

Jim ile Bay Maxted tayınları alıp G Blok'a döndükleri zaman tutsaklar ellerinde kaseleri ile bekliyorlardı. Dışarı fırlamış omuzları, kuş kafesini andıran kaburgaları ve yırtık pırtık entarili eşleri ile, bağrı açık adamlar merdivenlerde durmuşlar, az sonra kendilerine bir ceset sunulacakmış gibi ifadesiz bir yüzle bakıyorlardı. Sıranın en başında duran Bayan Pearce ile oğlunun arkasında günlerini yiyecek aramakla geçiren misyoner çiftler duruyorlardı.

İçlerinde kırılmış buğday ve tatlı patates bulunan metal kazanlardan çıkan buhara bir anda yüzlerce sinek üşüştü. Jim, arabanın tahta saplarına asıldığı sırada şiddetli bir acı duydu. Hissettiği acı, arabayı itmek için harcadığı güçten ötürü değil, gömleğinin içindeki sıcak, çalıntı patates yüzündendi. İki büklüm durduğu sürece

patatesi kimse fark etmezdi ama o, yakınmalarıyla birlikte yüzünü de ekşiterek hasta numarası yapıyordu.

"Aah... aaa ah... aman Tanrım..."

"Tam Longhua oyuncularına yakışacak bir şey bu Jim." Bay Maxted mutfaktan çıkarken Jim'in kazandan aldığı patatesi görmüş, fakat itiraz etmemişti. İleri doğru itip arabayı misyonerlere terk ettikten sonra doğruca basamaklardan yukarı koştu, ellerinde tabakları ile bekleyen Vincentları geçti; hiçbir zaman ne onların, ne de Jim'in aklına Jim'in tabağını da getirmeyi gerektiği gelmemişti. Perdenin arasından hücreye dalıp sıcak patatesini rutubetli samanın buharını içine çekeceğini ümit ederek şiltenin altına attı. Tabağını kaptığı gibi, sıranın başındaki yerini almak üzere tekrar aşağıya koştu. Bay Maxted, rahiple Bayan Pearce'a servis yapmıştı ama, Jim, oğullarına omuz atarak kenara itti. Tabağını uzatıp bir kepçe pişmiş buğdayla birlikte mutfaktan çıkarken Maxted'e işaret ettiği ikinci patatesi de aldı.

Ranzasına döndü, ilk kez rahatça soluklandı. Perdeyi kapatıp adeta güneşin bir parçası gibi göğsünde duran sıcak tabağı ile arkasına yaslandı. Uykusu gelmişti, ama açlıktan da başı dönüyordu. O gün öğleden sonra olabilecek bir Amerikan hava saldırısının düşüncesi ile yeniden canlandı. Kimin kazanmasını istiyordu? İşte bu çok önemli bir soruydu.

Jim ellerini tatlı patatesin üzerine kapadı. Neredeyse bu gri cevherin tadını çıkaramayacak kadar açtı. Fakat Buckingham Sarayı'nın önündeki kadınla adamın fotoğrafına gözlerini dikip her neredeyseler, ailesinin de fazladan bir patatesinin olmasını diledi.

Vincentlar kendi tayınları ile döndükleri zaman Jim kalkıp tabaklarını incelemek için perdeyi yukarı kaldırdı. Bayan Vincent'ın yemek yiyişini seyretmek hoşuna gidiyordu. Gözünü ondan ayırmadan tabağındaki kırık buğdayı inceledi. Bu beyaz ve şişkin nişastalı tahılı, bu ambar süprüntüsünü istila eden buğday bitinden ayırt etmek mümkün değildi. Kampın ilk yıllarında herkes buğday bitlerini ayıklayarak tabağın kenarına ayırıyor veya en yakın pencereden dışarı atıyordu. Oysa şimdi Jim hepsini büyük bir özenle biriktiriyordu. Çoğu kez Jim'in tabağının kenarında yüzden fazla böcek üç sıra halinde dizili olurdu. Oysa son zamanlarda bunların sayılarında da bir

azalma görülüyordu. Dr. Ransome "buğday bitlerini ye" demişti, Jim de yiyordu. Halbuki diğerleri ayırıp atıyorlardı. Jim, bu hayvancıkların protein deposu oldukları gerçeğini ilk söylediğinde Bay Maxted'in canı sıkılmıştı.

Seksen yedi tane biti saydıktan sonra, ki Jim'in sayımına göre bunların sayısı tayına oranla daha yavaş azalıyordu; Kuzey Çin'de hayvan yemi olarak yetiştirilen kırık buğdayın arasına karıştırıp altı kaşık dolusu yuttu. Kendisine bir nefes alma süresi tanıyıp Bayan Vincent'ın patatese başlamasını bekledi.

"Mecbur musun Jim?" diye sordu Bay Vincent. Jim'le aynı boydaki bu komisyoncu ve eski amatör jokey, ranzasının üstünde illetli oğlunun yanında oturuyordu. Siyah saçı ve sıkılmış limona benzeyen çizgi dolu sarı suratıyla Jim'e Basie'yi hatırlatıyordu, fakat Bay Vincent hiçbir zaman Longhua'ya uyum sağlayamamıştı. "Savaş sona erince bu kampı özleyeceksin. Merak ediyorum İngiltere'de nasıl gideceksin okula."

"Biraz tuhaf olabilir" diye kabullenip, bitlerin son kalanlarını da bitirdi Jim. Partal giysileri ve hayatta kalabilmek için gösterdiği kararlılık konusunda epeyce duyarlıydı. Tabağını parmağıyla sıyırıp Basie'nin en çok beğendiği lafını hatırladı. "Fark etmez Bay Vincent, en mükemmel öğretmen hayat üniversitesidir".

Bayan Vincent kaşığını sinirli bir şekilde bırakıp, "Jim, yemeğimizi bitirebilir miyiz? Senin hayat üniversitesi konusundaki görüşlerini daha önce dinlemiştik" dedi.

"Doğru. Fakat bitleri yemeliyiz Bayan Vincent."

"Biliyorum Jim. Dr. Ransome söyledi sana."

"Proteine ihtiyacımız olduğunu söyledi."

"Dr. Ransome haklı, hepimiz bitleri yemeliyiz."

Jim konuya biraz canlılık katmak amacıyla, "Bayan Vincent, vitaminlere inanır mısınız?" diye sordu.

Bayan Vincent gözünü tabağa dikmişti. Gerçek bir çaresizlik içinde konuştu. "Tuhaf çocuk..."

Reddedilmek Jim'i rahatsız etmedi. Her ne kadar pek çok yönden bu kadına güvenmiyorsa da sarı saçları gitgide dökülen bu ölçülü kadının her şeyi Jim'in ilgisini çekiyordu. Altı ay önce Dr. Ransome Jim'in zatürre olduğunu söylediği zaman, onunla ilgilen-

mek için küçük parmağını bile oynatmamış ve Jim'i yıkamak üzere her gün Dr. Ransome gelmek zorunda kalmıştı. Ancak, bir akşam önce Jim'e latince ödevini yaparken yardım etmiş son derece ilgisiz bir tavırla *gerundium** ile *gerundivus*'lar** arasındaki farkı anlatmıştı.

Jim, Bayan Vincent tatlı patatesi yemeye başlayana kadar bekledi. Dördünün arasında kendi patatesinin en büyüğü olduğuna kesinlik kazandırıp da ranzanın altındaki kaplumbağaya da hiçbir parça ayırmamaya karar verdikten sonra, kabuğunu soyup hızla yuttu. En son lokma da bittikten sonra arkasına yaslanıp perdeyi kapadı. Şimdi yalnız kalınca -Vincentlar, her ne kadar bir iki metre uzağındaysalar da başka bir gezegende gibiydiler. - o gün önünde olan işlerin bir değerlendirmesini yaptı. İlk önce, odadan yürütülmesi gereken o ikinci patates vardı. Dr. Ransome için hazırlayacağı Latince ödevi, Basie ve Kimura için yapacağı ayak işleri ve ardından da öğleden sonraki hava saldırısı. Her şeyden önemlisi her geleni yenmeye hazır olarak, satranç takımıyla birlikte G Blok'u koridorlarında başıboş gezinebileceği saatler olan sokağa çıkma yasağının başladığı an gelene kadar, dopdolu bir program olacaktı.

Elinde Kennedy'nin "Giriş" kitabı ile hücresinden dışarı çıktı. İkinci patates pantolon cebinde şişkinlik yapıyordu. Fakat birkaç aydır Bayan Vincent'i görünce bazen beklenmedik şekilde penisi kalktığı için, patatesin yarattığı şişkinliğin de bu şekilde yorumlanacağına inanıyordu.

Kaşığını tam ağzına götürmek üzere iken gözü bu şişkinliğe takılan Bay Vincent derin bir hüzünle dik dik baktı. Karısı ise, odadan yan yan çıkan Jim'e kendi mazbut tarzında gözlerini dikmişti. Her zamanki gibi Vincentlardan kurtulmanın verdiği memnuniyetle koridorda sekerek yangın çıkışının altındaki dış kapıdan çıkıp basamaklara çömelmiş çocukların üzerinden atladı. Sıcak hava partal gömleğinin içine doldukça, Jim de kampın tanıdık ve güven veren dünyasına doğru koşuyordu.

---

* Gerundium: Latincede fiilin *praesens* (şimdiki ve geniş zaman) gövdesinden yapılmış isim; örn: seribendi: yazma (yazmak fiilinden). (y.n.)

** Gerundivus: Latincede fiilin *praesens* gövdesinden yapılmış sıfat; örn amandus; sevilmeye layık. (y.n.)

HAVA SALDIRISI

23 Jim hastaneye doğru giderken ödevini yapmak üzere yıkıntı halindeki toplantı binasının önünde durdu. En üst katın balkonundan yalnızca tellerin karşısındaki sülün tuzaklarına göz kulak olmakla kalmıyor, aynı zamanda Longhua Havaalanı'ndaki bütün son olayları da izleyip bilgilenebiliyordu. Üst kata çıkan merdiven sahanlığı tavandan dökülen parçalarla kısmen kapanmıştı, fakat Jim, dar bir aralığın kamptaki çocukların düzleştirdikleri kısmından sıyrılıp geçti. Merdivenlerden tırmandı, balkonun ilk sırasını oluşturan beton basamaktaki yerini aldı.

Kennedy'yi dizlerine yaslayıp ikinci patatesini rahat rahat yedi. Altındaki katta bulunan toplantı binasının ön sahnesi, bombardımandan sonra tam bir moloz ve demir parçaları yığını haline gelmişti. Fakat görünen manzara birçok bakımdan sinema perdesinde gösterilenleri andırıyordu. Kuzeye doğru, Fransız Bölgesi'nde cephe görüntüleri çeltik tarlalarını kaplayan suya yansıyan blok evler görünüyordu. Jim'in sağında ise Şanghay'ın Nandao Bölgesi'nden çıkıp ıssız toprakların içinden kendisine geniş bir yol açarak akan Wangpu Nehri görünüyordu.

Jim'in tam önünde ise Longhua Havaalanı vardı. Beton pist çapraz şekilde yeşilliğin arasından geçip Pagoda'nın ayağına kadar uzanıyordu. Eski taş platformların üzerine oturtulmuş uçaksavar toplarının kovanlarının yanı sıra, son derece güçlü iniş ışıklarını ve kiremitli çatıya yerleştirilmiş radyo antenlerini görebiliyordu. Pagodanın altında ise her biri kum torbalarından yapılma siperlerle korunan hangarlar ve mühendislik atölyeleri vardı. Longhua'dan kalkıp uçan, bir zamanların yenilmez filosundan artı kalan bombardıman uçakları sonradan eskice keşif uçaklarına dönüştürülmüş haliyle beton kaplamanın üzerinde duruyorlardı.

Alanın kenarlarında, çevre yolunun sık otları arasında, Jim'in gözüne tüm Japon Hava Kuvvetleri gibi görünen uçakların enkazı duruyordu. Ağaçların arasında lastikleri patlamış iniş takımlarının üzerinde duran bir sürü paslanmış uçak vardı. Aylar boyunca, bulutların üzerinde devler hava savaşı yapıyorlarmış gibi, yara alan Japon uçakları gökyüzünden Longhua Havaalanı mezarlığına düş-

müşlerdi.

Çinli hurdacı çeteleri terkedilmiş uçakların arasında çoktan iş başı yapmışlardı! Çinliler bir takım hurdayı, başka bir takıma dönüştürmekteki engin yetenekleri ile kanatların üzerindeki metal kılıfı soyup yakıt tanklarını ve tekerlekleri toparlıyorlardı. Birkaç gün içinde de, çatı kaplamaları, sarnıç ya da lastik pençeli sandaletler olarak Şanghay'da satışa sunulacaklardı. Yalnız, bu süprüntü kaldırma işlemi Japon üst komutanının onayını gerektiriyor muydu, bundan tam emin değildi Jim. Birkaç saatte bir kamyona atlayan bir grup asker, Çinlileri alıp götürüyordu. Japonlar kurtarma arabalarından tekerlekli ve metal plaketleri fırlatıp atarlarken, Jim de bu adamların alanın batısındaki su altında kalan çeltik tarlalarında koşuşmalarını izliyordu. Fakat çevre yolundaki kum torbası yığınlarının ortasında duran uçaksavar toplarının başındaki mürettebatın görmezlikten geldiği Çinliler daima işlerinin başına dönüyorlardı.

Jim parmaklarını emip tırnaklarının arasında kalan son patates kırıntılarının tadını da içine sindirdi. Patatesin sıcaklığı dişindeki rahatsız edici sızıyı hafifletti. İş başındaki Çinli hurda toplayıcılarını izlerken telin arasından süzülüp onlara katılmak için müthiş bir istek duydu. Bir sürü yeni model Japon uçağı vardı. Üstelik sülün tuzaklarının yalnızca dört yüz metre uzağında. Tokyo üzerindeki ateş saldırıları sırasında Superfortress bombardıman uçaklarını imha etmek üzere, Japonların gönderdikleri en güçlü ve en yüksekten uçabilen uçaklardan biri olan Hayate'nin parçalanmış gövdesi duruyordu. Kamp ile havaalanının kuzey sınırında çok ender devriye gezerdi. Jim'in deneyimli gözleri, işe yaramayan bir kanal yatağını izleyerek yabani şekerkamışları ile ısırgan otlarının içindeki çukurları ve dere yataklarını dikkatle araştırdı.

Havaalanının tam ortasında beton pisti onaran ikinci bir grup Çinli vardı. Adamlar, bombaların açtıkları çukurların aralarına park edilmiş duran kamyonlardan sepetlerle taş taşıyorlardı. Japon askerinin kullandığı bir yol silindiri ileri geri hareket ediyordu.

Silindirden çıkan ıslık gibi keskin bir ses Jim'i yerine mıhladı. Hamal grubu Jim'e kendisinin de bir zamanlar pistte çalıştığını anımsatıyordu. Geçen son üç yıl içerisinde ne zaman Longhua'dan kalkan Japon uçaklarını görse, tekerlekler beton kaplamadan ayrılır-

ken,tedirgin bir gurur da duyardı. O, Basie ve Dr. Ransome, Çinli tutsaklarla birlikte ölümüne çalıştırılıp, Amerikalılara karşı yaptıkları hava savaşında Zero ve Hayate'ler havalandırmak için gereken pistin yapımında yardımcı olmuşlardı. Jim pekâlâ biliyordu ki, Japon Hava Kuvvetleri'ne olan bağlılığının kaynağı, bu pistin yapılması sırasında tıpkı esintiden sallanan şekerkamışlarının altındaki bir türlü izi bulunamayan kireç çukurunda gömülü Çinli askerler gibi, neredeyse yaşamını yitiriyor olmanın dehşet dolu anlarında yatıyordu. Eğer ölseydi Basie ve Dr. Ransome'inkilerle ile birlikte kemiklerini İvo Adası ve Okinava civarındaki Amerikan karakol gemilerine atmak üzere Longhua'dan kalkış yapan Japon pilotlarına bırakacaklardı. Eğer Japonlar kazanacak olsalardı, sonsuza kadar pistte kalacak olan beyninin bir bölümü huzur bulmuş olacaktı. Ama kaybedecek olurlarsa, tüm endişeleri boşa gidecekti.

Jim kendisinin çalışma grubunun dışında kalması için emir veren o gece pilotlarını haturladı. Ne zaman Jim, Japonların uçaklarının çevresinde hareket ettiklerini görse, yer personeli ile birlikte pisti incelemek üzere akşam karanlığında dolaşan o üç genç pilotu anımsardı. Ama park etmiş uçaklara doğru gelişi güzel yürüyen bu İngiliz çocuğa göre, Japonlar çalışma grubunu fark etmeyeceklerdi bile.

Kimura ile *kendo* zırhından çok daha fazla, havacılar büyülüyordu Jim'i. Her gün toplantı binasının balkonunda otururken veya hastanenin sebze bahçesinde Dr. Ransome'a yardım ettiğinde, şişkin uçuş giysileri içindeki pilotların kabinlerine tırmanmadan önce uçağı son kez dış kontrolden geçirmelerini istiyordu. Jim her şeyden çok da Kamikaze pilotlarına hayrandı. Geçen ay içerisinde Doğu Çin Denizi'ndeki Amerikan gemilerine karşı intihar görevlerinde üs olarak kullandıkları Longhua Havaalanı'na bir düzineden fazla özel saldırı uçağı gelmişti. Ne Kimura, ne de kamptaki diğer nöbetçiler bu intihar pilotlarını umursamışlardı. Basie ve E Blok'taki Amerikalı denizciler, bunları ya "hashi-crashies" (Harakiri'nin Amerikancası) ya da "çivilemeciler" diye nitelendiriyorlardı.

Fakat Jim, bu kamikaze pilotlarla kendisini özdeşleştirdiği için, pistin yanında yapılan törenler onu hep heyecanlandırıyordu. Önceki sabah, hastanenin bahçesinde çalışırken, elinden lağım küreğini bırakıp kalkışlarını görmek için dikenli tele koşmuştu. Çocuksu ya-

nakları ve hep kemiksiz burunları olan bu başları beyaz bantlı üç pilotun yaşları Jim'den biraz daha fazlacaydı. Bölük lideri onları selamlarken onlar da güneşin sıcağında, ağızlarının etrafında uçuşan sinekleri sinirli bir şekilde kovalayarak ve asık bir yüzle uçaklarının yanında ayakta duruyorlardı. Uçuşan sineklerden oluşan tek izleyicilerinin önünde imparatoru haykırarak selamladıklarında bile uçaksavar topçularından hiçbirisi onları fark etmemişti. Kimura, Jim'i tellerden geri çağırmak için domates tarhlarının arasında yürürken, onun bu ilgisinden dolayı apışıp kalmış görünüyordu.

Jim Latince okuma kitabını açarak, Dr. Ransome'un kendisine verdiği *amo* fiilinin bütün edilgen zamanından oluşan ödeve başladı. Jim, Latince'den hoşlanıyordu. Birçok yönden kesin biçimciliği, ad ve fiil aileleri, babasının en sevdiği konu olan kimyaya benziyordu. Gün boyu çoluk çocuklarıyla kapalı kalan anne babalardan bu şekilde şeytanca öç almak isteyen Japonlar, kampın okulunu kapatmışlardı. Fakat Dr. Ransome, Jim'e hâlâ yüklü ödev vermekte devam ediyordu. Örneğin, ezberlenecek şiirler, çözülecek simultane denklemler, genel fen bilimi (bu konuda Jim, babasının sayesinde Dr. Ransome'u her zaman şaşırtmışlı) ve nefret ettiği Fransızca vardı. Savaşın sona ermek üzere olduğunu bilen Jim, yapılacak bir hayli ödev olduğunu düşünüyordu. Belki de bu, Dr. Ransome'un onu her gün en az bir saat boyunca sessiz tutmak için bulduğu bir yoldu. Bir bakıma da bu ödevler Dr. Ransome'un kaybolmakta olan bir İngiltere'nin değerlerinin Longhua Kampı'nda bile yaşatılabileceği hayalini sürdürmesine yardımcı oluyordu. Bu her ne kadar yanlış bir fikir olsa da Jim, Dr. Ransome'a ne olursa olsun yardımcı olmaya dikkat ediyordu.

"*Amatus sum, amatus es, amatus est.....*"

Miş'li geçmiş zamanı tekrarlarken, Çinli çöpçülerin terkedilmiş havaalanından koşarak geldiklerini gördü Jim. Hamallardan oluşan çalışma grubu içi taş dolu sepetlerini yere fırlatarak dağılmıştı. Japon askeri yol silindirinden aşağı atlamış, namluları gökyüzünü tarayan uçaksavar top mevzilerine doğru göğsü bağrı açık bir şekilde koşmaya başlamıştı. Longhua Pagodası'nda Japonlar kutsal bir ateşi söndürüyorlarmış gibi bir ışılu geldi. Tek başına kalan bu makineli tüfeğin sesi hava sahası boyunca yayıldı. Fakat az sonra,

bir hava akını sireninin tekdüze vızıltısı tarafından bastırıldı. Longhua Kampı'nın muhafız kulübesi üzerindeki klakson bu sese karşılık verdi. Sanki Jim'in beynini delen sert titreşimleri vardı.

Bir hava saldırısı olasılığından heyecanlanan Jim, toplantı salonunun açık tarafından gökyüzüne baktı. Kampın her tarafında, tutsaklar cürufların arasındaki patikalarda koşmaya başladılar. Akıl hastanesi sakinleri gibi, kulübelerin merdivenleri üzerinde pinekleyerek uyuklayan kadın ve erkekler kapılardan dışarı fırladılar. Anneler, zemin kat pencerelerinden dışarı sarkarak, ellerinde tuttukları çocuklarını kurtarmaya çalışıyorlardı. Bir dakika içinde kamp terkedilmişti. Sadece, toplantı salonunun balkonundan hava akınını tek başına izleyen Jim kalmıştı.

Jim, yalancı bir alarm olabileceğinden şüphelenerek dikkatle dinledi. Amerikalılar üslerini Pasifik'ten Çin'in içlerine doğru ilerletirken, hava saldırıları her gün daha erken saatlerde gerçekleşiyordu. Şimdi, Japonlar öylesine sinirliydiler ki, gökyüzünde gördükleri her buluta ateş ediyorlardı. Çeltik tarlaları üzerinde uçan çift motorlu bir nakliye uçağı ve içindeki pilotları, aşağıdaki panikten haberleri olmaksızın geçip gitti.

Jim, Latince kitabına döndü. O anda, koskocaman bir gölge toplantı salonunun üzerinden geçti ve yere paralel olarak parmaklıklara doğru gitti. Şiddetli bir gürültü ortalığı kapladı. Bu gürültünün içinden tek motorlu bir savaş uçağının gümüş renkli gövdesi ve ABD Hava Kuvvetleri'nin yıldızlı çizgili işareti göründü. Jim'in başının yüz metre yukarısından geçen Mustang'ın kanatlarının genişliği, toplantı salonundan daha fazlaydı. Uçağın gövdesi pas ve yağ lekeleriyle kaplıydı. Ama, güçlü motoru babasının Packard'ı ile aynı düzgün sesi çıkarıyordu. Mustang, parmaklığın üzerinden geçti, havaalanındaki pist boyunca bir insan boyu yükseklikte uçtu. Peşinden yapraklar ve toz toprak, hortuma yakalanmış gibi savruldu.

Havaalanı etrafındaki uçaksavar silahları kampa doğru döndü. Longhua Pagodası'nın katları, Şanghay'daki Sincere Şirketi satış mağazasının önündeki yılbaşı çamı gibi ışıklar içinde çatırdadı. Mustang aldırmaksızın, uçaksavar ateşine doğru ilerledi. Silahlarının gürültüsü, kampın batısına doğru, çeltik tarlası üzerinden uçarak giden başka bir Mustang'ın gürültüsü tarafından bastırıldı. Arka-

sından üçüncü bir uçak öylesine alçaktan geçti ki, Jim pilot kabinini bulunduğu yerden görebiliyordu. Pilotları ve motor egzoslarından sıçrayan yağla kararmış gövdesindeki işareti görebiliyordu. Kampın üzerinde iki Mustang daha uçtu. Motorlarından çıkan şiddetli rüzgâr, G Blok yakınındaki baraka şeklindeki kulübenin damında duran dağınık demir levhaları yerinden oynattı. Yarım mil kadar doğuya doğru Longhua Kampı'yla nehir arasında, denizden gelen ikinci bir Amerikan savaş uçağı filosu göründü. Boş çeltik tarlaları üzerindeki kendi gölgelerine öylesine yakındılar ki, adeta dizi dizi mezar tepeciklerinin arkasına saklanmışlardı. Hava sahasının çevresini geçerken yükseldiler. Hangarların yanına park etmiş olan Japon uçaklarına ateş etmek için yeniden alçaldılar.

Uçaksavar kovanları kampın tepesinde patladı. Gölgeleri kalp atışları gibi, beyaz toprağın üzerinde görünüp kayboluyordu. Toplantı salonunun tam üzerinde patlayan bir havanın kavurucu ateşi havayı sersemletti. Beton çatıdan Jim'in omuzlarına oluk gibi toz aktı. Latince okuma kitabını sallayıp, düzinelerle patlamış kovanı saydı. Mustang'ların pilotları acaba Basie ile Amerikalı deniz tüccarlarının Longhua Kampı'nda tutsak olduklarını biliyorlar mıydı? Ne zaman havaalanına saldırsalar, avcı uçaklarının pilotları son ana kadar üç katlı yemekhane binasının arkasında saklanıyorlardı; bu da Japonların öfkesini kampa çekip pek çok tutsağın ölümüne neden olmuştu.

Jim, Mustangların bu kadar yakında olmasından memnundu. gövdelerindeki her bir çiviyi inceledikçe ve kanatlarındaki her bir silah yuvasına bakıp, sırf süs olsun diye konduğundan emin olduğu havalandırma radyatörlerini gördükçe, gözleriyle kendisine büyük bir ziyafet çekiyordu. Jim, Japonların Hayate ve Zero'larının hayranıydı, fakat Mustang avcı uçakları, hava filosunun Cadillac'larıydılar. Pilotlara seslenemeyecek kadar soluksuz kalmıştı. Fakat uçaksavarlardan açılan kovan yağmurunun altında süzülürlerken, o da onlara kitabını salladı.

İlk saldırı uçakları havaalanının üzerinden geçti. Fransız Bölgesi'ndeki blok evlerin üzerinden Şanghay yönüne uçarken besbelli tersanelerle Nandao Deniz Hava Üssü'nü bombalamaya gidiyorlardı. Fakat pistin üzerindeki uçaksavar bataryaları hâlâ havaya ateş ediyordu. Gökyüzünde mermi izlerinin oluşturduğu düğümler, çocuk-

ların sicim oyununu andırıyordu; birbiri ardına, fosforluymuş gibi parlayan düğümler atılıyor ve çözülüyordu adeta. Bu düğümlerin orta yerindeyse, yanmakta olan hangarlardan çıkan dumanların içinde yükselen büyük Longhua Pagodası yer alıyordu. Buradaki uçaksavarların ateşinden gökyüzünde ışıklı bir tavan oluşmuştu.

Jim, daha önce böylesine büyük çapta bir hava saldırısı görmemişti. İkinci bir Mustang dalgası Longhua Kampı'yla ırmak arasındaki pirinç tarlalarını geçti; ardından da bir çift motorlu avcı bombardıman uçağı filosu. Kampın üçyüz metre kadar batısında Mustang'lardan birinin sancak tarafındaki kanadı yere doğru yattı. Kontrolden çıkan uçak havada kaydı ve kanadının ucu, kullanılmayan bir kanalın setini ikiye biçti. Uçak pirinç tarlaları boyunca taklalar atarak havada parçalandı. İnfilak eden uçağın alevleri arasında, koltuğuna kemeriyle bağlı Amerikalı pilotun yanan gövdesini seçebiliyordu Jim. Uçağının akkor halindeki enkazıyla birlikte pilot, kampın görüş alanı dışındaki ağaçlar arasına daldı, uçak, çevredeki tarlalarda parlamaya devam eden bir güneş ışığını andırıyordu.

İsabet alan ikinci bir Mustang öbür uçaklardan koptu. Ardında yağlı bir duman bırakarak uçaksavar ateşlerinin arasında yükseldi ve gökyüzüne tırmandı. Pilot havaalanından uzaklaşmaya çalışıyordu, ama Mustang yükseklik kaybetmeye başlayınca uçağını geriye çevirdi ve kabininden rahatça atladı. Paraşütü açıldı ve dosdoğru yere inmeye başladı. Yanan uçağıysa doğruldu ve boş tarlaların üzerinde dalgalı bir yay çizip, siyah dumandan kuyruğunu sürükleyerek ırmağa daldı.

Sakin gökyüzünde pilot tek başına asılı kalmış gibiydi. Arkadaşları, Fransız Bölgesi'nin güneşte parıldayan pencereleri arasında gözden kaybolan gümüşi uçaklarıyla Şanghay'a doğru hızla yola koyulmuşlardı. Uçak motorlarının gürültüsü gitmiş, uçaksavar ateşi sona ermişti. Havaalanının batısındaki kanalların arasına ikinci bir paraşütçü iniyordu. Yanmış yağ ve soğutucu kokusu havayı kaplamıştı. Tüm kampta, yapraklar ve ölü böceklerden oluşan minyatür hortumlar yavaşça duruldu ve gözden kaybolan Mustang'ların yarattığı hava akımını izleyerek yeniden patikalar boyunca döne döne ilerlediler.

İki paraşüt mezar höyüklerine doğru alçalıyordu. Radyatö-

ründen buhar fışkıran bir kamyonla bir Japon müfrezesi de pilotları öldürmek üzere çoktan yola koyulmuştu. Jim, Latince kitabının tozunu sildi ve tüfek seslerini beklemeye başladı. Yanmakta olan Mustang'dan çıkan ışık halesi, çayların ve çeltek tarlalarının üzerinde hâlâ görülebiliyordu. Tarlalardan fışkıran ölümü kavurmak istercesine güneş birkaç dakikalığına dünyaya yakınlaşmış gibiydi.

Eli mavzerli bir Japon onbaşı ve bu yıkık binanın balkonuna gizlenmiş tek bir İngiliz çocuğunun gözleri önünde, paraşüt bağlarına dolanmış halde ölen bu Amerikalı pilotlara üzüldü Jim. Onların ölümü, Jim'e Longhua'ya gelişinden bu yana gizli gizli düşündüğü kendi ölümünü anımsattı. Hava saldırılarını, kamp üzerinde yeri süpürürcesine alçaktan uçan Mustang'ların gürültüsünü, benzin ve dumansız barut kokusunu, pilotların ölümünü ve hatta kendi olası ölümünü hoş karşılıyordu artık. Varlığının her şeye rağmen değersiz olduğunu biliyordu. Latince kitabını kıvırdı; savaşın büyük bir istekle gidereceği gizli bir açlık duygusuyla titriyordu.

HASTANE

"Jim! Orada mısın? Yaralandın mı?"

Dr. Ransome toplantı salonunda, yerdeki molozların ortasında durmuş, balkona sesleniyordu. D Blok'undan beri koşmak için harcadığı güç yüzünden bitkin düşmüştü ve göğsünün içindeki ciğerleri adeta boşlukta sallanıyordu. Longhua'da geçirdiği yıllar daha da uzun görünmesine neden olmuştu. Tandon bağları iri kemiklerini ucu ucuna bir arada tutuyordu. Pas rengi sakalının üzerinden tek sağlam gözüyle bakıp, Jim'in sanki hava saldırısından yaşlanmış gibi duran, tozdan bembeyaz olmuş başını gördü.

"Jim, hastanede sana ihtiyacım var. Çavuş Nagata, yoklama almak için benimle kalabileceğini söyledi."

Jim dalgınlığından sıyrıldı. Garip bir biçimde Amerikalı pilotun yanan gövdesinden yükselen aydınlık, hâlâ boş tarlaların üzerinde duruyordu, fakat Jim, Dr. Ransome'a bu optik yanılgısından söz etmemeyi yeğledi. Pagodadan keskin bir siren sesi yayıldı. Muhafız karakolundan yükselen klakson sesi bu sinyali yineledi.Balkondan kal-

kıp, merdiven sahanlığındaki dar aralıktan güçlükle geçti.

"Buradayım Dr. Ransome. Neredeyse öldüm zannettim, ölen var mı?"

"Umarım yoktur." Dr. Ransome, trabzana yaslanıp işçi şapkası ile sakalındaki tozları silkeledi. Hava saldırısı yüzünden huzuru kaçmasına rağmen, Jim'e tuhaf tuhaf fakat sabırlı bir ifadeyle baktı. Hava akınlarından sonra, Japon nöbetçiler tutsakları aşağılamaya başladıkları zaman, çoğu kez sanki Jim'i sorumlu tutuyormuş gibi ona pek hoşgörülü davranamazdı. Parmaklarını Jim'in saçlarının arasından geçirip beton tozunu temizlerken, herhangi bir kan izi var mı diye kafasını yokladı. "Jim, bu tür saldırılar sırasında ortaya çıkmaman konusunda seninle anlaşmıştık. Japonların yeteri kadar mücadele edecekleri şeyler var. Senin Amerikalı pilotlara işaret verdiğini düşünebilirler."

"Veriyordum, fakat beni görmediler. Mustang'lar çok süratli!.." Dr. Ransome'u seven Jim, her şeyin yolunda olduğuna onu inandırmaya çalıştı. "Latince ödevimi yaptım doktor."

Jim, fiilleri ezberlemiş olmasıyla ilgilenmeyen Dr. Ransome'a hayret etti. Dr. Ransome tutsakların kamptaki tıbbi malzemeyi gerçekçi bir şekilde göz önünde bulundurarak bambu kamışlarını bir araya getirip mezarlığın bitişiğine yaptıkları hastaneye doğru yürüdü. Yoklama çoktan, başlamış patikalar boşaltılmıştı. Japon nöbetçiler kalan son pencere camlarını da tüfek dipçikleri ile kırarak barakaların içine girip çıkıyorlardı. Bu önlem kamp komutanı Sekura tarafından bombalara karşı tutsakları korumak amacıyla uygulanmaktaydı. Aslına bakılırsa bu hava saldırısının karşılığı olarak bir çeşit öç alma yöntemiydi. Böylelikle, akşam yemeği zamanı geldiğinde çevredeki durgun su birikintilerinden kalkan binlerce sivrisineğin hücumuna uğrayacak olan tutsaklar, derslerini almış olacaklardı.

Tümüyle erkeklere ait bir yatakhane durumundaki E blokunun merdivenlerinde duran Çavuş Nagata, bina başkanı olan Şanghay'daki Metropol sinemasının orgcusu Bay Ralston'a bağırıyordu. Çavuşun arkasında süngüleri takılı duran üç nöbetçi, sanki bir Amerikan deniz müfrezesinin binadan dışarı fırlamasını bekler gibiydiler. Partal giysili yüzlerce tutsak sabırla bekliyorlardı. Savaş sona ermeye yüz tuttukça, Japonlar da gitgide huzursuz ve tehlikeli

olmaya başlamışlardı.

"Dr. Ransome, Amerikalılar Wusong'a iniş yaparlarsa ne olur?" Yangtze'nin ağzındaki bu liman, Şanghay'a nehirden ulaşımı kontrol altında tutuyordu. Kamptaki herkes Wusong'dan söz ediyordu.

"Amerikalılar büyük bir olasılıkla Wusong'a inecekler Jim. Her zaman senin MacArthur'un karargâhında olman gerektiğini düşündüm." Dr. Ransome nefes almak için durdu. Kemikli göğsünü hava ile doldururken bir yandan da Jim'in ayakkabılarının ucundaki metal kısımlarda kendi görüntüsünü seyrediyordu. "Düşünmemeye çalış. Kafanın içinde dans eden daha birçok şey var. Amerikalılar oraya inmeyebilirler."

"Eğer inerlerse, Japonlar savaşırlar."

"Jim mutlaka savaşırlar. Senin büyük bir sadaketle koruduğun inancına bağlı olarak, Japonlar yeryüzündeki en cesur askerler."

"Çok doğru!.." Cesaretten söz edilmesi Jim'i utandırmıştı. Savaşın cesaretle hiçbir ilintisi yoktu. İki yıl önce, daha küçükken, hayatın güçlüklerini göğüslemek için gösterilen çabanın bir bölümü olarak kimin daha cesur olduğunu belirlemek oldukça önemli görünüyordu. Tabii ki Japonlar en üstte, Çinliler en altta, İngilizler de ortalarda bir yerdeydiler. Ama Jim gökyüzünü silip süpüren Amerikan uçaklarını düşündü. Japonlar ne denli cesur davranmış olsalar bile, bu güzel ve rahat makineleri durduramamışlardı.

"Japonlar gerçekten cesurlar." diye itiraf etti Jim. "Fakat cesaret önemli değil artık."

"Ben o kadar emin değilim, sen cesur musun Jim?"

"Hayır... Tabii ki değilim. Ama olabilirim," diye vurguladı Jim.

"Sanırım öylesin."

Öylesine söylenmiş olmasına rağmen Dr. Ransome'un sözlerinde tatsız bir taraf vardı. Mustang'ların saldırısı için sanki Jim'i suçluyordu. Bu duygusu, savaştan hoşlanmayı öğrenmiş olmasından mı kaynaklanıyordu acaba? Hastaneye ulaştıklarında Jim bu düşüncelere dalmıştı. Yıpranmış bambu basamakların yanındaki toprakta, uçaksavar mermisinin kovanı duruyordu. Jim merakla hâlâ sıcak mı diye bakmak üzere yerden alınca, Dr. Ransome elinden kapıp dikenli telin üzerinden fırlattı.

Jim çürüyen basamaklarda durmuş, ayakkabılarını bambu çu-

buklara basturiyordu. Kovanı Dr. Ransome'un elinden kapmak istemişti. Şimdi artık, neredeyse Dr. Ransome'un boyundaydı ve pek çok bakımdan da daha güçlüydü. Son üç yıl içerisinde o büyüdükçe Dr. Ransome'un iri gövdesi küçülüp yıpranmıştı. Jim, Japon askerlerinin iki misli kadar olan bu iri yarı altın saçlı, güçlü kollu ve bacaklı adamla ilgili anılarını hemen hemen güçlükle anımsayabiliyordu. Fakat kampta geçirdikleri ilk iki yıl içerisinde, Dr. Ransome kendi yiyeceğinin çok büyük bir bölümünü Jim'e vermişti.

Hastaneye girdiler ve dispanserin önündeki Şanghay Hastanesi Kulak-Burun-Boğaz Uzmanı Dr.Bowen ile hemşire kadrosunu oluşturan dört misyoner dulun arasında yerini aldı. Çavuş Nagata'nın yoklama yapmasını beklerken, Jim otuz kadar hastanın ranzalarda yattığı bitişik koğuşlara bir göz attı. Her hava saldırısından sonra şok veya aşırı yorgunluktan ötürü mutlaka birkaç kişi ölüyordu. Savaşın sona ermek üzere olması, bazılarını ruhlarını teslim etmeye itiyordu. Fakat hâlâ hayatta kalmaya hevesli olanlar için herhangi bir ölüm olayı iyi bir haber oluyordu. Jim içinse böyle bir haberin tüm anlamı ya eski bir kemer veya bir çift askı, bir mürekkepli kalem ve bir kez de mucizevi bir biçimde diğer her şey ile birlikte Basie'ye vermeden önce, üç gün boyunca kullandığı kol saatiydi. Japonlar tüm saatlere el koymuşlardı. Dr. Ransome'un dediğine bakılırsa tutsakların zaman kavramı olmadan yaşamalarını istiyorlardı. O üç gün içerisinde Jim yapılan her işin ne kadar sürdüğünü hesaplamıştı.

Hastaların çoğu, sıtma, dizanteri ve kötü beslenmeden ötürü kalp rahatsızlıklarına yakalanmıştı. Özellikle beriberi hastalığı olanlar Jim'i çok rahatsız ediyordu; şişmiş bacakları, su toplamış ciğerleri, İngiltere'de öldüklerini sanan karmakarışık beyinleri ile çok umutsuzdular. Son saatlerinde hastanenin tek sivrisinek cibinliği kendilerine verilerek özel bir ayrıcalık tanınıyor ve mutfak bahçesinin yanındaki mezarlığa nakledilmeden önce, bu geçici türbede kısa bir süre yatıyorlardı.

İki askerle birlikte Çavuş Nagata hastaneye doğru yaklaşırken, Jim erkekler koğuşuna baktı. Günlerdir Şanghay Şehir Kulübü Sekreteri Bay Barraclough ölümle boğuşuyordu. Ve Jim'in gözü parmağındaki altın mühür yüzükteydi. Altın olmayabilirdi, zaten Basie'ye sunduğu hiçbir şey altın değildi, ama yine de bir değeri ol-

malıydı. Jim'in ölülerden eşya çalmak konusunda hiçbir tereddütü yoktu. Hastaneye gelecek kadar akılsız olan hastalar, sadece hiçbir yakınları veya kulübeler ve yatakhanelerde onlara bakmaya gönüllü olabilecek hiçbir arkadaşı bulunmayanlardı. Hiçbir ilaç bulunmaması dışında - Japonlar tarafından ayrılmış olan biraz ilaç ise ilk yıl içinde tüketilmişti - hastane çok ender olarak bir hastayı tedavi edebiliyordu. Sağlam olarak hastaneye gelen herhangi bir kimsenin kısa sürede öleceğini düşünen Japonlar hemen tayınını yarıya indiriyorlardı. Böyle olsa bile Dr. Ransome ve Dr. Bowen'ın onları resmen ölü ilan etmelerine kadar bir hayli zaman geçiyordu. Jim yediği fazladan patateslerin büyük kısmının ölen adamların porsiyonları olduğunu biliyordu. Dr. Ransome hastaları için çok çaba gösteriyordu, fakat Jim son zamanlarda umudunu yitirdiğini görüp onun için de üzülüyordu.

"Geldiler" diye seslendi Dr. Ransome. "Jim hazırolda dur. Çavuş Nagata ile tartışma bugün. Ve hava saldırısından da söz etme sakın."

Jim'in gözünün mühür yüzükte olduğunu fark edip başını bambu basamaklardan tırmanan Çavuş Nagata'ya çevirdi. Dr. Ransome, Jim'in kemerle askıları yiyeceklerle değiş tokuş ettiğini bildiği halde mezar soygunculuğunu onaylamıyordu. Fakat Jim'in de sessiz sedasız bildiği gibi Dr.Ransome'un kendi geçim kaynakları vardı. Longhua'ya gelmeden önce kendilerine bir valiz hazırlamalarına izin verilen pek çok tutsaktan farklı olarak, Dr.Ransome kampa sadece bir gömlek, bir şort ve deri sandaletleri ile gelmişti. Buna rağmen, D Blok'taki hücresi pek çok etkileyici kişisel eşyalar dökümünü barındırıyordu. Tepeden tırnağa bir takım giysi, taşınabilir bir gramafon, pek çok plak, bir tenis raketi, bir rugby topu ve Jim'in eğitimini sağlayan bir raf dolusu okul kitabı vardı. Tüm bunlar, tıpkı Jim'in kampta giydiği giysiler ve Çavuş Nagata'nın hemen dikkatini çeken muhteşem golf ayakkabıları gibi her akşam D Bloktaki hücresini ziyaret eden hasta akınından elde ettiği mallardı. Pek çoğunun verebileceği hiçbir şeyleri yoktu. Fakat genç eşler daima mütevazı bir *cumshaw* -armağan- getirirlerdi. Dr.Ransome'un verdiği esrarengiz servise karşılık. Richard Pearce bile eski gömleklerinden birini Jim'in üzerinde görmüştü, ama çok geçti.

Çavuş Nagata tutsakların önünde durdu. Amerikan hava saldırısının şiddeti onu gerçekten sarsmıştı. Dudaklarında birkaç tükürük damlacığı belirdiği sırada yumruklarını sıkıyordu. Ağzının kenarındaki kıllar hiddet öncesini haber veren minyatür antenler gibi titreşiyordu. Öfkelenmek için kendisini hazırlaması gerekiyordu, fakat Jim'in ayakkabılarının parlak burun kısmı dikkatini dağıttı. Tüm diğer Japon askerleri gibi çavuşun da ayağında ucundan kocaman parmaklarının fırladığı çürük çizmeler vardı.

"Çocuk..." Jim'in önünde bir an durup yoklama kâğıdı ile başına hafif hafif dokununca, beyaz bir toz bulutu kalktı havaya. Kimura'dan edindiği bilgiye göre kamptaki kurallara aykırı her türlü işin içinde Jim de vardı. Fakat bir türlü yakalamayı başaramamıştı. Eliyle toz bulutunu uzaklaştırmaya çalışırken büyük bir gayretle Longhua yıllarının ona öğrettiği tek iki İngilizce sözcük döküldü dilinden: "Zor çocuk..."

Jim, çavuşun dudaklarındaki tükürükle ilgilenip devam etmesini bekledi. Kimbilir belki de Çavuş Nagata saldırıya doğrudan doğruya tanık olmuş birini dinlemek isterdi.

Fakat çavuş, iki doktora da Japonca bağırarak erkekler koğuşuna doğru geniş adımlarla yürüdü. Ölmek üzere olanlara, yani hiçbir zaman en ufak bir ilgi göstermediği bu adamlara şöyle bir baktı ve Jim'in kafasında aniden, Dr. Ransome'un yaralı bir Amerikalı pilotu saklıyor olabileceği düşüncesi belirdi. Japonlar, pilotu öldürmeden önce, ona dokunmak, başlığıyla uçuş kıyafetini ellemek, parmaklarını göz yuvalarındaki yağ ve tozun üzerinde dolaştırmak istiyordu.

"Jim! düşünmeyi bırak!" Misyoner dullardan biri olan Bayan Philips, tarlaların ortasına düşen bu büyük melek görünüşlü şeklin karşısında bayılacakmış gibi, olduğu yerde sallanan Jim'i tuttu. Jim, açlıktan baygın düşmüş gibi davranarak, dispanserin kapısında bekleyen Japon devriyesinin meraklı bakışlarından kurtulabilmek için hazırola geçti. Ölü bir Amerikalı pilotun üzerinde bulunabilecek ganimeti gözünün önüne getirip yoklamanın bitmesini bekledi. Pek yakında Longhua Kampı'ndaki Amerikalılardan biri kurşuna dizilecekti. Jim, bina yıkıntılarından hangisinin en iyi şekilde gövdesini gizleyeceğini kestirmeye çalışıyordu. Özenle idare edip, yetiştirecek olurlarsa üst baş ve gereçler, gelecek aylar içerisinde fazladan

birkaç tatlı patates karşılığında -hatta kış için sıcak tutacak bir palto bile olabilirdi-, Basie ile değiş tokuş edebilirdi. Jim'in yaşatmaya kararlı olduğu Dr. Ransome için de patates bulunacaktı.

Topuklarının üzerinde yaylanırken, yakındaki bir koğuşta ağlayan yaşlı bir kadının sesini duydu. Pencereden Longhua Havaalanın'daki pagoda görülebiliyordu. Uçaksavar kulesi ise çevresinde oluşan yepyeni bir ışıkla ortaya çıkmaya başlamıştı bile.

Jim, misyoner kadınlarla birlikte bir saat daha nöbetçilerin gözetimi altında, sırada bekledi. Dr. Ransome ile Dr.Bowen, Çavuş Nagata ile birlikte büyük bir olasılıkla sorguya çekilmek üzere ofisine doğru yola koyulmuşlardı. Kampın sessizliği içinde nöbetçiler ellerindeki nöbet cetvelleri ile dolaşıp sürekli yoklama yapıyorlardı. Savaş bitmek üzereydi, fakat yine de kaç tane tutsakları olduğunu bilmek Japonlar için tutku haline gelmişti.

Jim kafasını toplamak için gözlerini kapadı. Jim'in, Çavuş Nagata'nın onaylamayacağı özel bir numara yapmasından kuşkulanan devriye, ulur gibi haykırdı. Hava saldırısını hatırlamak Jim'i çok heyecanlandırıyordu. Beyninin içinde Mustang'lar uçaksavar kulesine saldırmak için hâlâ kampın üzerinde hızla uçuyorlardı. Jim avcı uçaklarından birinin kendi kontrolünde olduğunu düşlüyordu; uçağı patlayınca yere düşüyor ve yeniden diriliyordu. Zero'larını Okinava'daki Amerikan gemilerine saldırtmadan önce İmparatorlarını neşelendiren o çocuksu kamikaze pilotlarından biri olarak hayal ediyordu kendisini. Bir gün Jim de, mezar tepecikleri ile silah dolu pagodaların arasına düşen yaralı bir pilot olacaktı. Uçuş kıyafeti, paraşütü ve hatta vücudunun bazı parçaları çeltik tarlalarına saçılıp, tellerin arasındaki tutsakları ve kapılarda açlıktan ölen Çinlileri besleyecekti...

"Jim!" diye tısladı Bayan Philips. "Latinceni çalış..."

Japon devriyeleri rahatsız eden Jim, gözlerini kırpıştırmamaya çalışarak dispanserin penceresinden güneş ışınlarını seyrediyordu. Karşısında sessizce uzanan doğa, Amerikalı pilotun yanan gövdesinin üzerinde oluşan hareler ve sanki ondan yükselen alevlerle kaynıyor gibiydi. Parmakların paslı tellerini sıyırıp, yabani şekerkamışlarının tozlu gövdelerini yalayarak geçen ışık, terk edilmiş uçağın kanatları ile mezar tepeciklerinin içindeki köylülerin kemiklerini,

solduruyordu adeta. Jim, vahşi ışığın hayaliyle bundan sonraki hava saldırısının özlemini duyarken, Dr. Ransome'un daima fark edip bir türlü doyurmayı başaramadığı açlığı yüzünden güçlükle nefes alıyordu.

MEZARLIK BAHÇESİ

25 Yoklama bitince Jim basamaklara oturup bir süre dinlendi. Komutanın bürosundan dönen Dr. Ransome ile Dr.Bowen hemen dört misyoner kadınla birlikte dispansere kapandılar. Dr. Ransome en az Japonlar kadar sinirli görünüyordu. Gözünün altındaki eski yara izine kan hücum etmişti. Acaba yiyecek miktarlarındaki azalmaya karşı çıktığı için Çavuş Nagata tokat mı atmıştı?

Jim elleri cebinde hastanenin arkasındaki cüruflu yolda tembel tembel gezinirken, mutfağın bahçesindeki sıra sıra domates, fasulye ve kavunları inceliyordu. Her ne kadar bu mütevazı ürün, hastaların fakir besinlerine katkıda bulunmak amacıyla yetiştiriliyor idiyse de, sebzeler daha çok E Blok'ta yaşayan Amerikalı denizcilerin midelerinde buluyorlardı kendilerini. Jim bitkilerle ilgilenmekten zevk alıyordu. Her birini tek tek tanıyor ve çocuklar domateslerin bir tanesini bile aşırsa hemen fark ediyordu. Neyse ki bitişikteki küçük mezarlığın sıra halindeki çukurları onları buradan uzak tutuyordu. Besleyici yararlarının yanı sıra, bitkibilim son derece ilginç bir konuydu. Dr. Ransome dispanserde uzun parçalara ayrılmış bitki köklerini dilimleyip Dr.Bowen'in mikroskobuna yerleştirip Jim'e binlerce hücrenin ve beslenme kurallarının resmini çizdiriyordu. Bitki sınıflandırması başlı başına bir sözcükler dünyasıydı. Kamptaki her bir otun adı vardı. İsimler her şeyi kuşatmıştı; her bir oyuk veya çukurda görünmez bir ansiklopedi duruyordu.

Önceki gün öğleden sonra Jim yeni bir domates ürünü için iki tane gübre hendeği kazmıştı. Bahçe ile mezarlık arasında Dr. Ransome ile birlikte toprağa gömdükten sonra, içini G blokunun septik çukurundan taşan lağım ile doldurdukları elli galonluk bidonlar sıra halinde duruyordu. Bloktaki bir grup tutsak lağım suyunun büyük bir

kısmını kurutulmuş havuzlardan birine topladıkları halde Jim ve Dr. Ransome kova, ip ve el arabası eşliğinde kendi işlerini kendileri görmeyi tercih ediyorlardı. Dr. Ransome'un dediğine göre onları yalnızca birkaç gün daha yaşatacak olsa bile hiçbir şeyi ziyan etmemeleri gerekiyordu. Kızaran domateslerle olgunlaşan kavunlar da onu haklı çıkarıyordu.

Jim bidonlardan birinin tahta kapağını açtı. Binlerce sineğin ilk paylarını almalarını bekledikten sonra bambu saplı tahta kepçeyi daldırıp gübreyi fazla derin olmayan hendeklere dökme işine girişti. Çinli köylülerin savaştan önce ürünlerini gübreleyişlerini izlemişti. Tıpkı onlar gibi ağır fakat ölçülü bir tempo ile işini görmeye başladı.

Bir saat sonra, gübreyi bir kat toprak ile kapladıktan sonra, bitişikteki mezarlığın mezar taşlarından birinin üzerine oturup dinlendi. Hastaneyi çeşitli kişiler ziyaret ediyordu: Blok başkanları ve vekilleri, E Blok'taki bir grup Amerikalı, yaşlı Hollandalı ve Belçikalılar. Fakat Jim onlardan haberler alabilmek için uğraşamayacak kadar yorgundu. Mutfağın bahçesi, yeşil fasulye ve domates bitkilerinden oluşan duvarlarıyla son derece sakindi. Çoğu kez savaş bittikten sonra bile sonsuza dek orada kalabileceğini hayal ediyordu.

Kafasının içindeki bu kırsal fanteziyi geri plana itip, pistin sonundaki avcı uçağının motorunu ısıtırken çıkan vızırtı sesine kulak kabarttı. Amerikan hava saldırısına karşılık Japonların öç almak için yapabildikleri tek hareket bir kamikaze uçağını kaldırmaktı. Jim'den ancak bir iki yaş büyük olan pilot, tören kıyafeti giymişti, fakat onur subayları sadece bir çavuş ve genç bir erden oluşuyordu. Her ikisi de daha pilot kabinine tırmanmadan önce geri dönüp tahrip olan hangarları onarma işine devam etmek üzere yürüdüler.

Jim uçağın sallanarak pistten kalkışını seyretti. Uçak bombanın ağırlığı yüzünden zorlanan motoru ile kampın üzerinde yükselip nehrin kenarından doğru açık Çin Denizi yönünde rota çizdi. Jim elleriyle gözlerine siper yapıp bulutların arasında kaybolana kadar uçağı izledi. Longhua Havaalanı'ndaki Japonların hiçbiri bir göz bile atmamıştı uçağa. Pagodanın yanındaki hangarlardan hâlâ alevler çıkarken, bomba düşen mühendis atölyelerinden de buhar bulutu yükseliyordu. Bu arada, düşen bombaların açtığı çukurlar Çinli ha-

mallar tarafından dolduruluyordu bile; hurdacılar ise kaderlerine terk edilmiş uçakların gövdelerini soyup çoktan parçalara ayırma işlemine başlamışlardı.

Bayan Philips, Bayan Gilmour ile birlikte hastanenin avlusundan çıkarken, "Hala uçaklara ilgi duyuyor musun Jim?" diye sordu. "Kraliyet Hava Kuvvetleri'ne katılacaksın sonunda!.."

"Ben Japon Hava Kuvvetleri'ne katılacağım."

"Ne? Japon mu?" Hâlâ Jim'in espri anlayışını tam olarak kavrayamamış olan misyoner kadınlar, kıs kıs gülerek yeniden tahta el arabasını itmeye giriştiler. Arabanın demir tekerlekleri, taşlı yolda ilerledikçe çınlama sesleri çıkarıyor, iki kadının az sonra gömecekleri gövde de sallanıp duruyordu.

Jim kopardığı üç domatesi güzelce parlattı. Hiçbiri bir bilyeden daha iri değildi, ama yine de Basie'nin hoşuna gideceklerdi. Üçünü de gömleğinin cebine attıktan sonra Jim, Bayan Philips ile Bayan Gilmour'un mezarı kazmalarını seyretmeye koyuldu. Kısa sürede yorulan kadınlar arabadaki cesedin yanına oturup bir süre dinlendiler.

Jim onlara doğru yürüyüp küreği Bayan Philips'in yıpranmış ellerinden aldı. Ceset Cathay Hotel'de eskiden şef olan Bay Radik'e aitti. Jim bu adamın Atlantik'te seyreden *Berengaria* hakkında verdiği bilimsel söylevlerden hoşlanırdı. Bu nedenle ona olan borcunu ödemekten memnunluk duyacağını düşündü. Yumuşak toprağı kazdı. İleri görüşlü davranışlarda bulundukları ender zamanlardan birinde, tutsaklar fazla derin olmayan mezarları kısmen kazmışlardı. Fakat şu sırada ıslak toprağı daha fazla kürekleyip kazmak bu iki misyoner kadın için çok fazla güç harcamayı gerektiriyordu. Ölüler daha çok toprağın üst kısmına gömülüp çevredeki yumuşak toprak da üzerlerine atılıyordu. Muson aylarında çok kuvvetli yağan yağmurlar, sanki savaşta ölen milyonlarca insandan birkaç tanesini yeniden diriltmek istermişcesine mezar tepeciklerini yumuşatıp, içlerinde yatan gövdelerin hatlarını ortaya çıkarıyordu. Mezarların sağından solundan, kahverengi örtülerinin altında huzursuz uyuyan sakinlerinin mücadele halindeki organları, ya bir kol veya bir bacak fırlardı. Longhua'ya Basie ve Dr. Ransome ile birlikte gelen Hollandalı kadın Bayan Hug'un mezarındaki sıçanların açtıkları derin tüneller, Amherst Caddesi'ndeki kayalıkların arkasında kurşun askerler için yaptı-

ğı Maginot Hattı'nı hatırlattı Jim'e.

Bay Radik'i toprağın iyice derinlerine gömmeye karar verdi. Kazmaya devam etti. Çünkü sefin kısa sürede sıçanlara ziyafet olmasını istemiyordu. Bayan Gilmore ve Bayan Philips hiçbir şey söylemeden arabada, cesedin yanında oturmuş seyrediyorlardı. Ne zaman dinlenmek için dursa, her ikisi de paçavra haline gelmiş pamuklu giysilerinin desenindeki beyaz çiçekler kadar aydınlık gülücüklerini sunuyorlardı.

"Jim! Onu bırak da buraya gel. Sana ihtiyacım var burada!" Dr. Ransome dispanserin penceresinden sesleniyordu. Hiçbir zaman Jim'in mezar kazmasından hoşlanmamıştı.

Arabanın çevresinde vızıldayan yüzlerce sinek Bay Radik'in yüzüne kondu. Jim *Berengaria*'yı düşünerek toprağı kazmaya devam etti.

"Jim, doktor seni çağırıyor..."

"Tamam, işte hazır."

Kadınlar Bay Radik'i arabadan aşağıya çektiler. Fazla güç harcamaktan yorgun oldukları halde, şefi hayatta iken kendisine gösterdikleri aynı özen ile tutuyorlardı. Acaba bu iki Hıristiyan kadın için Bay Radik hâlâ hayatta mı sayılıyordu? Jim daima dini inançların gücünden etkilenmişti. Annesi ile babası tanrıya inanmayan kişilerdi. Jim, Graf Zeppelin Kulübü'nün üyelerine veya yabancı törelerin ekzotik havasını tüm ihtişamı ile yansıtan büyük Çin mağazalarından alışveriş eden kişiler kadar, kendilerini Hıristiyanlığa adamış kişilere de saygı besliyordu. Ayrıca, Bayan Philips, Bayan Gilmour ve Dr. Ransome gibi başkaları için çalışan kişilerin inançları daima doğru çıkıyordu.

Jim, Bay Radik'i mezara indirirken sordu: "Bayan Philips, ruh bedeni ne zaman terk eder? Gömülmeden önce mi?"

"Evet, Jim." Bayan Philips yere çömelip Bay Radik'in yüzüne toprak atmaya başladı. "Bay Radik'in ruhu bedenini terk etti bile. Doktor yine çağırıyor, umarım Latince ödevini yapmışsındır."

"Tabii!" Jim hastaneye doğru yürürken bu konuyu düşünüyordu. Ruhun bedeni terk ettiğini anlamak için bir ışık kıvılcımı görebilmek umuduyla hastalar ölürken hep dikkatle gözlerine bakardı. Bir keresinde, dizanteriden yatan genç bir Belçikalı kadının göğsüne

masaj yaparken Dr. Ransome'a yardım etmişti. Dr.Bowen öldüğünü söylemiş olmasına rağmen Dr. Ransome, kaburgalarının altındaki kalbine bastırınca, gözleri fır dönüp Jim'e bakmıştı. Jim önce ruhunun bedenine geri döndüğünü düşünmüştü ama sonradan hâlâ ölü olduğunu anlamıştı. Bayan Philips ile Bayan Gilmour da götürüp bir saat sonra gömmüşlerdi. Dr. Ransome, "sadece birkaç saniye için kanı beynine pompalandı", diye açıklamıştı.

Jim, dispansere girip Dr. Ransome'un karşısındaki metal masaya oturdu. Bay Radik'in ruhu hakkında konuşmak istiyordu. Fakat doktorun pazar sabahları kilisedeki vaazlara katılmasına rağmen, dini konuları Jim ile tartışmaktan kaçınması oldukça garipsenecek bir durumdu. Yüzündeki yaraya hücum eden kan hâlâ dağılmamıştı ve önündeki bir tepsi erimemiş balmumu ile meşguldü. Dr. Ransome ne zaman yorgun olsa veya Jim'e kızsa, birkaç mum eritip içine kare şeklindeki bez parçalarını batırır, sonra da soğuyup kurumaları için asardı. Geçen kış, tutsakların kırılan pencere camlarının yerine takmak için kullandıkları bu bal mumu levhalardan yüzlercesini yapmıştı. Her ne kadar iş saatleri içerisinde Kuzey Çin'den doğru esip gelen dondurucu rüzgârı hissetmiyor idiyseler de, tutsakların bir kısmı yine de Dr. Ransome'a minnettar kalmıştı. Fakat buna rağmen Jim'in gözlemlerine göre Dr. Ransome onların minnettarlıklarıyla hiç mi hiç ilgili görünmüyordu.

Jim sıcak parafine parmağını daldırınca, Dr. Ransome sert bir tavırla elini çekmesini işaret etti. Kamp komutanı ile arasında geçen konuşmadan dolayı keyfinin kaçtığı belliydi; kış geldiği zaman yine hep birlikte orada olacaklarına kendisini inandırıyormuş gibi kış hazırlığı yapıyordu.

Jim ayakkabılarını çıkarıp uçlarındaki tozu silkelemeye başladı. Takunyalar ve başkalarının eskileri ile geçen üç yıldan sonra bu pahalı deri kunduralarla çevredekileri etkilemekten müthiş zevk alıyordu.

"Jim, bu kadar yakışıklı görünmen senin açından hayran olunacak bir durum, ama bir de şunları sürekli cilalamasan!.." Dr. Ransome dikkatle balmumu karelerine bakıyordu. "Çavuş Nagata'yı huzursuz ediyorlar."

"Parlak olmaları hoşuma gidiyor."

"Gerçekten çok parlaklar. Amerikalı pilotlar bile görmüş olmalılar. Belki de buranın bir golf sahası olduğunu düşünüyorlar ve pusulalarını senin ayakkabılarının uçlarındaki metallere göre ayarlıyorlardır."

"O halde, bu benim savaşa yardım ettiğim anlamına mı geliyor?"

"Bir bakıma evet!.." Jim ayakkabılarını giyemeden Dr. Ransome ayak bileğini tuttu. Jim'in bacağındaki yaraların çoğu iltihaplıydı ve beslenme yetersizliği yüzünden hiçbir zaman tam olarak iyileşemeyeceklerdi, fakat sağ bileğinin üzerinde bir peni iriliğinde içi irinle dolu kötü bir yara vardı. Dr. Ransome mumun altındaki balmumu tepsisini aldı. Metal bir kabın içinde bir kaşık dolusu su kaynatıp, yarayı kazıdıktan sonra bir parça pamukla temizledi.

Jim karşı koymadan baş eğdi. Birçok bakımdan doktorun kendisini onaylamadığını bildiği halde Longhua'daki tek gerçek bağını onunla kurmuştu. Jim'e savaşla ilgili açık seçik bir gerçeği, yani yalnızca insanların savaşa çok kolay uyum sağlayabilme yeteneklerini sergilediği için bir hayli içerliyordu. Hatta zaman zaman Jim'in yanlış nedenler yüzünden Latinceden zevk aldığını düşünüyordu. Ülkenin iç kısımlarında Protestan misyonerlerle birlikte, bir İngiliz yatılı okulunda (Jim'in kaderinde yazılı olan Longhua gibi bunaltıcı kuruluşlardan biri) öğrencilere oyunlarında yardımcı olmak üzere çalışmıştı. Dr. Ransome okulda daha çok bir rugby takımının başı veya kıdemli bir öğrenci konumundaydı, tabii Jim bu davranış biçiminin ne denli önceden planlanmış olabileceğini tam kestiremiyordu. Dr. Ransome'un kendisine uygun geldiği durumlarda gözle görülür biçimde ikircikli davranabileceğinin farkına varmıştı.

"Jim, ödevini yaptığına eminim..."

Dr. Ransome okuma kitabını açtı. Kulübelerle yatakhane bloklarının dışında toplanan tutsakların dikkatini dağıtmalarına rağmen, Dr. Ransome ilgiyle okuma parçasına baktı. Yüzlerce adam eşleri ve çocuklarıyla birlikte tören alanından geçiyorlardı. Masanın altında ayakkabılarını parlatma işini sürdüren Jim'e soru sormaya başladı.

" 'Seviliyorlardı!"

"*Amabantur*!"

"Ben sevileceğim!"

"*Amabor*!"

"Sen sevilmiş olacaksın!"

"*Amatus eris*!"

"Aferin. Sana hiç görmediğin bir konu vereceğim. Bayan Vincent kelimeler konusunda sana yardım eder. Soru sormandan rahatsız olmuyor değil mi?"

"Şimdilik hayır!" Jim kadındaki değişikliği şimdi kesin bir biçimde açıkladı. Dr. Ransome'un özel bir kadın hastalığı nedeniyle Bayan Vincent'a yardımcı olduğunu tahmin edebiliyordu.

"Güzel. İnsanların yüreklendirilmeye ihtiyaçları var. Trigonometri konusunda fazla yardımcı olmayabilir."

"Onun yardım etmesine gerek yok." Jim trigonometriden zevk alıyordu. Latince ve cebirin aksine geometrinin bu dalı, onun gönlüne son derece yatkın olan havada savaş konusuyla doğrudan doğruya ilgiliydi. "Dr. Ransome, Mustang'lar ile birlikte uçan Amerikan bombardıman uçakları saatte üç yüz yirmi mil hızla gidiyorlardı. Kamp üzerindeki gölgelerinin hızını kalp atışlarımla ölçtüm. Eğer Longhua Havaalanına nişan alıyorlarsa, bombalarını bin metre kadar uzakta atmaları gerekiyor."

"Jim sen bir savaş çocuğusun, sanırım Japon topçuları da bunu biliyorlar."

Jim arkasına yaslanıp bütün bunları kafasında yeniden gözden geçirdi. "Bilmeyebilirler."

"Ama sanırım onlara söyleyemeyiz, yoksa söyleyebilir miyiz? Bu Amerikan pilotlarına karşı haksızlık olur. Bildiğin gibi, Japonlar çoğunu vurup düşürüyorlar.

"Fakat havaalanının üzerinde düşürüyorlar."Orada da, onlar çoktan bombalarını atmış oluyorlar. Eğer pisti bombalamalarını istemiyorlarsa, bin metre uzaktan vurup düşürmeleri gerekiyor." Böyle bir olasılık Jim'i bir anda heyecanlandırdı. Pasifik çevresindeki Japon üslerine uygulanacak olursa, bu yeni taktik, savaşı Amerikalıların aleyhine dönüştürüp Longhua Kampı'nın da kurtulmasını sağlayabilirdi. Jim, Amherst Caddesi'ndeki boş evdeki beyaz piyanoyu çalıyormuş gibi parmakları ile masada tempo tutuyordu.

"Evet..." Dr. Ransome uzanıp Jim'i sakinleştirmeye çalışarak, yavaşça parmaklarını tuttu, masaya bastırdı. Balmumu kabının içine

yeni bir kare şeklindeki bez parçasını daldırdı. "Belki de trigonometriyi bir kenara koyup, cebir yapmamız iyi olacak. Savaşın sona ermesini istiyoruz Jim".

"Tabii Dr. Ransome"

"Sen savaşın bitmesini istiyor musun Jim?" Dr. Ransome çoğu kez bu konuda kuşkulu görünüyordu.

"Buradaki insanların çoğu daha fazla dayanamayacaklar. Sen de annenle babanı yeniden görmek konusunda isteklisin değil mi?"

"Evet öyleyim. Onları her gün düşünüyorum."

"Güzel. Onların nasıl göründüklerini anımsıyor musun?"

"Evet anımsıyorum..."

Jim, Dr. Ransome'a yalan söylemekten nefret ediyordu. Fakat, bir anlamda da hücresinin duvarına iğnelediği fotoğraftaki bilinmeyen kadınla adamı düşünüyordu. Bu kişileri asıl ailesinin yerine koyduğu sırrını hiçbir zaman Dr. Ransome'a açıklamamıştı. Annesi ile babasının anısını canlı tutmanın önemli olduğunu biliyordu Jim. Fakat yüzleri gitgide bulanıklaşmıştı. Dr. Ransome kendini kandırma yöntemini onaylamayabilirdi.

"Onları hatırlamana sevindim Jim. Değişmiş olabilirler."

"Biliyorum. Aç olmalılar!"

"Açtan da öte Jim.Savaş gerçekten bittiği zaman hiçbir şey kesin olmayacak."

"O halde kampta mı kalmalıyız?" Bunu duymak bile Jim'in hoşuna gidiyordu. Tutsakların çok büyük bir kısmı, başlarına neler gelebileceği hakkında hiçbir bilgileri olmadığı halde, kamptan ayrılmaktan söz ediyorlardı. "Longhua'da kaldığımız sürece Japonlar bize bakarlar."

"Bakacaklarını sanmam Jim. Onlar için yük haline geldik. Bizi besleyemiyorlar artık..."

Demek ki Dr. Ransome'un hedefi buydu. Jim sessiz bir yorgunluğun üzerine çöktüğünü hissetti. Tuvalet kovalarını taşıyıp dökmek, hastane bahçesindeki ekinleri ekip sulamak, Bay Maxted ile birlikte yemek arabasını götürüp getirmek gibi işlerle geçirilen saatlerin tümü kampın devamı için gösterilen çabanın bir parçasıydı. Fakat hiçbir zaman aklından çıkarmaması gereken konu, kampa yiyecek sağlanması meselesinin tamamen Japonların keyfine bağlı

oluşuydu. Eninde sonunda kendi duyguları, yaşamak için gösterdiği kararlılık,, hiçbir şey ifade etmiyordu. Tüm bu çabalar, ölümden dönen Belçikalı kadının gözlerindeki bir anlık hareketten daha fazla bir anlam taşımıyordu.

"Daha fazla yiyecek olacak mı Dr. Ransome?"

"Bir şeyler geleceğini ümit ediyoruz. Japonlar artık kendilerini besleyemiyorlar. Amerikan denizaltıları..."

Jim gözlerini ayakkabılarının cilalı burunlarına dikmiş bakıyordu. Annesi ile babasının ölmeden önce bunları görmelerini istiyordu. İrade gücünü korumak için hemen kendini toparladı. Hastane mezarlığındaki cesetlerin verdiği garip zevki ve her şeye rağmen hayatta olmanın verdiği suçluluk duygusu ile karışık coşkuyu düşündü. Mezar kazmasından Dr. Ransome'un neden hoşlanmadığını biliyordu.

Dr. Ransome cebir kitabındaki alıştırmaları işaretledikten sonra, üzerindeki simultane denklemleri çözmesi için iki parça pirinç kâğıdı verdi. Ayağa kalkınca cebindeki üç domatesi çıkarıp balmumu tepsisinin yanına koydu.

"Hastane bahçesinden mi geldiler?"

"Evet." Jim dürüstçe Dr. Ransome'a baktı. Son zamanlarda onu daha bir yetişkin gözüyle görmeye başlamıştı. Uzun yıllar tutsak kalmış olmak, sürekli Japonlarla tartışmak bu genç doktoru orta yaşlı bir görünüme büründürmüştü. Dr. Ransome, Jim'in hırsızlığından olduğu kadar kendisinden de emin değildi.

"Basie'yi her görüşümde ona bir şey vermek zorundayım."

"Biliyorum. Basie ile arkadaş olman iyi bir şey. O yaşamını sürdürmeyi bilen bir kişi. Gerçi böyle insanlar tehlikeli olabilirler. Savaşlar Basie gibi insanlar için vardır." Dr. Ransome domatesleri Jim'in avucuna koydu. "Bunları senin yemeni istiyorum Jim. Sana Basie için başka bir şey vereceğim."

"Dr. Ransome..." Jim Dr. Ransome'u yatıştırmak için bir yol bulmaya çalıştı. "Eğer Çavuş Nagata'ya bin metrelik mesafeden söz edecek olursak... Japonlar daha fazla uçak düşüremeyebilirler, fakat bize yiyecek verebilirler..."

Dr. Ransome ilk kez gülümsedi. İlaç dolabının kilidini açıp çelik bir kasadan iki tane lastik prezervatif çıkardı.

"Jim sen bir pragmatistsin. Bunları Basie'ye ver, onun da sana vereceği bir şey mutlaka olacaktır. Şimdi domateslerini ye ve git."

LONGHUALI ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ

Biz Longhualı öğrencileriz.
Her delikanlının kalbindeyiz.
Kamp kuralları bizi ilgilendirmez,
Biz her salı eğlenmeye gideriz.

26 E blokuna giderken tören alanından geçen Jim, altı numaralı barakanın merdivenlerinde bundan sonraki konser partileri için prova yapan Longhua Oyuncularını seyretmek için durdu. Takımın başında abartılı ve teatral tavırları Jim'in hoşuna giden Cathay Bankası'nın işletmecisi Bay Wentworth vardı. Oyuncular ilgi merkezi olduğu zaman amatör tiyatrodan çok hoşlanıyordu. *V. Henry* oyununda müthiş zevk alarak oynamıştı. Bayan Wentworth'un alelacele diktiği mor kadife kostüm, Jim'in üç yıldır giydiği doğru dürüst tek kıyafet idi. Longhua oyuncularının bundan sonraki yapıtı olan *Importance of Beging Earnest*,* adlı oyunda da kostümü giymeyi önermiş, fakat Bayan Wentworth ona rolü vermekten vazgeçmişti.

... Bizim elimizdekiler konferanslar, tartışmalar.
Bir de sırf sizin için konserler...

Prova başarılı değildi. Dişi korsan kostümü giymiş dört koro kızı sandıkların bulunduğu uydurma kulislerinde şarkıyı hatırlamaya çalışıyorlardı. Hava saldırısından rahatsız olan kadınlar, Bayan Wentworth'u ciddiye almayıp gökyüzüne kulak kabartıyor, güneş ışığına rağmen ısınmak için kollarını ovuşturuyorlardı.

Tutsaklardan oluşan dinleyici kitlesi sıkılıp uzaklaşırken, Jim aktörleri kendi başlarına bırakmaya karar verdi. Longhua Oyuncuları, üyelerini İngiliz ailelerinin en kibirli olanlarının arasından seçer-

* Oscar Wilde'ın "Importance of Beging Earnest / Ciddi Olmanın Önemi" adlı yapıtı (ç.n.)

lerdi ve yüksek tonda çıkan seslerinde bir gariplik olurdu. Dr. Ransome sağduyusundan vazettiği ender anlarda geçen kış düzenlediği rugby maçı kadar etkileyici olurdu. Bu maçta kuralları hiçbir zaman öğrenemedikleri için oyundan çıkarılan tutsakların oluşturduğu seyirci kitlesi, yorgunluktan pas bile atamayan oyuncuları alaya almış, açlıktan nefesi kokan oyuncularsa (Longhualı öğrencilerin kocaları) tören alanı içerisinde rugby oyununun gülünç bir taklidini yaparak koşuşmuşlardı.

Jim, kampın genel havasını çarçabuk gözden geçirirken muhafız karakolunun önünden geçti. Şanghay'dan günlük yiyeceği getiren kamyonu bekleyen kalabalık bir tutsak grubu parmaklıkların yanında toplanmıştı. Tayınların yarıya indirileceğine ilişkin hiçbir resmi açıklama yapılmamış olmasına rağmen haber çoktan kampa yayılmıştı.

Parmaklıkların dışındaki dilenciler sayısının belirgin bir azalma göstermesi anlamlıydı. Otların kenarında köylü bir kadının cesedi duruyordu; ama dağılan kukla askerler ile işsiz kalan çekçek hamalları geride çember halinde yere çömelmiş yaşlı adamlarla, birkaç tane benzi soluk çocuğu bırakıp gitmişlerdi.

Jim erkeklerin yatakhanesi olan E Blok'a girip merdivenlerden üçüncü kata tırmandı.

Hava güzel bile olsa E blokundaki İngiliz tutsaklar tüm zamanlarını neredeyse ranzalarında geçiriyorlardı. Sıtma yüzünden hareket edemeyecek kadar çok hasta olan birkaçı ise saman döşeklerin üzerinde ter ve idrardan sırılsıklam halde dümdüz uzanmıştı. Fakat hâlâ yürüyebilecek kadar güçlü olan diğerleri, bunların yanlarında durup ya saatlerce ellerini inceliyor veya gözlerini dikip duvarlara bakıyorlardı.

Kamp gerçeklerinin üstesinden gelmeye niyetli olmayan bu kadar çok yetişkin adamı görmek Jim'in aklını hep karıştırmıştı. Yine de Amerikalıların bulunduğu yatakhaneye yanaşır yanaşmaz kendini toparladı. Jim Amerikalılar'dan hoşlanıyor ve yaptıklarını her bakımdan onaylıyordu. Ne zaman bu neşe ve espri dolu ortama girse morali düzeliyordu.

Jim hücrelerden oluşan labirenti gözden geçirdi. E Bloktaki İngilizler açık yatakhanelerde yaşıyorlardı, fakat Amerikalı denizcile-

rin her biri düz bezler, tahta kalaslar, saman döşekler ve bambu hasırlar gibi eline geçirdiği her türlü malzemeden kendisine bir odacık yapmıştı. Daha önceden sınıf olan iki oda Amerikalı tüccar denizcilere aitti. Odaları bölen ara kapılar çıkarılmış ve yüksek tavanlı bu oda her biri iğreti bir hücrede kalan aşağı yukarı altmış kadar adamla doldurulmuştu. Ara sıra E Blok'tan çıkan bir grup Amerikalı sakin sakin top oynuyorlardı. Fakat çoğu zaman odacıklarında oluyorlardı. Orada ranzalarında yatıp, sürekli olarak ergenlik çağındaki birtakım kızlarla, yalnız İngiliz kadınlarla sevişiyorlardı, hatta bunların arasında Jim'inkinlerden hiç de farklı olmayan nedenlerle onlara yaklaşan birkaç tane evli kadın da bulunuyordu.

Jim'in hiçbir zaman anlayamadığı bir işleyişle bu cinsel olay, onu müthiş etkileyen o nesnelerin üretimini adeta sonsuz sayıda artırıyordu. Bu hazineyi kampa Amerikalı denizciler getirmişlerdi. İkinci kez tedavüle çıkarılmışlardı. Çizgi romanlar, *Life, Reader's Digest* ve *Saturday Evening Post*'un çeşitli sayıları, yeni moda mürekkepli kalemler, rujlar ve pudriyerler, gayet süslü püslü kravat iğneleri, çakmaklar, selüloit kemerler, panayırlardan alınma kol düğmeleri, Vahşi Batı kovaları ve benzeri maddelerden oluşan bu ıvır zıvır koleksiyonu, Jim'in gözünde Mustang avcı uçaklarının tarzını ve büyüsünü taşıyordu.

"Şanghay işte Jim?.."

"Oğlum, Basie sana kızgın..."

"Satranç oynar mısın evlat?"

"Jim, sıcak su ve traşa ihtiyacım var."

"Jim bana sol elle kullanılacak bir tornavida ile bir kova sıcak su getir..."

"Basie niye kızmış Jim'e?"

Jim, Amerikalılarla karşılıklı selamlaşıyordu; top sihirbazı ve koyu satranç tutkunu Cohen; çizgi roman kralı, vapur ateşçisi iri Tiptree; kamarot ve filozof Hinton, Longhua'nın yaşlı horozu, telgrafçı Dainty. Hepsi de, Jim'e sürekli takılan ama onun yararına işler gören sevilesi adamlardı. Jim'in farkına vardıkları zaman çoğu ondan hoşlanmıştı. Karşılığında da Jim, Amerika'ya olan saygısından ötürü her türlü işlerine koşmuştu. Tüccar denizcilerin çoğu o sırada ziyaretçilerini oyalamakla meşgul oldukları için, hücreleri kapalıydı.

Fakat diğerlerinin perdeleri, ranzalarında uzanıp çevrelerinde olan biteni izleyebilmeleri için açık duruyordu.Yaşlı denizcilerden iki tanesi bitkin düşmüştü Ama hasta olduk diye fazla bir patırtı yapmıyorlardı. Jim her şeye rağmen, en iyi ahbaplarının Amerikalılar olduğunu düşünüyordu, çünkü Japonlar kadar tuhaf ve meydan okuyucu olmadıkları halde huysuz ve karmaşık İngilizlerden çok daha üstündüler.

Basie ona niçin kızgındı? Jim asılı çarşafların arasından geçip dar koridordan indi. Beşinci kulübedeki İngiliz kadının kocasından yakındığını ve G Blok'taki dul babaları ile birlikte yaşayan iki Belçikalı kızın kendilerine gösterilen bir nesnenin karşısında kikirdediklerini duydu.

Basie'nin iki penceresinden tüm kampı son derece net ve rahat görebildiği hücresi odanın kuzeydoğu köşesindeydi. Her zamanki gibi ranzasında oturmuş, bir yandan hücre komşusu ve başyardakçısı Demarest'ten son haberleri alırken, diğer taraftan da muhafız karakolunun dışındaki Japon askerlerinden gözünü ayırmıyordu. Uzun kollu pamuklu gömleği solmuştu ama temizdi. Jim gömlekleri yıkayıp kuruttuktan sonra Basie onları, karmaşık *origami** yöntemi ile yapmış olduğu bir paketin içine katlar, şiltenin altına yatırır, oradan çıkardığında büyük bir mağazadan alınmış kadar düzgün ve ütülü bir görünümleri olurdu. Basie ranzasından çok ender kıpırdadığı için Jim'in gözüne, Sekura'dan çok daha soğukkanlı ve diri görünürdü. Birçok bakımdan Longhua'da geçen yıllar Japon komutana kıyasla Basie için çok daha az gerilimli olmuştu. Sağlıksız bir kadın gibi solgun görünmesine rağmen elleri ve yanakları hâlâ yumuşak ve yıpranmamıştı. Hücresinde, sanki S.S.*Aurora*'daki kamarasındaymış gibi hareket ederken, Longhua Kampı'na da onun ötesindeki dünyaya baktığı gibi bakıyordu. İhtiyatsız yolcuların kullanımı için hazır tutulması gereken kabinlerden oluşan bir süit gibi.

"İçeri gir evlat. Bu kadar nefes alıp durma. Basie'yi sıcaktan bunaltıyorsun." Eskiden barda garsonluk yapmış olan Demarest dudaklarını oynatmadan konuşuyordu. Ya Jim'in düşündüğü gibi bir zamanlar vantrilogluk yapmıştı veya Bay Maxted'in ileri sürdüğü gibi

*Origami: Kağıdı katlayarak figürler yaratma sanatı. (y.n.)

hapisanede uzun zaman geçirdiği için böyle konuşuyordu.

"Oğlan bir şey yapmıyor..." Demarest hücresine dönerken Basie, Jim'e yaklaşması için işaret etti. "Tüm Longhua'da bile ona yetecek kadar hava yok. Doğru değil mi Jim?"

Jim nefes nefese kendini toparlamaya çalıştı. Dr. Ransome'a göre bu alyuvar eksikliğindendi. Fakat çoğu zaman o da, Basie de aynı şeyi kastediyorlardı.

"Haklısın Basie, Mustang'lar hepsini beraberlerinde götürdüler. Hava akınını gördün mü?"

Basie, "Duydum Jim..." derken sanki gürültünün sorumlusu Jim'miş gibi ters ters baktı. "Şu Filipinli pilotlar Coney Adası'ndaki uçuş okuluna gitmiş olmalılar"

"Filipinli mi?" Jim sonunda ciğerlerini kontrol altına aldı. "Gerçekten Filipinli miydi pilotlar?"

"Bazıları Jim. MacArthur donanımı ile çalışan birkaç filo var, geri kalan Zhongjing'deki üsde bulunan eski Flying Tiger'lar." Basie, vakur bir tavırla başını sallarken üstün bilgisini Jim'in takdir ettiğinden emin olmak için dikkatle bakıyordu.

"Zhongjing mi?" Jim heyecanlandı. Basie'nin gelen haberleri kendine yontarak süslediğini bildiği halde, bu tür haberler beyni için tam bir ziyafetti. Kampın içinde bir yerlerde gizli bir radyo vardı. Fakat ortaya çıkarılamamasının nedeni çok iyi gizlenmiş olmasından değil, tamamen işbirliği yapmaya hevesli tutsakların verdiği sahte ip uçlarının Japonların aklını karıştırmasındandı. Jim bütün çabalarına rağmen uzun süre sessiz kalan radyonun izini bulamamıştı. Basie, bu süreler içinde başka bir yerde aynı anda sürüp gitmekte olan savaşla ilgili haberleri naklederdi Jim'e. Jim ise, söylentilerle gerçek bir hikâye arasındaki farkı çoğu kez güçlükle ayırt edebilmesine rağmen, Basie'nin anlattığı haberlerden son derece etkilenmiş gibi davranırdı. Bu ikisini birbirlerine yakın tutabilen önemli bir davranış biçimiydi.

Basie aynı zamanda Jim'in kelime dağarcığının genişlemesiyle de ilgileniyordu.

"Okul ödevini yaptın bugün değil mi Jim? Bütün kelimelerini öğrendin değil mi?"

"Yaptım Basie. Bir sürü Latince sözcük."

Basie, Jim'in Latince'ye hâkimiyeti karşısında çok şaşırıyordu,

fakat çok sıkıldığı için *amo* sözcüğünün edilgen halini baştan sona yeniden söylemekten kaçındı. "Ve birkaç yeni İngilizçe sözcük: 'pragmatist." Bu sözcüğü duyan Basie karamsar bir tavırla başını eğdi.

"Bir de 'sağ'."

"Sağ mı?" Basie hafifçe güldü." Bu gerekli bir sözcük. Sen bir sağ kalan mısın Jim?"

"Eh, bilmem..." Dr. Ransome bu terimi bir övgü olarak kullanmamıştı. Jim başka bir ilginç sözcük düşünmeye çalıştı. Basie kelimeleri hiçbir zaman kullanmadığı halde kendisini incelikli, daha resmi bir hayata hazırlıyormuş gibi sözcükleri biriktirip depoluyor gibiydi.

"Başka haber var mı Basie? Amerikalılar ne zaman inecekler?"

Fakat Basie meşguldü. Başını yastığına yaslamış tüm eşyalarından bunalmış gibi dikkatle hücresinin içindekilere bakıyordu. İlk bakışta hücre eski çaputlar ve sepetlerle dolu gibi görünmesine rağmen aslında bir mağaza gibiydi. Alüminyum kaplar ve tencereler, takım halinde kadın çorapları, ve bluzları, bir mah-jongg seti, çeşitli tenis raketleri, yarım düzine teki olmayan ayakkabı, *Reader's Digest* ile *Popular Mechanics* dergilerinin paha biçilmez eski sayıları. Jim Basie'nin karşılık olarak ne verdiğine bir türlü akıl erdirememesine rağmen - çünkü Basie de tıpkı Dr. Ransome gibi kampa hiçbir şeysiz gelmişti - tüm bu eşyalar değiş tokuş yoluyla elde edilmişti.

Öte yandan Jim bütün bunların büyük bir bölümünün lüzumsuz olduğunu fark etmişti. Kimse tenis oynayabilecek kadar güçlü değildi. Ayakkabılar deliklerle doluydu. Tavalarda da pişirecek hiçbir şey yoktu. Bu kamarot tüm kurnazlığına rağmen hiç değişmemişti. Jim'in kendisine Nandao tersanelerinde ilk kez rastladığı zaman nasıl ki dünya görüşü berrak, fakat sınırlı idiyse, şimdi de aynıydı. Basie'nin yetenekleri, ancak çevresindeki önemsiz hırsızlık olasılıklarının en mütevazi olanını gerçekleştirebilecek nitelikteydi. Jim, savaş sona erdiğinde Basie'nin başına gelebileceklerden endişeleniyordu.

Basie, "İşler nasıl Jim?" diye sordu. "Tuzakları hazırladın mı? Ne kadar ilerleyebildin? Küçük dereyi aşabildin mi?"

"Tam derenin karşısında Basie. Eski talimhaneye kadar gittim."

"İyi."

"Hiç sülün görmedim Basie. Sülün olduğunu sanmıyorum. Havaalanına çok yakın."

"Sülün var Jim. Fakat tuzakları Şanghay yoluna kadar yaklaştırmalıyız." Jim'e hırçın bir bakış fırlattı. "Kuşları çekebilmek için bir yem koymalıyız."

"Yem koyabiliriz Basie." Jim zaten ellerinde bir yem olduğunu tahmin etti; kendisiydi!.. Tuzak kurma girişiminin sülün yakalama işiyle uzaktan yakından ilişkisi yoktu. Herhalde Amerikalılardan biri Şanghay'ı ziyaret etmek niyetindeydi ve Jim, kaçış yolunu denemek amacıyla kullanılıyordu. Belki de sıkıntıdan patlayan bu denizciler aralarında iddiaya girip, Jim, gözetleme kulesindeki Japon nöbetçileri tarafından vurulmadan ne kadar uzağa gidebilir diye oyun oynuyorlardı. Jim'i sevmelerine rağmen hayatı üzerine de kumar oynamak konusunda oldukça yetenekliydiler. Bu çok özel bir Amerikan tipi espri anlayışıydı.

Ranzanın ayak ucuna yatma arzusunda olan Jim, yorgunluktan olduğu yerde sallandı. Basie bir şeyler ümit eder gibi baktı. Penceresinden Jim'in hastane bahçesinde çalışmakta olduğunu görmüş olmalıydı. Dolayısıyla birkaç domates ve fasulye bekliyordu. Basie daima kendi çapında eli açık davranmasına rağmen bu tür çerez gibi şeyleri beklerdi. Jim daha küçükken, Basie, bakır tel ve pamuk ipliğinden oyuncaklar yapmak için saatlerini harcardı. Jim'in doğum günlerinde hediye veren tek kişi Basie idi.

"Basie sana bir şey aldım..." Jim cebinden iki prezervatif çıkardı. Basie, ranzanın altından paslı bir bisküvi kutusu çekti. Kapağını açarken, kutunun içinin -Amerikalıların deyimiyle- yüzlerce koruyucuyla dolu olduğunu gördü. Ne zaman ki orijinal sigara stoku kullanılıp bitmişti, Longhua kampının tedavüldeki para birimini pis lastikler oluşturmaya başlamıştı. Ancak, tedavüldekilerin sayısındaki düşüşün azlığının nedeni, Longhua'daki cinsel ilişkilerin azlığından değil, bu mübadele araçlarının boş işler için kullanılmayacak kadar değerli olmalarmdandı. Amerikalı denizciler poker oynarken fiş olarak bir sürü prezervatif kullanmışlardı. Tabii, Jim'in Dr. Ransome söylerken duyduğuna göre, kamptaki tutsakların hemen hepsinin iktidarsız veya kısır olmalarına rağmen, değerlerinin sürekli artı-

yor olması, bu durumu iki misli daha çelişkili kılıyordu.

Daha önceki durumlarını merak eden Basie, prezervatifleri dikkatle inceledi.

"Nereden buldun bunları Jim?"

"Bunlar iyidir Basie, en iyi cinsi."

"Öyle mi dersin?"

Basie çoğu zaman hiç olmayacak yerlerde Jim'in bilgiçliğini kabul ederdi. "Her halde Dr. Ransome'un ilaç dolabına bakıyordun?"

"Hiç domates yoktu Basie. Hava saldırısında hepsi telef olmuş."

"Ah o Filipinli pilotlar... Boş ver. Bana Dr. Ransome'un dolabından söz et. İçinde ilaçlar vardı sanırım."

"Basie, pek çok ilaç vardı. Tentürdiyot, merkürokrom..." Aslında dolap boştu. Jim babasının tuvaletindeki ilaç dolabını ve yetişkin bir insan gövdesinin gizemli dünyasını özetleyen tuhaf isimleri hatırlamaya çalışıyordu.

"...Rahim ağzı için lastik halkalar, öksürük ilacı, fitiller..."

"Fitil mi? Yat uzan şöyle aşağı Jim yorulmaya başladın." Basie kolunu Jim'in omuzuna koydu. Birlikte pencereden bakıp Şanghay'dan gelecek olan tayın kamyonunu bekleyen tutsak kalabalığını izlemeye koyuldular.

"Endişelenme Jim, pek yakında yiyecek birsürü şey olacak. Japonların bizim tayınlarımızı azaltacakları hakkındaki bütün konuşmaları da unut gitsin."

"Yapabilirler ama Basie. Biz onlar için utanç kaynağıyız."

"Utanç mı?" Dr. Ransome, seni hep bu sözcüklerle endişelendiriyor. Jim inan ki bizden çok daha fazla şeyler utandıracak Japonları." Yatağının altına elini uzatıp küçük bir patates çıkardı Basie. "Ben işlerimizi yaparken sen de bunu ye. Bitirince sana bir *Reader's Digest* vereceğim, giderken G Blok'a götürürsün."

"Sahi mi, çok teşekkürler Basie!" Jim patatesi yutar gibi yedi. Basie'nin hücresini seviyordu. Eşyaların çokluğu, lüzumsuz olmalarına rağmen, tıpkı Dr. Ransome'un çevresindeki sözcüklerin çokluğu kadar güven vericiydi. Latince kelime bilgisi de, cebir terimleri de lüzumsuzdu. Fakat bir dünya oluşturmaya yardım ediyorlardı.. Basie'nin geleceğe olan güveni, Jim'i de yüreklendirdi.

Kabuğunu akşama saklayıp, parmaklarındaki son kalan kısımla-

rı da yalarken Şanghay'dan beklenen tutsakların tayınlarını taşıyan askeri kamyon da en sonunda geldi.

İDAM

27 İki Japon askeri ellerinde süngüleriyle kamyonun şoför kabininin arkasında ayakta duruyorlardı. Vücutlarının belden aşağıları patates ve kuruyup çatlamış un çuvalları arasına gömülüydü. Jim, Basie'nin penceresinden, uzanıp bakınca tayının yarıya indirilmiş olduğunu fark etti. Bir miktar yiyeceğin geldiğine memnun oldu ama aynı zamanda da hayal kırıklığına uğradı. Elleri paçavraya dönmüş ceplerinde, birkaç yüz tutuklu, tahta sabolarını takırdatarak kamyonu mutfaklara kadar izledi. Ya bir de kamyon boş olsaydı, o zaman ne yapacaklardı. Ne tutsakların herhangi birisi, ne de Dr. Ransome, savaşın son dönemlerinde kendilerini toplayacak güçte görünüyorlardı. Jim, Mustang'ların beraberinde getirdikleri ilginç ışığı gördüğünde, açlığı neredeyse hoş karşılayacak duruma gelmişti...

Çevresinde Amerikalılar küçük yatak odalarını terk ediyor, pencere önüne doluşuyorlardı. Demarest, Kuzey Şanghay'ın doklarının bulunduğu bölgeden yükselen duman sütunlarına işaret etti. On milden daha uzak olmalarına rağmen, terk edilmiş çeltik tarlaları üzerinden gelen şiddetli gürültüyü, bombaların patlamasından çok sonra bile yankılanan gök gürültüsünü andıran o sesi duyabiliyordu. Sesler pencerelere çarptı. Sanki Longhua'nın listeye geçirilmemiş tutsaklarına anlaşılmayan bir ültimatom verirmiş gibi.

Jim, Amerikan Hava Kuvvetleri'ne ait herhangi bir belirti görebilmek için duman bulutlarını taradı gözleriyle. Havaalanındaki göreve hazır bir düzine Zero'dan hiçbiri onları önlemek için havalanmamıştı.

"B-29'lar bunlar mı, Basie?"

"Tastamam öyle Jim. Bir yarım küre savunma silahı dediğimiz türde Superfortress bombardıman uçakları ta Guam'dan buraya gelecekler."

"Ta Guam'dan ha, Basie?.. Jim, saklambaç oynayarak pek çok mutlu saatini geçirdiği Şanghay doklarına saldırmak için, Pasifik'ten

bu yana uzun bir yolculuk yapan bu dört motorlu bombardıman uçaklarından etkilenmişti. B-29'lar Jim'e korku veriyordu. Üzeri çizgili büyük bombardıman uçakları Amerika'nın tüm gücünü ve zerafetini özetliyordu sanki. B-29'lar genellikle Japon uçaksavar ateşinin üzerinden uçuyorlardı. Fakat iki gün önce Jim, tek bir Superfortress'in kampın batısındaki çeltik tarlaları üzerinden, yerden sadece 2500 metre yükseklikten uçarak geçtiğini görmüştü. Motorlarından ikisi yanıyordu. Fakat, bu büyük bombardıman uçağının yüksek ve kıvrık kuyruğunun heybetli görüntüsü Jim'i Japonların savaşı kaybettiğine ikna etmişti.

Jim Longhua muhafız karakolunda birkaç saatliğine tutulan Amerikalı havacılara rastlamıştı. Onu bu kadar çok etkileyen şey, böylesine karmaşık makinelerin Cohen, Tiptree ve Dainty gibi adamlar tarafından uçurulmakta olmasıydı. İşte Amerika buydu.

Jim, şiddetle B-29'ları düşünmeye başlamıştı artık. Gümüş renkli gövdelerini kucaklamak, motorlarının kaportalarını okşamak istiyordu. Mustang güzel bir uçaktı, oysa Superfortress başka bir tip güzellik anlayışının ürünüydü.

"Rahat ol çocuk." Basie kolunu onun titreyen göğsüne doladı. "Longhua'dan çok uzaktalar. Kendini mahvedeceksin."

"İyiyim Basie. Savaş bitmek üzere değil mi?"

"Evet öyle. Ama senin için çabuk bitmeyecek Jim. Söyle bakalım Şanghay'daki Hell Driver'ları gördün mü?"

"Tabii gördüm, Basie! Onların yanan bir duvarın içinden geçtiğini gördüm!"

"Tamam öyleyse. Sakinleşelim ve işimize devam edelim."

Daha sonraki bir saat boyunca, Jim, Basie'nin kendisine verdiği görevleri yapmakla meşgul oldu. Önce muhafız karakolunun arkasındaki gölcükten su taşıması gerekiyordu. Kovayı E Blok'a geri götürdükten sonra, bu kez de soba için yakıt getirmek üzere yola çıktı. Basie hâlâ içeceği suyu kaynatmakta direniyordu. Ancak yakıt azlığı bunu zorlaştırıyordu. Hasırların çöplerini ve parçalarını topladıktan sonra, Jim E Blok'u çevreleyen patika yollardaki cürufların oluşturduğu yığınların içinde gömülü kalmış kor parçaları aramaya başladı. Cüruftan bile hayret verici bir ısı çıkıyordu.

Jim, sobasını yaktıktan sonra, sönmeye yüz tutmuş alevleri üf-

ledi. Kor parçalarını kilden yapılmış *venturi** borusuna yerleştirdi. Dr. Ransome'un açıklamasına göre, hava bu geçitten çok hızlı çıkıp gidiyordu. İçme suyu kaynar kaynamaz, bir parça gri sıvıyı teneke kutuya süzerek boşalttı, daha sonra da yukarı çıkarıp Basie'nin penceresinin kenarına soğuması için bıraktı. Basie'nin elbiselerini toplayıp kalan suda yıkadı. Basie'nin tayınını almak için sırada beklerken bunlar bir saatliğine bırakılabilirdi. Her gün en son beslenen kişiler E Blok'taki erkek tutsaklardı. Erkekler mutfakların önünde sırada bekliyorlardı. Jim, Basie'nin kırık buğday ve patatesten oluşan tayınını almak için uzun süre sırada beklemekten hoşlanıyordu. Çünkü kendisini erkeklerin arasında, yetişmekte olan biri olarak hissediyordu. Vücutları irinli yara ve sivrisinek ısırıklarıyla kaplı ve sürekli terleyen tutsakların oluşturduğu sıralardan içgüdüsel bir saldırganlık kokusu yükseliyordu ve Jim Japon muhafızların onlara karşı neden uyanık davranmak zorunda olduklarını anlayabiliyordu. Kullandıkları iğrenç dili genellikle anlayamıyordu. Kadınların vücutları ve mahrem yerleri ile ilgili hayvani ve kaba konuşmaları ile sanki bu bir deri bir kemik kalmış erkekler artık gerçekleştiremedikleri şeyleri tasvir ederek kendi kendilerini tahrik ediyorlardı. Fakat bu konuşulanlar arasında Jim için, küçük yatak odasında tek başına kaldığı zaman, bilgi dağarcığında saklayacağı ve değerlendireceği terimler sürekli bulunuyordu.

Basie'nin gömlekleri ve tayınıyla birlikte E Blok'a döndüğü zaman Demarest'i kenara itip ranzanın ayak ucuna oturma gereğini duydu. Hesap cetveli ile oynayan Çinli bir dükkân sahibi gibi, Basie'nin bir yandan bitleri ileri geri itip oynarken, bir yandan da kırık buğdayı yiyişini seyretmeye koyuldu.

"Bugün çok çalıştık Jim. Baban olsa bizimle gurur duyardı. Hangi kampta olduğunu söylemiştin?"

"Merkezi Suzhou. Annemle beraber. Yakında onlarla tanışırsın." Jim ailesine kavuşacağı sırada, eğer kendisini tanıyamayacak olurlarsa, kamarotun kendisine tanıklık etmesi için mutlaka yanlarında olmasını istiyordu.

"Onlarla tanışmayı çok isterim Jim. Eğer ülkenin daha yukarı

---

*Venturi borusu:Adını İtalyan mucit Venturi'den alan ve hava akımını artıran bir düzenek (y.n.)

taraflarına götürülmedilerse tabii..."

Jim, Basie'nin sesindeki tuhaflığı fark etti. "Ülkenin yukarılarına mı?"

"Tabii, bu mümkün Jim. Belki Japonlar insanları Şanghay yakınındaki kamplardan uzaklaştırırlar."

"Savaştan çıkmış olacağız o sırada değil mi?"

"Evet savaştan çıkmış olacaksınız, tamam mı?" Basie patatesi ranzanın altındaki tencereye sakladı. Ayakkabıları ve tenis raketlerini alt üst ettikten sonra *Reader's Digest*'in bir sayısını çıkardı. E Blok sakinleri tarafından yüzlerce defa okunmuş olan kirli sayfaları karıştırdı. Derginin kapağı, üzeri kurumuş kan ve iltihap lekeleri dolu yağlı bantlarla sayfalara tutturulmuştu.

"Jim hâlâ *Digest* okuyor musun? Ağustos 1941 sayısının içinde, iyi şeyler var."'

Basie, Jim'in heyecanının her saniyesinden zevk alıyordu. Bu ritüel sevimli bir biçimde Jim'e takılma yoluydu. Jim, Basie'nin eski dergiler karşılığında her gün işe koşarak kendisini sömürdüğünün pekâlâ farkında olmasına rağmen sabırla bekliyordu. Bu sıkıntılı tüccar denizciler, Jim'in Amerikan olan her şeye karşı tutkusu olduğunun farkındaydılar ve ona iyi davranarak sağa sola koşturup Jim'in en az ekstra patatesler kadar ihtiyaç duyduğu *Life* ve *Collier's* dergileri karşılığında iş gördürüyorlardı. Bu dergiler çılgın bir hayal gücünün beslenme kaynağıydı.

Bedeli ne olursa olsun bu haksız değiş tokuş, dergiler karşılığında iş görme, kampın devamı için Jim'in bilinçli olarak harcadığı çabasının bir parçasıydı. Longhua'daki yıllarının sona erip yine kendisini pist inşaatında çalışır bulmaktan korktuğu için, bu faaliyet beynini baskı altına almaya çalıştığı birtakım endişelerden uzak tutuyordu. Mustang'ın pilotunun yanan gövdesinden yansıyan ışık kendisine sanki bir uyarı olmuştu. Basie, Demarest ve Cohen'in ayak işlerine koşup mutfağa gide gele, su taşıyıp satranç oynadığı sürece, savaşın sonsuza dek süreceği yanılsamasını koruyabilirdi.

Jim elindeki *Reader's Digest*'la E Blok'un dışındaki basamaklara oturdu. Sayfalara bakmamak için kendini zorlayan Jim gözlerini şaşılaştırarak güneş ışığına baktı. Yemekten sonra tutsaklar gruplar

halinde balkona çıkmışlardı. Sütunların arasındaki gölgelik kısım Şanghay rıhtımının arkasındaki büyük ofis binalarının girişinde gördüğü dilenci aileleri gibi çömelip oturan hasta tutsaklar için ayrılmıştı.

Jim'in yanında, Sincere Şirketi'ne ait büyük mağazada kat müdürü olan sıtma hastası genç adam vardı. Vücudu sıtmadan titreyerek, beton basamaklarda verecekleri konser partisinin provasını yapan Longhua Oyuncularını seyrediyordu. Bütün kanın çoktan çekilip kaybolduğu beyaz dudaklarından işitilmeyen birtakım sözcükler dökülüyordu.

Jim, bu iskelet gibi adama nasıl yardımcı olabileceğini düşündü. Elindeki *Reader's Digest*'i vermek istediyse de bu davranışına hemen pişman oldu. Adam dergiyi kavradığı gibi sayfaları buruşturdu, orada basılı sözcükler anılarını alevlendiriyor gibiydi. Sert fakat güçlükle duyulabilen bir sesle şarkı söylemeye başladı.

....Her delikanlının kalbindeyiz,
Kamp kuralları bizi ilgilendirmez...

Bacaklarının arasından akan renksiz idrar merdivenlerden aşağıya damlıyordu. Dergiyi düşürünce, Jim sayfalar ıslanmadan çabucak aldı. Derginin kabını düzeltirken muhafiz karakolundan gelen, hava saldırısını bildirmek için kullanılan siren sesini duydu. Birkaç saniye sonra da tutsakların sığınağa koşmalarına fırsat kalmadan aniden kesildi. Mustang'ların çeltik tarlalarından çıkıp hücum etmelerini bekleyen herkes dikkatle gökyüzüne bakıyordu.

Buna karşın şiddetli siren sesi tamamiyle değişik bir anlam taşıyordu. Aralarında Kimura'nın da bulunduğu dört asker karakoldan dışarı çıktılar ve subaylardan birini Şanghay'dan getiren çekçek arabasını çeken Çinliye doğru yürüdüler. Uzun süre koşmaktan hâlâ yorgun olan hamal tören alanının çıplak toprağında hasır sandaletleri ile ağır ağır ilerliyordu. Başı önüne eğik halde şafları çekerken korkan Çinlilerin o gerilimli haliyle kıs kıs gülmeye başladı.

Japon askerler iki yanında hızlı ve canlı adımlarla yürüyorlardı.

Hiçbirinde silah yoktu. Fakat ellerindeki tahta değneklerle çekçekin tekerleklerine ve hamalın sırtına vurmaya başladılar. Çekçekin arkasından tahta oturağına tekme atan Kimura, aracı hamalın bacağına doğru savurdu. Tören alanının tam ortasında Kimura ve bir başka asker çekçeki çekip ileri doğru savururken hamalı da yere düşürdüler.

Askerler ters dönen çekçekin çevresinde tembel tembel gezinmeye başladılar. Kimura tekerleklerine tekme atıp parmaklıklarını dağıttı. Diğerleri tahta kollarına basarak şaftlarını kopardı. Hep birlikte ters duran aracı düzeltip yastıklarını savurdular.

Hamal yere çömelmiş kendi kendine gülüyordu. Jim sessizliğin içinden, öldürüleceklerini anladıkları zaman Çinlilerin şarkı söyler gibi çıkardıkları o tuhaf sesi duyabiliyordu. Tören alanının etrafındaki yüzlerce tutsak hiç kıpırdamadan izliyordu olanları. Tutsakların bir bölümü barakaların ve kulübelerinin önündeki eğreti güverte sandalyelerine oturmuşlar, bir bölümü ise yatakhane binalarının basamaklarında duruyorlardı. Longhua Oyuncuları; provalarını yarıda kesmişlerdi. Japon askerleri çekçekin etrafında dolanıp oturacak yerlerini tekmeleyip, hepsini odun yığınına dönüştürürlerken hiç kimse konuşmuyordu. Oturma yerinin altındaki kilitli bir kutudan hamalın tüm mal varlığı olan bir yığın çaput, teneke bir kova, içi pirinç dolu pamuklu bir torba ve bir Çin gazetesi düştü. Yere dökülen pirinç taneciklerinin arasına oturup yüzünü gökyüzüne çevirdi ve daha yüksek sesle şarkı söylemeye başladı.

Jim, *Reader's Digest*'in sayfalarını düzeltirken Winston Churchill hakkındaki bir makaleyi okumaya bir türlü karar veremedi. Orada bulunmak istemiyordu, fakat çevresindeki tüm tutuklular kıpırdamadan tören alanını seyrediyorlardı. Japonların dikkatleri hamalın üstündeydi. Her biri değneğini kaldırıp ayrı ayrı hamalın kafasına vurduktan sonra, sanki çok derin düşüncelere dalmış gibi ağır ağır uzaklaşıyorlardı. Artık nefesi tükenen hamalın sırtından akan kan, dizlerinin etrafında küçük bir göl gibi birikirken hâlâ kendi kendine şarkı söylüyordu.

Jim Japon askerlerinin bu hamalı öldürmelerinin sadece on dakika süreceğini biliyordu. Her ne kadar bombardımandan ve savaşın çok yakındaki kaçınılmaz sonucundan akılları karıştıysa da şimdi

daha sakindiler. Gösterinin bütün amacı Japonların, İngilizleri hor gördüklerini belirtmekti. Bunun birinci nedeni tutsak olmaları, Çinli hamalı kurtarmak amacıyla en ufak bir hareket yapmaya cesaret etmedikleri içindi.

Jim, Japonların haklı olduklarının farkındaydı. Bu tutsak İngilizlerin hiçbiri, Çin'deki hamalların hepsi tek tek önlerinde ölene kadar dövülseler bile en küçük parmaklarını bile kıpırdatmazlardı. Jim değnek darbelerinden çıkan sesleri ve hamalın kanıyla boğuklaşan çığlıklarını duyabiliyordu. Dr. Ransome büyük bir ihtimalle Japonları durdurmaya çalışırdı. Fakat o da tören alanına yaklaşmamaya özen gösteriyordu.

Jim bir bölümünü kafasında çoktan çözdüğü cebir ödevini düşündü. On dakika sonra, Japonlar muhafız karakoluna dönerlerken yüzlerce tutuklu tören alanından uzaklaşıyordu. Longhua Oyuncuları provalarına devam etmeye başladı. *Reader's Digest'i* gömleğinin içine sıkıştıran Jim ise başka bir yoldan G Blok'a döndü.

O akşam daha geç bir saatte, Basie'nin verdiği patatesin kabuğunu bitirdikten sonra, ranzasına uzanıp en sonunda dergisini açtı. *Reader's Digest*'te hiçbir reklam bulunmaması bayağı utanç verici bir durumdu, fakat Jim, hücre duvarında asılı duran Packard marka limuzinin insana güven veren fotoğrafına baktı. Vincent'lerin alçak sesle konuşmalarını ve oğullarının kesik kesik öksürüşünü duyabiliyordu. Jim, E Blok'tan dönüşünde oğlanı yerde kaplumbağa ile oynarken bulmuştu. Kaplumbağayı yatağın altındaki tahta kutuya koymasını engellemeye çalışan Bay Vincent ile Jim arasında kısa bir tartışma geçmişti. Bay Vincent'ın kendisiyle dövüşmeye kalkışmayacağından emin olan Jim, adamın karşısında gerilememişti. Bayan Vincent ise, Jim yumruklarını kaldırdığı sırada yatağının üzerinde oturan kocasının çaresiz bakışlarını, ifadesiz bir yüzle olduğu yerden izlemişti.

KAÇIŞ

28

"Savaş bitti mi Bay Maxted?"

Mutfak kapısında bekleyen Jim'in çevresindeki tutsaklar, yiyecek arabalarını itip bağırıyor ve parmaklıkları işaret ediyorlardı. Tehlikenin geçtiğini haber veren siren sesi, Amerikalıların bombalarından kaçmaya çalışan yaralı bir kuşun feryadı gibi, kampın içinde yankılandı. Tutsaklar, kollarını birbirlerinin omuzuna koymuş, muhafız karakolunu terk eden Japon askerlerini seyrediyorlardı. Otuz adamın her biri elinde süngüleri takılı tüfekleri ile içinde eşyaları bulunan çadır bezinden yapılma torbaları taşıyorlardı. Saman şiltelerle, *kendo* takımları arasında iki tane beyzbol sopası, iplerinden asılı lastik ayakkabı çiftleri ve portatif bir gramofon vardı. Tüm bunları sigara, yiyecek ve diğer kamplardaki akrabalar hakkında verdikleri haberler karşılığında elde etmişlerdi.

"Jim senin küçük arkadaşların gidiyorlar galiba." Bay Maxted kirli parmaklarını kaburgalarının arasında dolaştırıp dökülen deri parçaları olup olmadığını araştırdı. Vücudunun parçalarını kampın her yanına saçmaktan huzursuz oluyormuş gibi, ağustos güneşinde şaşkın şaşkın deri parçalarına baktı. "Eğer Kimura'ı uğurlamak istersen ben senin yerini tutarım."

"O biliyor benim adresimi Bay Maxted, vedalaşmayı sevmem. Büyük bir ihtimalle, gidilecek hiçbir yer olmadığını öğrenince bugün öğleden sonra geri döneceklerdir."

Bay Maxted'le birlikte, gün ağardığından beri, bekledikleri mutfak kuyruğunun en önündeki yerini tehlikeye atmak istemeyen Jim, yiyecek arabasının üzerine tırmandı. Önündeki adamların kafalarının üstünden, kampın kapısında biriken Japonlara baktı. Birkaç kilometre uzaktaki çeltik tarlalarında duran Japon uçağının yangından içi dışına çıkmış gövdesine sırtlarını dönüp yolun üzerinde sıraya girdiler. Bu çift motorlu uçak iki gün önce Longhua Havaalanı'ndan kalktıktan sonra ıssız kırlarda ansızın havalanan Linghtning tipi avcı uçaklarının makineleri tarafından parçalanmıştı.

Jim, metal arabanın üzerinde denge bulmaya çalışırken, Kimura'nın huzursuz bir şekilde korkunç Amerikan uçaklarının güneşi parçalar gibi ortaya çıktıkları doğu ufkuna doğru, belli etmeden bak-

maya çalıştığını gördü. Kimura'nın renksiz cildi, sıcak ağustos güneşinde bile soğuk balmumuna benziyordu. Longhua Kampı'nın güvenli ortamını geride bıraktığı için sinirliydi. Parmaklarını yalayıp yanaklarını tükürüğü ile sildi. Önünde bir grup Çinli köylü otların kenarında oturuyordu. Aylar boyunca kendilerini reddedip duran ve şimdi artık korunmasız kalan parmaklıklara gözlerini dikmiş bakıyorlardı. Jim, bu açlıktan ölen Çinlilerin kendi ölüm dolu evrenlerinde kapıları açık parmaklıkların ne anlama geldiğini kavramakta güçlük çektiklerinden emindi.

Jim direkler arasındaki boş alana baktı. Kendisi de çok yakında bu kapıların arasından çıkıp özgürlüğe doğru yürüyebileceğini kabullenmekte güçlük çekiyordu. Gözetleme kulesindeki asker omuzlarına attığı abasının üzerine takılı hafif makinelisiyle merdivenlerden aşağı, muhafız karakolunun damına indi. Karakoldan çıkan Çavuş Nagata kampın dışındaki adamlarına katıldı. Geçen haftaki kargaşa sırasında komutanın ortadan kaybolmasından beri, çavuş kamptaki en yetkili Japon subayı olmuştu.

"Bay Maxted, Çavuş Nagata gidiyor. Savaş gerçekten bitti!"

"Yine mi bitti Jim? Artık buna dayanabileceğimizi sanmıyorum.."

Geçen hafta içinde, her saat başı savaşın sona erdiğine dair çıkan söylentiler kampın içinde yayıldığı ve hiçbir şey değişmediği halde Jim'in moralinin yine de yüksek kalmasını yorucu bulmuştu Bay Maxted. Jim ara yollardan ayak işlerine koşarken, her geçene seslenmiş, barakaların önünde dinlenerek tutsaklara el sallamış, Amerikan uçakları tepelerinde uçarken hastane mezarlığındaki mezarların arasında heyecanla zıplamış durmuştu. Bunların tümü, kampın ötesinde onları bekleyen güvensizliklerle dolu dünyayı perdelemek için gösterilen çabanın bir parçasıydı. Dr. Ransome onu iki kez tokatlamıştı.

Fakat şimdi savaş sona erdiği için akıl almaz bir huzur duyuyordu. Kısa süre sonra annesiyle babasını görecek, Amherst Caddesi'ndeki evinin anımsamakta güçlük çektiği uşaklarla dolu atmosferine, Packard'lara ve cilalı parkelerine kavuşacaktı. Aynı zamanda, tutsakların da kutlamaya katılmaları gerektiğine inanıyordu. Takunyalarını havaya fırlatıp, hava saldırısını bildiren sireni kaydetmeli,

Amerikan uçaklarının gelişleri sırasında yeniden çalmalıydılar. Fakat çoğu tıpkı Bay Maxted gibi sessizce Japonlara bakıyordu. Yırtık pırtık şortlarıyla neredeyse çıplak kalmış adamlar ile yamalı ve sökük pamuklu giysili kadınlar özgürlüğün parlaklığını bir türlü göremeyen sıtmalı gözlerle süngüleri düşük, yıpranmış duruyorlardı. Parmaklıkların açık duran kapılarından kampın içine doğan ışığın altında, gövdeleri daha da harap görünüyordu ve ilk kez suçlu gibiydiler.

Söylenti ve kafa karışıklığı Longhua'daki herkesi çok yormuştu. Temmuz ayı içerisinde, Amerikan hava saldırıları neredeyse sürekli hale gelmişti. Okinava'daki hava üssünden kalkan Mustang'lar ve Lightning'ler dalgalar halinde, Şanghay civarındaki hava alanlarını bombardıman edip Yangtze Nehri'nin ağzında yığılı Japon kuvvetlerine saldırmışlardı. Jim, harabe halindeki toplantı binasından Cathay Tiyatrosu'nun sahnesinde epik bir savaş filmi seyrediyormuşçasına Japon askeri güçlerinin tahrip edilişine tanık olmuştu. Fransız Bölgesi'ndeki apartman blokları, yanan kamyonlarla cephane vagonlarından kolon halinde yükselen dumanların arkasında görünmez olmuştu. Mustang'lardan korkan Japon konvoyları hava kararıktan sonra yola koyuldukları için motor gürültüleri yüzünden geceleri insanları uyutmamışlardı. Çavuş Nagata ile nöbetçileri, konvoyları gözetimi altında tutan askeri polis tarafından vurulmak korkusuyla kamp sınırını denetleme çabalarından vazgeçmişlerdi.

Temmuz sonuna doğru, Japonların Amerikan bombardıman uçaklarına karşı koymaları tamamen sona ermişti. Longhua Pagodası'nın en üst bölümüne yerleştirilmiş tek bir uçaksavar gelen uçaklara ateş etmeye devam etmişti, pistin etrafındaki makineliler ise Şanghay tersanelerini korumak için nakledilmişlerdi. Savaşın bu son günlerinde Jim, hayallerini fazlasıyla süsleyen gümüş kanatlı ve gövdeli yüksek uçuş gücü olan Superfortress'leri bekleyerek, toplantı salonunun balkonunda saatler geçirmişti. Çelik tarlalarının üzerinde yarış arabaları gibi keşif yapan Mustang'larla Ligtning'lerin aksine, B-29'lar, Jim'in açlık hissi ile kavrulan beyninin ürünüymüş gibi, gökyüzünde aniden beliriyorlardı. Arkalarında bıraktıkları gök gürültüsünü andıran ses Nandao tersanelerinden çevreye yayıldı. Bir Japon askeri nakliye gemisi, gövdesinin arasından, gün

ışığı görülebilecek hale gelene kadar bombalandıktan sonra devrilip çamur düzlüğe yan yatmıştı.

Bütün bunların arasında Longhua Havaalanı'ndaki beton pist hiç zarar görmemişti. Japon mühendisleri kahramanca bir gayretle her hava saldırısından sonra, ana vatanları olan adalardan bir kurtarma filosu bekliyormuş gibi açılan çukurları yeniden doldurup onarıyorlardı. Ölen Çinlilerin kireç tozu haline gelmiş kemikleriyle (ve hatta olası bir ölüm durumunda kendi kemikleriyle) karışan güneşin soldurduğu pistin beyazlığı Jim'e heyecan veriyordu. Sabırsızlıkla Japonların son gayretlerini göstermelerini bekliyordu.

Bu sadakat karmaşası, Japonlar yenildikleri anda başlarına gelebileceklerden duydukları korkular, kamptaki herkesi etkiliyordu. Çoğu zaman yara alan B-29'lardan biri düşerken, barakaların önünde çömelmiş, boşvermiş bir tavırla oturan tutsaklar neşeli çığlıklar atıyorlardı. Dr. Ransome, pek yakında Longhua'ya yiyecek sağlanamayacağına ilişkin tahminlerinde haklı çıkmıştı. Haftada bir, birkaç torba mayalanmaya yüz tutmuş patates ile içi fare pisliği ve bit dolu hayvan yemlerinin bulunduğu ambarın dibinde kalan artıkları getiren tek bir kamyon geliyordu Şanghay'dan. Küçük tayınlarını almak için kuyruklara giren tutsaklar arasında kavgalar çıkıyordu. Bütün gün boyunca mutfak kapısında bekleyen Jim'den rahatsız olan E Blok'taki bir grup İngiliz onu kenara itip demir arabasını ters çevirmişlerdi. O günden sonra da Bay Maxted'den yardım almak amacıyla, bu mimarı ranzasından dışarı güçlükle dışarı çıkarana dek başının etini yer olmuştu.

Temmuzun son haftası boyunca Şanghay yolunu birlikte gözetleyip tayın kamyonunun alçaktan uçan bir Mustang tarafından saldırıya uğramamış olmasını ümit edip durmuşlardı. Jim bu açlık günleri içerisinde G Blok'taki tutsakların çoğunun küçük bir patates rezervi oluşturmuş olduklarının farkına varınca, günlük tayın almak için gönüllü davranan Bay Maxted'le kendisinin ileriyi düşünmeden hareket etmiş olan birkaç kişiden biri olduklarını görmüştü.

Jim elindeki boş tabağıyla yatağına oturup, Vincentların ekşimiş bir patatesi aralarında paylaşmalarını izlemişti. Sararan dişleriyle bu özlü bitkiyi kemirmişlerdi. En sonunda Bayan Vincent küçük bir kabuk parçası vermişti. Acaba Jim'in kocasına saldıracağından mı

korkuyordu? Allahtan, Dr. Ransome'un ölen hastalarından biriktirdiği mütevazı rezerv sayesinde yiyecek bulabilmişti.

Fakat 1 Ağustos'ta bu erzak da tükendi. Jim'le, Bay Maxted kampın içinde arabalarıyla dört dönüp, su kulesinin ayakları alunda veya mezartaşları arasında, kendilerine gönderilen bir parça pirinç ya da buğday bulunabilir mi diye aranıp durdular. Bir defasında Bay Maxted, Jim'i Bayan Hug'un Longhua Havaalanı'nın pisti kadar beyaz görünen, mezarından dışarı fırlamış bilek kemiğini incelerken yakaladı.

Jim açısından kamp tuhaf bir çekim alanının içine girmişti. Zaman sanki Longhua'da durmuştu ve pek çok tutsak da savaşın çoktan sona erdiğini düşünmeye başlamıştı. 2 Ağustos'ta, Rusların, Japonların karşısında savaşa girdiklerinin söylentisi çıktıktan sonra Çavuş Nagata ve askerleri, kışlalarına çekilip, çevre çitini denetleme işinden tümüyle vazgeçmişlerdi. Kamp sakinlerine terk edilmişti artık. İngiliz tutsaklar, gruplar halinde tellerden dışarı çıkıp devredeki çeltik tarlalarında geziniyorlardı. Mezar tepeciklerinin aralarında çocukları ile birlikte gezen anne ve babalar kampı ilk kez görüyorlarmış gibi gözetleme kulesini ve yatakhane bloklarını işaret ediyorlardı. Şanghay'daki Packhard acentesinde başteknisyen olan Bay Tullock'un önderliğindeki bir grup tarlaların arasından Şanghay'a yürümek üzere yola çıktı. Diğerleri de kışlanın çevresinde toplanıp pencereden bakan Japonları yuhaladılar.

Kamptaki düzen tamamen yıkılınca, Jim günboyu şaşkın şaşkın dolaşmıştı. Savaşın bittiğine inanmak istemiyordu. Parmaklıkların arasından çıkıp sülün tuzaklarının yanında birkaç dakika geçirdikten sonra, kampa döndü, toplantı binasının balkonunda tek başına oturdu. En sonunda kendini toparlayıp Basie'yi aramaya gitti. Fakat Amerikalı denizciler artık hanım ziyaretçilerini kabul etmedikleri için yatakhanenin kapılarına barikat kurmuşlardı. Basie pencereden Jim'e seslenip kamptan çıkmaması için uyardı.

Savaşın bittiği yanılgısı kısa sürdü. Akşama doğru Japon birliğinin motorize bir kolu Hangzhou'ya doğru kampın yanından geçti. Askeri polis Şanghay'a yürümeye kalkışan altı İngilizi muhafız binasına geri getirdi. Çok kötü dövülmüş halde baygın olarak üç saat boyunca muhafız binasının merdivenlerinde kaldılar. Çavuş Na-

gata, ranzalarına taşınmalarına izin verdiği zaman Şanghay'ın doğu ve batısındaki arazinin karmakarışık halini anlattılar. Geri çekilen Japonlarla birlikte kente geri götürülen binlerce ümitsiz Çinli, haydut çeteleri ve kendi başlarının çaresine bakmaya terk edilmiş, açlıktan ölmek üzere olan kukla askerlerin her yanı kapladığından söz ediyorlardı.

Bütün bu tehlikelere rağmen, Basie, Cohen ve Demarest ertesi gün Longhua'dan kaçtılar.

Cüruflu yolda takunyalarıyla takırtılı sesler çıkaran tutsaklar, boş kalan muhafız binasına doğru hücum ettiler. Neredeyse çırılçıplak kalmış olan adamların çarpıp durdukları Jim demir arabanın kollarını sıkı sıkıya tutuyordu. Diğer tutsaklar kendi el arabalarını terk ettikleri halde Jim yiyecek arabası gelecek olursa hazırlıksız yakalanmamaya kararlıydı. Bir gün öncenin öğleden sonrasından beri ağzına bir lokma koymamıştı. Tutuklular muhafız binasının kontrolünü ellerine geçirmek üzere olsa da, yiyecekten başka bir şey düşünemiyordu.

Kapıda duran bir grup İngiliz ile Belçikalı kadın tellerin arasından yoldaki Japon askerlerine seslendiler. Tüfeklerinin ve şiltelerinin ağırlığı altında ağustos güneşinde ezik görünüyorlardı. Kimura, gönülsüzce ıssız çeltik tarlalarına bakıp yine kampın güvenli ortamında olmayı ister gibi duruyordu.

Tükürük izleri askerlerin yıpranmış çizmelerinin etrafındaki tozu ışık benekleri gibi parlatıyordu. Kadınlar, yılların öfkesini muhafızların üzerine püskürtürcesine tellerin arasından tükürüp bağırıyor ve alay ediyorlardı. Belçikalı bir kadın Japonca bağırıp, solmuş pamuklu elbisesinin kolundan parçalar kopardı ve Japon askerlerinin ayaklarının dibine fırlatmaya başladı.

Jim, yorgunluktan bitkin düşen Bay Maxted'i tahta şafun üzerine oturtmaya kalkışırken, sallanan arabanın kollarına sıkıca yapıştı. Kendisini, tüküren kadınlarla heyecanlı kocalarından kopuk hissediyordu. Basie neredeydi? Niçin kaçmıştı? Savaşın sona erdiği söylentilerine rağmen Basie'nin, Longhua'dan kaçarak, kendisini kent dışının tüm zorluklarının koynuna atmasına hayret ediyordu. Kamarot

her zaman çok tedbirliydi. Hiçbir zaman yeni bir şeyi ilk deneyen kişi olmazdı veya kendi sınırlı güvenliği üzerinde kumar oynamazdı. Jim, gizli radyodan bir uyarı mesajı almış olabileceğini tahmin etti. Hücresini yıllar içinde güçlükle kazandığı hazinesi olan, ayakkabılar, tenis raketleri ve yüzlerce prezervatif ile doldurmuştu.

Jim, Basie'nin Şanghay yakınlarındaki kamp sakinlerinin, ülkenin yukarı kısımlarına nakledildiklerinden söz ettiğini hatırladı. Acaba Basie, Japonların 1937'de Nanjing'de yaptıkları gibi kudurup etrafa saldırmaya başlamadan önce oradan ayrılması için bir uyarıda mı bulunmak istemişti? Japonlar son adımları atmadan daima tutsaklarını öldürürlerdi. Fakat Basie yanılmıştı; belki de şu sırada, haydutlar tarafından öldürüldükten sonra bir çukura atılmış olabilirdi.

Şanghay yolu boyunca farların ışıkları parlıyordu. Çeneleri silen kadınlar tellerden geri çekildiler. Göğüslerinde tükürük kolyeleri oluşmuştu. İçi silahlı askerlerle dolu bir Japon askeri aracı, ardından kendisini izleyen askeri konvoy ile birlikte yaklaşıyordu. Kamyonlardan biri durmuştu bile. İçinde bir müfreze asker yola atlayıp, kampın batı sınırı tarafındaki kurumuş çeltik tarlalarına doğru koşmaya başladı. Süngü takarak yüzleri tellere dönük pozisyonlarını aldılar.

Şimdi artık tamamen suskunlaşan yüzlerce tutsak, onları izlemek üzere döndüler. Hava kuvvetleri polislerinden, ikinci bir müfreze, Longhua Havaalanını kamptan ayıran kanalda yürüyordu. Doğuda Nangpu nehrinin uzun kıvrımı, derelerden ve sulama hendeklerinden oluşan labirentiyle daireyi tamamlıyordu.

Konvoy kampa ulaştı, kafalarındaki lambalar tozun üstündeki tükürüklerde yansıdı. Süngüleri takılı silahlı askerler yere çömeldiler. Jim bunların üniformalarının ve donanımlarının yeni oluşundan, Japon jandarmasının özel bir açık saha birliği olduğunu tahmin etti. Çabucak kapılardan geçip muhafız binasının dışındaki yerlerini aldılar.

Tutsaklar, koyun sürüsü gibi birbirlerine sokularak geri çekildiler. Bu geri çekilme hareketinin içine kısılan Jim, birbirlerini ezen gövdeler arasında arabasından aşağı devrildi. Kılıflı mavzeri kemerinden çomak gibi sallanan, kısa fakat sağlam yapılı bir Japon çavuşu arabanın kollarını kavradığı gibi kampın kapısına doğru savurdu. Jim

neredeyse, Japon'un elinden kolları çekip almak için fırlamak üzereydi ki, Bay Maxted koluna yapıştı.

"Jim Tanrı aşkına... Bırak şunu""

"Fakat G Blok'un arabası! Bizi öldürecekler mi Bay Maxted?"

"Jim, Dr. Ransome'u bulalım."

"Tayın kamyonu mu geliyor?" Bu ölüme yakın gibi görünen bedene zoraki bir şekilde destek vermekten yorulan Jim, Bay Maxted'i kenara itti.

"Sonra Jim. Her halde daha sonra gelecek."

"Tayın kamyonunun geleceğini sanmıyorum." Yolda sıra halinde bekleyen askerler tutsakları tören alanına doğru sıkıştırırlarken, Jim muhafızların dikenli çiti kontrol edişlerini seyrediyordu. Japonları görmek güven duygusunu yeniden güçlendirmişti. Öldürülme olasılığı bayağı heyecan veriyordu; geçen haftaki belirsizlikler yüzünden artık bir son olsun da nasıl olursa olusn diyordu. Kalan son birkaç dakika içerisinde, tıpkı kendi kendine şarkı söyleyen o Çinli hamal gibi onlar da beyinlerinin en derin noktasına kadar her şeyin bilincinde olacaklardı. Ne olursa olsun yaşamaya niyetliydi. Bayan Philips ile Bayan Gilmour'u hatırlayıp ruhun tam ölünün vücudunu terk ettiği an hakkındaki konuşmalarını düşündü. Kendi ruhu ise çoktan gövdesini terk etmiş olduğundan herhangi bir şeye katlanmak için ne ince kemiklerine ne de açık yaralarına ihtiyacı vardı. Bay Maxted ile Dr. Ransome gibi kendisi de ölmüştü. Longhua'daki herkes ölmüştü. Bunu anlayamıyor olmaları çok saçmaydı.

O sırada, tören alanını tamamiyle dolduran büyük tutsak kalabalığının arkasındaki otların kenarında duruyorlardı. Savaşın gerçek anlamını kavramış olmaktan memnun olan Jim kıs kıs gülmeye başladı.

"Bizi öldürmelerine gerek yok, Bay Maxted..."

"Tabii yok Jim."

"Bay Maxted, gerek yok çünkü..."

"Jim!" Bay Maxted, Jim'in ağzını kapayıp, çocuğun başını bir deri bir kemik kalmış olan göğsüne bastırdı. "Unutma sen bir İngilizsin."

Jim, ihtiyatla yüzündeki gülümsemeyi yumuşattı. Kendisini toparlayıp yavaşça Bay Maxted'in omuzlarını saran kollarından sıyrıl-

dı. Espri zamanı geçmişti, fakat bulundukları durumun iç yüzü ve kendi kendisinden ayrı kalmış olma duygusu hâlâ varlığını sürdürüyordu. Çıplak ayaklarının arasındaki toprağa ağır ağır yağlı bir balgam bırakan Bay Maxted için endişelenen Jim, kemikli kalçasının etrafına kolunu doladı. Bu eski mimar için üzülüyordu. Bir zamanlar Şanghay çevresinde Studebaker ile yaptıkları kısa gezintileri hatırlayıp, Jim'e güven vermek için ancak İngiliz olduğunu hatırlamaktan başka bir çare düşünemeyecek kadar morali bozuk olan bu adam için hüzün duyuyordu.

Muhafız binasının önünde, tam jandarma bölüğünün komutanının yerleştiği noktada, dört boğun başkanları Japon onbaşı ile konuşuyorlardı. Hamal şapkasını elinde tutan soluk yüzlü Dr. Ransome, gömleğinin omuzları çökük halde yanlarındaydı. Bayan Pearce, saçını ve yanaklarını düzelterek muhafız binasına girip hızlı Japoncası ile askerin birine emirler yağdırmaya başlamıştı bile.

Kalabalığın önündeki tutsaklar dönüp birbirlerine bağırarak tören alanında koşmaya başladılar.

"Tek bir valiz! Bir saat içerisinde herkes burada olsun.!"

"Nandao'ya gidiyoruz!"

"Herkes dışarı! Kapılarda sıra olun!"

"Tayınlarımızı Nandao'da tutuyorlar!"

"Tek valiz!"

Misyoner çiftler bu taşınma işini önceden hissetmiş gibi, G Blok'un basamaklarında ellerinde çantalarıyla bekliyorlardı bile. Onlara dikkatle bakan Jim, kampın sadece taşındığını, ama kapanmadığını düşünüyordu.

"Haydi Bay Maxted, Şanghay'a dönüyoruz!?"

Bu halsiz adama ayağa kalkması için yardım edip, koşan yüzlerce tutsağın arasından geçirdi. Jim odasına ulaştığında, Bayan Vincent'ın çoktan hazırlanmış olduğunu gördü. Oğlu ranzasında uyurken pencerenin yanında durmuş, kocasının tören alanından geri dönüşünü bekliyordu. Jim kadının kampa ait tüm anılarını gözden geçirmekte olduğunu fark etti.

"Gidiyoruz Bayan Vincent, Nandao'ya gidiyoruz!"

"O halde toplanman gerek." Odada son birkaç dakika daha yalnız kalabilmek için Jim'in gitmesini bekliyordu.

"Doğru. Ben Nandao'ya gitmiştim Bayan Vincent."

"Ben de. Japonlar niçin bizi tekrardan oraya götürmek istiyorlar, hiç anlamıyorum."

"Tayınlarımız orada bir ambardaymış."

Jim, Bayan Vincent'ın valizini taşıyıp taşımamakta tereddüt ediyordu. Yeni ilişkiler oluşturmak zorundaydı. Bayan Vincent ince fakat geniş kalçalı vücudunun dayanıklılığıyla Bay Maxted'e göre mutlaka daha güçlü olmalıydı. Dr. Ransome'a gelince kısa süre sonra ölmeye başlayacak olan hastalarıyla fazlasıyla meşgul olacaktı. Jim, artık mezar kazamayacak kadar yorgun olan Dr. Ransome'dan kaçınıyordu.

"Yakında ailemi göreceğim Bayan Vincent."

"Memnun oldum Jim." Son derece yumuşak bir sesle, fakat alaycı bir tonda sordu: "Acaba bana bir ödül verirler mi dersin?"

Bundan utanç duyan Jim, başını önüne eğdi. Hastalığı sırasında yanlışlıkla Bayan Vincent'a ödül vaat ederek adeta rüşvet teklif etmişti. Ama Bayn Vincent'ın ona yardım etmek için parmağını bile oynatmayı reddetmiş olmasındaki espriyi görebilmesi Jim'i çok şaşırttı. Odadan çıkmadan önce bir süre tereddüt etti. Bayan Vincent'la üç yıl geçirdiği halde hâlâ ondan hoşlanıyordu. Bayan Vincent, Longhua kampında herşeyin ne kadar gülünç olduğunu anlayan birkaç kişiden biriydi.

Esprisini karşılıksız bırakmamak için, "Ödül mü? Bayan Vincent, unutmayın siz bir İngilizsiniz" dedi.

NANDAO'YA YÜRÜYÜŞ

29 Tıpkı külüstür bir çadır tiyatrosunun göçüne benzeyen Longhua kampından, Nandao tersanelerine doğru yürüyüş iki saat sonra başladı. Yola çıkmadan önce iki saat bekledikleri için şimdiden yorgun düşen Jim, bulunduğu yerden, tutsakların bir araya toplanmalarını izliyordu dikkatle. Japon jandarmaların huzursuz bakışları altında kamplardan çıkan tutsakların arasındaki

erkekler valizleri ve silindir gibi sarılmış şilteleri, kadınlar ise hasırların içine sarılı eski püsküi giysi denklerini yüklenmişlerdi. Babalar hasta çocuklarını sırtlarında taşırlarken anneler de küçük çocuklarını elleri ile idare etmeye çalışıyorlardı. Yürüyüşe önderlik edecek olan Japon askeri aracının arkasında duran Jim, Longhua'da geçen yıllar içinde ranzaların altında biriken bu eşyaların çokluğu karşısında hayrete düşmüştü.

Tutsaklar gözaltına alınmadan önce eşyalarını toparlarken, besbelli ki önem sırasına göre hazırladıkları listelerinin en başında rekreasyon yer almıştı. Uzun barış yıllarını, tenis kortlarında ve Uzak Doğu'nun kriket alanlarında geçirdikten sonra, son derece emin olarak savaş yıllarının da aynı şekilde geçeceğini düşünmüşlerdi. Valiz saplarından düzinelerle tenis raketi sallanıyordu; aralarında kriket sopaları, olta sırıkları ve hatta Bay ve Bayan Wentworth'un taşıdığı yığın halindeki korsan kostümlerine bağlı bir golf sopası takımı bile vardı. Üstleri başları dökülen tutsaklar, beslenme yetersizliğinden, sabolu ayaklarını yolda sürüyerek adeta üç yüz metrelik bir geçit alayı oluşturdular. Yük taşımak için harcadıkları gücün etkileri görülmeye başlamıştı bile. Hemen kapıların dışında duran Çin köylü kadınlardan biri beyaz bir tenis raketini kapıverdi.

Araçlarının yanında tembel tembel duran askerlerle jandarma çavuşları hiçbir şey söylemeden bakıyordu. İyi beslenmiş ve tam donanımlı olan bu güvenlik güçleri Çinlilerden çok korkmalarına rağmen, Jim'in savaş boyunca gördüğü en güçlü adamlardı. Fakat ilk kez akıl almaz bir biçimde sakin görünüyorlardı. Sıcak güneşin alnında sigaralarını içerken üstlerinden uçan birkaç Amerikan keşif uçağına bakıp tutsakları aşağılamak veya acele ettirmek için en ufak bir çaba göstermiyorlardı. Kamyonlardan iki tanesi kapılardan içeri girip hastanedekilerle, yatakhane binalarında hareket edemeyecek kadar kötü durumda olan hastaları toplamak üzere kampın içinde tur attı.

Jim tahta sandığın üzerine oturmuş, kafasını ve gözünü kampın dışındaki dünyanın açık prespektifine ayarlamaya çalışıyordu. Hiçbir karşı koyma olmaksızın kapılardan çıkabilmek oldukça ürkütücü bir deneyim olmuştu ve ayakkabısını bağlamak gerekçesiyle yeniden kampın içine süzülecek kadar tedirgin olmuştu. Özgüvenini

yeniden bulabilmek için özel eşyaları olan Latince okuma kitabı, okul ceketi, Packard'ın reklamı ve gazeteden kesüği küçük fotoğrafının bulunduğu sandığı okşadı. Şimdi artık ailesini görebileceğine göre, bu kadar uzun yıllar vekaleten kendisine ailelik yapmış olan bu bilinmeyen çiftin Buckingham Sarayı önündeki fotoğrafını yırtmayı düşünmüştü. Son dakikada, sırf bir ihtiyati önlem olarak fotoğrafı sandığının içine sokmuştu.

Jim bitkin çocukların ağlamalarını dinliyordu. İnsanlar yolda oturmuşlar, kampı terk edip telin dışında duran ter içindeki gövdelere doğru yer değiştiren milyonlarca sinekten yüzlerini korumaya çalışıyorlardı. Jim dönüp Lonhgua'ya baktı. Yıllarca çitin arasından baktığı zaman çok gerçekmiş gibi görünen çeltik tarlalarıyla, kampın çevresindeki kanallardan oluşan peyzaj ve Şanghay'a dönüş yolu sanki şimdi son derece dehşet verici ve göz kamaştırıcı, bir halüsinasyon manzarası gibi görünüyordu.

Jim, zonklayan dişini sıkıp sırtını kampa dönmeye karar verdi. Kendisini Nandao'daki ambarda bekleyen yiyecekleri düşünmeye zorladı. Yürüyüş alayının en önünde kalmak önemli bir konuydu ve eğer mümkün olursa askeri aracın yanında duran iki Japon askerinin de gözüne girmeliydi. Jim, takunyaları ve yırtık pırtık şortunun içinde, neredeyse çıplak gibi görünen bir gövde ayaklarını sürüyerek kendisine doğru yaklaşırken, derin derin bunları düşünüyordu.

"Jim, seni burada bulabileceğimi tahmin etmiştim." Bay Maxted soluk yüzünü güneşe doğru çevirdi. Yanakları ve alnı tam bir sıtmalı gibi terle kaplıydı. Balmumuyla kaplanmış gibi duran derisini güneşin tedavi edici ışınlarından yararlandırmak istercesine, kaburga kemiklerinin arasındaki boşluklarda biriken kiri temizlemeye çalıştı. "Demek ki uzun zamandır beklediğimiz buydu..."

"Bagajınızı getirmemişsiniz Bay Maxted."

"Hayır Jim.Bagaja ihtiyacım olacağını sanmıyorum. Bu kampın dışına karşı bir yabancılık hissediyor olmalısın."

"Artık hissetmiyorum." Jim, uçsuz bucaksız tarlaların sadece mezar tepecikleri ile bölünen sonsuz perspektiflerine ve gizemli kanallara doğru bir bakış attı. Huzursuz Japon askerleri zamanı durdurmuş gibiydiler. "Bay Maxted, sizce Şanghay değişmiş olabilir mi?"

Bay Maxted'in yüzü mutlu günlerin anılarıyla aydınlanıp, hafif

bir gülümsemeyle hemen yumuşadı. "Jim, Şanghay asla değişmeyecek. Merak etme, annenle babanı hatırlayacaksın."

"Ben de bunu düşünüyordum." diye itiraf etti Jim. Diğer sorunu ise Bay Maxted idi. Jim sıranın en başına geçmişti. Bunun nedeni ise, hem Nandao'ya ulaştıkları zaman tayınlar dağıtılırken, sırada birinci olabilmek hem de kampta iken üzerine yüklenen tüm görevlerden kurtulmak içindi. Tek başına olduğundan bir dolu iş yapmak zorunda bırakılmıştı ve karşılığında da çok ender olarak somut bir şeyler elde edebilmişti. Bay Maxted'in yardıma ihtiyacı olduğu ve Jim'e yaslanmayı umut ettiği ortadaydı.

Azimle işbirliği yapmayı reddeden Jim, tahta sandığın üzerine oturup, yanıbaşına savrulan mimar Bay Maxted'i düşündü. Yiyecek arabasını aylardır itmekten yıpranan elleri, iki yanında beyaz bayraklar gibi sarkıyordu. Kemiklerini bir arada tutan şey gençlik günlerindeki havuzlara ve barlara ait süslü anılardan biraz daha güçlüydü. Yürüyüş alayına katılan pek çok kadın ve erkek gibi Bay Maxted de açlıktan ölmek üzereydi. Fakat Bay Maxted'in görüntüsü açık hava sinemasında ölen İngiliz askerini anımsatıyordu.

Otların bittiği yerdeki hendeğin içinde Mustang uçağına ait silindir biçiminde gri bir uçak parçası duruyordu. Bay Maxted'den uzaklaşmanın yolunu arayan Jim, tam yolun karşısına geçmek üzereydi ki askeri aracın ekzozundan sıcak bir duman püskürdü. Arka koltukta ayakta duran Japon çavuş herkese ilerlemeleri için işaret ediyordu. Tutsaklara seslenip bağıran silahlı askerler sıranın iki yanında yoldan aşağıya doğru ilerlemeye başlamışlardı.

Takunyaların çıkardığı takırtılı ses, yüzlerce deste tahta kart karıştırılıp dağıtılıyormuş gibiydi. Sıranın en başındaki Jim, elinde çantası ve sıcak Yangtze güneşinde pırıl pırıl parlayan ayakkabıları ile ileriye doğru ilk adımı attı. Japon çavuşa el sallayıp kanallarla çeltik tarlaları arasında bir serap gibi yükselen Fransız Bölgesi'ndeki apartman bloklarının sarı cepheleri üzerinde gözlerini sabitleştirdi. Kararlı bir tavırla çamurlu yolda yürümeye başladı.

Tutsaklar başlarının üzerinde dans eden milyonlarca sineğin önderliğinde, kent dışındaki yolda Nandao'ya doğru ilerlemeye başladılar. Mezar tepecikleriyle eski siperlerin bulunduğu yerde, Amerikan uçaklarının, Şanghay'ın kuzeyindeki tersanelerle trenlerin manev-

ra istasyonlarına attıkları bombaların korkunç sesleri geliyordu. Bu gök gürültüsünü andıran ses, su altında kalan çeltik tarlalarının yüzeyinde yankılanıyordu.Uçaksavarın ateşi Set'in üzerindeki iş yeri binalarının camlarına yansıyıp, ölü nehir ışıklarının aydınlattığı Shell, Caltex, Socony Vacuum ve Philco - yazılarını gösterdi. Adeta savaş boyunca uykuda kalan büyük uluslararası şirketlerin uyanan hayaletleri gibiydiler. Batıya doğru yarım mil ilerideki Şanghay yolu hâlâ Japon kamyon konvoyları ve sahra topluyla doluydu. Çalışan motorlarından çıkan vızırtılı ses, dayanıklı toprağa acı veren bir zonklama gibiydi.

Jim, alayın en önünde, arkasındaki adamları ve kadınları dinleyerek yürüyordu. Özgürlük deneyimi bu insanların dillerinin tutulmasına neden olmuştu sanki, duyabildiği tek şey nefes alıp verme sesleri idi. Jim, gürültülü nefesine kulak asmamaya dikkat ediyordu. Longhua'daki sonu gelmeyen hareketliliğine rağmen hiçbir zaman tahta sandığını yüklenip de böyle ayaklarını sürüyerek yürüme görevi üstlenmemişti. İlk bir saat içerisinde kendisininkini fark edemeyecek kadar Bay Maxted'in yorgunluğu ile ilgiliydi. Fakat Bay Maxted Şanghay-Hongk tren yoluna ulaştıktan kısa bir süre sonra dört yol ağzına giden hafif meyilli yolun başında yenilgiye uğrayıp durmak zorunda kaldı.

"Tırmanıyoruz Jim... Şanghay tepeleri gibi geliyor insana."

"Gitmemiz lazım Bay Maxted."

"Evet Jim... Baban gibisin."

Jim Bay Maxted ile kaldı. Kızdığı halde yardım edemiyordu. Yolun ortasında duran Bay Maxted ise elleri belinde her geçene başı ile selam veriyordu. Jim'in omuzunu sıvazlayıp ilerlemesi için işaret etti.

"Sen git Jim, sıranın başına geç."

"Sizin yerinizi ayıracağım Bay Maxted."

O sırada yüzlerce insan Jim'i geçtiği için tekrar sıranın başına ulaşması yarım saatini aldı. Birkaç dakika içinde halsiz düşmüştü ve rutubetli havayı içine çektikçe ciğerleri ağrıyordu. Ancak bir kanalın üzerindeki kontrol noktasında uzunca bir süre durunca Bay Maxted'e katılmaktan kurtuldu.

Nehirden çıkıp Suzhou'ya doğru batı yönünde akan bir kanala

ulaştılar. Savaşın unuttuğu iki genç Japon askeri ahşap köprünün yanındaki kum torbacıkları yığınının muhafızlığını yapıyorlardı. Yüzlerinde kalasların üzerinde sabolarını sürükleyen tutsaklar kadar sıkıntılı bir ifade vardı.

Kamyonlar çürümüş kalasların yanına yanaşınca, toprak seddin üzerine oturan bin sekiz yüz tutsak, sık otların içinde nerede ise çeyrek millik bir alanı kapladı. Çevrelerine de valizlerini, tenis raketlerini ve kriket sopalarını yerleştirdiler. Kürek yarışını izleyen yarı uykulu seyirciler gibi yosun dolu suya gözlerini dikmiş bakıyorlardı. Önlerinden yavaşça süzülen akıntı, karşı kıyıya yaslanmış hurda halinde duran bir zırhlının tamamen yanmış gövdesini yalayarak geçiyordu.

Jim uzanmaktan memnundu. Beyni sıcak güneşten ve sararmış otlardan yansıyan ışıktan rahatsızdı uykusu vardı. Üç kamyondan en sonuncusunda sedyelerin üzerlerindeki hastaların arasında bir o yana bir bu yana koşuşturup duran Dr. Ransome'u gördü. Jim bir haftadır geciken Latince ödevini düşündü, fakat Dr. Ransome kilometrelerce uzaktaydı sanki.

Yukarıdan kendilerini gözetleyen Japon askerlerinin kontrolu altındaki adamlar suyun kenarına gittiler. Mataralarını doldurduktan sonra, gölgeliklerde durup birlikte içtiler. Nandao'daki kapkara kirli dereler ile, Basie için kaynattığı binlerce galon suyu anımsayan Jim, bu sudan ürküyordu. Acaba hurda halindeki zırhlının içinde müretteb atın cesetleri kalmış mıydı? Belki de kanalın yeşil sularının istila ettiği kaptan köprüsünde hâlâ bu kukla Çin Donanması'na ait gemilerin tecrübesiz kaptanının gövdesi kalmış olabilirdi. Jim ölülerin kanlarının, yeni bir Çinli kukla askerler kuşağını büyütecek pirinç ekininin köklerini beslemek üzere, İngiliz esirlerin susuzluğunu gideren kanala aktığını görüyor gibiydi.

Jim, tahta sandığını açıp içinden matarasını çıkardı. Suyun kenarında dinlenmeye çalışan kadınların arasından yürüdü. Kıyıdaki sığlığa çömelip, su yosununun ağırlığına dayanabileceğini ümit ederek matarasını yüzeydeki su ile doldurdu. Golf ayakkabılarının ince kumda bıraktığı izlerin kayboluşunu seyrederken pis sıvıyı içti.

Matarasını tekrar doldurduktan sonra suyun kenarından sandığının yanına tırmandı. Sağında, D Blok'taki Shell Şirketi'nde çalışan

mühendisin karısı duruyordu. Uzun otların içine bitkin bir halde uzanmıştı. Pamuklu entarisindeki yırtıkların arasından otların sivri yaprakları çıkmıştı. Yanında oturan kocası parmaklarını matarasına batırıp içindeki yeşil su ile karısının büyük çürük dişlerini ıslatıyordu.

Jim'in solunda ise Bayan Philips uzanmıştı. Jim'in kıyıda su içtiğini görüp yanında dinlenmeye karar vermişti; bu da Jim'i çok sıkıyordu. Şüphesiz aklında yapmak istediği küçük bir işi vardı ve Latince ödevi için Jim'in başının etini yiyecekti. Longhua'yı terk ettikleri halde kampın içinde hapsolmuş hissediyordu kendisini. O güne kadar yardım ettiği herkes hâlâ ona tutunuyordu. Nerede ise Basie'nin de hurda halindeki zırhlıdan çıkıp, "İşler Jim..." diye seslenneceğini düşünüyordu.

Fakat Bayan Philips, ona bir görev vermek üzereymiş gibi görünmüyordu. Longhua'dan beri yürümek onu oldukça yormuştu. Çin'in iç kesimlerinde geçirdiği birçok on yıldan tek artakalan eşyası olan hasır çantası ile birlikte parlak otların arasına uzanmıştı. Yıpranmış bir sedef kadar solgun görünen yüzü, boğulduktan sonra sudan çıkarılıp bu kıyıya yatırılmış gibiydi. Gözlerini gökyüzündeki uzak bir noktaya dikmişti. Öldü mü diye meraklanan Jim yanaklarına dokundu.

"Bayan Philips, size su getirdim."

Kadın gülümsedi. Suyu yudumlarken valizinin sapını sıkı sıkı tutan elleri bir çift beyaz fareye benziyordu. "Teşekkür ederim Jim. Çok mu açsın?"

"Bu sabah öyleydim." Bayan Philips'i neşelendirecek bir espri düşünmeye çalıştı. "Bu kadar yürüyüşten sonra oksijene ihtiyacım var, yiyeceğe değil."

"Evet Jim..."Bayan Philips valizini açtı. İçini yoklayıp bir patates çıkardı." İşte buldum. Hepimiz için dua etmeyi unutma."

"Oh tabii!" Jim kadının fikrini değiştirmesine fırsat bırakmadan hemen ısırdı. "Nandao'ya ulaşınca size öderim. Tüm tayınlarımız orada."

"Bana çoktan ödedin Jim. Pek çok kez." Bayan Philips gökyüzündeki incelediği küçük noktaya yeniden gözlerini dikmişti. "Patatesini yiyebildin mi?"

"Çok iyiydi." Jim patatesini bitirirken yaşlı kadının gözlerinin ürkek ürkek bakındığını fark etti. "Bayan Philips, Tanrı'yı mı arıyorsunuz?"

"Evet Jim."

"Sahi..." Jim etkilenmişti. Bayan Philips'in gösterdiği cömertliğe eğer mümkün olursa küçük bir din tartışması yaparak karşılık vermek istiyordu. Kadının baktığı yöne baktı.

"Yani Tanrı tam üstümüzde mi demek istiyorsunuz?"

"Tabii Jim."

"Otuzbirinci paralelin üzerinde mi? Bayan Philips, Tanrı manyetik kutbun üzerinde olamaz mı? Şanghay'ın altındaki toprağa bakmamız lazım..." Ekşimiş patatesten zehirlenen Jim, Şanghay'ın toprak altından geçen kanalizasyon borularında kapana kısılmış, hatta büyük bir ihtimalle Sincere Şirketi'ne ait büyük mağazanın bodrum katında olabilecek bir Tanrı düşüncesi ile kikir kikir gülmeye başladı.

Bayan Philips onu sakinleştirmeye çalışarak elini tuttu. Gözlerini gökyüzünden ayırmadan, "Nandao ha... O halde bizi ülkenin iç kesimlerine götürüyorlar..." diye karar verdi.

"Hayır... Tayınlarımız..." Jim Japon muhafızlara doğru döndü. Kamyonların üçü de köprüyü geçmişti. O sırada kucağında küçük bir çocukla hastaların arasında dolaşan Dr. Ransome'u gördü. Çocuğun çığlıkları, güneşin ateş gibi parlak ışıkları içinde yankılanıyordu. Yüzlerce tutsak, kavurucu güneşin altında Çin filmlerinin reklamlarını yapan korkunç resimlerdeki figürlere benziyorlardı. Kamyonların yanına çöken Japonlar, sırt çantalarından çıkardıkları pirinç lapasını yiyorlardı ve köprüyü koruyan genç askerlerle yiyeceklerini paylaşmak için en ufak bir girişimde bulunmuyorlardı.

İç kesimler mi? Nandao'da tersaneler vardı, ama Japonlar neden onları Şanghay'dan uzaklaştırmak istesinlerdi ki? Jim, elli metre ötede Bayan Vincent'ın su ile oynadığını gördü. Akıntının, içine sindirebildiği bir kısmına rastlayınca hemen kocası ve çocuğu için matarasını doldurdu. Dr. Ransome, kamyonların yanındaki su seddine oturan erkeklerden bir insan zinciri oluşturmuştu. Su kovalarını hastalara geçiriyorlardı.

Tüm bu gayret karşısında aklı karışan Jim, başını salladı. Belli ki Japonların niyeti hepsini birden iç kesimlere götürüp Amerikalı pilotlara görünmeden öldürmekti. Jim, Shell'de çalışan adamın karısının saramış otların arasında ağlayışını duydu. Kanalın üzerindeki hava güneş ışığıyla dolmuştu ve retinalarına kadar batan yoğun açlık duygusuyla kıvrandığı sırada Mustang uçağının patlamasından oluşan müthiş ışığı anımsadı. Amerikalı pilotun yanan gövdesi, ölü toprağı harekete geçirmişti. Hepsinin ölmesi en iyisiydi belki de; *Idzumo, Petrel*'i batırıp da Singapur'daki İngilizler hiçbir çaba göstermeden teslim olduklarından beri her an hayatları sona erebilirdi zaten.

Belki de çoktan ölmüşlerdi. Jim arkasına yaslanıp ışık zerreciklerini saymaya başladı. Bu basit gerçek doğduklarından itibaren her Çinli tarafından bilinirdi. İngiliz tutsaklar da bir kez bunu kabullenecek olurlarsa, artık ölüm alanına kadar olan yolculuklarından korkmazlardı.

"Bayan Philips... Savaşı düşündüm de..." Jim otların içinde yuvarlandı. Tam Bayan Philips'in ölmüş olduğunu açıklayacaktı ki yaşlı misyonerin uyuduğunu gördü. Soluk gözleri ile aralık dudaklarının arasından görünen kırık diş parçasını inceledi. "Bayan Philips artık endişelenmemeliyiz..."

Tozun içinden farların ışıkları göründü. Askeri araç yolda yuvarlana yuvarlana ilerliyordu. Kıyıda yürüyen askerler, tüfeklerini sallayıp tutsakları ayağa kaldırıyorlardı. Sıranın gerisindeki kamyonlar motorlarını çalıştırmışlardı. Erkeklerle kadınlar ellerinde valizleri ile çocukları olduğu halde kıyı bendine tırmandılar. Diğerleri ise bu huzur dolu kanalın kenarından ayrılmak istemedikleri için ezilmiş otların üzerinden kalkmadılar.

Jim yan yatıp kolunu da yastık yaptı. Bayan Philips'in verdiği patatesten sonra uyku bastırmıştı ve patlayan bombaların gümbürtüsü ve İngiliz kadınların sesleri uzaktan geliyor gibiydi. Otların sivri ince yapraklarına bakıp, yaprakların hangi hızla büyüdüklerini çözmeye çalışu. Acaba günde 2 milim mi yoksa saatte bir milin milyonda biri kadar mı?

O sırada arkasındaki otların ortasında bir Japon askerinin durduğunu fark etti. Tutsakların aşağı yukarı yüz kadarının dışındakiler

bayırı tırmanıp, askeri aracın arkasında bir tören alayı oluşturmuşlardı yine. Jim'in çevresinde birkaç kişi sessizce yatıyordu. Bayan Philips hasır valizini kaldırdı. D Blok'tan olan kadın ise kocası omuzlarını ovarken sızlanıp duruyordu.

Japon askeri durduğu yerden Jim'in durumunu ölçüp biçerken, ağzının kenarındaki tükürük birikintilerine yapışan pirinç taneleri, hareket eden bitlere benziyordu. Yüzündeki ifade Şanghay'daki tutukevinde daha önce gördüğü ifadenin aynısıydı. Fakat Jim ilk kez hiçbir şeyi umursamıyordu. Burada sakin sakin hiçbir acelesi olmadan akarsuyun kenarında kalıp Tanrı'yı arama işinde Bayan Philips'e yardım etmeyi yeğlerdi.

"Gel Jim hadi! Seni bekliyoruz!"

Kıyı boyundan bir deri bir kemik kalmış biri geçti. Bay Maxted, Japon askere dönüp onu tanımaktan hoşnut olduğunu ifade etmek istercesine başıyla selam verdi ve otların üzerine yığılır gibi eğilerek Jim'in omuzunu dürttü.

"Aferin Jim, haydi yavrum Nandao'ya gidiyoruz."

"Bizi iç kesimlere götürüyorlar Bay Maxted. Ben Bayan Philips'le birlikte burada kalabilirim."

"Sanırım Bayan Philips rahat etmek istiyor. Bizim tayınlarımızı Nandao'da bekletiyorlar Jim. Senin bize yol göstermen gerek."

Şortunu yukarı çekiştiren Bay Maxted, yeniden Japon askerlerine başıyla selam verip Jim'in ayağa kalkmasına yardım etti.

Askeri aracı izleyen bir yığın insan ayaklarını sürüyerek ilerlemeye başladı. Jim dönüp arkada, nehrin kıyısında kalan belki yüzden fazla tutsağa baktı. Bayan Philips, D Blok'taki kadın ve yanında diz çökmüş duran kocasıyla birlikte yerdeki sarı otların arasında askerin ayağının dibinde yatarken, o da çenesindeki pirinç tanelerini yalıyordu. Askerler kenarda dinlenen tutsakların arasından geçip kıyıda ilerliyor, omuzlarında asılı duran tüfekleri de onlarla birlikte hareket ediyordu. Acaba, daha sonra Bayan Philips ile diğerlerinin Nandao'ya ulaşabilmelerine yardımcı olurlar mıydı?

Bundan emin değildi Jim. Bayan Philips'i düşünmekten vazgeçti ve tahta sandığını kavradığı gibi, önünde topallayan adamın tozda bıraktığı ayak izlerine adımını attı. Bay Maxted'i geçmişti bile. Nehir kıyısındaki kısa dinlenme, herkesi çok daha fazla yormuştu.

Köprüden yarım mil ileride bir cephane kamyonunun yanıp kavrulmuş iskeletinin yanından, doksan derecelik bir açıyla kanaldan ayrılıp kıvrıldıktan sonra, iki çeltik tarlasının arasındaki yüksek geçit boyunca Nandao yolu uzanıyordu. Yürüyüş alayı durdu. Acele ettirmek için hiçbir çaba göstermeyen Japonların bakışları altında gevşek bir halde güneşte beklediler. Jim, yorgun nefesleri dinliyordu. Derken yine takunyaların sürünme sesi duyuldu ve kafile ilerlemeye başladı.

Jim dönüp cephane kamyonuna baktı. Boş yolun ortasında duran yüzlerce valizi görünce irkildi. Eşyalarını taşımak için harcadıkları çabadan yorulan tutsaklar tek bir kelime konuşmaksızın valizlerini yolun ortasına terk etmişlerdi. Valizler, hasır sepetler, tenis raketleri, kriket sopaları ve korsan kostümleri güneşin altında, gökyüzünde aniden yok olan tatilcilerin eşyaları gibi duruyordu.

Valizini sıkı sıkıya tutan Jim, yürüyüşünü hızlandırdı. Onca yıl hiçbir eşyası olmadan yaşadıktan sonra, şimdi bunlardan vazgeçmeye hiç de niyeti yoktu. Yıllarca Bayan Philips'e yaşam ve ölüm konularında sorular sorduğu kamp mezarlığına kıyasla çok daha hoş bir görünümü olan güneşli kanalın yanını ve onunla yaptıkları konuşmayı düşündü. Kalan son patatesini kendisine vermekle incelik göstermişti Bayan Philips. Sonra kendi ölümü konusundaki hayali düşüncelerini anımsadı. Fakat ölmemişti. Jim tozun içinde adımlarını hızla yere vurunca, kendi bitkinliği karşısında şaşırdı ve ölümün, sedef tenli biçare kadının yanı sıra kendisini de tek bir tatlı patatesle baştan çıkartmasına ramak kaldığını düşündü.

OLİMPİYAT STADYUMU

30 Tüm öğleden sonra Wangpu Nehri'nin geçtiği ovada, çeltik tarlalarını birbirlerinden ayıran kanallarla, küçük çayların oluşturduğu labirentin arasından kuzeye doğru ilerlediler. Longhua Havaalanı ile birlikte arkalarında kalan Fransız Bölgesi'ndeki bina blokları, ağustos güneşinde reklam panoları gibi yükseliyordu. Yüzeyi devriye gemilerinin enkaz ve karaya oturmuş motorlu hurdalarla kaplı olan nehir, sadece birkaç yüz metre ileride,

sağ taraflarındaydı.

Burada Nandao bölgesine yaklaştıkça, Amerikan bombalarının neden olduğu afet, her tarafta görülebiliyordu. İçinde mandaların leşleri yüzen yuvarlak havuzlara benzeyen büyük çukurlar, çeltik tarlalarının her yanını kaplamıştı.. Mustang ve Lightning tipi avcı uçaklarının saldırısına uğramış bir konvoydan geriye kalanların yanından geçtiler. Ağaçların arasında duran bir sıra askeri kamyon ile kendilerine komuta eden araç bir tamirhanenin önünde parçalara ayrılmış gibi görünüyordu. Ön camları ve gövde parçaları top ateşi ile parçalanan araçların çevresinde tekerlekler, kapılar ve akslar sağa sola saçılmıştı.

Tutsaklar biraz nefes almak için durunca, kan lekeleri ile kaplı siper camlarının üzerlerindeki yüzlerce sinek bir anda havalandı. Jim'in birkaç adım gerisindeki Bay Maxted sıradan ayrılıp bir cephane vagonunun önüne oturdu. Elinden valizini hâlâ bırakmayan Jim yanına gitti.

"Neredeyse geldik Bay Maxted. Limanın kokusunu duyabiliyorum."

"Merak etme Jim, ben ikimizi de kolluyorum."

"Tayınlarımız..."

Bay Maxted uzanıp Jim'in bileğini tuttu. Sıtma ve beslenme yetersizliği yüzünden içi dışına çıkan gövdesi arkasındaki paramparça araçlarla bütünleşmiş gibiydi. Yanlarından üç kamyon, yeri kaplayan cam parçalarını ezerek geçti. Hastalar, yan yana duran dürülmüş halılar gibi görünüyorlardı. En sondaki kamyonda, sırtı sürücü kabinine dönük duran Dr. Ransome'un ayakları, sargılı gövdelerin arasında görünmüyordu. Jim'i görünce kamyonun kenarını tuttu.

"Maxted! Hadi Jim! bırak valizini!"

"Savaş bitti Dr. Ransome!"

Jim kafilenin son bölümünü getiren otuz kadar Japon askerine baktı. Omuzlarında tüfekleri ile normal bir hızla geliyorlardı. Savaştan önce Hongrao'da av partisinden dönen babasının arkadaşlarına benziyorlardı. Kamyonlardan yükselen beyaz toz bulutlarından Dr. Ransome'u göremez olmuştu. Oldukça iri olan öndeki askerler, Jim'in yanından gözlerini yere dikerek geçtiler. İdrar kokusundan

burun delikleri açılıp kapanıyordu. Tozun içinde ilerlerken, üniformalarıyla donanımlarını kaplayan toz tabakası Jim'e Longhua Havaalanı'ndaki pisti anımsattı.

"Doğru Jim..." Ayağa kalkan Bay Maxted'in külodundan yükselen dışkı kokusunu alabiliyordu Jim. "Haydi seni Nandao'ya ulaştıralım..."

Jim'in omuzunu tutup, cam kırıklarını ezen sabolarıyla ileri atıldı. Kamyonları geçmeyi başaramadıkları için, toz bulutunun içinde kafileden geride kalan birkaç kişiye katıldılar. Birtakım tutsaklar ilerlemekten vazgeçip çocuklarıyla birlikte bombalanmış kamyonların önünde otururlarken, bu parçalara ayrılmış araçların arasında kendilerine yeni bir yaşam kurmaya hazırlanan çingenelere benziyorlardı. Jim bacaklarında ve ayakkabılarında, bir Çinlinin iskeleti gömülmeden önce cenaze sorumlusunun üzerine serpiştirdiği pudraya benzer toz tabakasını görünce, hareket zamanının geldiğini düşündü.

Akşam üstüne doğru bacaklarını ve kollarını kaplayan bu toz tabakası ışıl ışıl parlamaya başladı. Şanghay tepelerine yansıyan güneş ışığının altında, su basmış çeltik tarlaları aydınlatılmış kareleriyle adeta, üzerine parçalanmış uçaklarla terk edilmiş kamyonlar yerleştirilmiş sıvıdan yapılma bir satranç tahtasına dönüşmüştü. Nandao'daki hangarlara giden tren yolunun kenarında güneş altında oturan tutsaklar, bir film stüdyosunda büyük spotların altındaki figüranlara benziyorlardı. Çevrelerindeki dere yatakları katır, manda leşleri ve parfüm fabrikasının tıkanmış oluklarından taşan safran gibi bir suyla doluydu.

Kamyonlar, tahta traverslerin üzerinden hoplayarak geçtiler. Çelik rayların üzerinde dengesini bulmaya çalışan Jim, akşam karanlığında dikkatle iskelenin yanındaki ambarlara doğru baktı. Beton bir mendirek terk edilmiş fenere doğru uzanıyordu. Bir grup Japon askeri dürbünleri ile Amerikan bombardıman uçaklarının batırdığı, nehrin ortasındaki kum tepesine yaslanmış kömür şilebinin hâlâ duman çıkan gövdesini inceliyorlardı. Patlamadan kavrulan kaptan köprüsünün direkleri, kömür yükleme vinçleri gibi kapkaraydı.

Nehrin aşağısına doğru, şilepten bir mil uzaklıkta, Nandao deniz üssü ve daha önce Basie ile sığındıkları, üzerinde ölü yakılan odun yığınlarını görebiliyordu. Kamorotun eski gizlenme noktasına

dönüp dönmediğini merak eden Jim, tren yolunu izleyerek nehir kenarındaki geçide doğru ilerleyen tutsakların arasından Bay Maxted'e yol gösterdi. Dokların batısında, sığ, küçük bir gölün ortasında alacakaranlıkta, kuyruğu tıpkı filo armasının reklamını yapan gümüş bir tabela gibi parlayan B-29 uçağının yanmış iskeleti duruyordu.

Jim, Bay Maxted ile birlikte alacakaranlıkta birbirine sıkı sıkıya yaslanmış gövdelerin arasında otururken, bu koskoca parçalanmış uçak iskeletini inceliyordu. Açlıktan uyuşmuştu. Parmak eklemlerini emerken, ağzına gelen kir tadı bile biraz olsun mutlanmasına neden oluyordu. O sırada kenardaki otları koparıp asitli yapraklarını çiğnedi. Bir Japon onbaşı, Dr. Ransome ile Bayan Pearl'a tersanelere doğru eşlik ediyordu. Uzaktan dokunulmamış gibi duran ambarlar, bombardımandan neredeyse moloz haline gelmişti. Yükselen su, dalgakırana yaslanmış iki torpido gemisinin paslanan gövdelerini sarsıp dururken, Jim'in çömeldiği yerden iki yüz metre kadar uzaktaki yosunların arasında bulunan Japon askerlerinin cesetlerini sürüklüyordu. Birkaç İngiliz tutsak, suyun kenarına inip su içtiler. Yorgun bir kadın, benzin kaplı çamurun üzerine çıkmak için elinden kurtulmaya çalışan çocuğunu Çinli bir anne gibi dizlerinin arkasından kavrayıp çömeldi, diğerleri de ona katıldılar. Jim su içmek için akarsuyun kenarına gittiği sırada bağırsaklarını boşaltan kadınların pis kokusuyla dolu akşam havasını içine çekti.

Jim, ayaklarının dibindeki valiziyle nehir kenarında duruyordu. Gelen dalga, ayakkabılarındaki beyaz tozu yıkadı. Matarasına doldurduğu su Şanghay limanındaki batık gemilerden akan yağla parlıyordu. Yağ birikintileri nehrin tüm canlılığını boğmak istercesine Wangpu'nun yüzeyini kaplamıştı. Dikkatle sudan içtikten sonra suyun çevrelediği çantasına baktı. Longhua'dan beri bu tahta çantayı, büyük gayretlerle edindiği eşyaları ile birlikte sıkı sıkı tutarak taşımıştı. Savaşı canlı tutmak için gösterdiği çaba ile birlikte kampın sağladığı güvenliği de korumaya çalışmıştı. Şimdi artık kendisini Longhua'dan kurtarıp doğrudan doğruya, ne denli belirsiz olursa olsun, savaş yılları boyunca yaşama gücü veren o bir tek kuralla karşı karşıya kalmanın zamanı gelmişti.

Jim, valizini yağlı yüzeye doğru itince akşamın alacakaranlığın-

da durgun suyun üzerinde, gökkuşağının renklerinden güller oluştu. Küçük sandık, Çinli bir çocuğun tabutu gibi uzaklaşırken yağ birikintileri onu kucaklamak istercesine birbirleriyle yarış edip nehre ışık titreşimleri saçıyorlardı.

Jim, yerde dinlenen tutsakların arasından geçip, Bay Maxted'in yanına oturdu. Matarasını ona verdi, ayakkabılarındaki kumu temizledi.

"Tamam mı Jim?"

"Savaş sona ermeli Bay Maxted."

"Sona erecek Jim." Bay Maxted durumu kısaca özetlemişti. "Bu akşam Şanghay'a dönüyoruz."

"Şanghay?.." Jim, Bay Maxted'in kamp hastanesinde ölmek üzereyken İngiltere'ye dönmekten dem vuran tutsakların saçma sapan konuşmaları gibi sayıklıyor olabileceğini düşündü. "Bizi iç kesimlere götürmüyorlar mı?"

"Artık hayır!..." Bay Maxted karanlığın içinde mendireği kül olan kömür şilebini gösterdi.

Jim şilebin gövdesinden, kaptan köprüsünden, bacası dışında her yanından çıkan dumana baktı. Makine dairesindeki ateş sönmüştü ve koskoca teknenin kıçı ocak ateşi gibi parlıyordu. Onları iç kesimlere, Suzhou'nun ötesindeki ölüm alanlarına götürecek olan gemiydi bu. Rahatlamasına rağmen hayal kırıklığına uğramıştı.

"Tayınlarımız ne olacak Bay Maxted?"

"Onlar bizi Şanghay'da bekliyorlar. Tıpkı eski günlerde olduğu gibi."

Jim Bay Maxted'in, diğer tutsakların arasında yere çöküşünü izledi. Jim'i, her şeyin yolunda olduğuna inandırmak ve onları şilebe yüklenmekten kurtaran tanımadıkları bir Amerikan pilotunun şans ve becerisinin kendilerini yukarıdan kollamayı sürdüreceğine ikna etmek için, son gücünü de harcamıştı Bay Maxted.

"Bay Maxted, siz savaşın sona ermesini istiyor musunuz? Çok yakında bitecek."

"Neredeyse bitti bile. Annenle babanı düşün Jim. Savaş bitti."

"Ama Bay Maxted, bundan sonraki ne zaman başlayacak?.."

Dr. Ransome ile Bayan Pearce'nin izlediği Japon askerleri tren yolu boyunca ilerlemekteydiler. Birbirlerine seslenen onbaşıların ses-

leri tren raylarında yankılandı. Hafif bir yağmur çiseleyince, kamyonların yanında bekleyen muhafızlar keplerini giydiler. Sıcak raylardan buhar çıkmaya başladı. Tutsaklar ayağa kalktı, küçük çocuklarını kavradılar. Karanlığın içinden mırıltılar duyulurken, kadınlar kocalarının ellerini sıkı sıkıya tutuyorlardı.

"Digby...Digby..."

"Scotty..."

"Jake..."

"Bunty..."

Omuzunda çocuğu uyuyan bir kadın, Jim'in kolunu tuttu. Hemen onu iten Jim, Bay Maxted'i kaldırmaya çalıştı. Karanlık ve içtikleri nehir suyu her ikisini de hafifçe kendilerinden geçirmişti ve her an tren raylarının üzerine düşebilirlerdi. Önlerindeki üç kamyonun peşinden tutsaklar da nehir kıyısından ayrılıp ambar yıkıntılarının yanındaki iskelede toplandılar. Tutsaklardan yüz kadarı daha fazla gidemeyecek kadar bitkin oldukları için geridekı geçitte kalıp ne olursa olsun, Japonların kendileri için hazırladığı geleceği kabullenmeye karar verdiler. Yağmurdan sırılsıklam olan kepleriyle kendilerini gözetleyen askerlerin bakışları altında tren yolunun kenarında oturuyorlardı.

Kafile yola çıktığında, o sabah Longhua'dan ayrılan tutsakların dörtte birinin geride kaldığını fark etti Jim. Daha tersanelerin kapılarına ulaşmadan birçoğu geri dönmüştü bile. Jim'in sık sık satranç oynadığı Şanghay Elektrik Şirketi'nden emekli muhasebeci, E Blok'tan tanıdığı yaşlı İskoçyalı aniden sıradaki yerinden dışarı çıktı. Adeta savaş yılları içerisinde nerede bulunduğunu unutmuş gibi, taşlı alanda sağa sola bakındıktan sonra, yağmurun altında, tren yolunun kenarına doğru yürümeye başladı.

Akşam karanlığı bastırdıktan bir saat sonra Nandao'nun batı eteklerindeki bir futbol stadyumuna ulaştılar. Bu beton arena, madam Çan Kay-şek'in emri üzerine 1940 Olimpiyatlarında Çin'in ev sahipliği yapacağı düşüncesi ile inşa edilmişti. Japonların 1937'deki istilalarından sonra el koydukları bu stadyum, Şanghay'ın güneyindeki savaş bölgesi için askeri karargah haline dönüştürülmüştü.

Tutsaklar ıssız park yerini geçti. Düzinelerle bomba çukuru asfalt yüzeyi parçalamıştı. Fakat karanlıkta bile beyaz işaret çizgileri görülebiliyordu. Aralarında yakıt tankları, şarapnelin parçaladığı kamyonlar, paletleri yok olmuş savaş tankları ve iki ayrı savaş topunu çekmek için bağlanmış zırhlı arabalar da bulunan orduya ait tahrip olmuş çeşitli araçlar düzgün sıralar halinde park edilmiş duruyordu. Jim, stadyumun işkembe suratlı cephesine gözlerini dikmişti. Bomba parçaları, beyaz yağlı boyayı yer yer kaldırmış ve Kuomintan'in gücünü sergileyen eski Çin harfleri bir kez daha, savaş öncesi Şanghay'ındaki Çin sinemalarına asılan afişlere benzeyen tehditkâr sloganlar halinde ortaya çıkmışlardı.

Karartılmış arenaya giden beton bir tünele girdiler. Yuvarlak oturma yerlerini görünce Şanghay'daki toplama merkezini anımsadı Jim. Savaşla birlikte tüm tehlikeler yüz defa daha büyütülmüş gibiydi. Japon askerleri koşu pistinde bir sıra oluşturdular. Keplerinden damlayan yağmur, tüfeklerinin süngüleri ile saplarına ışık veriyordu sanki. İlk gelen tutsaklar ıslak otların üzerine oturmuşlardı bile. Bay Maxted koşu dışı kalmış gibi yere Jim'in ayağının dibine düştü. Jim de onun yanına çöküp eliyle peşlerinden stadyuma kadar izleyen sivrisinekleri kovmaya çalıştı.

Tünelden çıkan üç kamyon gelip cüruflu yolda durdu. Hastalarının arasından kendisine yol açıp çıkan Dr. Ransome, kamyonun arka kapağından aşağıya atladı. İkinci kamyondan, kocasını ve oğlunu Japon sürücünün yanında bırakan Bayan Pearce çıktı. Yağmurun altında Dr. Ransome'un Japonlarla tartışmasını duyabiliyordu. Kepinin altına gizlenmiş orta yaşlı bir jandarma çavuşu ifadesiz bir yüzle baktıktan sonra, sigarasını yaktı ve gece yarısı bir akrobasi gösterisi izlemeye hazırlanır gibi, sıralara doğru gidip en öne oturdu.

Jim Bayan Pearce'nin kamyona döndüğünü görünce memnun oldu. Dr. Ransome'un hastane mezarlığında Jim'le oynarken sık sık kullandığı o karşı çıkan ses tonunun bu Nandao stadyumunda hiç yeri yoktu. Buraya ulaşmalarından birkaç dakika sonra ikiyüz tutsağın tümünün üzerine tam bir sessizlik çökmüştü. Etraftaki tribünlerde oturan muhafızların bakışları altında iyice birbirlerine sokulmuşlardı. Dr. Ransome hâlâ Longhua'daki incelemelerini sürdürmeye çalışan tavrı ile kadınlarla çocukların arasında dolaşı-

yordu. Jim, karanlıkta tökezleyip de bir grup adam hırçın bir sesle ona bağırana kadar bekledi.

Stadyuma yağan yağmur, arkasına yaslanmış duran Jim'in yüzüne akarken, soğuk yanaklarını ısıtıyordu. Yağmura rağmen tutsakların üzerlerine binlerce sinek konmuştu. Jim Bay Maxted'in ağzındaki sinekleri silip yağmurla yüzünü yıkamaya çalıştı, fakat dudaklarına ve diş etlerine hücum etmişlerdi bu kez.

Jim, Bay Maxted'in hafif hafif nefes alışını dinledi. Onun için ne yapabileceğini düşünüp, valizini atmış olduğu için pişmanlık duydu. Tahta çantayı suya itmek, yetişkin bir kişinin davranış biçimi olarak duygusal ve gereksiz bir hareket olmuştu. Eşyalarını takas edip, Bay Maxted için biraz yiyecek elde edebilirdi. Japon askerlerinin Katolik olan bir bölümü Latin Kilisesi ayinlerine katılıyorlardı. Dolayısıyla yağmurdan sırılsıklam olan keplerin altındaki Japonların biri belki Kennedy'nin okuma kitabına ilgi duyardı, Jim de ona Latince dersleri verebilirdi.

Fakat Bay Maxted sakin sakin uyuyordu. Dudaklarının üzerindeki sineklerin arasından ve yanındaki diğer tutsakların ağızlarından gri bir duman çıkıyordu. Bir saat sonra, yağmur durduğu sırada, Amerikan hava saldırısının parıltıları, Muson mevsimlerinin keskin şimşek çakışları gibi stadyumu aydınlattı. Çocukken Amherst Caddesi'ndeki yatak odasının güvenliği içinde tenis kortunun ortasında veya yüzme havuzunun kenarında dolaşan sıçanları ortaya çıkaran bu ani parıltıları seyrederdi. Vera Tanrı'nın, Şanghay'daki kötülüklerin fotoğrafını çektiğine inanıyordu. Yangtze'nin ağzında, Japon deniz üssünde bir yerlerdeki gece uçaklarının sessiz ve donuk ışığı Jim'in kolları ile bacaklarına nemli bir parlaklık veriyordu. Bu da bir kez daha Jim'e Longhua Havaalanı'nında pistin inşaatı sırasında gördüğü ince toz tabakasını anımsatıyordu. Jim aynı anda hem uyanık, hem de uyuyor olduğunu biliyordu. Savaş hayalleri kuruyor, fakat aynı zamanda savaş tarafından hayal ediliyordu.

Jim, başını Bay Maxted'in göğsüne yasladı. Hava saldırısının hızlı hızlı çakıp duran ışıkları stadyumu kaplayıp, uyuyan tutsakları kefenlerine sardı. Belki de hepsi birden, devasa bir pistin yapımında kullanılacaklardı. Amerikan uçakları beyninin içinde son derece güçlü ölüm duyguları doğuruyordu. Kendisini dua etmeye en yakın

hissettiği biçimde Latince fiil çekerken, Bay Maxted'in yanında uyuyakalıp pist rüyaları görmeye başladı.

GÜNEŞ İMPARATORLUĞU

31 Stadyumu dolduran rutubetli sabah güneşi, koşu pistini kaplayan su birikintilerine ve futbol sahasının kuzeyindeki kale arkasında park edilmiş duran Amerikan arabalarının krom radyatörlerine yansıyordu. Bay Maxted'in omuzuna yaslanıp doğrulan Jim, ılık otların üzerinde yatan yüzlerce kadın ve erkeği inceledi. Yüzleri, güneşten yanmış, ama tıpkı boyası solduğu için beyaz deri gibi solgun duran birkaç tutsak yere serilmiş duruyordu. Yorgun gözlerle pirinç tarlalarından ailesinin Packard'ına bakan Hongrao köylüleri gibi arabalara bakıp parlak ızgaralarını merak ediyordu.

Jim, Bay Maxted'in ağzına konan sinekleri kovaladı. Hareketsiz yatan mimarın kalbinin çevresindeki beyaz kaburgaları oynamadığı halde, derinden gelen nefesini duyabiliyordu.

"Daha iyisiniz Bay Maxted... Biraz su getireyim size." Araba sırasına bakınca gözleri kamaştı Jim'in. Bir yere bakmak için gösterdiği en ufak bir çaba yoruyordu. Başını dik tutmaya çalışınca, yerin sallandığını hissetti. Sanki kendisi ile birlikte yüzlerce tutsağı stadyuma eğip boşaltacaklardı.

Bay Maxted dönüp, arabaları işaret eden Jim'e dikkatle baktı. En az elli taneydiler; Buick'ler, Lincoln Zephyr'ler yan yana duran iki Cadillac. Savaş sona erdiğine göre acaba İngiliz sahiplerini mi almaya gelmişlerdi? Jim, Bay Maxted'in yanaklarına vurup, kaburgalarının altındaki boşluktan kalbine masaj yapmaya çalıştı. Tam Şanghay'a götürmek üzere Studebaker'ının geldiği sırada ölmesi Bay Maxted için çok acı olacaktı.

Oysa Japon muhafızlar giriş tünelinin yanındaki beton banklara oturmuşlar, kömür sobasının yanında çaylarını yudumluyorlardı. Çıkan duman ise hastane kamyonlarının arasından çevreye dağılıyordu. İki genç muhafız bitkin görünen Dr. Ransome'a su dolu kovalar getiriyorlardı. Fakat güvenlik kuvvetleri bu futbol alanını işgal eden

binlerce tutsağa, bir gün önceki gösterdiklerinden daha fazla bir ilgi göstermiyorlardı.

Jim bacakları titreyerek ayağa kalkıp ailesinin Packard'ını görebilmek umuduyla, arabaları dikkatle gözden geçirdi. Şoförler neredeydi? Şehir Kulübü'nün önünde yaptıkları gibi, arabalarının yanında bekliyor olmalıydılar. O sırada küçük bir yangın bulutu güneşi perdeleyince, stadyumun üzerine kasvetli bir ışık çöktü. Jim paslı kromlarını görünce, bu Amerikan arabalarının yıllardır burada park edili durduklarını anladı. Ön camları kışın kiri ile pastanın dış tabakası gibi kaplanmış ve Japonların Müttefiklerden yağmaladıkları ganimetlerin bir bölümü olan lastikleri ise patlatılmıştı.

Jim, stadyumun doğu ve batı eğimlerindeki tribünleri gözleri ile taradı. Beton sıralar yerlerinden çıkarılmış ve tribünlerin bölmeleri açık hava ambarlarına dönüştürülmüştü. Düzinelerle kara çamdan yapılma dolap, cilaları hâlâ üzerinde duran masalar ile üst üste bağlanmış yemek odası sandalyeleri mobilya deposunun ambarında duran eşyalar gibiydi. Komodinler, dolaplar, buzdolapları ve havalandırma ünitelerinin tümü göğe doğru yükselen bir eğim oluşturacak şekilde üst üste yığılmıştı. Bir zamanlar Madam Çang ile Generalissimo'nun dünya atletlerini selamlamayı düşündükleri Başkanlık Locası, şimdi rulet tekerlekleri, kokteyl barları ve başlarının üzerinde zevksiz lambalar taşıyan yaldızlı seramikten yapılma su perilerinden oluşan karmakarışık bir eşya yığını ile doluydu. Aceleyle muşambaya sarılmış Türk ve İran halıları beton basamakların üzerinde yığılı halde, aralarından su damlayan paslı borulara benziyordu. Şanghay evleriyle gece kulüplerinden toparlanan bütün bu ganimet, Jim'in gözüne vitrindeki eşyalar kadar yepyeni göründü, tıpkı bir zamanlar annesi ile birlikte dolaştıkları Sincere Şirketi'ne ait o büyük mağazanın katlarını dolduran eşyalar gibi. Tribünlere dikkatle bakıp, bir an için annesinin ipek elbisesiyle ortaya çıktığını ve bu siyah vernikli sıraların üzerinde eldivenli elini gezdirdiğini düşündü.

Sonra yerine oturdu, ışıktan rahatsız olan gözlerine eliyle siper yaptı. Bay Maxted'in yanaklarına baş parmağı ve işaret parmağı ile masaj yapıp dudaklarını çimdikledi, ağzının içinde hapsolan sinekleri çıkardı. Çevrelerindeki Longhua Kampı tutsakları ise nemli otların

üzerinde yatmış, gitgide güçlenen ağustos güneşi ile birlikte daha da parlak ve canlı görünen bir serap gibi, bir zamanlar kendilerine ait olan bu eşyalara gözlerini dikmiş bakıyorlardı.

Fakat serap kısa sürede yok oldu. Jim ellerini Bay Maxted'in şortuna sildi. Japonlar sık sık stadyumu konaklama kampı olarak kullandıkları için, yıpranan çimin üzeri yağlı çaputlar, yakılan küçük ateşlerden arta kalan küller, çadır brandalarının parçaları ve tahta sandıklarla kaplıydı. İnsanlardan arta kalan kan izleri ile binlerce sineğin üzerlerinde kendilerine ziyafet çektikleri dışkı parçaları vardı.

Hastane kamyonlarından birinin motoru gürültü ile çalıştı. Tribünlerden inen Japon askerleri yürüyüş vaziyetine geçmek üzere hazırlanıyorlardı. Askerler yüzlerinde pamuklu maskeleri ile, çifter çifter arka kapakların üzerinden kamyonlara tırmandılar. Dr. Ransome üç İngiliz tutsağın da yardımıyla, ölmüş veya yolculuğa devam edemeyecek kadar hasta olanları aşağıya indirmişti. Kamyon lastiklerinin oluşturduğu derin izlerin ortasında, iki yanlarındaki yumuşak toprağı üstlerine örtmek ister gibi uzanmışlardı.

Jim, Bay Maxted'in yanına oturup diyaframını körük gibi hareket ettirmeye çalıştı. Dr. Ransome'un hastalarını ölümden döndürdüğünü görmüştü ve Bay Maxted'in yürüyüşe katılması için iyileşmesi gerekliydi. Çevrelerindeki tutsaklar dik oturmuş, birkaç adam da birbirlerine sokulmuş duran eşleri ile çocuklarının yanında ayakta duruyordu. Tutsakların birçoğu, bir zamanlar "Lad, Bracknell" rolünü oynayan Bayan Wentworth'un soluk pamuklu elbisesi ile yatıp gökyüzünü seyrederken öldüğü yerden, otuz kırk metre ileride o gece ölmüşlerdi. Diğerlerinin etrafında ise vücutlarının ağırlığı ile ezilen yumuşak çimin üzerinde oluşan su birikintileri vardı.

Jim'in kolu pompalamaktan ağrımaya başladı. Dr. Ransome'un kamyondan atlayıp Bay Maxted'e bakmasını bekledi. Fakat üç araç da stadyumdan ayrılmıştı bile. Jim, arkasından koşmak istedi, fakat Bay Maxted ile kalmaya karar verdiğini biliyordu. Jim, birini düşünmenin, biri tarafından düşünülmek kadar önemli olduğunu biliyordu artık.

Hızlandıkça şanzımanı zorlanan kamyonlar park yerinden geçiyorlardı. Longhua Kampı en sonunda sökülmüştü. Tünelin yanında bir yürüyüş grubu oluştu. Aralarında daha çok eşleri ve çocukla-

rı ile birlikte genç adamların bulunduğu üçyüz kadar tutsak, koşu pistinde sıraya girmişler, Jandarma Çavuşu tarafından inceleniyorlardı. Yanlarındaki futbol alanında ise oturamayacak ve ayakta duramayacak kadar bitkin olanlar vardı. Otların üzerinde sanki savaş alanındaki kalıntılar gibi görünüyorlardı. Aralarında dolaşan Japon askerleri, savaş çıkmazının içine sürüklenen bu İngiliz vatandaşlarına en ufak bir ilgi göstermeden, kaybolan toplarını arar bir hava içindeydiler.

Bir saat sonra yola çıkan tutsaklar, arkalarına dönüp de en ufak bir bakış atmadan tünelin içinde ilerlemeye başladılar. Onları izleyen altı Japon askerinin dışındakiler, karaağaçtan yapılma dolaplarla, buzdolaplarının çevresindeki olağan yürüyüşlerini sürdürüyorlardı. Astsubayların yaşça daha büyük olanları tünelin yanında durmuş, stadyumdaki tutsakları harekete geçirmek için en ufak bir gayret göstermeksizin, tepelerinde uçan Amerikan keşif uçaklarını izliyorlardı. Fakat on beş dakika içerisinde ikinci bir grup oluşunca, Japonlar bu kez onları incelemeye geldiler.

Islak çimin üzerinde ellerini silen Jim, parmaklarını Bay Maxted'in ağzına koydu. Mimarın dudakları, parmak eklemlerinin üzerinde titriyordu. Fakat ağustos güneşi çimin üzerindeki nemi almaya başlamıştı bile. Jim dikkatini cüruflu yoldaki su birikintisine çevirdi. Erin geçmesini bekledikten sonra, çimde yürüyüp avuçları ile sudan içti. Boğazından donmuş civa gibi akan su, nerede ise kalbini durduracak kadar güçlü bir elektrik akımı oluşturdu. Japonlar geri çekilmesini emretmeden çabucak avucuna su doldurup Bay Maxted'e taşıdı.

Suyu Bay Maxted'in ağzına boşaltırken diş etlerine üşüşmüş olan yığınla sinek dışarı fırladı. Yanıbaşında ise, Longhua'da iken Büyük Savaş'taki hafif silahlar hakkında konuşmalar yapan, İngilizler'in Hint Ordusu'ndan emekli Binbaşı Griffin'in yaşlıca gövdesi uzanmıştı. Oturamayacak kadar bitkin bir halde Jim'in ellerini işaret etti.

Jim, Bay Maxted'in dudaklarını çimdikleyince kasılmaktan dışarı fırlayan dili kurtuldu. Jim biraz cesaret vermek için, "Bay Maxted, tayınlarımız az sonra gelecek" dedi.

"Aferin oğlum Jamie. Sıkı dur."

O sırada Binbaşı Griffin çağırdı. "Jim..."

"Geliyorum Binbaşı Griffin..." Jim cüruflu yolu geçip bir avuç su ile döndü. Binbaşının yanına çömelip yanaklarını sıvazladığı sırada birkaç metre ötesinde Bayan Vincent'ın otların üzerinde oturduğunu fark etti. Oğlu ile eşini futbol alanının ortasında bir grup tutsak ile birlikte bırakmıştı. Daha fazla ileri gidemeyecek kadar bitkin bir halde Jim'e, buğday bitlerini yerken baktığı o aynı çaresiz ifade ile bakıyordu. Gece yağan yağmur, pamuklu elbisesinin son kalan boyasını da yıkayıp akıttığı için tıpkı Longhua Havaalanı'ndaki Çinli işçiler gibi kül kadar solgun duruyordu. Bayan Vincent'den tuhaf bir uçak pisti olur diye düşündü Jim.

"Jamie..."

Bayan Vincent çocukluk adı ile seslenmişti. Bay Maxted, bunu hiç tereddütsüz savaş öncesi anılarından anımsıyordu. BayanVincent yeniden çocuk olup, Longhua'da onu ayakta tutan o tükenmez ayak işlerine koşmasını bekliyordu.

Cüruflu yolda avuçlarındaki soğuk su ile ilerlerken, bir zamanlar hastalandığında Bayan Vincent'ın kendisine yardımcı olmayı nasıl reddettiğini anımsadı. Buna rağmen bu kadının yemek yemesine hep hayranlık duymuştu. Avuçlarındaki suyu bitirene kadar bekledi.

Bitince kalkmasına yardım etti. "Bayan Vincent, savaş bitti artık."

Hırçın bir tavırla elini itti. Fakat Jim önemsemiyordu artık. Yerde oturan tutsakların arasından sallanarak yürüyüşünü izledi ve Bay Maxted'in yanına çömelip yüzündeki sinekleri kovaladı. Avucunun içinde hâlâ Bayan Vincent'ın dilini hissediyordu.

"Jamie..."

Sanki Avrupalı efendilerinin emirlerine koşan bir Çinli uşak gibi, bu defa da başka birisi sesleniyordu. Oturamayacak kadar başı dönen Jim, Bay Maxted'in yanına uzandı. Ayak işlerine koşmaya son vermesi gerekiyordu. Cüruflu yoldaki soğuk sudan elleri donmuştu. Savaşın çok uzun sürdüğünü düşündü. Tutukevinde ve Longhua'da hayatta kalabilmek için her şeyi yapmıştı, fakat şimdi artık içindeki bir parçası ölmek istiyordu. Savaşı sona erdirmenin bir yolu da buydu.

Jim, çimin üzerindeki yüzlerce tutsağa baktı. Çevreleri, çürümüş halılar ve kokteyl parçaları ile sarılı halde hepsinin ölmelerini

diliyordu. Çok şükür ki pek çoğu kendisine minnettardı ve ikinci yürüyüş grubunu oluşturmak için hâlâ ayakta kalabilen tutsaklara da kızıyordu. Bu kent dışı bölgede, ölene kadar yürütüleceklerini bildiği halde stadyumun içinde, beyaz Cadillac'ların önünde ölmelerini istiyordu.

Öfke ile Bay Maxted'in yanaklarındaki sinekleri kovaladı. Bayan Vincent'ın haline gülüp, çocukluğunda yaptığı gibi dizlerinin üzerinde sallanmaya ve monoton bir şekilde yere vurup yanık yanık mırıldanmaya başladı. "Jamie... Jamie..."

Yanıbaşındaki cüruflu yolda, bir Japon askeri devriye geziyordu. Otların üzerinde yürürken, dikkatle Jim'e baktı. Gürültüden rahatsız olduğu için nerede ise yırtık çizmesi ile Jim'e vurmak üzereydi ki, müthiş bir ışık stadyumu kapladı ve Şanghay'ın kuzeydoğusunda bir yerlerde korkunç bir Amerikan bombası patlamış gibi, futbol alanının güney batı köşesindeki tribünleri aydınlattı. Bir anda duraksayan er, omuzunun üzerinden başını çevirip gitgide büyüyen ışığa baktı. Işık birkaç saniyede söndü, fakat solgun parıltısı stadyumdaki her şeyi, tribünleri, yığılı mobilyaları, kale direklerinin arkasındaki arabaları ve çimlerin üzerindeki tutsakların hepsini kaplamıştı. Adale ikinci bir güneşle ısıtılan bir ocağın üzerinde oturuyorlardı.

Jim, beyaz ellerine, dizlerine ve ışıktan kafası karışan Japon askerinin kırmızı suratına baktı. Her ikisi de bomba ışıklarını izleyen gök gürültüsüne benzer sesi bekliyorlardı oysa. Sanki bir an için kedere kapılan güneş sönüp yanmış ve stadyumun üzerine çöken derin sessizlik tüm çevreyi kaplamıştı. Japona bakıp gülümseyen Jim, bir anda bu ışığın kendi ölümünün habercisi, küçük ruhunun, ölüm dünyasının büyük ruhlarına katılışının sahnelenişi olduğunu anlatabilmek için, müthiş bir istek duydu.

Bu oyunlarla, sanrılar öğleden sonra geç saatlerde, Hongku'da yapılan hava saldırısının ışıkları stadyumu aydınlatana dek sürdü. Yarı uyur halde yatan Jim sırtını yasladığı toprağın, Şanghay şehir klübünün balo salonundaki yer gibi zıpladığını hissetti. Tribünlerin bir yerinden diğerine dolaşan ışık parıltıları, yığılı halde duran mobilyaları, İngiliz kolonilerinin yaşamlarını sergileyen, spotlarla aydınlatılmış bir dizi tabloya dönüştürüyordu.

Akşamın alacakaranlığında son yürüyüş grubu da tünelin ya-

nında toplandı. Bay Maxted'in yanında oturan Jim, sıraya giren elli tutsağı seyrediyordu. Nereye gidiyorlardı? Pek çoğu güçlükle ayakta durabilen kadınlarla erkeklerin stadyumun dışındaki park yerine bile ulaşabileceklerini tahmin etmiyordu. Longhua'dan ayrıldıklarından beri ilk kez Japonlar sabırsızlanmaya başlamışlardı. Hâlâ yürüyebilen son tutsaklardan bir an önce kurtulmak isteği ile futbol alanında dolaşıyorlardı ve tutsakları omuzlarından kavrayıp, çekiştiriyorlardı. Yüzüne pamuklu maske geçirmiş bir onbaşı, el fenerini ölülerin yüzüne tuttuktan sonra sırtlarını çeviriyordu.

Beyaz gömlekli Avrasyalı bir sivil Japonların arkasından, başarılı bir seyahat acentesinin kuryesi gibi, yürüyüşe katılmaları emredilenlere yardım etmek için, büyük bir gayretle koşuşturup duruyordu. Alanın kenarlarındaki Japon muhafızları ise ölülerin ayakkabılarını ve kemerlerini çıkarıp soymaya başlamışlardı bile.

"Bay Maxted..." Jim beyninin içinde son anda berraklık kazanan bir düşünce ile doğrulup oturdu. Biliyordu ki ölmek üzere olan bu mimarı terk edip gecenin içine doğru yürüyecek gruba katılması gerekliydi. "Artık gitmem gerekiyor Bay Maxked. Savaşın sona erme zamanı geldi."

Ayağa kalkmaya çalıştığı sırada Bay Maxted'in, bileğini kavradığını hissetti.

"Gitme onlarla... Jim... kal burada."

Bay Maxted'in ölmesini bekledi Jim. Fakat sanki bileğini toprağa mıhlamak istercesine basturıyordu. Grubun tünele doğru ayaklarını sürüyerek ilerlemelerini izledi. Üç adımdan fazlasını başaramayıp düşen bir adam cüruflu yolda kaldı. Jim, Japon askerlerin yüzlerindeki maskeler nedeniyle boğuk çıkan seslerinin yaklaştığını ve çavuşun boğazını temizleyip pis kokunun içine tükürdüğünü duydu.

Maskesinin arkasından nefesi kısık ve kesik kesik gelen bir asker, Jim'in yanına dizlerinin üzerine çöktü ve güçlü elleri göğsünde ve kalçalarında dolaşıp ceplerini yokladı. Sert bir şekilde Jim'in ayağından papuçlarını çıkartıp cüruflu yola fırlattı. Jim kıpırdamadan yatarken, Hongku petrol depolarındaki yangının alevleri tribünlerde oynaşıp, yığın halinde duran buzdolaplarının kapılarını, beyaz Cadillac'ların radyatör ızgaralarını ve Generalissimo'nun locasındaki seramik su perilerinin üzerindeki lambaları aydınlatıyordu.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AVRASYALI

32 Güneşin huzur dolu ışıkları stadyumu ısıtıyordu. Yangtze vadisinin üç mil üstündeki bir Amerikan uçağının kanatlarından telaşla kurtulan donmuş buhar, bulutsuz gökyüzünden sağanak halinde dökülen dolu şeklinde yağıyordu. Güneş ışığıyla parlayan kristaller, futbol alanına düşerken, sağanak halde yağan Noel süsleri gibiydiler.

Jim doğrulup küçük beyaz altın külçeleri gibi çimlerin üzerine saçılan dolu taneciklerine dokundu. Yanı başında, Bay Maxted'in, gövdesi ışıktan bir takım elbise giymiş gibiydi ve kül rengi yüzündeki su beneklerinde minyatür gökkuşakları oluşmuştu. Fakat birkaç saniye sonra eriyen dolu toprağa karışıı. Jim uçakların sesini dinlerken yeni bir dolu sağanağı umudu ile bekledi, fakat gökyüzü ufuk çizgisinin birinden diğerine kadar bomboştu. Stadyumdaki otların üzerine çökmüş birkaç tutsak hem dolu taneciklerini yiyor, hem de ölen arkadaşlarının gövdeleri üzerinden birbirleriyle sohbet ediyorlardı.

Japonlar gitmişti. Astsubaylarla jandarmalar tüm donanımlarını toparlayıp gecenin içinde yok olmuşlardı. Jim buzlu otların üzerinde ayakta durup çıkış tüneline gözlerini dikti. Güneşin yansıyan ışınları terk edilmiş park yerinden beton duvarlara doğru çevrilmişti. İngiliz tutsaklardan biri, ayağında yıpranmış takunyaları ve peşinden gelen, elleriyle yüzünü kapamış yırtık pırtık elbiseli eşi ile birlikte tünelin içinde topallayarak yola çıkmıştı bile.

Jim, adamı eşinin ayaklarının dibine serecek bir tüfek sesi bekledi, fakat park yerine çıkan çift, bombalardan zarar görmüş sıra halindeki arabalara baktı. Jim, Bay Maxted'in yanından ayrılıp onları izlemek amacıyla koşu pistine yürüdü, fakat hemen ardından tedbirli olmaya karar verdi, tribünlerden birine tırmandı.

Beton basamaklar neredeyse gökyüzüne ulaşmış gibiydi. Jim yağmalanmış mobilya yığınlarının arasında dinlenmek için bekledi. Bir yemek odası masasının yanındaki düz aralıklı sandalyeye oturup cilalı kara tahtanın üzerindeki ılık yağmur suyunu içti. Aşağıdaki

otuz kadar tutsak, piknik yapmış da toparlanıyormuş gibiydiler. Hanımlar, çimlerin üzerine oturmuş eski arkadaşlarının gövdeleri arasında saçlarını düzeltirlerken kocaların bir bölümü de park yerindeki arabaların tozlu camlarından içeriye bakıp, ön kısımdaki alet tablosunu inceliyorlardı.

Yüzden fazla tutsak ölmüş ve gece boyunca gökyüzünden dökülmüşler gibi futbol alanının sağına soluna saçılmıştı. Onlara arkasını dönen Jim, su birikintilerinin arasından tribünün üst katına tırmandı. Şimdi Bay Maxted'i terk ettiği için, ölümünden dolayı suçluluk duyuyordu. Kaybolan ayakkabıları ile bağlantılı bir suçluluk duygusuydu bu. Islak ayak izlerine bakıp, keşke ayakkabılarını bir parça pirinç ve patates karşılığında Japonlara satmış olsaydı diye düşündü. Ölü taklidi yaparak hem Bay Maxted'i, hem de ayakkabılarını yitirmişti.

Ancak, ölüler Jim'i koruyup gece yürüyüşünden kurtarmışlardı. Karanlık saatler içinde onların gövdeleri ile bir arada hem uyur hem uyanıkken yattığı sürece, canlılara olduğundan daha fazla onlara yakın hissetmişti kendisini. Bay Maxted öldükten sonra bile, ruhunun onu terk ettiğinden emin olana dek yanaklarına masaj yapıp, sinekleri kovalamayı sürdürdü Jim. Sonraki günlerde de sineklerle ve ölü mimarın gövdesinden yükselen kokuya rağmen yanından ayrılmadı. Sahanın ortasında dinlenen tutsaklar, ne zaman Jim yanlarına yaklaşsa, uzaklaşması için işaret ediyorlardı. Tribünlerdeki eşyalardan yağmur suyunu içerek Bay Wentworth'un pantalon cebinde bulduğu tek bir patatesi yeyip, Japon askerlerin önüne serptiği ekşimiş pirinç ile yaşamını sürdürmeye çalışlı.

Jim, metal raya dayanıp aşağıdaki park yerine baktı. İngiliz çift, yalnız başlarına kendi dünyalarına çekilmiş, sıra halindeki terk edilmiş araçlara bakıyorlardı. Jim onlara bakıp gülmeye başlayınca, sert bir öksürük ile birlikte ağzından kocaman sapsarı bir balgam fırladı. "Dünya bizi terk etti! Dün gece herkes mezarının içine atlayıp üzerine toprak örttü!" diye bağırmak istedi onlara.

Sonra da "isabet oldu da kurtulduk..." diye geçirdi içinden. Jim can çekişmekte olan toprağa, çeltik tarlalarındaki içi su ile dolu bomba kraterlerine, Longhua Pagodası'ndaki suskun bekleyen uçaksavar toplarına, nehir kıyısına yaslanmış duran şileplere tek tek dikkat-

le baktı. Üç mil kadar gerisinde sessiz kent duruyordu. Fransız Bölgesi'ndeki apartman blokları ve Set'in üzerindeki büro binaları tümüyle, onu yıllarca ayakta tutan o gerçekleşmesi güç umudun büyütülmüş bir görüntüsü gibiydi. Nehrin soğuttuğu serin rüzgâr, stadyumun üzerinde esince bir an için tribünlerin üzerinde yakaladığı o tuhaf kuzeydoğu ışığı, dönüp güneşi karartı. Dikkatle kanı çekilmiş ellerini inceledi. Hayatta olduğunu biliyordu, fakat aynı zamanda Bay Maxted kadar ölü hissediyordu kendisini. Kimbilir, belki de ruh, gövdesini terketmek yerine, kafasının içinde ölmüştü.

Yine susayan Jim, masaların ve dolapların üzerlerindeki suları boşaltarak merdivenlerden indi. Savaş eğer bittiyse annesi ile babasını aramanın zamanı gelmişti. Fakat, onları koruyacak Japonlar olmadığı sürece, İngilizlerin yürüyerek Şanghay'a gitmeleri tehlikeli olabilirdi.

Kale direklerinin arkasında, bir İngiliz tutsak, beyaz Cadillac'lardan birinin kaputunu kaldırmayı başardı. Arkadaşlarının bakışları altında silindirleri elledi. Jim hemen kendini toparlayıp, sürücünün rota belirleyicisi olmak arzusuyla merdivenlerden aşağı ok gibi koştu. Hâlâ Şanghay'daki her bir sokağı ve geçidi hatırlıyordu.

Atletizm pistini geçtiği sırada üç adamın stadyuma girdiğini gördü. İkisi göğüsleri çıplak, siyah pamuklu pantolonları hasır sandaletlerinin hemen üzerinden bileklerine bağlı Çinli hamallardı. Üçüncüsü ise Japon Güvenlik Kuvvetleri ile birlikte gördüğü beyaz gömlekli Avrasya'lıydı. Avrasyalı stadyumu dikkatle gözden geçirirken, diğerleri tünelin yanıbaşında beklediler. Otların üzerinde oturan tutsaklara şöyle bir bakış attığı halde, asıl ilgi noktasının tribünlerden duran yağmalanmış mobilyalar olduğu açıkca belli idi.

Pantolon kemerine sokulu ağır bir otomatik tabanca taşıyordu, ama savaşın getirdiği kötü olaylar nedeniyle birbirlerinden ayrılmak zorunda kalmış iki eski arkadaş gibi Jim'e dostça gülümsedi.

"Söyle bakalım evlat... İyi misin?" Jim'in parça parça gömleğini ve şortunu, bacaklarını ve çamur ve yaralar ile kaplı çıplak ayaklarını inceledi.

"Longhua Sivil Toplama Kampı'ndan mısın? Sanırım oradan kurtulman güç olmuştur."

Jim duygusuz bir ifadeyle gözlerini Avrasyalı'ya dikti. Gülüm-

semesine rağmen adamın gözlerinde hiçbir sevecenlik yoktu. Güçlü ama yeni edinilmiş bir Amerikan aksanıyla konuşuyordu. Jim, ele geçirdikleri Amerikan uçaklarının mürettebatını sorgularken öğrenmiş olabileceğini düşündü. Kolunda krom saati vardı. Belindeki Colt marka tabanca ise tıpkı Longhua'daki Japon muhafızlarının düşürdükleri Superfortress'lerin pilotlarından ele geçirdiklerine benziyordu. Futbol alanından yükselip, şişkin burun deliklerini titreten pis koku, tribünleri tam anlamıyla incelemesine engel oluyordu. Tünelden topallayarak geçmeye çalışan iki İngiliz tutsağa engel olmamak için kenara çekildi.

Adam, "Bir çeşit sahne malzemesi bu." diyerek söylendi. "Annen ile baban buradalar mı? Birkaç torba pirinç kullanabilir gibi görünüyorsun. Sor bakalım etrafa evlat, hiç bilezikleri, nikâh yüzükleri ve uğur taşları var mı? Birlikte çalışabiliriz bu konuda."

"Savaş bitti mi?"

Avrasyalı önünden geçen bir gölge ile kısmen kararan gözlerini aşağıya indirdi. Yeniden kendini toparlayıp sert bir biçimde gülümsedi. "Kesinlikle, her an Birleşik Devletler Donanması, Set'i kuşatabilir." Avrasyalı ikna olmamış gibi duran Jim'e bakıp, açıklama gereğini duydu. "Evlat, atom bombası attılar, Sam Amca, güneşin bir parçasını Nagasaki ve Hiroşima'ya atıp milyonlarca insan öldürdü. Bir anlık koskocaman tek bir ışık parlaması ile..."

"Gördüm."

"Evlat!.. Tüm gökyüzünü aydınlattı mı?" Sesi pek inanmış gibi çıkmıyordu ama, bakışlarını tribündeki ganimetten Jim'e çevirip incelemeye başladı. Rahat tavrına karşın kendinden emin olması, adeta yaklaşmakta olan Amerikan Donanması'nın, bu Amerikan taraftarı tutumuna inanmayacaklarının bilincinde oluşunu gösteriyordu. Gökyüzüne yorgun bir bakış fırlattı. "Atom Bombaları... Bütün Japonlara çok yazık, fakat sen şanslısın evlat. Annenle baban da."

Avrasyalı giriş tünelinin yanındaki beton çöp deposuna yürüyüp çevresine ve içine bakmaya çalışırken Jim adamın söylediklerini düşündü. "Savaş gerçekten bitti mi?"

"Ya bitti, sona erdi, hepimiz dostuz. İmparator teslim olduğunu açıkladı. Yeni."

"Amerikalılar nerdeler?"

"Geliyorlar evlat; buraya atom bombaları ile birlikte ulaşmak zorundalar."

"Beyaz bir ışık ha?"

"Evet doğru evlat. Atom bombası, Amerika'nın süper silahı. Belki Nagasaki'ye atılan bombayı gördün."

"Evet Atom bombasını gördüm. Dr. Ransome'a ne oldu?" Avrasyalı'nın şaşırdığını gören Jim ekledi: "Ya yürüyüş için buradan ayrılanlar?"

"Çok yazık evlat." Avrasyalı küçük bir ayrıntı için üzülüyormuş gibi başını salladı. "Amerikalıların bomba atması, birtakım hastalıklar. Belki de arkadaşın kurtulur..."

Jim, tam uzaklaşmak üzereydi ki, Avrasyalı çöp deposundan başını kaldırdı. Elinde tuttuğu bir çift eski takunyayı piste fırlattı. Diğer elinde de bağlarından birbirine bağlanmış Jim'in deri golf ayakkabılarını taşıyordu. Orada bekleyen hamallara bir şey söylemek üzereydi ki Jim ileri atıldı.

"Onlar benim... Dr. Ransome verdi onları bana." Kesin konuşup, Avrasyalı'nın elinden ayakkabıları çekti. Jim tabancasını çekmesini veya hamallara dönüp onu alaşağı etmeleri için emir vermesini bekledi. Açlıktan ve tribüne tırmanmak için gösterdiği çaba yüzünden çok yorgun ve bitkin olmasına rağmen, Jim bir kez daha Avrupalının üstünlüğünü ortaya koyduğunun bilincindeydi.

"Tamam evlat." Avrasyalı içtenlikle ilgi gösteriyordu. "Senin ortaya çıkabileceğini düşünerek bu ayakkabıları saklıyordum. Annenle babana söyle."

Jim yürüyüp hamalları geçti ve ışık dolu tünele girdi. Tankların ve park yerindeki yanmış kamyonların aralarında grup halinde insanlar dolaşıyordu. Adeta, tüm savaş boyunca sadece bu labirentin içinde son bulmak üzere yaşamaya çabalamışlar gibi, nereye gittiklerinin bilincinde olmadan, solmuş işaret çizgilerini izliyorlardı. Stadyumun dışında, çeltik tarlaları ile kanalların üzerlerine çöken ölüm sessizliği, ağustos güneşinin gücünü daha da arttırıyordu. Issız toprakları beyaz bir parlaklık kaplamıştı. Acaba, tarlalar, Avrasyalı'nın anlatmaya çalıştığı atom bombasının bir anda yanıp sönen ışığından mı kavrulmuştu? Jim, Mustang pilotunun yanan gövdesinin yanı

sıra stadyuma dolup hem ölülere, hem canlılara kefen giydiren o sessiz ışığı anımsadı.

KAMİKAZE PİLOTU

33 Ayakkabılarının içinde kendini güvenli hisseden Jim, park yerindeki arabaları muhafaza eden beton binanın yanında duruyordu. Şanghay'a giden yol, girişin önünden geçip, kentin güneyindeki dış mahallelere doğru devam ediyordu. Çevredeki tarlalarda bir tek yaprak bile kımıldamadığı halde, üçyüz metre ileride yolun kenarındaki tanksavar siperinin önünde bir müfreze Çinli kukla asker oturuyordu. Hâlâ üzerlerinde bulunan yeşil turuncu soluk üniformaları ile dizlerinin arasında tüfeklerini tutarak, kömür sobasının yanına çömelmişlerdi. Siperden çıkan bir astsubay, elleri kalçalarına dayalı halde, Jim'in yola çıkışını izliyordu.

Eğer yanlarına giderse, sırf ayakkabıları uğruna onu öldürebilirlerdi. Jim, Şanghay'a yürüyemeyecek kadar zayıf düşmüştü, nerede kaldı ki uçsuz bucaksız yolun tehlikeleri ile başedebilsin. Binanın arkasına gizlenip, Longhua Havaalanı'nın güvenliğine doğru yola koyuldu. Terk edilmiş uçak gövdeleri ve yakıt tanklarının kapladığı yabani şekerkamışı ve ısırgan otları ile dolu arazi, yarım mil kadar uzaklıktaki batı sınırı ile başlıyordu. Jim paslı uçak kuyruklarının arasından yüzeyi sıcaktan buharlaşan beton pisti görebiliyordu.

Stadyum geride kalmıştı. Yol ise, savaş yüzünden gözden çıkarılan bir gezegeni çevreleyen meridyen gibiydi. Jim kenardan yürüyüp, stadyuma yaptıkları yürüyüşün son kilometrelerinde İngiliz tutsakların bıraktıkları kırık takunyalarla giysi parçalarının arasından geçti. Her iki yanında da bir çamur deryası görünümündeki bombalanmış siperler ve bina blokları vardı. Suyla dolu bir tank tuzağının bükümleri üzerinde, tekerlekler ile cephane kutularının arasında, omuzları ve baldırları şiştiği için yarılan portakal rengi üniforması ile yatan Çinli bir askerin gövdesi, patlamış bir boya kabı gibi yağlı yağlı parlıyordu. Yolun kenarında yatan yük beygirinin kaburgalarının üzerindeki derisi yüzülmüştü. Jim, biraz da bir fare bulma umuduyla, geniş göğüs kafesinin içine iyice baktı.

Nandao doklarına giden dönemeçte yoldan ayrıldı. Sulama kanalının kenarındaki toprak seti izleyip, su altında kalan çeltik tarlalarını geçti. Burada bile nehrin bir mil batısına doğru, karaya oturmuş şileplerden akan benzin, kanallar ile küçük derelerden geçip su altında kalan çeltik tarlalarını kızıl bir parlaklıkla kaplamıştı. Jim, havaalanının çevre yolunda dinlendikten sonra, tel çitin arasından güçlükle geçip en yakınındaki terkedilmiş uçağa gitti. Havaalanının en uzak noktasındaki uçaksavar kulesinin altında, hangar atölyesi vardı. Enkazın arasında birkaç Japon teknisyeni dolaşıyordu, fakat Çinli hurdacılar, açıkça bu korkunç sessizlik bölgesinden korktukları için henüz gelmemişlerdi. Jim testerelerin veya kesme aletlerinin sesini duyabilmek için bekledi. Fakat, Amerikan bombardımanının yarattığı felaket bölgenin tüm sesini gelecek yıllar boyunca da geri dönmemek üzere götürmüştü adeta.

Jim, Zero tipi bir avcı uçağının kuyruk bölümünün altında durdu. Kanatlarının altında yabani şekerkamışları büyümüştü. Gövdenin üzerindeki metal tabaka top ateşinden tamamen yandığı halde, paslı kabuğu, bir zamanlar Jim'in toplantı binasının balkonundan seyrettiği, yapımında kendisinin de yardımcı olduğu makinelerin, pisten kalkarkenki gizemini koruyordu. Jim radyal moturun tüylü paletlerine dokunduktan sonra, elini pervanenin çarpık çurpuk kanatları arasında dolaştırdı. Yağ soğutucusunun radyatöründen akan glikol, pembe bir ağ gibi uçağı kaplamıştı. Kanadın gövde ile birleştiği kısma çıkıp pilot kabininin içindeki alet panolarına ve düzgün direksiyonlarına dikkatle baktı. Gaz kolunu, Mitsubishi fabrikasında çalışan herhangi bir Japon kadının metal dokuya çaktığı çivilerin ve iniş takımlarını idare eden kolların tümünü sınırsız bir hüzün kaplamıştı.

Jim, yeşil yabani ot tarhlarının üzerinde yüzüyor gibi görünen bu yara almış uçakların arasında dolaşırken, kafasının içinde onları bir kez daha uçarken düşlüyordu. Issız güzellikleri başını döndürünce Hayate tipi bir avcı uçağının kuyruğuna oturdu. Amerikalılar'ın Longhua Havaalanı'na gelmeleri beklentisi içinde gökyüzünü izliyordu. İki gündür hiçbir şey yememesine rağmen beyni pırıl pırıldı.

"...Aaah.... aaah!"

İniş alanının en ucundan bir ses, derin bir öfke ve işi Tanrı'ya bırakma duygusu ile karışık bir iç çekiş duyuldu. Jim'in saklanmasına fırsat kalmadan Zero'nun arkasındaki otların arasında bir itiş kakış oldu. Bir metre ötesinde bir Japon havacı vardı. Üzerindeki bol pilot tulumunun kollarında özel bir saldırı grubunun arması görünüyordu. Silahsızdı, fakat, elinde sınır çitinin yakınından kopardığı bir çam dalı tutuyordu. Çevredeki dikenli otlar ezilmişti. Tedirgin bakışlarını paslı uçaklara dikmiş, adeta onları uçmaya teşvik etmek ister gibi nefesini içine çekiyordu.

Jim, Hayate uçağının solgun kamuflajının kendisini gizleyeceği umudu ile yere çömeldi. Bu pilot subayın yalnızca on sekiz veya on dokuzlarında şekilsiz bir yüz, kemiksiz bir burun ve çeneye sahip genç bir Japon olduğunu gördü. Soluk benzi ve yumruklarının dışarıya doğru fırlamış eklemlerine bakınca bu okul çocuğu pilotun en az kendisi kadar aç olduğu anlaşılıyordu. Ait olduğu kamikaze birliğine katılırken, daha yaşlıca bir pilotun boğazı ve ciğerleri kendisine tahsis edilmiş gibiydi. Yalnızca gırtlağından çıkan hırıltı olgun bir adamınkine benziyordu.

"...Oooh ...aaah!" Uçağın kolunda oturan Jim'i görünce, otların arasından birkaç saniye onu izledi. Hemen ardından arkasına dönüp, havaalanının çevre yolu üzerindeki öfkeli yürüyüşüne devam etti. Jim, adam şekerkamışlarını döverken bir helikopter için iniş alanı hazırladığını düşündü. Acaba Japonlar atom bombasına karşılık olarak gizli bir silah, örneğin Longhua'dakinden daha uzun bir pist gerektiren yüksek performanslı bir roketatar mı geliştirmişlerdi? Jim, pilotun, pagodanın ucundaki askerlere işaret vermesini bekledi. Oysa Japon yalnızca terkedilmiş uçaklarla ilgili görünüyordu. Durup da başını sallayınca, Jim yine pilotun gençliğini düşündü. Savaşın patlamasından sadece birkaç ay öncesine kadar, bir okul çocuğu iken, sınıfından alınıp dosdoğru pilot eğitim akademisine götürülmüş olmalıydı.

Jim yerinden kalkıp, yabani otların arasından alanın ucundaki sararmış bitkilerin yanına gitti. Yüz metre gerisinden Japonu izlemeye başladı. Japon, tahrip olmuş Zero tipi bir uçağın kaldıraçlarını çalıştırmak için duraksayınca, Jim de durdu. Japon yeniden hareket edene kadar bekleyip, gizlenmek için hiçbir gayret göstermeden

ayaklarını dikkatle pilotun ayak izlerinin üzerine koyarak, arkasından yürümeye devam etti.

Sonraki bir saat boyunca, genç pilot önde o arkada havaalanının güneş sınırında dolaştılar. Sıcağın ortasında Longhua Kampı'nın barakaları ve yatakhane binaları görünüyordu. Çok uzakta havaalanının ötesindeki yanmış hangarların yanında, Japon havacılar güneşin altında oturuyorlardı. Pilot kendisini izlediğinin farkında olmasına rağmen onları harekete geçirmek için hiçbir girişimde bulunmadı. Sadece bir tüfek çukurunun başında nöbet tutan iki askerin görüş mesafeleri içine girdikleri zaman durup, eli ile işaret etti ve Jim'i yanına çağırdı.

Birlikte, hurdacıların, kanatlarından ayırdıkları paslı bir uçağın yanında durdular. Havayı içine çeken pilotun küçüğünün kendisine duyduğu hayranlık karşısında teşekkür etme gereğini duyan daha büyük yaştaki bir öğrenci gibi Jim'in sabır dolu bakışları karşısında dikkati dağıldı. Bütün gençliği boyunca kendisini erişkin bir insanın ümitsizlik sınırına daha yakın hissetmiş gibiydi. Yakıt tankları ile makine daireleri arasındaki şekerkamışlarının dibinde yatan bir Çinlinin çürüyen cesedinden sinek bulutları yükseldi. Pilotun ağzına üşüşen sinekler, bankonun önünde bekleyen sabırsız banka müşterileri gibi dudaklarına vuruyorlardı adeta. Jim'e Bay Maxted'in yüzünü kaplayan sinekleri hatırlattılar. Acaba bu genç pilotun, Okinava'daki Amerikan zırhlılarına yapılan saldırı sırasında ölmüş olması gerektiğinin bilincinde miydiler?

Her ne sebeple ise, Japon onları kovalamak için hiçbir çaba göstermedi. Belli ki yaşamının sonunun geldiğini, Şanghay'ı yeniden işgal etmek üzere olan Kuomintang güçlerinin kendisinin de hakkından geleceklerini biliyordu.

Japon, tahta çubuğunu kaldırdı. Uykudan uyanan biri gibi yabani otlara savurdu. Jim kenara kaçıldığı sırada, elini pilot tulumunun cebine sokup küçük bir mango* çıkardı.

Jim bu sarı meyveyi pilotun nasırlaşmış ellerinden aldı. Vücudunun ısısından hâlâ sıcaktı meyve. Kendi kendini kontrol etme yeteneğini göstermek amacıyla, meyveyi yemedi. Pilotun dikkatle beton

* Mango: Hint kirazı (y.n.)

pisti incelemeyi bitirmesini bekledi.

Tiksintiyle bir şeyler mırıldanan pilot, bir adım ilerleyip Jim'in başını kavradı ve bu uğursuz yerden kendini korumasını anlatmak istercesine, alanın sınır çitine doğru gitmesini işaret etti.

GÖKYÜZÜNDEKİ BUZDOLABI

34 Tatlı mango, Jim'in ağzının içinde, tıpkı Bayan Vincent'ın dilinin ellerinin içinde döndüğü gibi, kayarcasına döndü dolaştı. Jim parmaklığın üç-dört metre ötesinde, sel basmış olan çeltik tarlasının kenarındaki çimenliğin üzerinde duran parçalanarak düşmüş bir Mustang'ın deposu üzerine oturdu. Mangonun yumuşak etli kısmını yuttu, çekirdeğini içinde kalan son özünü de emmek için iyice çiğnedi. Daha şimdiden bir sonraki mangoyu düşünmeye başlamıştı bile. Eğer kendisini bu genç Japon pilota bir kabul ettirebilseydi ve eğer onun işlerine koşturup da yararlı olduğunu bir gösterebilseydi, mangoların devamı gelecekti. Ve tabii birkaç gün içinde Şanghay'a yürüyebilecek kadar güçlü olabilecekti. O zamana kadar Amerikalılar da gelmiş olacaktı. Jim, kamikaze pilotunu onlara arkadaşı olarak tanıtacaktı. Aslında cömert insanlar oldukları için Amerikalılar Okinava'daki nakliye uçaklarına düzenlenen bu intihar saldırılarının küçük bir bölümünü görmezlikten geleceklerdi. Barış sağlandığı zaman bu Japon ona uçmayı bile öğretecekti belki.

Mangonun sütlü özünün verdiği sarhoşlukla, Jim arkasını Mustang'ın deposuna dayayarak yere kaydı. Sel basan çeltik tarlasının yüzeyine bakarak kendi kendine karşı ciddi olmaya karar verdi. Öncelikle, savaşın biteceğine gerçekten emin olabilecek miydi. Beyaz gömlekli Avrasyalı insanı şüpheye düşürecek kadar umursamaz görünüyordu, adamın tek ilgi duyduğu şey stadyumda depolanan mobilya ve arabaları çalabilmekti. Uçmayı öğrenmeye gelince, bir kamikaze pilotu hiçbir zaman ideal bir öğretmen olamazdı.

Ağustos ayının açık gökyüzünde uçakları tehdit eden vızıltı gibi tanıdık bir ses gezindi. Mango çekirdeğinden neredeyse boğulacakmış gibi olan Jim, ayağa kalktı. Tam ileride, boş çeltik tarlaları-

nın birkaç yüz metre üzerinde bir Amerikan bombardıman uçağı dolaşıyordu. Dört motorlu bir Superfortress, Jim'in savaş boyunca gördüğü Amerikan uçaklarından daha yavaş bir şekilde uçuyordu. Yoksa, Longhua Havaalanı'na mı inmek üzereydi? Cam kubbeli pilot kabininde oturmakta olan pilota el salladı. Superfortress başının üzerinden geçerken, motorlarından çıkan gürültü yeri sarstı. İniş kenarında duran terkedilmiş uçaklar hep birden titremeye başladılar.

Bomba yuvalarının kapakçıkları açılarak düşmeye hazır bekleyen gümüş renkli silindirleri ortaya çıkardı. Superfortress'in, sancak tarafındaki motorlarından birinin çıkardığı şiddetli gürültü adeta havayı parçalıyor, kulaklarında yankılanıyordu. Hareket edemeyecek kadar bitkin olan Jim bombaların çevresinde patlamasını bekledi, fakat gökyüzü renkli paraşütlerle dolmuştu. Düzinelerle paraşüt ağustos güneşinin tadını çıkarıyormuşcasına havada neşeyle uçuyorlardı.

Bu renkli şemsiyeler, tıpkı çocuk partilerinin en heyecanlı anlarında Çinli oyuncular tarafından Amherst Caddesi'ndeki bahçeler üzerinde uçurulan içleri sıcak hava dolu balonlara benziyorlardı. Yoksa B-29'ların pilotları onu eğlendirmeye, ininceye kadar neşeli tutmaya mı çalışıyorlardı?

Paraşütler Lonhhua Kampı'na doğru düşerken üzerinden geçtiler, Jim huzursuzca, gözlerini bu renkli şemsiyeler üzerinde sabitleştirmeye çalıştı. Paraşütlerden ikisi çarpıştı ve birbirlerine dolandılar. Gümüşi bir kutu, inen paraşütü sürükledi ve bir şakul gibi, birkaç yüz metre ilerideki kanalın kenarına düşerek yere çakıldı. Jim, terkedilmiş uçakların arasına son kez yatmak zorunda kalmadan önce son bir çaba göstererek şekerkamışlarının arasından hızla geçip suyla kaplı çeltik tarlasına geçti. Sığ suda geniş adımlarla yürüdü, tarlanın ortasında bir bombanın açtığı içi suyla dolu çukura kadar ilerledi ve kanala doğru uzanan kabarık toprağı izledi.

Toprak sete tırmanırken paraşütlerin sonuncusu da Longhua Kampı'nın batısındaki tarlalara düşmüştü. B-29'ların motorlarının mırıltısı Yangtze üzerinde azalarak uzaklaştı. Jim toprak setin üzerine serilmiş duran ve bir evi tümüyle örtecek genişlikte olan kırmızı paraşüte yaklaştı. Bugüne kadar görmüş olduğu, tüm kumaşlardan daha göz alıcı olan parlak beze, lekesiz dikiş ve ek yerlerine, ka-

nalın kenarındaki su yolunun içine doğru uzanan beyaz kordonlarına uzun uzun baktı.

Kutu, çarpma sonucu parçalanmıştı. Jim güneşten kavrulmuş toprak tepeciğe doğru eğildi ve silindirin açık ağzının yanına çömeldi. Çevresinde, su kanalının tabanında, bir yığın konserve yiyecek ve sigara kutusu vardı. Kutu mukavva kartonlarla doldurulmuştu. Biri uç tarafından kırılıp açılmış, içindekiler dışarı saçılmıştı.

Jim etiketlerini okuyabilmek için gözlerini silip teneke kutuların arasında süründü. Spam, Klim ve Nescafé kutularını, çikolata çubuklarını, selefon kağıdına paketlenmiş Lucky Strike ve Chesterfield sigaralarını, *Reader's Digest, Life, Time* ve *Saturday Evening Post* denklerini gördü.

Bu kadar çok yiyeceğin görüntüsü, Jim'i şaşkına çevirmişti. Yıllardır bilmediği bir seçme duygusunu yaşıyordu. Teneke kutular ve paketler buzdolabından yeni çıkarılmışlar gibi donmuş haldeydi, donuktu. Kırılmış olan kutuyu konserve et, süt tozu, çikolata çubukları ve bir paket *Reader's Digest* ile doldurmaya başladı. Şu geçen birkaç gün içinde ilk kez ilerisini düşünerek bir karton dolusu Chesterfield sigarasını da eklemeyi ihmal etmedi.

Su yolundan dışarı taşmandığında kırmızı paraşatün kanal boyunca yumuşak bir şekilde dalgalandığını gördü. Donmuş hazinesini sıkı sıkı bağrına bastıran Jim, toprak setten ayrılarak çeltik tarlasını boydan boya geçmeye başladı. Bomba çukurunun oluşturduğu toprak tümsekler boyunca ilerleyerek havaalanının parmaklıklarına doğru yürüdü. B-29'ların motorlarının uzaktan uzağa uğultusunu duydu. Jim uçağı aramak için durdu. Bu arada da gökten yağan bütün bu hazine ile nasıl başa çıkabileceğini merak ediyordu.

Tam o sırada bir makineli tüfek sesi yankılandı. Jim'in bulunduğu yerden yüz metre ileride, yani çeltik tarlasının bittiği yerde, bir Japon askeri kanalın toprak seti boyunca koşuyordu.

Paçavraya dönmüş bir üniformayla, yalınayak paraşütün yanında hızla koşup geçti. Yabani otlarla kaplı tepeciğin üzerinden atladı ve çeltik tarlasına daldı. Çılgınca koşarken sıçrattığı su ve çamur zerreciklerinden görünmez hale gelip, mezar tepecikleri ve şekerkamışı kümecikleri arasında kayboldu.

Jim bomba çukurunun kenarına çömeldi. Seyrek yabani pirinç-

lerin arasında saklanmaya çalışıyordu. Bir başka Japon askeri daha belirmişti. Silahsızdı, ama cephane çantası hâlâ üzerindeydi. Kanalın toprak setti boyunca hızla koşuyordu. Kırmızı paraşütün yanına gelince nefes almak için bir ara durdu. Arkasına bakmak için döndüğünde Jim, Kimura'nın şişkin, hastalıklı yüzünü tanıdı.

Ellerinde bambudan yapılmış sopalarla bir grup Avrupalı, toprak set boyunca onu kovalıyorlardı. Adamlardan biri tüfek taşıyordu. Ama Kimura ona aldırmadan, paralanmış üniformasını saran abayı düzeltti. Çürümeye yüz tutmuş çizmelerden birini suya fırlatarak yamaçtan aşağı, suyla kaplı çeltik tarlasına indi. Tüfek ateşi ikinci kez yinelendiğinde on adım atmıştı. Er Kimura, sığ suyun içinde yüzükoyun yatıyordu. Jim, dört Avrupalı paraşüte doğru yaklaşırlarken yabani pirinçlerin arasında bekledi. Sinirli sinirli kavga edişlerini duyabiliyordu. Dördü de çıplak ayaklı, partal giysili, ekşi suratlı İngiliz tutsaklardı; fakat Longhua'da hiç bulunmamışlardı. Liderleri durumdaki adam, elleri bir çift kirli bandaja sarılı, endişeli ve sinirli görünen genç bir İngilizdi. Belli ki yıllarca bir yeraltı hücresinde tutsak kalmıştı. Beyaz teni kabuğundan dışarı çıkarılıp güneş ışığına tutulan bir salyangoza benziyordu. Bandajlarını özel bir çeşit öfkeyi simgeleyen kanlı flamalar gibi havada salladı.

Dördü birden paraşütü toparlamaya başladılar. Geçmiş ayların açlığına rağmen seri hareketlerle kısa sürede su kanalının içindeki metal kutuyu çıkardılar. İçindekileri yeniden toplayarak açık olan ucunu kapadıktan sonra iplerini bağlayıp bu silindir biçimindeki ağır şeyi toprak seddin üzerinde sürüklemeye başladılar.

Jim mezar tümseklerinin arasından Longhua Kampı'na doğru gidişlerini izliyordu. Koşup onlara katılmak için duyduğu müthiş isteğe rağmen, geçmiş yıllar içinde edindiği deneyimler ortaya çıkmamasını öğütlüyordu. Elli metre kadar ötesinde yatan Kimura'nın sırtından doğuyormuş gibi görünen kırmızı bulut, batan bir kırmızı paraşüte benziyordu.

Jim on beş dakika sonra çevredeki çeltik tarlalarından kimsenin gözetlemediğinden emin olunca, yabani pirinç kümelerinin arasından çıkıp terk edilmiş uçağın enkazı arasındaki gizlenme yerine döndü.

Ellerini çeltik tarlasındaki suyla yıkamak zahmetine bile katlanmadan çabucak Spam konservesini açmaya yarayan anahtarı kaldırdı. Kapağı geriye doğru kıvırarak açtı. Ve güneş ışığında açık bir yara gibi duran küçük pembe bir kitle halindeki parça etten keskin bir koku yükseldi. Jim parmağını daldırıp bir parçasını dudaklarının arasına koydu. Tuhaf fakat güzel bir lezzeti olan hayvansal yağın tadı bütün ağzını kapladı. Kaynamış pirinç ve patatesle geçen yıllardan sonra ağzının içi baharatlar okyanusuna dönmüştü. Dikkatle çiğneyerek, Dr. Ransome'un kendisine öğrettiği gibi, her lokmanın son damlasına kadar tüm özünü emerek eti bitirdi.

O kadar tuzdan sonra susayınca, Klim tenekesini açtığında yalnızca beyaz bir tozla karşılaştı. Yağlı zerrecikleri ağzına atıp, otların arasından çeltik tarlasına uzandı ve bir avuç suyu ağzına boşalttı. Kremsi köpük neredeyse boğazını tıkıyordu, çeltik tarlasına kustu. Jim bu kar gibi sıvıya bakıp, yemek yemeyi unutmuş olduğu için açlıktan ölebileceğini düşündü. Neyse ki, üzerindeki tarifi okumayı akıl edip içine bir paket süt kattı. Fakat sütün yağı o kadar fazlaydı ki tıpkı etraftaki kanallar ile küçük derelerin yüzeyinde akan petrol gibi güneşte parlıyordu.

Bu kadar yiyecekten sersemleyen Jim, ılık otların üzerine uzanıp, hayatından memnun bir şekilde sert ve tatlı çikolata çubuğunu emmeye koyuldu. Hayatının en doyurucu yemeğini yemişti ve kaburgaların altından fırlayan göbeği tam bir futbol topuna benziyordu. Hâlâ çeltik tarlasının yüzeyinde duran beyaz kusmuğun üzerine binlerce sinek üşüşmüş, kendilerine ziyafet çekiyorlardı. İkinci Spam tenekesinin üzerindeki çamuru silip tatlı mangonun karşılığını ödeyebilmek amacıyla, Japon pilotun yeniden ortaya çıkması için beklemeye başladı.

Üç mil batıda Hongrao ve Siccawei kamplarının civarında, ağustos ayında gökyüzünde uçan B-29'dan düzinelerle renkli paraşüt iniyordu. Jim, etrafını çevreleyen bu sayılamayacak kadar çok Amerikalının havadan inişlerinin görüntüsü karşısında mutlu bir halde gülümsedi. İkinci ve belki de en önemli yemeği olan altı tane *Reader's Digest*'ı adeta yutarcasına okumaya koyuldu. Longhua'da iken ölürcesine okuduğu sayıların yağlı sayfaları ile hiç ilgisi olmayan kullanılmamış beyaz sayfalarını çevirmeye başladı. Her biri çeşitli

başlıklar, hiç tanımadığı bir dünyadan çarpıcı sözler, Patton, Eisenhower, Himmler, Belsen, cip, GI, AWOL, Utah Beach, von Runstedt ve Bulge gibi bir sürü akıl almaz isimler ve Avrupa'daki savaşa ait binlerce ayrıntı ile doluydu. Hepsi bir arada, adeta başka bir gezegende sürüp giden sahneler ve sonsuz sayıda cesur davranışlar ve kahramanlık maceralarıyla doluydu Ve Jim'in Çin'deki tüm ölüleri içine almaya ancak yetecek büyüklükteki Yangtze'nin denize açıldığı noktada yaşanan savaş dünyasından çok uzaktı. Kendisine, sineklerle kusmuğun ortasında dergilerden bir ziyafet çekerken uyku bastırdı. Jim, *Reader's Digest* karşısında altta kalmamak için Çin Denizi'nde yansımasına tanık olduğu Nagasaki'ye atılan atom bombasının beyaz ışığını hatırlamaya çalıştı. Geride bıraktığı solgun hale sessiz tarlaların üzerinde hâlâ duruyordu, fakat kıyamet günü ve Bastogne ile pek kıyaslanamazdı. Çin'deki savaşın tam aksine Avrupa'daki herkes, Jim'in hiçbir zaman çözemediği bir biçimde hangi taraftan olduğunu biliyordu. Yumurtladığı tüm yeni isimlere rağmen, savaş acaba Asya'nın büyük nehirlerinin yanı başında, Jim'in gitgide öğrenmeye başladığı, o çok daha karmaşık diliyle yeniden mi ortaya çıkacaktı?

TEĞMEN PRICE

35 Jim öğleden sonraki ilk saatlerde kafasından bu soruyu uzaklaştırıp, ikinci bir öğün yiyebilecek kadar dinlenmişti. Yüksek irtifada uçan B-29'ların bomba gözlerinde donmaktan kurtulan sıcak Spam, parmaklarının arasından tozlu yere kaydı. Jim bu jöleli et parçasını yeniden eline alıp, üzerindeki sineklerle pisliği sildikten sonra süt tozundan yaptığı sütün sonu ile yıkadı.

Bir yandan çikolatasını kemirirken Ardenne'lilerin taaruzları üzerinde düşünceye dalan Jim, diğer yandan da açık arazinin iki mil güneybatısından yükselen B-29'a bakıyordu. Beraberindeki Mustang avcı uçağı, Superfortress'in ikiyüzelli metre üzerinde uçarken bu yardım uçağının koruyuculuğunu yapma görevinden bıkmışcasına geniş daireler çiziyordu. Yere doğru süzülen bir paraşüt grubu büyük bir olasılıkla, Nandao'dan stadyuma giderken terk edilen

Longhualı yorgun tutsak grubunu arıyordu.

Jim, Şanghay ufuklarına doğru çevirdi bakışlarını. Batı banliyölerine kadar o birkaç tehlikeli mili yürüyebilir miydi acaba? Belki de ailesi çoktan Amherst Caddesi'ne dönmüştü. Suzhou'dan geçmek için yaptıkları büyük yolculuktan sonra çok aç olacakları ve son kalan Spam konservesi ile bir karton Chesterfields'ı bulmaktan memnun kalacakları kesindi. Jim kendi kendine gülümseyerek annesini düşündü; yüzünü artık hatırlayamıyordu, fakat Spam karşısında göstereceği tepkiyi pekâlâ düşleyebiliyordu. Ayrıca, fazladan da pek çok okuyacağı şeyler olacaktı.

Jim, büyük bir hevesle Şanghay'a yürüyerek gitmek için yerinden kalktı. Şişmiş göbeğini sıvazlarken fazla yemek yemekten ortaya çıkabilecek bir Amerikan hastalığı olup olmadığını merak ediyordu. O sırada, ağaç dallarının arasından bakan yüzler gördü. Çevre yolunu izleyen altı Çinli asker terk edilmiş uçağın önünden yürüyerek geçmişlerdi. Uzun boylu kalın kemikli bu Kuzey Çinlilerin üzerinde kapitone mavi üniformalarıyla içi dolu sırt çantaları vardı. Yumuşak keplerinin üstünde beş köşeli kızıl yıldızlar taşıyorlardı. Liderlerinin elinde ise yabancı yapım, namlusu hava soğutuculu bir makineli tüfek vardı. Gözlüklü ve bir öğrenci veya muhasebeci gibi sabit bakışlı olan bu adam diğerlerinden daha genç ve ince yapılıydı.

Büyük bir mesafe katetmişler gibi düzgün adımlarla uçakların arasından yürüdüler. Spam'ı ve bir karton Chesterfields'ı arkasına saklayan Jim'in beş altı metre yakınından geçtiler. Jim bu adamların Çinli komünistler olduklarını düşündü. Her halukârda Amerikalılardan nefret ediyorlardı. Sigaraları görecek olurlarsa, bir zamanlar kendisinin de komünist olmayı çok ciddi bir biçimde düşündüğünü açıklamasına fırsat bırakmadan onu vururlardı.

Fakat askerler hiçbir ilgi göstermeden bakıp geçtiler. Yüzlerinde ise Çinlilerin daima Avrupalılarla Amerikalılara karşı hissettikleri o insana huzursuzluk veren hakir görme ile saygı karışımı ifade yoktu. Hızlı hızlı yürüyüp çabucak ağaçların arasında kayboldular. Jim, Japon pilotu aramak için sınır çitinin dışına çıktı. Onu gördükleri yerde vuracak olan bu komünist askerler konusunda uyarmak istiyordu.

Jim, Şanghay'a yalnız gitmemeye karar vermişti bile. Longhua ve Nandao bölgelerinin her yanı silahlı askerlerle sarılmıştı. İlk önce kampa dönüp Kimura'yı vuran İngiliz esirlere katılacaktı. Güçlerine kavuşur kavuşmaz Şanghay'daki barlarla gece kulüplerine gitmek isteyeceklerdi. Jim de Bay Maxted'in Studebaker'inde kazandığı tüm tecrübesi ile onlara yol gösterecekti.

Longhua Kampı'nın kapıları yalnızca bir mil uzakta olmasına rağmen, Jim'in boş araziyi geçmesi iki saatini almıştı. Kimura'dan sakınan Jim su altındaki çeltik tarlasını sığ yerinden geçip, Şanghay yoluna çıkmak için kanalın kenarındaki toprak setti izledi. Yol kenarları, hava saldırıları yüzünden yanmış kamyonlarla, erzak arabalarının etrafında yığın halinde kukla askerlerin cesetleri, at ve manda leşleri vardı. Bu ölü askerler sanki ölümlerinden birkaç saniye önce müthiş bir define ele geçirmişler gibi çevrelerine saçılı duran binlerce kurşun kovanından altın sarısı bir parıltı yükseliyordu.

Jim, batıdan süzülen bir Amerikan avcı uçağını izleyerek, sessiz yoldaki yürüyüşüne devam etti. Pilot, üstü açık kabininde oturmuş, Jim'in çevresinde daireler çizerken, motordan çıkan ses, havadaki gümüş aletin vızıltısı gibi duyuluyordu. Jim, o sırada, uçağın silahlarının atışa hazır, kurşun atma kapaklarının açık olduğunu görünce, sırf zevk için pilotun kendisini öldürebileceğini düşündü. Elindeki Chesterfields katronu ile *Reader's Digest*'leri kaldırıp, bunları adeta pasaportları imiş gibi gösterdi. Pilot el salladıktan sonra uçağı yan yatırıp Şanghay'a doğru yöneldi.

Bu Amerikalı havacının varlığı Jim'i neşelendirmişti. Kampa kadar olan son yüz metrelik mesafeyi huzurlu yürüdü. Karşıda gördüğü tanıdık binalar, gözetleme kulesi ve dikenli tel bütünüyle içini bir sıcaklık ve güven duygusu ile kaplıyordu. Gerçek evine dönüyordu. Eğer Şanhgay gerçekten çok tehlikeli ise, annesi ile babası da Amherst Caddesi'nden ayrılıp kendisiyle birlikte Longhua'da yaşayabilirlerdi. Pratikte ise Japon askerlerinin kendilerini korumak üzere orada bulunmayacak oluşları gerçekten üzüntü vericiydi...

Jim, kampa ulaştığı zaman Çinli köylüler ile, asker kaçaklarının, parmaklıkların yanındaki eski yerlerine dönmüş olduklarını

görünce hayretler içinde kaldı. Güneşin altında, oldukları yere çökmüşler, sabırla, kemikli kalçasına bağladığı kılıflı tabancası ile tellerin iç kısmında duran göğsü çıplak İngilize bakıyorlardı. Jim, Şanghay'daki Packard mümessilliğinde başteknisyen olan Bay Tulloch'u tanıdı. Tüm savaş süresince vaktini D Blok'ta kâğıt oynayarak geçiren bu adamın, bir kez foseptik ile ilgili küçük bir ayrıntı yüzünden yardım etmediği için Dr. Ransome ile azıcık başı belaya girmişti. Jim kendisini en son muhafız karakolunun önünde, Şanghay'a yürümek için yapuğı sonuçsuz kalan deneyimden sonra yerde yatarken görmüştü.

Şimdi ise parmaklıklara yaslanmış, tören alanında olan biteni izlerken, dudağındaki iltihaplı yarayı koparıyordu. İki İngiliz, muhafız karakolunun kapısından bir paraşüt ile sandığını sokmaya çalışıyorlardı. Üçüncü bir adam ise çatıda durmuş bir çift Japon dürbünü ile çevredeki araziyi inceliyordu.

Jim, "Bay Tulloch..."diye seslendi ve parmaklıkları tutup, koskocaman ağır asma kilit ile zincirleri sarstı. "Bay Tulloch, kapıları kilitlemişsiniz."

Tiksinen bakışlarla Jim'i inceleyen Tulloch, belli ki bu on dört yaşlarındaki partal giysili çocuğu tanımamışı ve sigara kartonuna da bir anlam veremiyordu.

"Hangi cehennemden çıktın sen? İngiliz misin nesin?"

"Bay Tulloch, ben Longhua'daydım. Üç yıl yaşadım." Tulloch tam uzaklaşırken Jim yine seslendi: "Hastahanede Dr. Ransome ile birlikte çalıştım!"

"Dr. Ransome mı?" Tulloch kapıya geri döndü. Şüphe ile gözlerini kısıp Jim'e baktı. "Bok karıştırıcı doktor mu?"

"Evet Bay Tulloch. Ben Dr. Ransome için bok karıştırdım. Benim Şanghay'a gidip annemle babamı bulmam lazım. Bizim bir Packard'ımız vardı Bay Tulloch."

"Son bokunu da karıştırdı..." Tulloch cephane çantasının gözünden Çavuş Nagata'nın anahtar halkasını çıkardı. Hâlâ Jim'i içeri kabul edip etmemekte kararsızdı. "Packard mı? İyi araba..."

Kapıları açıp Jim'e içeri girmesi için işaret etti. Kimura'yı vuran, elleri bandajlı İngiliz, zincir ve anahtar seslerini duyunca muhafız karakolundan dışarı çıktı. Bir deri bir kemik kalmış olmasına

rağmen, güçlü ve sinirli bir fizik yapısı ve ellerindeki kan izleri ile daha da belirginleşen bir solgunluğu vardı. Jim, aynı kireç rengi deriyi ve aklı karışmış bakışları, polis merkezlerindeki yeraltı hücrelerinde aylarca tutsak kaldıktan sonra serbest bırakılan mahkûmlarda da görmüştü. Göğsü ve omuzları, adeta sıcak bir demir ile dağlama girişimi sırasında delik deşik olmuş gibi, düzinelerle sigara yanığı izleriyle kaplıydı.

"Kapıları kilitle!" Kanlı ellerinden biri ile Jim'i işaret etti. "At onu dışarı!"

"Price çocuğu tanıyorum. Onunkiler Packard'ı satın almışlardı."

"Hemen defet! Packard'lı herkesi buraya mı alacağız?"

"Başüstüne teğmen. Fırla evlat. Açıkgöz ol."

Jim golf ayakkabılarıyla kapıların kapanmasını engellemeye çalışınca, Teğmen Price bandajlı yumruğu ile göğsüne bir tane indirdi. Sersemleyen Jim kendilerini izleyen Çinlilerin yanına doğru hızla savrulup toprağa oturdu. Spam ile Chesterfields kartonunu sıkı sıkıya tutuyordu, fakat gömleğinin içindeki altı tane *Reader's Digest* otların üzerine saçılınca köylü kadınlar anında kaptılar. Ellerinde tuttukları dergilerle, Avrupa'daki savaş üzerinde tartışmaya hazır kişiler gibi, siyah pantolonlu, aç küçük kadınlar Jim'in çevresine oturdular.

Price kapıları suratlarına çarptı. Çevresindeki her şey, kamp, boş çeltik tarlaları, hatta güneş bile onu öfkelendiriyor gibiydi. Başını Jim'e doğru salladı ve tam o sırada gözü Jim'in elindeki Spam'a takıldı.

"Nereden buldun onu? Longhua'ya atılan yardımların hepsi bize ait!" Köylü kadınların da bu hırsızlığın suç ortakları olabileceğinden kuşkulanan Price, Çince bağırıyordu. "Tulloch Spam'ımızı çalıyorlar!"

Jim'in elindeki konserveyi çekip almak üzere kapının kilidini açtığı sırada, gözetleme kulesinden bir ses yükseldi. Dürbünlü adam merdivenlerden inerken Şanghay yolunun ilerisindeki araziyi işaret ediyordu.

Batı yönünde görünen iki B-29'un motorlarından çıkan ses, ıssız arazinin üzerinde yankılanıyordu. Kampı görünce birbirlerinden ayrıldılar. Açık duran bomba kapaklarının içindeki şarapnelleri görünen uçak Lonhgua'ya doğru uçuyordu. Diğeri ise rotasını değiş-

tirip Şanghay'ın doğusundaki Pudong bölgesine doğru yöneldi.

Superfortress'lerin çıkardığı ses, kafalarının üzerinde bomba gibi yankılanırken, Jim yerde sürünerek köylülerin yanına gitti. Price ve üç İngiliz, tüfekleri ve bambu değnekleri ile silahlı halde kapıdan fırlayıp en yakın araziye doğru koşmaya başladılar. Gökyüzü çoktan kampın yarım mil uzağındaki çeltik tarlalarına doğru mavi ve kırmızı şemsiyeler gibi süzülen paraşütlerle dolmuştu bile.

B-29'un motor sesi yumuşayıp hafif bir gök gürültüsü gibi oldu yumuşadı. Jim, Price ve adamlarını izleyip onlara yardım etme arzusu duydu. Paraşütler bir dizi eski siperin arkasına inmişlerdi. Üstlerindekileri kaybeden İngilizler sağa sola koşup duruyorlardı. Price istihkam siperinin toprak tabyasına tırmanmıştı. Hiddetle tüfeğini sallıyordu. Adamlardan biri sığ bir kanalın içine düşmüş, sazların arasındaki sığlıklarda döne döne daireler çizerken, diğerleri de çeltik tarlaları arasındaki çamur duvarlar boyunca koşuyorlardı.

Tulloch ise orada öylece durmuş, ümitsiz gözlerle onları seyrediyordu. Jim yerinden kalkıp Tulloch'un önünden geçti ve kapıdan içeri girdi. Packard teknisyeni, kılıfının içindeki ağır tabancasını gevşetti. Paraşütlerin görüntüsü onu kendine getirmiş, kollarındaki ve omuzlarındaki telimsi kasların heyecandan kedi gibi ürtemesine neden olmuştu.

"Bay Tulloch savaş sona erdi mi?" diye sordu Jim. "Gerçekten sona erdi mi?"

"Savaş mı...?" Tulloch savaş olduğunu tamamen unutmuş gibiydi. "Bitmiş olmalı evlat... Ama her an yenisi başlayabilir."

"Bazı komünist askerler gördüm, Bay Tulloch."

"Onlar heryerdeler. Hele bekle de Teğmen Price uğraşmaya başlasın onlarla. Seni muhafız karakoluna yerleştireceğiz evlat. Onun ayağına dolanma sakın..."

Jim, Tulloch ile beraber tören alanını geçip muhafız karakoluna girdi. Çinli tutsakların dövülmekten arta kalan süreler içerisinde cilaladıkları bu kalem odasının bir zamanlar tertemiz olan yeri şimdi pislik ve süprüntü ile kaplıydı. Lucky Strike kartonları ile kullanılmış cephane parçaları ve paçavra haline gelmiş eski er postallarının aralarında Japon takvimleri ile birtakım belgeler duruyordu. Komutanın odasının arka duvarında üst üste yığılı halde düzinelerle tayın

kutuları vardı. Şanghay Şehir Kulübü'nün eski barmeni olan altmış yaşlarına yakın çıplak İngiliz, bambu taburenin üzerine oturmuş, et konservelerini kahve ve sigara paketlerinden ayırıyordu. Çikolata parçalarını komutanın masasına yığarken, *Reader's Digest* ve *Saturday Evening Post* destelerini ise serçe kenara fırlatıyordu. Yerler bütünüyle atılmış dergilerle kaplıydı.

Yanı başında ise, paçavra haline gelmiş Seaforth yöresine özgü Kuzey İskoçyalı üniforması giymiş genç bir İngiliz askeri, paraşütlerin naylon iplerini kesiyordu. İpleri düzgün koliler halinde bağladıktan sonra, mavi ve kırmızı paraşüt bezlerini bilgiç bir tavırla katladı.

Gözlerini bu hazine dairesinden ayırmayan Tulloch, belli ki arkadaşlarıyla birlikte topladıkları bu servet karşısında dehşete düşmüştü. Bu kadar çok çikolata karşısında aklını oynatabileceği endişesiyle Jim'i kapının dışına itti.

"Aklına takma oğlum, sen orada Spam'ını ye."

Fakat Jim dikkatle yere, adamın ayağının dibinde duran dergi yığınına bakıyordu. Düzgün bir şekilde sıraya sokup, bir dahaki savaş için istiflemek istiyordu.

"Bay Tulloch artık Şanghay'a dönmemek gerek."

"Şanghay mı? Orada açlıktan ölmek üzere olan altı milyon hamaldan başka kimse yok. Daha sen Bubbling Well Caddesi diyemeden sünnet derini keserler."

"Bay Tulloch, annemle babam..."

"Evlat! Kimsenin annesiyle babası Şanghay'a gitmiyor. Bütün o Federal Merkez Bankası Dolarlarını sadece yüz torba pirinç için mi sanıyorsun? İşte, gökten yağıyor hepsi."

Çeltik tarlaları yönünde yankılanan bir tüfek patlaması duyuldu. Ardından iki patlama daha birbirini izledi. Çıplak barmeni hazine dairelerini koruması için bırakan Tulloch ile Kuzey İskoçya giyimli asker karakoldan koşup gözetleme kulesinin merdivenlerinden tırmandılar.

Jim, komutanın odasında, yerde duran dergileri düzeltmeye kalkınca, barmen bağırıp dışarı çıkmasını işaret etti. Kendi başına kalan Jim, emir çavuşunun odasının arkasındaki hücre avlusuna çıktı. Elinde ılık Spam ile gözlerini kısıp boş hücrelerin beton du-

varlarında kalan koyu renk kan ve kurumuş dışkı izlerine baktı.

Avlunun en sonundaki hücrede, parmaklıklara asılı duran içi saman dolu bir minderin gölgesinde kalmış bir Japon askerinin cesedi vardı. Hücredeki tek demirbaş olan beton sedirin üzerinde, omuzları kırık dökük bir sandalye parçasına bağlı olarak yatıyordu. Pestil hale gelene kadar coplanmış olduğu anlaşılan kafası, içi yüzlerce sinekten oluşan siyah çekirdeklerle doldurulmuş ezik bir karpuzu andırıyordu. Parmaklıkların arasındaki askere dikkatle bakan Jim, yıllarca kendi muhafızlığını yapan Japonlardan birinin, burada tutsak edilip, hücresinde ölene kadar dövülmüş olduğunu düşününce şok geçirdi. Jim, su altında kalan çeltik tarlalarının sahipsizliğinin ve kimsesizliğinin ortasında Kimura'nın ölümünü kabullenmişti. Fakat kamp hayatını idare eden kuralların tam tersine çevrilmiş halini simgeleyen bu görüntü karşısında, savaşın sona ereceğine en sonunda inandı Jim.

Jim hücre avlusunu terk edip, kalem odasına döndü. Eskiden asla yapmasına izin verilmeyen bir lüks olarak, Çavuş Nagata'nın masasına oturup, *Life* ve *Saturday Evening Post* dergilerinin atılmış sayılarını okumaya başladı. İlk kez, reklamların bolluğu, başyazılar ve "daha iyi arabalar olacaksa da yine Buick yapacak onları!" gibi sloganlar Jim'i etkilemiyordu. Yediklerine rağmen, Şanghay'a ulaşma yollarını aramak için gösterdiği çaba, ayrıca savaşın yerleşik ve güvenli görünümüne karşılık adeta dayatılan geçici barışın getirdiği karmaşa yüzünden uyuşmuş hissediyordu kendisini. Barış gelmişti fakat bir türlü tam yerine yerleşmiyordu.

Kırık pencereden bakan Jim, iki mil ötede Pudong ambarlarında kalan Müttefik tutsaklar olup olmadığını araştıran bir B-29'un nehrin üzerinde uçtuğunu gördü. Longhua kapılarının dışındaki köylüler, bombardıman uçağını umursamadılar. Jim, Çinlilerin hiçbir zaman başlarını kaldırıp uçaklara bakmadıklarını fark etmişti. Japonya ile savaşa giren Müttefik güçlerin arasında bulunan bir millet olmalarına rağmen, kurtarma uçaklarının attığı erzakları paylaşamıyorlardı.

Çeltik tarlalarına yaptıkları harekattan dönen öfkeli İngilizlerin sesini duydu. Tüm çabalarına rağmen sadece iki tane paraşüt ele geçirebilmişlerdi. Elindeki tüfeği ile titreyerek duran Teğmen Price kapıda nöbet tutarken, diğerleri de paraşütü kampın içine çektiler.

Kırmızı ipeğin üzerine vücutlarından ter damlıyordu. Geri kalan paraşütler, Price'ın burnunun dibinden kaçan ruhlar gibi mezar tepeciklerinin gizli sakinlerinin arasında arazinin ortasında yok olmuşlardı.

Komutanın odasında orta yerde duran paraşüt kutuları kocaman bombalara benziyordu. Aralarında at biner gibi bacaklarını açmış oturan çıplak barmenin baldırlarından damlayan ter, metalin parlaklığını yok ediyordu. Bu arada Kuzey İskoçyalı giyimli asker ise tüfek dipçiğini vurarak kapaklarını açmaya çalışıyordu. Kartonları parçalayarak açan adamlar, bir deri bir kemik kalmış sıska kollarını et, kahve, çikolata ve sigara paketleri ile doldurdular. Aralarında dolanıp duran Teğmen Price'ın omuz kemikleri kastanyetler gibi titriyordu. Heyecanlı oluşunun yanı sıra çok da yorgundu. Öfkesini yeniden canlandırıp bir işe yaramak ve Japonu öldürene kadar dövmek için yüreğinde topladığı vahşeti başka bir yöne kanalize etmeye son derece istekli görünüyordu.

Birden Çavuş Nagata'nın masasında sessizce dergileri okuyan Jim'i fark etti. "Tulloch! Bu yine burada! Packard'lı oğlan..."

"Çocuk daha önce de kamptaydı teğmen. Doktorlardan birine uşaklık ediyordu."

"Her yere dalıp çıkıyor! Hücrelerden birine kilitleyin!"

"Pek geveze bir tip değil teğmen." Tulloch isteksizce Jim'in kolunu tutup, hücre avlusuna doğru çekiştirmeye başladı. "Taa Nandao stadyumundan buraya yürümüş."

"Nandao mu? Büyük stadyumdan mı?" İlgiyle Jim'e dönüp bir fanatiğin dürüstlüğüyle baktı Price. "Ne kadar kaldın orada?"

"Üç gün", diye yanıtladı Jim. "Belki de altı gün. Savaş bitene kadar."

"Sayı sayamıyor."

"İyi vakit geçirmiş olmalı teğmen."

"Eminim. Sürekli her yere dalıp çıkarak. Oğlum stadyumda neler gördün?" Jim'e dönüp yüzünü kurnaz ve şeytani bir ifade ile buruşturan Price, "Tüfekler, erzaklar?" diye sordu.

"Arabalar en çok" dedi Jim. "En az beş tane Buick, iki Cadillac ve bir Lincoln Zephyr."

"Boş ver arabaları! Garajda mı doğdun ne? Başka ne gördün?"

"Sadece halılar ve mobilyalar."

"Kürk mantolar?" diye heyecanla sözünü kesti Tulloch. "Orada hiçbir askeri malzeme yoktu teğmen. Peki, İskoç viskisinden ne haber evlat?"

Price, Jim'in elindeki *Life* dergisini hızla çekip aldı. "Allah aşkına gözlerini bozacaksın. Bay Tulloch'u dinle. Hiç İskoç viskisi gördün mü?"

Jim bu dengesiz adamlardan kendini sakınabilmek için, arada kutuları bırakarak bir adım geri çekildi. Teğmenin bandajlı elleri adeta Nandao stadyumundaki ganimetin heyecanından kanıyordu. Teğmen Price'ın kendisini ele geçirirse öldürene kadar dövmekten müthiş bir zevk alacağını düşündü ve bunu da yaparken gaddar bir insan olduğu için değil, sırf Jim ızdıraptan kıvrandıkça kendisinin yaşamak zorunda kaldığı tüm acılardan kurtulacağını düşündüğü için yapardı.

"İskoç viskisi olabilir." diye bilgiç bilgiç yanıtladı. "Birçok içki dolabı vardı."

"İçki dolapları mı?". Price tokat atmak üzere Chesterfields kartonlarının arasında bir adım attı. "Ben sana içki dolaplarını gösteririm..."

"Kokteyl hazırlanan içki dolapları... En azından yirmi tane. Onların içinde de viski olabilir."

"Otel gibi desene. Tulloch ne biçim bir savaş yaşadınız siz burada? Evet devam et evlat, başka ne gördün?"

"Nagasaki'ye düşen atom bombasını gördüm" dedi Jim. Berrak bir sesle konuşuyordu. "Büyük beyaz ışığı gördüm! Şimdi savaş bitti mi?"

Ter içinde kalan adamlar, konservelerle karton kutuları yere bıraktılar. Dikkatle bakan Teğmen Price, Jim'in sözleri karşısında şaşırmış fakat, aynı zamanda da inanmaya hazır görünüyordu. Okinava'daki üssüne dönen Mustang tipi bir Amerikan uçağı kampın üzerinden geçiyordu ki, bir sigara yaktı.

Jim gürültünün içinde seslendi; "*Atom bombasını* gördüm!" "Evet... görmüş olmalısın." Teğmen Price, kanayan ellerinin bandajlarını düzeltti. Sigarasını emer gibi içiyordu. Aç gözlü bakışlarını Jim'e çevirip yerden *Life* dergisini aldı ve komutan odasından çıktı. Mustang'ın motorundan çıkan ses çeltik tarlalarının üzerinden kay-

bolurken, hücre avlusunda volta atarak rulo haline getirdiği dergi ile hücrelerin kapılarına vuran Price'ın ayak seslerini duyabiliyorlardı.

SİNEKLER

36 Acaba Teğmen Price, atom bombasından zehirlenmiş olduğuna inanmış mıydı? Tören alanından geçen Jim, boş barakalara ve yatakhane binalarına baktı. İçlerinde yaşayanlar Jim'in geldiğini görünce fırlayıp kaçmışlardı sanki. Açık kalan pencere çerçeveleri güneşin altında sallanıp duruyordu. Nagasaki saldırısından söz edilmesi ve onun yarattığı şaşkınlığın yanı sıra Nandao stadyumunda Price'ı bekleyen ganimet, bu eski Nanjing polis memurunu biraz olsun sakinleştirmiş gibi görünüyordu. Jim bir saat boyunca adamların paraşüt kutularını açmalarına yardım etti. Price, Tulloch'un bu yeni yardımcıya bir parça Amerikan çikolatası vermesine de karşı çıkmadı. *Kempetai* yakınlarındaki tutsaklık yıllarında olduğu gibi yine Price'ın beyninin içindeki açlık ve vahşet görüntüleri birbirine karışıyordu.

Jim elinde tuttuğu Spam kutusu ve bir deste *Life* dergisi ile D Blok'u merdivenlerinden çıkıp içeri girdi. Üzerindeki yazıları solmuş kamp bültenleri ile komutanın emirlerinin asılı durduğu haber tahtasının önünde bir an duraksadı. Yatakhane kısmındaki sıra halinde duran bankların önünden geçti. Japonlar, idrara bulanmış şiltelerle ambalaj kutularından imal edilme mobilyaların içinde hâlâ işe yarar bir şey bulabileceklermiş gibi, kampı terk eden tutsakların hemen ardından, İngiliz yapısı eşya dolabına el koymuşlardı. Ancak kamp bomboş görünümüne rağmen, her an istila edilmeye hazır durumdaydı. G Blok'un önündeki sıcaktan kavrulmuş toprağın üzerinde, yiyecek arabalarının demir tekerleklerinin yıllarca bıraktığı, kamp mutfağı yönünde giden derin izlerine baktı. Kendi odasının kapı aralığında durdu. Bankın yanındaki duvara dergilerden kesip astığı resimlerin hâlâ yerlerinde olduğunu görünce pek fazla şaşırmadı. Yürüyüşe katılmadan önceki son dakikalar içerisinde Jim'e ait hücrenin çevresindeki derme çatma perdeyi yırtıp indiren Bayan Vincent uzun süredir özlemini duyduğu, odayı tümü ile işgal etme ar-

zusunu böylelikle tatmin etmişti. Jim, sedirinin altında özenle katlanmış halde duran perdeyi yeniden asmak için içinde müthiş bir istek duydu.

Savaş yılları boyunca hiç fark etmediği çarpıcı ve ilk anda insanı başlan çıkaran anlaşılmaz bir koku ile kaplıydı oda. Bunun Bayan Vincent'ın vücut kokusu olduğunu fark eden Jim, bir an için kadının kampa dönmüş olduğunu hayal etti. Bayan Vincent'ın yatağına uzandı, Spam kutusunu alnında durdurmaya çalıştı. Savaş yılları boyunca asla kendisine tanınmayan bir ayrıcalık olarak odayı bulunduğu yerden, tamamiyle farklı bir açıdan incelemeye koyuldu. Kapının arkasına sıkıştırılmış hücresi, her halde Şanghay dilencilerinin çevrelerinde gazete ve hasırlardan oluşturdukları o derme çatma kulübemsi kafeslere benziyor olmalıydı. Bayan Vincent kendisini köpek kulübesindeki canavar gibi görüyordu belki de. Jim, *Life* dergilerinden birine göz atarken Bayan Vincent'ın niye o denli rahatsız olduğunu anladı ve kadına hak verdi. Hatta ölümümü istcyebilecek kadar uzak durmamı istiyordu, diye düşündü.

İçi saman dolu şilteye uzanmış yatan Jim, kadının belli belirsiz geride kalan kalça ve omuz izlerine gövdesini iyice yerleştirip, yatağa sinen kokusunu içine çekti. Bayan Vincent'ın açısından bakılacak olursa geçen son üç yılın çok ince bir farklılığı vardı: Küçücük bir odanın birkaç adımlık mesafesi içinde bile ayrı bir savaş, huysuz kocası ve hasta çocuğu ile birlikte çetin bir mücadele söz konusu idi.

Sevgiyle Bayan Vincent'ı düşünen Jim, hâlâ onunla birlikte olmayı istiyordu. Dr. Ransome'u, Bayan Price'ı ve bütün gün holün dışındaki merdivenlerde oturan adamları özlemişti. Onların da Longhua'yı özleyebileceklerini düşündü. Belki de bir gün hepsi kampa geri dönerlerdi.

Jim, odadan çıkıp, koridorun sonundaki çocukların oynadıkları arka odaya gitti. Oyunların izleri, seksek, misketler, toplar, hepsi odadaydı. Küçük bir taşı seksek çizgilerinin içine fırlatıp, becerikli bir biçimde karelerin içinde ilerleterek oynadıktan sonra, kampın ıssızlığı içinde dolaşmaya çıktı. Longhua'nın yavaş yavaş yeniden canlanmaya başladığını hissediyordu adeta.

Hastaneye yaklaştıkça, Dr. Ransome'u içeride bulabileceğini düşünerek umutlanıyordu. Altıncı kulübenin girişinde, yağmurdan

sırılsıklam olmuş, Longhua Oyuncuları'na ait bir korsan giysisinin çamurlu su birikintisi içinde durduğunu gördü. Jim Spam kutusunu temizlemek için durdu. Dr. Ransome'un temizlik konusundaki sözlerini hatırladı, kıvrımlı yakası ile kutunun yaftalı kapağını sildi.

Dr. Ransome, tüm öğleden sonra boyunca hastalarının uyumalarını istemiş gibi, hastanenin çevresindeki kepenklerin hepsi inik duruyordu. Merdivenlerden çıkarken binanın içinden gelen hafif bir mırıltı sesi duyar gibi oldu. Kapıları açtığı anda bir sinek bulutu her yanını sardı. Işıktan çıldırmış halde, adeta kanatlarına sinen kötü kokudan kurtulmaya çalışarak, daracık yerde çırpınıp duruyorlardı.

Jim, ağzına konan sinekleri eli ile kovalayarak, erkekler koğuşuna doğru yürüdü. Bankların üzerine yığılı cesetlerden beslenen sinekleri çürük kokusu ile yıkayan havanın rutubeti, kontrplak duvarlardan aşağıya oluk gibi akıyordu. Yırtık pırtık şortları, çiçekli desenli elbiseleri ve şişmiş ayaklarına gömülmüş sabolarından tanınabilen düzinelerle Longhua'lının cesedi, kullanmaya elverişli olmayan bir mezbahada yan yana yığılmış çürük etler gibiydi. Sırtları ve omuzları balgamla kaplıydı. Balonumsu yanaklarının ortasında hayretten ağzı açık kalmış dudakları dışarı sarkık duran bu şiş göbekli kadın ve adamlar sanki büyük bir ziyafetten çıkarılıp korkunç bir açlığın pençesine terk edilmişlerdi.

Spam tenekesini sıkı sıkıya göğsüne bastıran Jim,ağzına kapadığı dergilerin arasından nefes almaya çalışarak karanlık koğuşun içinde yürüdü. Karikatür gibi suratlarına rağmen, tutsaklardan bazılarını tanıyabildi. Bunların stadyumdan yapılan yürüyüş sırasında geride kalan Longhualı tutsakların cesetleri olduğu düşüncesiyle, Dr. Ransome ve Bayan Vincent'ı bulmaya çalışıyordu. Sinekler, adeta savaşın sona erdiğini biliyormuş ve barışın getireceği kıtlık yüzünden her bir et lokmasını yutmaya kararlıymışcasına gövdelerin üzerine üşüşmüş, kendilerine ziyafet çekiyorlardı.

Jim hastanenin basamaklarında durup ıssız kampa ve çevresindeki telin dışındaki sessiz tarlalara baktı. Sinekler kısa sürede onu terk edip koğuşa döndüler. Jim de mutfak bahçesine gitmek üzere yola koyuldu. Kurumaya yüz tutmuş bitkilere su verip vermemekte kararsız kalan Jim, son iki domatesi de kopardı. Tam yemek üzerine ağzına götürdüğü sırada durdu. Gövdesi yaşamaya devam ettiği halde,

ruhunun Nandao'daki stadyumda ölmüş olduğunu hatırladı. Eğer ruhu ölüp de vücudundan çıkmayı başaramadıysa, gövdesini beslemek, acaba hastanedeki cesetler gibi kendisinin de tükanmasına neden olur muydu?

Jim toplantı binasının balkonunda oturmuş Nandao stadyumundaki son akşamı düşünüyordu. Akşam üzerine doğru kampın kapısına üç hamal ile birlikte Çinli bir satıcı geldi. Sırtlarına yerleştirdikleri bambu kamışların ortasında toprak kavanozların içinde pirinç şarabı taşıyorlardı. Jim, muhafız karakolunun önündeki mal değiş tokuşunu izledi. Akıllıca davranan Teğmen Price, komutan odasındaki hazine sandığının kapısını kapatmıştı. Birkaç karton Lucky Strike ve tek bir paraşüt bezi, şarap kavanozları ile değiş tokuş edildi. Satıcı, peşindeki hamalların ellerinde taşıdıkları kırmızı ipek balyası ile gittikten biraz sonra, İngilizler sarhoş olmuşlardı bile. Jim o akşam muhafız karakoluna dönmemeye karar verdi. Teğmen Price'in beyaz gövdesi, şaraptan alev almış gibi görünen göğsündeki sigara yanıkları ile, akşam karanlığında sendeliyordu.

Jim balkondan uzun uzun Longhua Havaalanı'na baktı. Dikkatle Spam tenekesini açtı. Bunu Dr. Ransome ile paylaşamamak çok acıydı. Tam sıcak eti ağzına götürmek üzereyken hastanedeki gövdeleri düşündü. Ölü tutsakların görüntüsü onda şok yaratmamıştı. Aslına bakılırsa, Longhua'dan başlayan yürüyüş sırasında geride kalanların, nerede olurlarsa olsunlar mutlaka öldürüleceklerini biliyordu. Buna rağmen, doğranmış eti, şişmiş cesetlere benzetti. Her biri aynı balgam ile kaplıydı. Çok çabuk yiyen ve içen her canlı, Tulloch ve eli kanlı polis teğmen gibi kısa sürede diğer ölülere katılırdı. Yiyecekler ölümü besliyordu, kendi gövdelerinin hâzır bekleyen ölümünü.

Jim muhafız karakolundan gelen sarhoş sesleri ile, parmaklıkların dışında bekleyen Çinlilere, Price tarafından açılan yaylım ateşini dinliyordu. Zindandan çıkmış gibi solgun görünümüne ve bandajlı ellerine rağmen bir sonraki savaşı başlatmak için mezarından kalkan ilk ölü gibi görünen bu albino tip, Jim'i ürkütüyordu.

Jim dikkatle havaalanı pistinin geometrik yapısına baktı. Dört

yüz metre ileride terk edilmiş uçakların arasında genç bir Japon pilot yürüyordu. Elindeki bando sopası ile dikenli otların içini arıyordu. Akşam ışığında parlayan bol pilot tulumu, üç yıl önce kendisini kurtarıp, Longhua'nın kapılarını açan alacakaranlık pilotunu anımsattı Jim'e.

AYIRTILAN ODA

37 Jim, gün ışıdıktan sonra keşif uçuşu yapan, Amerikan avcı uçaklarının gürültüsü ile uyandı. Geceyi Bayan Vincent'ın yatağında yatıp, G Blok'un penceresinden Longhua Havalanı'ndaki pagodanın üzerinde Mustang'ların daireler çizerek uçmalarını izleyerek geçirmişti. Bir saat sonra Şanghay civarındaki savaş tutsakları kamplarının üzerine paraşütler inmeye başladı. Yangtze üzerindeki puslu ışığın içinden beliren bomba kapakları açık B-29'lar filosu boş çeltik tarlalarının üzerinde süzülürken tıpkı boş limuzinleri kiralamaya gelen bir filoya benziyorlardı.

Amerikalılar, savaş sona erdiği için görünümlerine dikkat edemeyecek kadar isteksiz, canları sıkkın bir havadaydılar. Yüklerini kampın çevresindeki açık alana attıktan sonra, o günün işini tamamlamanın verdiği rahatlıkla kanatlarının üzerinde yükselip acele etmeden evlerine doğru yola koyulmaları en çok Tulloch ile Teğmen Price'ı kızdırıyordu.

Amerikan Kara ve Deniz Kuvvetleri Şanghay'a ne zaman geleceklerdi? Jim G Blok'un çatısından bakıp nehrin düzgün yüzeyini üç mil kuzeye kadar inceledi. Kuşkusuz Amerikalılar, Japon denizaltı komutanlarının teslim olmaktan vazgeçebilecekleri korkusuyla Yangtze Nehri'nde seyirden ürküyorlardı. Fakat onlar gelmeden annesi ile babasını aramaya çıkması, Jim için son derece tehlikeli olabilirdi. Pek yakında Çin'de ne kadar başkomutan veya asi general varsa hepsini içine alacak bir vakum gibi Şanghay ve tüm çevresi, içinde ne savaş, ne de barış olan bir bölgeye hapsolmuştu adeta.

Jim, Price ve adamlarının paraşüt kutuları aramak üzere kamptan çıkmalarını bekledikten sonra, muhafız karakoluna koştu. Superfortress'in motorundan akan sıvının ve hastanedeki çürüyen etlerin

pis kokusu, bir tabut örtüsü gibi kampın üzerini kaplamıştı. Fakat Tulloch fark etmemiş gibi davranıyordu. Tulloch, mezarların arasında hayalet avına çıkmış bir hayalete benzeyen Teğmen Price ortalıktan çekilir çekilmez Jim'i komutan odasına almaya hazırdı. Jim duvarın önünde yığılı duran konservelerden birkaç tane aldı. Süt tozu ile Spam'ı karıştırarak çabucak bir yemek hazırlayıp yedikten sonra Çavuş Nagata'nın kalem odasında duran masasına oturup, bir yandan çikolata yerken, bir yandan da Amerikan dergilerini ayırmaya başladı.

Daha sonra Tulloch kapıların dışında sayıları gitgide artan aç Çinlilere küfür etmek için çıkınca, Jim gözetleme kulesinin merdivenlerine tırmandı. Kampın batısındaki küçük akarsuların civarını araştıran Price ile saldırı grubunu görebiliyordu. Hongrao'dan gelen Müttefiklerden oluşan bir tutsak grubunun beraberindeki askeri güçlere katılmışlardı ve bütün silahlı adamlar uçaksavar siperlerinin kenarlarında koşarken, su ile kaplı çeltik tarlalarına doğru ateş ediyorlardı.

Anlaşılan bu kent dışı bölgede dolaşanlar yalnızca eski İngiliz tutsaklar değildi. Savaşın sona ermesinden önceki haftalarda köylerini terketmiş olan Çinli köylüler geri dönüyorlardı. Hamal çeteleri çevrede dolaşıp yanmış Japon araçlarından tekerlekleri ve çeşitli parçaları aşırıyorlardı. Çinli kukla askerlere katılan Kuomintang askerlerinden dönme mangalar yolda başıboş dolaşırlarken, eğer şu sırada Amerikan hava saldırıları yüzünden Şanghay'a giden eski milliyetçi yoldaşlarının ellerine düşecek olurlarsa, kaderlerinin nasıl olacağını pekâlâ biliyorlardı. Jim, gözetleme kulesinin gözlem odasında beklediği sırada bu morali bozuk mangaların geride kalan bir bölümü Longhua kapılarının önünden geçti. Lime lime olmuş üniformalarından bütün askeri işaretleri söktükleri halde hâlâ tepeden tırnağa silahlı bir durumda kenarda tek başına durmuş pek değerli çikolataları ile *Saturday Evening Post*'larını korumaya çalışan bir Packard teknisyeninin biraz ötesinden geçtiler.

Jim öğle sıralarında Teğmen Price'ın, adamlarının çektiği paraşütün kızıl renkli balonuna bir ceset gibi sarınmış halde geldiğini görünce dergilerini toparlayıp G Blok'a döndü. Bir saatini dergilerini sıraya sokmakla geçirdikten sonra kampta tura çıktı. Hastaneden

uzak durarak, tellerin arasından dışarı süzüldü ve savaşın son haftalarında serbest bıraktığı kaplumbağayı bulabilmek umuduyla Longhua Havaalanı ile kamp arasındaki ot bürümüş arazide dolaşmaya çıktı.

Fakat çitin yanındaki kanalın içinde sadece, bir Japon havacısının cesedi vardı. Longhua Havalaanı'nın bölümleri olan pagoda, barakalar ve kontrol kulesi şimdi artık Milliyetçilerden oluşan bir öncü tugay tarafından kullanılıyordu. Kendilerine ait birtakım sebepler yüzünden Japon havacılar ile karacılar, kaçmak için hiçbir çaba göstermeden yangından içi dışına çıkmış haldeki hangarla, atölyelerde yaşamlarını sürdürüyorlardı. Milliyetçi askerler her gün birkaç Japonu alıp havaalanının güney ve batı yönündeki çöplükte öldürüyorlardı.

Kanalın içindeki Japon havacının Mustang'ın bomba taşıyıcılarının arasında yüzükoyun yüzen cesedinin görüntüsü, kamp hastanesindeki İngilizlerin cesetleri kadar rahatsız ediyordu Jim'i. O günden sonra da kendi güvenliği için kampın dışına çıkmamaya karar verdi. Geceleri Bayan Vincent'ın yatağında yatıp gündüzleri de Amerikan konserveleri ile çikolatalarının tadına bakarak ve koleksiyonunu sıraya sokmaya çalışarak geçirmeye başladı zamanını. Şimdiye kadar odasındaki boş sedirlerin üzerine düzgün bir biçimde sıraladığı kitaplardan oldukça zengin bir kütüphane oluşturmuştu. *Time, Life* ve *Reader's Digest* dergilerinin elindeki sayıları, ilk anda son derece tanıdık geldiği halde Şanghay ve Longhua'daki deneyimlerinin tamamen dışına çıkmış bir dünya olan savaşı her yönüyle kapsıyordu. Bazen tank savaşları ve çıkarma sahilleri ile ilgili acıklı hikâyeleri okurken savaşı bizzat yaşamış olduğu konusunda kuşkuya düşüyordu.

Fakat komutan odasının bulunduğu kattaki dergileri toplarken, akıllıca davranıp, uzun zaman dayanacak bir rezerv için, içlerine birkaç fazladan Spam ve süt tozu gizliyordu. Jim, Amerikan hava yardımlarının gitgide azaldığının farkındaydı ve er veya geç bitecekti. Yeniden eski gücüne kavuştuğu için artık kampın içinde rahatlıkla sağa sola koşturabiliyordu ve D Blok'taki sedirlerin birinin altındaki tenis raketi ile bir teneke topu bulduğu günkü kadar hiçbir zaman mutlu olmamıştı.

Üçüncü sabah Price ile adamları ellerindeki dürbünlerle muhafız karakolunun çatısında durmuş, sabırsızlıkla Amerikan yardım uçağının gelmesini beklerken, kampın kapıları önünde eski bir Opel marka kamyon durdu. Şoför mahallinde oturan bir zamanların Longhua tutsağı, iki çıplak göğüslü İngiliz ile kamyonun arka bölümünde eşyalarıyla yolculuk yapan Çinli eşleri ve çocukları vardı. Jim, Moller Line tersanelerinde ustabaşı olan bu adamları en son Nandao stadyumunda savaşın sona erdiği sabah, beyaz Cadillac'ların kaputunu kaldırırken görmüştü. Bir şekilde Şanghay'a ulaşmayı başarıp Japonların ele geçiremediği ailelerine kavuşabilmişlerdi. Düşman kentin ortasında kendilerini yapayalnız bulunca, yeniden Longhua'ya dönmeye karar vermişlerdi.

İlk ganimetlerini ele geçirmişlerdi bile. Bir bomba gibi yerde duran gümüş rengi paraşüt kutusunun yanında, kömür gözlü çocuklar Çinlilere has tuniklerinin içinde cüce gibi görünüyorlardı. Tulloch ile Teğmen Price, muhafız karakolunun merdivenlerinden inerken, Jim de memnun memnun gülümseyerek Basie'nin E Blok'taki penceresinden onları seyrediyordu. Kapılara doğru yürüdüler, fakat açmak için hiçbir harekette bulunmadılar. Şu sırada en üst kat penceresinde kendi kendine gülen on dört yaşındaki çocuk dışında tamamen terk edilmiş olan E Blok'u hiddetle işaret eden eski Longhua tutsakları ile Price arasında saçma sapan bir tartışma başladı.

Jim, yumruklarını pencerenin beton pervazlarına vurup, adamlara ve yiyecekmiş gibi bakan eşlerine el salladı. Üç yıl boyunca kampı terk etmek için çabaladıktan sonra yeniden Üçüncü Dünya Savaşındaki yerlerini almak üzere geri dönmüşlerdi. Uzun süre sonra Jim'in daima bilincinde olduğu gerçeği; Longhua'nın içinde özgür oldukları gerçeğini görebilmişlerdi.

Kapılar açılıyordu. Bir pazarlık başladı. Teğmen Price Opel'i gözüne kestirmişti. Bir dakika sonra iki İngiliz ve aileleri peşlerinden gelen sabahın ilk Mustang'ları ile son sürat törenl alanından geçip D Blok'a gittiler. Kampın üzerinde uçan uçakların motorlarından gelen hava dalgası, beraberinde boş binaların arasındaki binlerce yapışkan sinek akımının üzerine çöken kötü mezbaha kokusunu da getirdi.

Parmaklıkların yanında oturan Çinli dilenciler yüzlerini kapadılar. Fakat Jim hastane ile çitin ötesinde kanalın içindeki Japon havacının anısını aklından silmesine yardımcı olan bu inatçı kokuyu içine çekti. Artık ölüleri unutmanın zamanı gelmişti. Kamp kendi tarzında yeniden canlanıyordu. Süt tozu ve çikolatalarla geçen günler onu güçlendirmişti, fakat henüz Şanghay'a yapacağı uzun yürüyüş için yeterli değildi. Kampa başka insanlar geliyordu. Belki de annesi ile babası da onu orada bulabilirlerdi. Amerikalıların gitgide azalan hava yardımlarına rağmen sürekli yiyecek bulabileceklerdi. Jim dönüp muhafız karakolunun arkasındaki sessiz mutfaklara ve bir dolu paslı metal yemek arabasına baktı. O sırada tatlı patates geldi aklına...

Ayakkabıları boş koridorlarda ve taş basamaklarda ses çıkarıyordu. Holde yarış yaparken, Opel'in motorunun zonklayan sesini duydu. Tulloch ile Kuzey İskoçyalı giyimli asker kamyonun arkasına paraşüt kutuları ile mukavvaları yüklüyordu.

"Jim! dur, bekle!" Tulloch eliyle geri dönmesi için işaret ediyordu. "Nereye gittiğini sanıyorsun?"

"G Blok'a, Bay Tulloch..."

Nefessiz kalan Jim, Opel'in sarsılan tamponuna dayandı. Muhafız karakolunun kapısında duran Teğmen Price, gizli altınlarını sayan bir adam gibi tüfeğine fişek dolduruyordu. "Aileme bir oda ayırmak istiyorum... Longhua'ya gelebilirler. Size de bir oda ayırırım Bay Tulloch."

"Jim... Jim..." Aşırı heyecanlı olan bu çocuğu sakinleştirmek için omzuna elini koydu. "Babanı bulma zamanı geldi evlat. Savaş bitti, Jim."

"Ya bundan sonraki savaş, Bay Tulloch? Çok yakında başlayacağını söylemiştiniz."

Packard teknisyeni, Jim'in kamyona binmesine yardım etti. "Jim, bir sonraki savaşı başlatmak için, bir önce kinin işini bitirmen lazım. Seni götürelim... Şanghay'a dönüyorsun artık."

ŞANGHAY YOLU

38 Şanghay'a doğru ilerleyen kamyonun arkasındaki Jim de sallantıdan çalkalanıp duran paraşüt ipeğinin üzerine savruldu. Çevresinde yığılı halde duran yiyecek kartonlarına tutundu. Kamyon motorundan çıkan kükremeye benzer gürültüyü bastırmak için bağırarak konuşan Tulloch ile Teğmen Price'ı dinliyordu.

Jim, arka pencereleri solmaya yüz tutmuş kamuflaj boyasının arasından polisin, yolun ortasında hızlanarak giden kamyonun zikzaklar çizerek ilerlemesi için direksiyondan özellikle çektiği bandajlı ellerini görebiliyordu. Yolun kenarına kadar gelen tekerlekler, yerden toz ve yaprak bulutu kaldırdı. Tulloch yanındaki pirinç şarabı ile birlikte açık pencereden dışarıya doğrulttuğu tüfeğini tutarak yolcu koltuğunda oturuyordu. Bombaların devirdiği ağaçların arasından Fransız Bölgesi'nin binaları ortaya çıktıkça o da çentik çentik olmuş kornaya basıyordu.

Teğmen Price'ın kamyonu sürüşündeki tüm tehlikelere rağmen, Jim her iki adamın da moral düzeylerinin bu kadar yüksek olmasından memnundu. Teğmen ilk bir mil boyunca ikinci vitesi bulamadığı için, Şanhgay yolunda ağır ağır oyalanarak gürültülü bir biçimde yürüyüş hızı ile ilerleyince, radyatör nerede ise su kaynatma tehlikesiyle karşı karşıya kaldı. Fakat o sırada Hongrao'ya havadan yapılan bir paraşüt indirmesini görünce, Price'ın sürücü yeteneği yeniden canlandı. İniş alanına doğru paraşütleri izleyerek, çiftlik sınırlarını ve kanal setlerini hızla geçerken, Şanghay karaborsalarında satabilecekleri daha pek çok Amerikan malı olabileceği umuduyla müthiş neşelendiler.

Fakat diğerleri hazineye daha önce ulaşmışlardı. Issız çeltik tarlalarında yarım saat aranıp durdukları halde bir tek paraşüt kutusu bile bulamadılar. Price bu koskoca sessiz kanallar dünyasını tehdit eden bir tavırla tüfeğini salladı.

Neyse ki, Price'ın öfkesi az sonra hafifledi. Yeniden Şanghay yoluna döndüklerinde, teğmen, kamyonu yolun kenarındaki motosikletin yanında yatan bir Japon habercisinin cesedine doğru hızla sürdü. Adamın ezilip dağılan kafasından fışkıran kanlı kurtlarla,

beyin dokuları yol kenarındaki ağaçları sırılsıklam etti. Bu büyük bir beceri gerektiren dümen kırma hareketi teğmenin neşesini yerine getirmişti. Jim, bu neşeli halinin Şanghay'a ulaşıp, ilk trafik ışığında kamyondan atlayacağı ana kadar sürmesini diledi.

Jim, dönüp kampın uzakta kalan ışıklarına baktı. Longhua'dan ayrılmak çok tuhaf geliyordu, fakat savaşta olduğu gibi bir kez daha kampın tutsağı olmuştu. Kendisi için küçük tek bir odanın içinde birkaç Spam kutusu ile yeniden yaratmaya çalıştığı gözle görülür bir şekilde güven dolu olan dünyası, Tulloch'un tek bir sözüyle ayaklarının dibine düşüp paramparça olmuştu sanki.

Havaalanının kuzey sınırında kalan Longhua Pagodası'nı ve hâlâ namluları gökyüzüne çevrili duran uçaksavarları geçtiler. Jim, genç kamikaze pilotunun izine rastlayabilmek umuduyla, yıkıntı halindeki hangarları gözleri ile araştırırken, kendisine verdiği mangosuna hiçbir karşılık vermemiş olmaktan üzüntü duydu. Bir mil doğuda, Nandao'daki Olimpiyat Stadyumu vardı. Kurşunlardan delik deşik olmuş cephesindeki Generalissimo Çan'ın bonkörlüğünü kutlayan Çin harfleri, park yerinin üzerinde her zamankinden de daha parlak bir biçimde yükselirken, Çin'in feodal geçmişi, adeta kendisine ait olan süreyi talep etmek için geri dönmüş gibiydi.

Yoldan sapan kamyon, önündeki tümsek yüzünden yana doğru kaydı. Teğmen Price, aklına esip stadyuma giden çamurlu bir yola sapmıştı. Jim, Tulloch'un itiraz ettiğini duydu, fakat hemen ardından şarap kabı tekerlek sesleri arasında elden ele dolaştı. Önceden Japon karargâhlarını korumak için hazırlanan en öndeki toprak tümseklerle tüfek siperlerini hızla geçtiler. Tarlaları boydan boya kesen yıkık dökük kamp hendeklerinin meyillerine serpiştirilmiş gibi görünen cephane kutuları ve sırt çantaları vardı.

Jim, balya halindeki paraşüt ipeğinin üzerine oturdu. Olimpiyat Stadyumunun çok ilgi çekeceğinin başından beri farkındaydı. Longhua Kampı'na geldiğinden beri İngiliz takımı, tribünlerdeki yağma edilmiş eşyalar hakkında soru sormaktan bir an bile vazgeçmemişti. Jim ise, dergilerle, konserve yiyecek stokunun tükenmemesini garantiye almak için, sürekli anılarını süsleyip şişirmek zorunda kalmıştı. Şimdi ise, tüm uydurmaları Price'ın hayallerini kavrayıp pençesine aldığı için, geri dönüş olanaksız görünüyordu.

Park yerine gelmeden yüz metre kadar önce, yoldan çıkıp, iki tank tuzağının kenarlarındaki toprak Set'in arasındaki su yoluna gelince durdular. Price ile Tulloch körkütük sarhoş bir vaziyette şoför kabininden çıktılar. Sinsi sinsi stadyuma bakarak birer sigara yaktılar.

Price tüfeği ile kamyonun kenarını tıklattı. Alaycı bir sesle "Şanghay, Jim..." diye seslendi.

Tulloch, "Yalnızca değişik bir yoldan dolaşacağız Jim" diye peltek peltek konuşarak ikna etmeye çalışıyordu. "Bir sandık İskoç ile Nanjing yolundaki kızlar için birkaç kürk manto alacağız sadece."

"Hiç kürk mantoya rastlamadım Bay Tulloch, İskoç'a da. Bir sürü sandalye ve yemek masası vardı sadece."

Teğmen Price, Tulloch'u kenara itti. "Yemek masaları mı? Buraya yemek yemeye geldiğimizi mi sanıyorsun sen?" Gözlerini stadyumun cephesine dikmiş bakarken, delik deşik olmuş sıva, kendi solgun tenine meydan okur gibi görünüyordu.

Jim kendi kafasını hedefleyen tüfek namlusunu görmezlikten geldi "Komodinlerle elbise dolapları da vardı."

"Elbise dolapları mı?" Tulloch ikisinin arasında sallanıp duruyordu. "İşte bu olabilir Teğmen."

"Tamam..." Price kendini toparladı. Göğsündeki sigara yanıklarına parmak uçları ile dokunurken, acı ve anılardan oluşan gizli bir şifreyi kodlar gibiydi. "Sana söyledim. Bu oğlan açıkgöz diye."

İkisi birlikte yolu geçip park yerine girdiler. Lastikleri olmayan bir tanka yaslanan Price, ciğerlerinde tutsaklık günlerinden kalan tüm balgamı, araçlardan birinin açık kapağından içeri tükürdü. Sıra halinde duran kamyonların arkasında kalan Jim, Bay Maxted'i düşünüyordu. Acaba hâlâ kana bulanmış otların üzerinde yatıyor muydu? Çok fazla yemek yediği için kendisini suçlu hisseden Jim, ayakkabılarını satmış olabileceğini hatırladı. Olimpiyat Stadyumu içindeki tüm içki dolaplarına rağmen, uğursuzluklarla dolu, kasvetli ve tehditkâr bir yer gibi, görünüyordu. Nagasaki'ye bombanın atılmasından sonraki atomik parıltıyı burada görmüştü. Beyaz pırıltısı, Longhua'dan başlayan ölüm yürüyüşünün gerçekleştiği yolun üzerinde hâlâ duruyordu ve aynı solgun ışık stadyumun beyaz badanalı cephesinde ve Teğmen Price'ın kireç kuyusuna benzeyen derisin-

de de görülüyordu.

Elindeki *Life* dergisini yelpaze gibi kullanarak sinekleri kovalamaya çalışan Jim, kamyonlardan birinin önüne oturdu. Amerikalı denizcileri İvo Adası savaşından sonra Suribachi dağının zirvesine bayrak dikerlerken gösteren bir fotoğrafı inceliyordu. Bu dergilerdeki Amerikalılar, tıpkı Jim'in çocukken okuduğu çizgi romanlardakine yakın görünen kahramanlık dolu bir savaş yapmışlardı. Ölüm bile cazibeli ve parlak bir havaya sokuluyordu. Hayatta olanların ölüm hakkındaki düşünceleri tabii!..

Boş tarlalara, Spam ve *Reader's Digest*'leri saçmak üzere, bomba kapakları açık olarak batıdan gelen bir Superfortress'e öncülük eden iki Mustang tipi avcı uçağı tepelerinden uçtu. Jim'in ayağının altındaki toprakta gümbür gümbür patlayan sesleri, sıra halinde duran terk edilmiş araçları sarstı.

Dergiyi indiren Jim, stadyumdaki giriş tünelinden uçakların gürültüsünde sesleri boğulan silahlı adamların koşuştuklarını gördü. Superfortress gökyüzünde salına salına süzülüyordu. Fakat tünelin içinden fırlayan adamlar, stadyumun bombalanması korkusu ile sağa sola kaçışıp duruyorlardı. Deri bir Amerikan pilot ceketi giymiş sakallı bir Avrupalı, ellerindeki av tüfekleriyle peşinden gelen iki adam ile birlikte park yerine doğru hızla koştular. Bağrı açık, siyah pantolonun belindeki tabancasıyla tabanları yağlayan bir Çinli, ellerinde bambu kamışları tutan hamallarla birlikte kaçıyordu.

Tünelin içinden, güneşin kavuran ışınları altında dimdik tuttukları tüfekleri ile onları kovalayan Milliyetçi askerler geliyordu. Askerler durup kaçan adamları yaylım ateşine tuttular. Jim, kamyonun kapısını açıp sürücü kabinine girdi. Tulloch, giriş tünelinden elli metre kadar geride stadyumun cephesinden dökülen beyaz tozun içinde yatıyordu. Teğmen Price, fener gibi gözleri ile yerleri araştırarak, yanından geçip kamyonlara doğru koştu. Elini bandajlardan kurtarmak için silkeledi, park yerinin sınır duvarından atladı ve çevre yolunun ötesinde su altındaki çeltik tarlasına daldı.

Çinli subay, Price'ın çevreye su sıçratan gövdesine son bir kurşun sıktıktan sonra, stadyumun girişinde diz çöktü. Adamları ise tüfekleri dimdik, paslı araçlara doğru yaklaşıyorlardı. Saldıran gruptan herhangi bir yaralı olup olmadığını anlamak üzere sözde bir sal-

dırı gösteri yaptıktan sonra, stadyumun güvenliği içerisine çekildiler. Ölü olarak güneşin altında yatan Tulloch'un kanı kireç tozunun içine akıyordu.

Hongrao'ya mavi ve kırmızı paraşütler iniyordu. Jim koltuktan kayıp kabinin öbür yandaki kapısını açtı ve yere indi. Cephane vagonlarıyla topların arasına gizlenerek sınır duvarına doğru koştu.

Teğmen Price, içindeki ipek ve yiyecek yükü ile birlikte kamyonu terk etmişti. Su yoluna ulaşan Jim, tanksavar setlerinin arasındaki kamyonun içinde kimseyi bulamadı. Yolcu kapısının yanında yerde, Tulloch'un son Lucky Strike'nın dumanı hâlâ tütüyordu. Jim pencereden alet panosuna dikkatle baktı. Acaba bu aracı Şanghay'a kadar kullanabilir miydi? Stadyumdaki askerlere teslim olmak son derece tehlikeliydi. Jim'in de saldırı grubunun bir üyesi olduğunu düşünüp hemen o anda vururlardı.

Jim, Nandao'nun beyaz Cadillac'larını göremeden ölen Tulloch'u düşünürken, Şanghay'a yürümeye karar verdi. Tam, birkaç teneke yiyecek ile bir iki dergi almak için Opel'in arka kapağından içeri tırmanmak üzereydi ki, arkasında ayak sesleri duydu. Dönüp bakmasına fırsat kalmadan birisi omuzlarından kavradı. Beynine indirdiği güçlü yumruğuyla bir anda yere yuvarladı Jim'i. Doğrulup sigara kartonlarının arasında oturan Jim, burnundan ve ağzından akan kanın parmaklarının arasından paraşüt kumaşının üzerine damladığını hissetti. Gözlerini kaldırınca, stadyumda koşan bağrı açık beli tabancalı Çinli'ye baktı. Adamın yüzünde, Amherst Caddesi'ndeki aşçının, bir tavuğu öldürmeden önce yüzünde beliren anlamsız ifade vardı. Arkasında ise kamyondaki yükün içine dalmak için sabırsızlanan eli bambu sopalı bir Çinli duruyordu.

Su yolunun her iki yanında da silahlı adamlar, pilot ceketli, sakallı Avrupalı önderliğinde kenardaki toprak bendin üstünde yürüyordu. Üyelerinin yarısı Çinliler'den oluşan bu haydut gurubunun bir bölümünü eli sopalı hamallar, diğer bölümünü de hâlâ asker abaları ve tüfekleriyle dolaşan kukla askerler ile Milliyetçiler oluşturuyordu. Öbür yarısı ise Avrupalılarla birbirine uygun giysiler içindeki palangaları, tabancı kılıfları ve Çinlilerin giydikleri türdeki tuniklerinin üzerine takılı Şanghay polisi rozetleri olan Amerikalılardı. Açlık-

tan ölmek üzere olan bu adamların eski tutsaklar oldukları belliydi.

Hamal elindeki sopayı kaldırınca, Jim kanı emip sıcak balgamı yuttu. "Ben Loghua kampına gidiyorum... Ben bir İngiliz tutsağım." Güneybatıyı işaret etti. Şişmiş burnundan çıkan sesi, vücudu hayatta kalması için kendisine tanınan son dakikalar içinde hızla yaşlanıyormuş gibi bas tonda çıkıyordu. "Longhua Kampı..."

Jim'i önemsemeyen silahlı adamlar kenarda oturmuş sigara içiyorlardı. Pilot ceketli Avrupalı, kamyonun çevresinde volta atıyordu. Hamallardan biri Tulloch'un attığı sigara izmaritini alıp bir nefes çekti. Herkes gökyüzünü ve stadyumun önünden geçen ıssız yolu seyrediyordu. Beraberlerinde, esir kampının yavaş ve boş geçen zamanını da getirmişlerdi. Yüzleri solgun ve renksizdi. Yerin altındaki bir inden çıkmış gibiydiler.

"Longhua..." diye yineledi Jim. Eli sopalı hamalın gözleri hâlâ üzerinde idi. Tek bir işaretle yerinden fırlayıp kafatasını parçalayacağından emindi. Kafasına vuran, bağrı açık Çinli gözlerini kısmış arka tekerleklere bakarak kamyonu inceliyordu. Jim, Avrupalıların dikkatini çekebilmek umuduyla stadyumu işaret etti.

"Lincholn Zephyr'ler, Nandao'da. Buick'ler, Beyaz Cadillac'lar..."

"Nereden çıktı bu Cadillac lafı?" Gümüş gibi beyaz saçlı, Amerikalı, efemine sesli ufak tefek bir adam, omuzunda sallanan tüfeği ile birlikte kamyona doğru yürüdü. Kimse onu dinlemiyordu. O da cevap alamamanın bıraktığı boşluğu doldurmak için bir sigara yaktı. Tozlu yanaklarında titreşen alev, keskin fakat mütevazi bakışlı Jim'e tanıdık gelen bir çift yorgun ve bıkkın gözü aydınlattı.

"Basie!" Jim burnundaki kanı sildi. "Benim Basie, Jim! Şanghaylı Jim!"

Kamarot dikkatle Jim'e baktı. Bir an düşündükten sonra, sanki bu on dört yaşındaki oğlanı tanıdığı halde artık ilgisini çekmediği için, resmi bir tavırla başını salladı. Yiyecek mukavvalarını araştırıp, paraşütün ipeğine dokundu. Hamala, kamışını savurması için daha geniş bir alan bırakarak kenara çekildi.

"Basie!" Jim darmadağınık dergileri toplayıp parmakları ile kapaklarına bulaşan kanı sildi. Hepsini kaldırıp, tabancalı, bağrı açık Çinli'nin öfkeli bakışlarına doğru tuttu.

"*Life* dergisi, Basie, *Readers Digest!* Bütün son sayılarını senin

için sakladım... Basie yüzlerce yeni sözcük öğrendim :Belsen, von Runsterdt, GI Joe.*"

HAYDUTLAR

39 Yüzeyi petrol ve benzinle kaplı olan suyun kenarında hızla giden araba, karaya oturmuş bir torpido gemisinin paslı gövdesinin yanından geçti. Arka koltukta Basie ile sakallı Fransızın arasında sıkışmış halde oturan Jim, Buick arabanın tekerleklerinden sıçrayan suları seyrediyordu. Olağanüstü bir tavuskuşunun kuyruğunu andıran gökkuşağının gösterişli renkleri, Şanghay'ın uzaktan görünen iş merkezi binalarının, boyama kitaplarında rastlanan türdeki kentlerde olduğu gibi yüksek kulelere benzemesine neden oluyordu. Aynı çiğ ve gösterişli ışık torpido gemisini de bir tül gibi örtüp, sığlıklarda yatan Japon cesetlerini manto gibi sarıyordu. Jim omuzunun üzerinden bir kez daha Şanghay'ın yavaş yavaş geride kalan ufuk çizgisine bakmak istediyse de yediği darbeler yüzünden boynunda hissettiği acı, başını çevirmesini engelledi.

"Hey ulan..." Fransız, dizlerinin arasına sıkıştırdığı karabina ile Jim'in koluna vurdu. "Otur aşağı, burnundaki kan az mı geldi?"

"Jim burda güreşecek yer yok. Sessizce oturup sözcüklerimizi öğreneceğiz." Basie kolunu Jim'e doladı. "O *Digest*'tan gözünü ayırma. O zaman uyanık kalabilirsin."

"Tamam Basie, uyanık kalacağım."

Jim'in de pekâlâ bildiği gibi en önemli şey uyanık kalmaktı. Arabada yerde duran cephane kutularına ayaklarını uzatıp, gözleri parıldayana kadar yaralı dudaklarını ısırdı. Fransızın, sağ taraftaki yolcu kapısının yanında ise, Basie araya girene kadar kendisini öldürmeye kararlı görünen bambu sopalı hamal oturuyordu. Ön koltukta ise Çinli şoförün yanında Siccawei Kampı'ndan gelen iki Avustralyalı vardı.

Yedisi birden, çamura bulanmış Buick arabanın içinde oturuyorlardı. Pencerelerinde hâlâ, savaş boyunca bu arabayı kendi arabası olarak kullanan Çinli kukla generalin nişanları ve pirinç kâğıdından

* GI Joe: (ABD'de) asker, (y.n.)

yapılma rozetleri vardı. Kurumuş kusmuktan başka, yaralı askerlerin yaralarından ve Jim'in burnundan akan kan koltukların her yanını leke içinde bırakmıştı. Bambu kamışlarla silahların yanı sıra arabanın içi cephane kutuları, karton içinde Amerikan sigaraları, içleri pirinç şarabı ile dolu toprak kavanozlarla ve şehirlerarası yolda hızla ilerlerken adamların içine işedikleri bira şişeleriyle ağzına kadar doluydu.

Araba aniden durunca lagünün benzinli suları tekerleklerin çevresinde çalkalandı. Önlerinden giden Japon kamyonunun içinde ise bu haydut çetesinin on iki üyesi daha vardı. Sahildeki toprak Set'in kenarından geçen ve ara yola doğru giden gri tuğlalardan yapılma dar rampadan geçerken kamyon kendi ağırlığıyla savruldu. İçi, paraşüt sandıkları, o sabah Nandao'daki askeri ambarlardan aşırılan Japon erzakları, rulo halinde duran şilteler, Longhua'nın güneyindeki açık arazide yer alan köylerden aşırılma bisikletler ve dikiş makineleri ile tepeleme doluydu.

Buick'le kırık dökük tuğla ve taşlardan oluşan rampayı tırmanıp, tekerlerinden çıkan toz bulutunun arasından önlerindeki kamyonu izlediler. Su kenarından ayrılıp iç kesimlere doğru ilerleyen yol, çeltik tarlaları ile kanallar arasında kayboluyordu. Jim bu haydut çetesinin sert yapılı arazi üzerinde, zehirli bir mekik gibi ilerleyen bu araç ile nereye gittiklerini bildiklerinden kuşkuluydu. Ancak sekiz yüz metre kadar ileride, kendilerininkine paralel olan bir yolun üzerinde ikinci bir kamyon hızla çeltik tarlalarının arasında ilerliyordu. Olimpiyat Stadyumu'nda ele geçirilen antika Opel, çetenin geri kalan beş elemanını taşıyordu. Nandao'daki deniz uçakları üssünden hava aydınlandıktan az sonra ayrılmış olmalarına rağmen, beş dakikalık mesafedeki yeni hedeflerine ancak ulaşabilmişlerdi.

Yolların birleştiği noktada Jim, göğsü açık, siyah pantolonlu, kemerinde silah taşıyan Çinli silahşörün siluetini gördü. Sürücü kabininin arkasında ayakta durmuş, direksiyondaki hamala emirler yağdırıp duruyordu. Parmaklarının demir gibi sert olan eklemlerini hâlâ boynunun arkasındaki çürük sırt kemiklerinde hissettiği, bu acemi erler ordusunun eski subayından korkuyordu. Sadece Basie'nin varlığı sayesinde kurtulmuştu Jim, fakat bu erteleme fazla uzun süreli olmayabilirdi. Kaptan Soong ne Basie'ye, ne de haydut çetesinin diğer üyelerine fazla önem veriyordu. Jim'i ise gerekirse ölene kadar

çalıştırılabilecek bir köpekten daha farklı görmüyordu. Jim, haydutların kendisini ele geçirmelerinden bir saat sonra, Hongrao yönündeki bir köye bakan mezar tepeciklerinin arasında, küçük bir av köpeği gibi, araziyi koklayıp herhangi bir gizli silah veya ateşi ortaya çıkarmak üzere yerlerde sürünüyordu. Hâlâ yarı sersem bir haldeydi. Burnundan elindeki *Reader's Digest*'in üzerine kan damlarken çürüyen tabutların arasında beklemişti. En sonunda kurşun yağmuru sona erince haydutlar köyden yağmaladıkları bisikletler, yatak örtüleri ve pirinç çuvallarıyla geri dönmüşlerdi. Jim, bu haydut çetesinin gerçek liderinin Kaptan Soong olduğunu kavrar kavramaz, Çinlilerin gözüne girebilmek için her türlü çabayı göstermeye başladı. Fakat Kaptan Soong Jim'in kendisi için hiçbir ayak işine koşmasını istemiyordu. Savaş Çinlileri çok değiştirmişti; köylüler, aylak aylak dolaşan hamallar, kayıp acemi erler, Avrupalıları, Jim'in savaştan önce hiç görmediği bir biçimde değerlendiriyor; İngilizler Japonları yenmekte Amerikalılara yardım ettikleri halde sanki tamamiyle varlıkları ortadan yok olmuş gibi davranıyorlardı.

Kamyonlar dört yol ağzına gelince durdular. Opel'den aşağı atlayan Yüzbaşı Soong, geniş adımlarıyla Buick'in yanına geldi. Basie hiç düşünmeden Jim'in kolunu tuttu. Basie onun ölümünü görmeye hazırdı ve Jim'e karşı olan ilgisini canlı tutan tek şey stadyumda bekleyen ganimet hakkında anlattığı abartılı hikâyelerdi.

Üç araç birden geri dönüp kullanılmayan kanal boyunca yola koyuldukları sırada büyük bir toz bulutunun içinde kaldılar. Yarım mil kadar sonra, terk edilmiş bir köyün üstündeki bir taş köprüde durdular. Kaptan Soong ile adamlarından ikisi kamyondan indiler. Buick'teki Fransız ile kamışlı hamal da onlara katıldı. Arabanın ön koltuğunda oturan Avustralyalılar, etraflarında olup biten saçmalıkları umursamadan şarap kavanozunu başlarına dikiyorlardı. Çoğu zaman Soong, Jim'e seslenip binaların arasında ön araştırma yapması için yollardı, ancak bu kez köyün terk edilmiş ve çevredeki haydut çeteleri tarafından defalarca yağmalanmış olduğu gün gibi ortadaydı.

Jim, "Şanghay'a geri mi dönüyoruz, Basie?" diye sordu.

"Çok yakında Jim. Ama önce özel birtakım araç gereçler edinmek zorundayız."

"Köye depoladığınız araç gereçler mi? Savaş araç gereçleri mi?"

"Evet, aynen öyle Jim. Ben gizli olarak Kuomintang'la çalıştığım sırada OSS'lerin* bıraktıkları araç gereçler. Onları komünistlerin ele geçirmelerini istemezsin değil mi Jim?"

Her ikisi de bir süre sessizce oturdular. Jim dikkatle bomboş köydeki tek çamurlu yolun ortasından akan açık kanalizasyona bakıyordu.

"Burada pek çok komünist olmalı. Savaş sona erdi mi Basie?"

"Sona erdi Jim. En azından pratikte sona erdi."

"Basie..." Sık sık kafasını kurcalayan şeyi yeniden hatırlamıştı. "Bundan sonraki savaş pratikte başladı mı?"

"Böyle de denebilir Jim. Sözcükler konusunda sana yardım ettiğime memnunum."

"Daha öğrendiğim pek çok sözcük var Basie. Şanghay'a geri dönebilmeyi isterdim. Eğer şanslıysam, annemle babamı bugün görebilirim."

"Şanghay mı? Orası en tehlikeli kent Jim. Orada şansın da ötesinde birtakım şeylere ihtiyacın var. Önce Amerikan Donanması'nın Set'i kuşatmasını bekleyeceğiz."

"Sam Amca yakında burada olacak mı Basie? Denizciler ve GI Joe da gelecek mi?"

Basie ülkesinden gelecek yurttaşlarına kavuşabilme olasılığıyla pek heyecanlanmışa benzemiyordu. Jim, Longhua'dan kaçışıyla ilgili sorular sorduğu zaman sinsi ve kurnazca kaçamak yanıtlar vermişti. Her zaman olduğu gibi kaçıştan sonra olanlar, onun için çoktan cazibelerini yitirmişlerdi. Kısa dönemli çıkarları dışında hiçbir şeyi umursamayan, elleri için de sürekli endişelenen aynı titiz adam olarak kalmıştı. Tek güçlü yanı ise hiçbir zaman hayal kurmamasıydı. Çünkü hiçbir şeyi kesin olarak düşünmezdi, oysa Dr. Ransome düşünürdü. Buna karşın Dr. Ransome ölüm yürüyüşü sırasında büyük bir olasılıkla ölmüş, Basie ise hayatta kalmayı başarmıştı. Ancak, şu sırada, belki de hayatında ilk kez Olimpiyat Stadyumu'ndaki hazine dairesi düşüncesi ihtiyatlı Basie'nin emniyet supabı-

* OSS: Strateik Hizmetler Dairesi (y.n.)

nı attırmıştı. Jim, Basie'nin kendisini zengin bir insan olarak ülkesine götürecek kadar varlığa sahip olabilme hayalini özenle ve sürekli bir çaba göstererek besliyordu. Basie'nin büyük bir olasılıkla, ölüm alanına doğru yapılacak yürüyüşü kamp radyosundan öğrenince, gece bekçisine kendisini Nandao ambarlarında saklaması için rüşvet verip kurtulmuş olduğunu tahmin ediyordu.

Tırnaklarını törpüleyen Basie'nin yanında oturan Jim, koca bir savaş deneyiminin onu en ufak bir şekilde etkilemeden geçip gitmiş olduğunu fark etti. Bütün bu ölümler ve açlıklar, yol kenarında oynayan bir tiyatro oyununun, Buick marka bir arabanın yolcu penceresinden izlenmesinden başka bir şey değildi. Şanghay'daki İngiliz ve Amerikalı denizciler kıyıdan ayrılırken, itiş kakış boğuşan halkı görüntüleyen hainee düzenlenmiş bir film gibiydi. Savaş ona hiçbir şey vermemişti. Çünkü tıpkı şimdi yağmaladıktan sonra vurup öldürdüğü Çinli köylüler gibi hiçbir şey beklemiyordu. Dr. Ransome'un daima söylediğine göre beklentisiz insanlar tehlikeli olurlardı. Bir şekilde bu beşyüz milyon Çinliye her şeyi beklemeyi ve ümit etmeyi öğretmek gerekiyordu.

Silahlı adamlar, pirinç şarabı ile birlikte köprünün üzerine çömeldikleri sırada, Jim de yaralı burnuna pansuman yaptı. Beslenme yetersizliği içinde kampta geçirdikleri yıllara rağmen, bu eski tutsakların pek azı kamyonlardaki yiyecek konservelerine ilgi gösteriyorlardı. Yalnız başlarına güneşin altında oturuyor ve çok ender olarak birbirleriyle konuşup içki içiyorlardı. Jim aşağı yukarı hiçbirinin adını hatırlamıyordu. Alacakaranlık bastırdığı sırada üsse dönerek gün boyunca yağmaladıklarından kendi paylarına düşen kısmını alıp kentin eski bölümünde kirladıkları sığınaklarına dönüyorlardı; ertesi sabah da fabrika işçileri gibi yeniden bir araya toplanıyorlardı. Basie ile sakallı Fransız bütün gece boyunca pilot kabininde içki içerlerken, Jim de deniz uçaklarının yanık gövdeleri arasında, beton tezgahın yanına park edilmiş duran Buick arabanın içinde uyuyordu.

Gezine gezine köyden dönen Fransız, gelip Basie'nin penceresine yaslandı. "Hiçbir bok yok."

"En azından bok bırakabilirlerdi bize" diye Basie tiksinerek konuşmuştu. "Çinliler niye köylerine geri dönmüyorlar?"

"Savaşın sona erdiğini biliyorlar mı?" diye sordu Jim. "Onlara söylemen gerek Basie."

"Belki de... Sonsuza kadar bekleyemeyiz Jim. Şanghay'a doğru ilerleyen büyük silahlar var. Aşağı yukarı altı değişik Kuomintang ordusu."

"O halde araç gereçleri toparlamak güç olabilir mi?"

"Evet doğru. Şu komünist köye gideceğiz. Ondan sonra da seni babana götürürüm. Savaş boyunca sana nasıl baktığımı, sana bütün yeni sözcükleri öğrettiğimi anlatırsın."

"Gerçekten bana baktın Basie."

"Tamam..." Basie düşünceli düşünceli Jim'e baktı. "Sen bizimle kal. Eğer seni kaçırırlarsa çok kötü olur."

"Burada çok fazla çocuk kaçırma olayı var mı Basie?"

"Çocuk kaçıranlar ve komünistler. Savaşı yaşamak istemeyenler kalmadı artık. Unutma bunu Jim."

"Tamam..."

Birkaç neşeli konudan söz edip, bu kamarotun dikkatini biraz daha dağıtabilmek amacı ile "Basie, atom bombasının patlamasını gördün mü?" dedi. "Ben Nagasaki'deki müthiş parıltıyı Nandao stadyumunda iken gördüm."

"Doğru söyle evlat..." Bu burnu kanlı oğlanın sesindeki dinginlik karşısında şaşkına dönen Basie, gözlerini kısıp dikkatle Jim'e baktı. Arka pencerenin içindeki tabanca temizlemek için kullanılan kumaş parçasını alıp Jim'in burnunu sildi.

"Atom bombasını gördün öyle mi?"

"Bütün bir dakika boyunca, Basie. Güneşten daha güçlü beyaz bir ışık tüm Şanghay'ı kapladı. Sanırım Tanrı bir anda her şeyi görmek istedi."

"Herhalde öyle istedi. O müthiş beyaz ışık, Jim. Belki senin fotoğrafını *Life* dergisine bastırabilirim."

"Doğru söyle, bunu yapabilir misin Basie?"

Life dergisinde fotoğrafının basılması düşüncesi Jim'i sevindirmişti. Ağzındaki kanı silip, sahnede aniden bir fotoğrafçının belireceği endişesi ile yırtık pırtık gömleğine çekidüzen vermeye çalıştı. Kaptan Soong'un bir işaretiyle haydutlar araçlarına döndüler. Köyden ayrılıp nehire doğru yola çıktıkları sırada Jim, Tiger tipi tanklarla

Amerikan denizcilerinin arasında çekilen fotoğrafını hayal ediyordu. Dört gündür Basie'nin haydut çetesi ile beraberdi. Birdenbire annesiyle babasının Longhua'dan başlayan yürüyüşte onun da ölmüş olduğunu düşünebileceklerini hatırladı. Belki de Amherst Caddesi'ndeki yüzme havuzunun kenarında oturdukları bir sırada, *Life* dergisinin son sayısını karıştırırlarken amirallerle generallerin arasında oğullarının yüzünü görüp tanıyabileceklerdi.

Longhua Havaalanı'nın doğusundaki çevre yolundan geçiyorlardı. Jim, Basie'nin üzerinden eğilip camdan dışarı sarktı. Uçak mürettebatından herhangi bir Japon'un cesedine rastlayabileceği düşüncesiyle dikkatle çeltik tarlalarını ve küçük dereleri gözleriyle taradı. Havaalanının bir bölümünü ellerine geçiren Kuomintang birlikleri, Japonları hâlâ toplu halde öldürüyorlardı.

"O uçakları seviyor musun Jim?"

"Ben pilot olacağım Basie, günün birinde. Annemle babamı Cava'ya götüreceğim. Bu konuda çok düşündüm."

"Güzel bir düş..."Basie Jim'i kenara itip ağaçların arasındaki terk edilmiş uçakları işaret etti. "Orada bir Japon pilot var... Henüz kimse ele geçiremedi."

Basie tüfeğinin tetiğini açtı. Jim, pencereden boynunu uzatıp, gözleriyle ağaçların aralarını taradı. Alt üst olmuş kanatlarla uçak gövdeleri arasında kaybolan soluk benizli genç pilotu, Zero tipi avcı uçaklarından birinin kuyruk altında gördü.

Jim çarçabuk, "O bir harakirici" dedi. "Çivilemeci. Basie sana stadyumdan söz etmemi ister misin? Kürk mantolar da olabilir. Sanırım Bay Tulloch ölmeden önce görmüş, ayrıca, yüzlerce şişe İskoç viskisi de var..."

Neyse ki Basie pencereyi kapatıyordu. Buick arabanın içi kumtaşıyla dolmuştu. Yolun tebeşir gibi yüzeyinden kalkıp, bembeyaz tarlalardan kalkan toz bulutuyla birleşen bu tuhaf ışık, Jim'in Olimpiyat Stadyumu'nda gördüğü savaşın bittiğini ve bir sonrakinin başlayacağını müjdeleyen o ışığın ta kendisiydi.

Akşam karanlığı basmadan az önce, nehrin üzerinde, Longhua'nın güneyine iki mil uzaklıktaki komünist kasabasına ulaştılar.

Bir seramik fabrikasının duvarları çevresinde birbirine sığınan koyunlar gibi görünen tek göz odalı evler, Jim'in çocukluğunda ansiklopedilerde gördüğü, Gotik tarzı katedralin çevresinde yer alan ortaçağ yapılarına benziyordu. Kubbeli ocaklar ve tuğla bacalar, üstlerine yansıyan günün son ışıkları altında, sanki bu ahır koleksiyonuna komünizm kurallarının sağladığı sıcaklık ve çıkarların reklamını yapar gibiydiler.

"Tamam Jim, konuşma yeteneğini boş ver. İçeri giriyorsun."

Jim, daha *Reader's Digest* dergisini arka pencerenin içine koymaya fırsat bulamadan, Kaptan Soong kapıyı ardına kadar açmıştı. Bu göğsü bağrı açık adam Jim'i bohça gibi dışarı çekti. Domuz taşıyan bir at arabası sürücüsü gibi bir dizi haykırmalar ve hırıltılar arasında çevirip yolun kenarına savurarak, sert bir biçimde otomatik tabancası ile dürtükledi. İki kamyonla birlikte Buick araba, Şanghay Hongrao tren yolunun kenarındaki toprak setin yanında durmuştu. Üç yüz metre kadar ileride, büyük bir kavis çizerek seramik atölyelerine doğru devam eden raylar, bunların kasabadan görülmelerini engelliyordu. Silahlı adamlar, toprak setin kenarında uzanan kurumuş çeltik tarlasına indiler. Bazıları cephane çantalarını açıp, tüfeklerinin içini temizledi. Diğerleri Buick'in ön kaputunun üzerine koydukları toprak testilerden şarap ve sigaralarını içtiler. Günün solan ışıklarında her biri sessiz ve kendi başınaydı.

Jim, çeltik tarlasının sert yüzeyinde ilerledikçe, Kaptan Soong'un arkada kalan bağırtı ve hırıltıları gitgide hafifliyordu. Kanı durdurabilmek umuduyla burnunu çimdikledi, sonra yanaklarına bulaşmış kanı rüzgârda kurumaya terk etti. Şanslı olsa, setin yanında duran herhangi bir komünist er Jim'in yaralı olduğunu görüp, arkasındaki silahlı adamlara ateş ederdi.

Setin ayağına ulaşan Jim, yabani pirinç kümelerinin arasına çöktü. Köklerine damlayan kanı silip parmaklarını emdi. Çoktan görevini yerine getirmişti. Elli metre kadar ileride, çeltik tarlasından geçen Kaptan Soong, setin yumuşak toprağı üzerinde koşmaya çalışıyordu. Bambu kamışlarını silah niyetine taşıyan hamallarla Basie ve Fransız da arkasından izliyorlardı. Yandaki çeltik tarlasında ise iki silahlı grup daha ilerliyordu. Bu arada Avustralyalılarla, Kuomintang kaçağı Buick arabanın önüne oturmuş şarap içiyorlardı.

Jim tebeşir tozuna benzer bir tozla kaplı olan eğimi tırmandı. Yağmur seti yer yer akıtıp götürmüştü. Paslı raylarla çürümüş tahtalarının arasından emekleye emekleye geçti. Hattın birçok bölümü, büyük bir olasılıkla kasabayı üs haline getiren komünist bölük tarafından yenilenmişti. Belli ki komünist garnizonu bu mütevazı ve sakin su kenarına çeken şey, seramik fabrikasının önündeki mendirek, tren yolu hattı, eski ocakların ve bacaların yapımında kullanılan tuğla rezervleri ile birlikte Longhua Havaalanı'na olan yakınlığıydı. Oysa Basie'nin dediklerine bakılırsa, adamlar Şanghay'a doğru ilerlemeye devam etmek üzere iki gün önce gitmişler, bu nedenle de sayıları birkaç yüze varan köy sakinleri korumasız kalmışlardı. Kendi eşyalarının yanı sıra Şanghay'a doğru yaklaşan Kuomintang generallerinin iyi niyetlerine karşı değiş tokuş edilebilecek işbirlikçilerle birlikte, komünistlere ait silah depoları da olabilirdi.

Tren yolu traverslerinin aralarına gizlenen Jim, sürünerek su setinin kenarına kadar ilerledi. Aşağıda kasabanın çevresinde yan yana birbirine birleştirilmiş kumaş parçaları gibi görünen sebze bahçelerinin içinde, teknelerin seyir edebileceği büyüklükte bir kanalla ayrılan işlenmemiş çeltik ovası uzanıyordu. Sokaklar dar ve boştu, fakat birçok bacadan hafif bir duman yükseliyordu.

Nehrin ötesinde bir deniz topunun tek bir kez gürleyen sesi duyuldu. Nehrin ortasında demirli duran iki Milliyetçi Çin zırhlısı vardı. Seramik atölyelerinin depolama alanının tam ortasına düşen top mermisi, havaya kırmızı bir toz bulutu kaldırdı. Güneye doğru nehir kıyısında tahta bir mavnadan inen Kuomintang askerlerinin bulunduğu yerden hafif silahlardan atılan kurşun sesleri duyuldu.

Motorundan garip sesler gelen motorize yelkenli demiryolu settinin aşağısından geçip kanalın yukarısına doğru ilerledi. Şık ve yepyeni üniformaları ile çelik miğfer giymiş Çinli subaylar, köprünün üzerinde durmuş dürbünleriyle kasabayı ve sebze bahçelerini tarıyorlardı. O sırada iki zırhlıdan yakın olanının fırlattığı ikinci top mermisi, gri kiremitli çatıların üzerinde patlayınca, çevreye sağanak halinde moloz yağdı. Bir telaş başladı. Kırılan bir saksıdan kaçışan karıncalar gibi, dar aralıklardan ve sokaklardan çıkan yüzlerce Çinli çevredeki tarlalara ve kırlara koştular. Başlarının üzerinde şilteleriyle, denk yapılmış giysilerini taşıyorlardı. Sebze bahçelerinin arasın-

daki patikalardan aşağıya doğru yarış edercesine koşuyorlardı. Yolun kenarındaki küçük derenin içine beline kadar batan siyah pantolonlu ve ceketli yaşlı bir kadın, settin altına sığınmaya çalışan akrabalarına seslenip duruyordu.

Kanalın içinde seyir eden motorize yelkenlinin motorlarından, birileri mavnanın gövdesini yumrukluyormuş gibi ses geliyordu. Jim üst rütbeli Çinli subayların üniformalarındaki yepyeni yapılmış plilerle, şık Amerikan yapısı savaş postallarını görebiliyordu. Köprünün altındaki düzlükte takım halinde bekleyen erler bile silah ve telsizlerle tepeden tırnağa donanmışlardı. Yelkenlinin tam karşısında, önündeki küçük krom direkte bir Kuomintang generalinin flaması dalgalanan siyah bir Chrysler limuzin park edilmişti.

Yelkenlinin pruvasına metal bir top siperi yerleştirilmişti. Topçular hiçbir uyarıda bulunmadan kasabaya ateş açtılar. Çılgınca kaçışan köylülerin başlarının üzerinde uçuşan yüzlerce mermi, evlerin çatısında patlıyordu. Köprüden verilen bir işaret üzerine namlularını çeviren topçular, kasabanın birkaç yüz metre batısında yer alan küçük bir köyü hedef aldılar. O sırada zırhlıdan atılan ilk mermiler, tek oda kulübenin yanından geçen tozlu yola inmeye başlamışlardı bile. Ahşap mavnadan karaya çıkan Milliyetçi askerler birliği ise çılgın gibi kaçmaya uğraşan kasaba halkının peşinde, çeltik tarlalarının içinde koşuyorlardı.

O anda ikinci yaylım ateşiyle atılan ilk merminin patlaması kulaklarda çınladı. Kerpiç yapılar yok oldu, molozdan oluşan kaynar bulutun içinde emilip, havaya karıştı. Cephane infilak ettikçe, deponun duvarları da parçalanıyor ve gökyüzüne duman kuleleri fırlatıyordu. Küçük köye doğru giden yolun üzerinde, sanki köy sakinleri geceyi kırlarda uyuyarak geçirmeye karar vermişler, denklerinin ve büküp dürdükleri şiltelerinin yanında oturuyorlardı.

Jim, çığlık atmamak için eliyle, ağzını ve burnunu kapadı. Aşağıdaki ateş ovasını, deniz toplarının ışıklarıyla aydınlanan duman kaplı tarlaları ve seramik fabrikasının yanında alev alev yanan evleri dikkatle seyrediyordu. Batmak üzere olan güneşin ışığında parlayan ocaklar ve bacalar, adeta kendi sebze bahçelerinde yatan gövdelerle yakılıp beslenmek üzere yeniden tutuşturulmuş eski fırınlara benziyordu. Jim, kanaldan aşağı doğru seyir eden Çin yelkenlisinin, ölü-

münü tüm Çin'e yayan kalp atışlarını andıran motorlarının gürültüsünü dinlerken, son derece düzgün giyimli generaller de gözlerini dürbünleriyle maskeleyerek, silahların durumunu hesaplıyorlardı.

"Basie..." Haydutlar tren yolundan geri çekiliyorlardı. Kaptan Soong ile hamallar yol kenarındaki seti tırmanmışlar ,kamyonlara dönüyorlardı. "Basie, Longhua'ya geri dönebilir miyiz?"

"Kampa mı?" Kamarotun gözleri, gökten yağan tozun altında kısılmıştı. Patlayan cephaneliğin yarattığı sarsıntıdan donup kalmıştı sanki. Toprak yüzeye gözlerini dikmiş bir rüyadan uyanıyormuş gibi bakıyordu.

"Kampa geri dönmek istiyor musun Jim?"

"Hazırlanmamız gerek Basie. Amerikalılar ne zaman geliyorlar?"

Basie, ilk kez verecek cevap bulamaz haldeydi. Rayların arasındaki tahta traverslerin üzerine arka üstü uzandı ve bir zafer ıslığı çaldı. On mil ileride, nehrin karanlık yüzeyinde setin kenarında yer alan iş yerlerinin, otellerin önünde bir Amerikan kruvazörünün güneş ışığı altında parıldayan direkleri ve koskocaman gövdesi belirmişti.

MAĞLUP HAVACILAR

40 Bütün sabah Pudong yönünden nehri aşıp gelen top sesleri duyuldu. Bir kısmı yanan ambarlardan çok daha geniş bir alanı kaplayan yangın bulutu suyun üzerine çöküp, Nandao kıyılarını karartıyordu. Çamur düzlükte park edilmiş duran Buick'in ön koltuğunda oturan Jim, tozlu camdan top ateşinin alevlerini izliyordu. Milliyetçilerin ateşlediği Amerikan toplarından etrafa dağılan ses, namluları su ile doluymuş gibi tok ve ıslak bir biçimde yankılanıyordu. Kıyıda çalkalanıp duran durgun dalgaların üzerine güneşten gizlenen kasvetli bir hava çökmüştü. Pudong mendireğinin arkasındaki Kuomintang'a ait havan topunun ateş kusan namlusundan çıkan alevler, Jim'in direksiyon üzerinde duran ellerinin eklem yerlerine yansıyıp, yüz metre ilerisindeki sahile rampa etmiş bekleyen denizaltının kulesini aydınlatıyordu.

Jim, duman bulutunun içinden, kanatlarından siyah buhar serpintileri saçılan bir keşif uçağının belirdiğini gördü. Güneybatıdan ise üç Amerikan bombardıman uçağından oluşan bir filo yaklaşıyordu. Top ateşi durdu ve her yanı kum torbalarıyla beslenmiş bir torpido botu, suyun yüzeyinde başıboş yüzen yardım sandıklarını toparlamak üzere nehre açıldı.

B-29'lardan atlayan bir düzine paraşütçü yere doğru süzüldü. Bu kez sandıkların yükü, Spam, Klim ve *Reader's Digest*'ların yerine Kuomintang birlikleri için cephane ve patlayıcılardan oluşuyordu. Topçu desteği eşliğindeki tabur, enkaz haline gelen Pudong atölyelerinin içine saklanmaya uğraşan komünist çetelerinin son kalanlarını da temizlemeye çalışıyordu. Mendireğin üzerinde yatan komünist asker ölüleri, şömine odunları gibi üst üste yığılı halde duruyordu.

Bombardıman uçakları geçtikten sonra çöken sessizliğin içinden Hongrao ve Şanghay'ın batısındaki açık araziden gelen top seslerinin sancılı gürültüleri duyuldu. Şanghay yakınlarında ilerleyen en az üç Milliyetçi ordu, havaalanlarının, tersanelerin, tren yollarının ve her şeyden önemlisi, Japonlardan arta kalan silah ve cephane stoklarının kontrollerini ellerinde tutmak konusunda, kendi aralarında kurnazlık edip duruyorlardı. Milliyetçilerle işbirliği yapanların arasında, arada sırada yine de onlarla dövüşmelerine rağmen, kukla asker ordularının kalıntıları ile sahile doğru ilerlerken döneklik eden birtakım Kuomintang askerleri ve Şanghay'a dönen bölgesel diktatörler tarafından toparlanmış olan çeşitli askeri birlikler vardı.

Bu rakip orduların silip süpürdüğü binlerce, onbinlerce Çin köylüsü ise birbirleriyle çakışan uzun saplı süpürgelerin önünde savrulan toz zerreciklerine benziyorlardı. Kent dışındaki açık alanlarda başıboş dolaşan mülteciler Şanghay kapılarından, Milliyetçi orduların öncü kuvvetleri tarafından geri çevrildikleri için, tarlalarda ve yağmalanmış köylerde kendilerine sığınak bulmaya çalışıyorlardı.

Jim'in en çok korktuğu bu mültecilerdi; yani ellerinde silah niyetine kullandıkları bıçak ve çapalarıyla dolaşan bu aç hamallar takımıydı. Her ne pahasına olursa olsun, bunları ciddiye almaya niyetli görünmeyen Basie ile haydut çetesi, nerede savaş varsa mutlaka oraya yakın bir noktada oluyorlardı. Nandao'nun doğu eteklerinde,

tersanelerle deniz uçaklarının üssü arasında kimsenin ayak basmadığı rıhtımlar, ambarlar ve Kuomintang orduları ile köylü mültecilerin Pudong'un karşı sahilinde sürüp giden savaşa fazlaca yakın buldukları için gitmedikleri ıssız alanlar vardı. Burada Basie ile çetenin kalan altı üyesi yeraltı sığınaklarında ve beton tabyalarda ellerinde kalanlarla yetinmeye çalışarak ve aynı zamanda savaş öncesinin Buick arabasıyla gereğinde kendilerini Milliyetçi bir generale satma umuduyla barınmaya uğraşıyorlardı.

Ancak, şimdi artık araba bile Kuomintang topçuları için son derece belirgin bir hedef durumuna gelmişti.

Haydutlar, Buick'i çamur düzlükte bıraktıkları zaman, "Sen direksiyonda otur Jim." demişti Basie. "Bu mükemmel ve zarif arabayı kullanıyormuş gibi davran."

"Sahi, yapabilir miyim Basie?"

Adamlar arabanın yanındaki kapkara sahilde durmuş tüfeklerini hazırlarken, Jim de direksiyonu tuttu. Suyun yüzeyinde yankılanan patlama seslerini duydukça yüzlerindeki ürkek ifade belirginleşiyordu.

"Stadyuma mı gidiyorsunuz, Basie?"

"Evet Jim. Longhua'daki o yılları hatırla... Korumamız gereken bir yatırımımız var. Milliyetçiler, Şanghay'ı ele geçirmek ve herhangi bir yabancı sermayeyi sokmak istemiyorlar."

"Yani o biz miyiz Basie?"

"Evet, sensin Jim. Sen yabancı sermaye birliğinin bir parçasısın. Geri dönüşümüzde senin de babana verebileceğin bir kürk manto ile bir kasa İskoç viskisi olacak."

Basie, harabe haline gelmiş ambarlarla mendireğin üzerinde yığılı duran cesetlere gözlerini dikmiş bakarken, sanki doğudan Frisco'ya nakledilmeyi bekleyen koskocaman bir hazine gibi hayal ediyordu onları. Jim, Basie'ye bakıp acıdı ve büyük bir olasılıkla stadyumun boş olduğunu ve yağmura rağmen varlıklarını korumayı başaran birkaç parça değerli eşyanın da Kuomintang çeteleri tarafından yağmalanmış olabileceğini söylemek istedi. Fakat Basie, çoktan oltasını kapmış, müthiş bir hevesle avlanmak üzere yola koyulmuştu. Şans eseri stadyuma yapacakları saldırıdan sağ olarak kurtulmayı başarabilirse, tüfeğini atıp Şanghay'a kadar yürüyebilirdi. Birkaç

gün geçmeden de Cathay Hotel'in içki sorumlusu olup, Set'in önünde demirli duran kruvazörden sahile çıkan Amerikan subaylarına, son derece gösterişli bir biçimde servis yapardı.

Basie ile adamlar yola çıkıp limandaki ambarların arasında kaybolunca, Jim yanındaki koltukta duran dergileri incelemeye koyuldu. Şimdi artık II. Dünya Savaşı'nın sona erdiğinden kesinlikle emindi, fakat III. Dünya Savaşı başlamış mıydı acaba? Kıyamet günü çıkartmalarının Ren Nehri'ni geçmesinin ve Berlin'in ele geçirişinin fotoğraflarına bakıkça, hepsinin daha ufak boyutta bir savaşın parçaları olduklarını, atom bombalarının atılmasıyla Uzak Doğu'da başlatılan gerçek bir çelişkinin küçük bir provası olduğunu düşünmeye başladı. Jim, başka bir güneşin gölgesi gibi algıladığı o müthiş ışığın yeryüzünü kapladığı anı hatırladı. Burada Asya'daki büyük nehirlerin ağızlarında, bu gezegenin geleceğini belirleyecek en son savaş yapılacaktı.

Pudong kıyısında yaylım ateş yeniden başladığı sırada, Jim, direksiyona damlayan kanını sildi. Burnu iki haftadır aralıklarla kanıyordu. Kanını yutarak, iskelelerden başlayıp uzakta görünen stadyuma doğru giden uçsuz bucaksız yolu seyretmeye başladı. Buick'ten yüz metre kadar uzakta, iki Çinli militan, nehrin karşı kıyısında devam eden savaşı umursamadan, komuta kulesine doğru güvertede yürüdüler.

Jim şoför tarafındaki kapıyı açtı. Militanlar, Buick'in farkına varmadan, hemen oradan ayrılmalıydı. Arabada, yerde duran konserve yığını, sigara ve cephane kutularının arasından bir paket çikolata, bir kutu Spam, ve bir tane de *Life* dergisi seçti. Çinliler komuta kulesinin arkasına geçtikleri sırada çamur düzlüğe indi. Suyun kenarındaki duvarın arkasında çömelerek, Şanghay Nehri polis iskelesinin taş rampasına doğru hızla ilerledi. Kuzeye doğru iki milden biraz ötede, eski kentin kira evleri ile ambarları vardı. Onların arkasında da Şanghay'ın merkezinde bulunan ofis binaları yer alıyordu, fakat Jim, hiçbirini umursamadan yine Longhua Havaalanı'na dönmek üzere yola koyuldu.

Basie ile çetesi tribünlerdeki mobilyaları ateşe vermişler gibi,

Olimpiyat Stadyumu'ndan tek bir alevle beslenen ince beyaz bir sorguca benzeyen bir duman yükseliyordu. Pudong ve Hongrao'daki yaylım ateşi susmuştu. Ama stadyumdan gelen keskin tüfek atışlarını duyabiliyordu.

Jim, bir sığınak bulabilmek umuduyla ana yoldan uzaklaştı. Longhua Havaalanı'nın kuzey tarafındaki çevre yolunun kenarında yer alan çöplük bölgeyi kaplayan yabani şekerkamışlarının arasında yürüdü. Uçakların pist niyetine kullandıkları açık düzlük, harabe haline gelmiş hangarlar ve pagoda ile kendisi arasında ağaçlar ve paslanmış yakıt tankları vardı. Ayağının altındaki dar patikada kurşun kovanları ve fişek parçaları adeta pirinç rengi sarı parlak bir iz halinde uzayıp gidiyordu. Sağı solu kopmuş, eğrilip bükülmüş teli izleyen Jim, dikenli otların oluşturduğu tarlaların arasındaki minyatür çardakların üzerine üşüşen binlerce sineğe aldırmamaya çalışıyordu.

Patikanın her iki yanında da kurşunlanarak veya süngülenerek öldürülen Japonların cesetleri yatıyordu. Fazla derin olmayan bir foseptik çukurunun yanında durdu. İçinde, elleri arkasına bağlı bir havacı erin cesedi vardı. Yüzlerce sinek, gürültülü bir maske içine aldıkları yüzü büyük bir iştahla parçalıyorlardı. Jim, bir yandan çikolatasının kâğıdını yırtarken, diğer yandan da elindeki dergi ile yüzündeki sinekleri kovalayarak şekerkamışları arasında yoluna devam etti. Dikenli otların aralarında yatan düzinelerle Japon, sanki Japonya'daki üslerine doğru uçmaya çalışırken vurulan, gençlik dolu bir donanmanın havadan yağan üyeleri gibiydi.

Jim, sınır çitinin yıkık bir bölümünün üzerinden geçip, ağaçların ortasında terk edilmiş uçakların aralarından ilerledi. Yaz yağmurları sırasında adeta ağlayan gövdelerinden ırmaklar halinde pas akmıştı. Sabah ışığında öfke dolu sesler çıkaran sinekler nedensiz bir kızgınlık içindeydiler. Onları böylece bırakıp, havaalanının geniş çayırlarına doğru yürüdü. Yıkıntı halindeki hangarlardan birinin içinde bir grup Japon gölgede durmuş, stadyumdan gelen tüfek ateşinin seslerini dinliyorlardı, fakat önlerinden geçen Jim'i gördükleri halde aldırmadılar.

Jim, ayağının altındaki piste dikkatle baktı ve şaşkınlık içinde, yüzeyinin korkunç bir biçimde çatlamış yağ lekeleriyle kaplanmış

olduğunu gördü. Ayrıca lastik ve tekerlek takozlarının derin izleri vardı. Fakat, şimdi artık III. Dünya Savaşı başladığına göre, kısa sürede yeni bir pist yapılacağı muhakkaktı. Beton iniş şeridinin sonuna ulaşınca, otların arasından havaalanının sınırına doğru yürüdü. Üstünde yürüdüğü kısım, eski toprak tabyalardan arta kalan tepeciklere doğru yükselip, bir zamanlar Japon kamyonlarının inşaat malzemeleri ve çatı kiremitlerini boşaltmak için kullandıkları vadiye doğru alçalıyordu.

Yabani otların sıklığına ve eylül güneşine rağmen, kül kıvamındaki aynı toz, vadiyi de kaplamıştı. Kanalın iki yanındaki setler, morgdaki ölü yıkama çeşmesinin oluklarından akan su kadar soluk beyazdı. Patlamamış bir bombanın ikiye ayrılmış kovanı, fazla derin olmayan suyun içinde başını çamura gömmeye uğraşırken, uyuyakalan bir kaplumbağa gibi duruyordu.

Alçaktan uçan bir Mustang'ın titreşimleriyle her an patlayabileceğini bildiği için Jim, otları elindeki dergi ile ayırmaya çalışarak vadiden aşağı doğru koşturdu. Spam tenekesini havaya fırlattı, tek eliyle tuttu, fakat ikinci atışta sazların arasında kaybetti. Otların sıklığı içinde aranıp dururken, suyun kenarında bulunca bu güzel parça eti, elinden kaçırmadan bir an önce yemeye karar verdi.

Kanalın kenarındaki sette oturup, kapağındaki kiri yıkadı. Burnundan damlayan kana, bir kibrit başından daha büyük olmayan binlerce balık, anında hücum etti. Suyun yüzeyine ikinci bir damla düştüğü anda ise, sanki tüm minik balık uluslarının katıldığı vahşi bir kavga başladı. Suyun içinde bata çıka, güneşli yüzeyinin farkında olmadan gaddarca birbirlerine saldırıyorlardı. Ağzını temizleyen Jim, eğilip iltihaplı diş etlerinden çıkardığı balgamı suya tükürdü. Balıkların arasına bir su bombası gibi düşünce, hepsini birden çılgın bir paniğe sürükledi. Bir saniye sonra ise suyun içinde ağır ağır çözülüp dağılan balgam dışında hiçbir şey kalmamıştı.

Balıklarla ilgilenmekten vazgeçen Jim, sazların arasına uzanıp,dergideki reklamları, ilanları incelemeye başladı. Derinden gelen top seslerini dinliyordu. Şanghay'ı ele geçirmeye çalışan Milliyetçi ordularının kıskacı daraldıkça Siccawei ve Hongrao toplarının sesleri gitgide yükseliyordu. Spam'ını bitirdikten sonra, Şanghay'a dönmek için son bir gayret daha göstermeye niyetliydi. Basie ile haydut çete-

sinin Buick'e dönmeye kesinlikle niyetli olmadıklarını ve o çamur düzlükte Jim'i bırakmalarının nedeninin nehre kadar kendilerini izleyebilecek herhangi bir Çinli askeri uzaklaştırması veya başka bir yöne sevketmesi olduğunu pekâlâ biliyordu.

Yanıbaşındaki otların içinde iki kez sallanan başın, sanki bulundukları noktanın uygunluğunu onayladığım düşündü. Jim, bu aniden karşısına çıkan hayalet gibi görüntü karşısında irkildi. Çikolatasının son lokması boğazında düğümlenmiş, kaskatı kesilmişti. Birkaç santim ötesindeki sazların arasında, dizleri neredeyse suya değen birisi yatıyordu. Sanki Jim'e güven vermeye çalışan bir tavırla yeniden başıyla selam verdi. Jim, bir eliyle uzanıp, otları araladı ve karşısındakinin yüzünü incelemeye çalıştı. Yuvarlak yanakları, yumuşak burnu ve savaş yıllarının yoksullukları içinde yaşanan çocukluğunun izleri ile tam bir Asyalı yüzüne sahip bu çocuk, köylülerden birinin balık avlamaya gelen oğlu olsa gerekti. Oğlan etrafı saz ve otlarla çevrili halde sırt üstü yatarken, Jim'le birlikte paylaştığı dört direkli ve perdeyle kuşatılmış karyolada sessizce kendi düşüncelerine dalmış,dinleniyor gibiydi.

Jim, büktüğü dergiyi başının üzerinde kaldırıp, kendisi de oturdu. Üşüşen yüzlerce sineğin içinde, uzun otların arasından ayak seslerini bekliyordu. Fakat vadi boştu, parlak havasını sinekler kemiriyordu. Karşısındaki şekil otları ezerek hafifçe kımıldadı. Kendi kendisini durduramayacak kadar başıboş ve tembel görünen bu genç setin kenarından suya doğru kayıyordu.

Jim, uzun savaş yılları sırasında öğrendiği tüm tedbirli tutumuyla önce dizlerinin, sonra ayaklarının üzerine kalkıp, sazların arasında bir iki adım attı. Heyecanını yatıştırmaya çalışarak, bu uyuklar gibi duran şekle baktı.

Tam önünde, kan lekeleri içindeki tulumu üzerinde özel bir saldırı birliğinin armasını taşıyan genç Japon pilotunun gövdesi yatıyordu.

KURTARMA GÖREVİ

41 Jim umutsuzluğa kapıldı. Elleriyle otları düzeltip, Japonun yanında kendine bir yer hazırladı. Üstündeki uçuş kıyafeti ile yatan pilotun tek kolu altta kalmıştı. Kanala doğru hendeğin içine düşmüş ve bacakları altına sıkışmıştı. Suya değen sağ dizini kaplayan paçası, suyu emmeye başlamıştı bile. Jim, başını kaldırınca, adamın düştüğü bölgedeki ezilen otların, güneş ışığı ile yavaş yavaş doğrulup düzelen saplarını gördü.

Jim gözlerini dikmiş pilota bakarken, ilk kez, bu cesetle kendi arasında arabuluculuk yapmaya çalışan yüzlerce sineğin varlığından haz duydu. Japon'un yüzü Jim'in anımsadığından çok daha çocuksuydu; ölümle birlikte gerçek yaşına, bir Japon köyünde yaşadığı ilk gençlik günlerine dönmüş gibiydi. Düzensiz dişlerinin çevresindeki aralanmış dudakları, adeta annesinin bir çift çubuğun ucuna sıkıştırdığı domuz eti lokmasını bırakması için bekliyordu.

Bu iki pilotun görüntüsünden uyuşan Jim, adamın dizlerinin suya kayışını izliyordu. Eğimli toprağın üzerine çömelmiş, *Life* dergisinin sayfalarını çevirirken, dikkatini Churchill ve Eisenhower'ın fotoğrafları üzerinde toplamaya çalıştı. Çok uzun süredir, düşüncelerini bu genç pilot üzerinde yoğunlaştırmış, Longhua'yı Şanghay'ı ve savaşı sonsuza dek arkalarında bırakıp birlikte uçacakları anların boş hayalini kurmuştu.

Bu pilota, savaşın üstesinden gelebilmek için düşlediği bu hayali ikizine, dikenli telin arasından seyrettiği, bu kendi taklidine gereksinimi vardı. Japon öldüğüne göre, kendi parçası da ölmüş demekti. Çinlilerin doğdukları günden itibaren bildikleri bir gerçeği, kendilerinin de en az ölüler kadar iyi olduklarının ve tersine inanmanın kendi kendini kandırmaktan başka bir işe yaramayacağı gerçeğini bir türlü kavrayamamıştı.

Jim, Hongrao ve Siccawei'deki top atışlarından yankılanan seslerle, Milliyetçilere ait keşif uçağının tepede daireler çizerken çıkardığı vızırtıları dinliyordu. Basie ile haydutlar stadyuma girmeye çalıştıkları sırada, havaalanının karşısından tüfek sesleri duyuldu. Ölüler yine o tehlikeli oyunlarını oynuyorlardı.

Onlara aldırmamaya karar veren Jim, kitabına döndü fakat

küçük akarsuyun içindeki cesetlerden havalanan yüzlerce sinek, az sonra genç pilotun gövdesini keşfetti. Jim, ayağa kalkıp Japonu omuzlarından kavradı. Koltuk altlarından tutup bacaklarını sudan çıkardıktan sonra kayalığın üzerine yatırdı.

Toparlak yüzüne rağmen, pilotun hiçbir ağırlığı yok gibiydi. Açlıktan bir deri bir kemik kalmış gövdesi Jim'in küçükken Longhua'da güreştiği çocuklar kadar hafifti. Uçuş tulumunun tamamiyle kana bulanan beli ve paçaları kuruyup sertleşmişti. Önce sırtından, sonra baldırından ve kalçalarından bıçaklanmış ve daha sonra diğer mürettebatla birlikte su setinin kenarına atılmıştı.

Cesedin yanına çömelen Jim, Spam kutusunun üzerindeki, açacağı tutup, geriye doğru bükmeye başladı. İçindekileri yiyip bitirdikten sonra, kutuyu Japona mezar kazmak için kullanabilecekti. Pilotu gömdükten sonra da, ölülerin oynadıkları oyunlara rağmen, hiçbirini umursamadan Şanghay'a yürüyecekti. Eğer annesiyle babasına rastlayacak olursa, onlara da III. Dünya Savaşı'nın başladığını ve Suzhou'daki kamplarına geri dönmeleri gerektiğini söyleyecekti. Doğranmış etin yağı eriyince dışarı fırlattı. Elini kanalın içinde yıkayan Jim, ufak bir dilim kesti. Tam eti ağzına götürmüştü ki, parçayı suya tükürdü. Yağlı et parçası, sanki nefes alan bir hayvanın gövdesinden çıkarılmış bir canlıydı. Ciğerleri ve karaciğeri hâlâ onları çalıştıran bir kalp varmış gibi kıpırdıyordu. Jim, ikinci bir dilim kesip, ağzına koydu. Yaratığın kalp atışlarını ve katledilmeden önceki son anlarda duyduğu korkuyu dudaklarının arasında hissediyordu.

Ağzındaki parçayı tekrar eline alıp, yağlı eti dikkatle inceledi. Canlı et, ölüleri doyurmak için düşünülmemişti. Bu tür bir yiyecek, kendisini yemeye çalışanları parçalayıp yutmak içindi. Jim, son parçayı da Japonun yanındaki otların üzerine tükürdü. Cesede doğru eğilip son et lokmasını onun ağzına atmak için baş parmağı ile kanı çekilmiş dudaklarını çimdikledi.

Çentik çentik olmuş dişleri parmağının üzerine kapanınca, derisini kopardı. Jim'in elindeki et parçası düştü ve otların içinden kanala doğru yuvarlandı. Bu Japon'un cesedinin kalkıp, kendisini yiyip bitirmeye niyetli olduğunu fark eden Jim, kolunu güçlükle geri çekti. Hiç düşünmeden pilotun suratına bir yumruk attıktan sonra, geri çe-

kilip, yüzlerce üşüşen sineğin içinde adama bağırdı.

Pilotun ağzı sessizce sırıtarak aralandı. Gözleri gökyüzünde hiçbir noktaya bakmadan sabitleşmişti, fakat gözbebeğindeki sıvıyı içmek için bir sinek konunca, gözkapağı kımıldadı. Sırtından saplanan süngülerden biri önden, karnından dışarı çıkmıştı ve tulumunun kasığından kan sızıyordu. Ezilmiş otların üzerindeki omuzları işe yaramayan kollarını yeniden canlandırmak istercesine kıpırdanıp duruyordu. Jim, olduğu yerde durup dikkatle gözlerini pilota dikmiş bakarken, orada meydana gelen mucizeyi kavrayabilmek için elinden geleni yapıyordu. Japon'a dokunmakla onu hayata döndürmüş, dişlerini zorlayıp açmakla, ölümle arasında küçük boş bir alan oluşturup, ruhunun geri dönmesini sağlamıştı.

Jim ayaklarını nemli toprağın üzerine uzatıp, ellerini yırtık pırtık gömleğine sildi. Çevresine üşüşen yüzlerce sinek dudaklarını soktuğu halde aldırmazlıktan geliyordu. Bayan Philips ile Bayan Gilmour'a Lazarus'un dirilmesi ile ilgili sorduğu soruları ve onların da, bunun mucizeden uzak, son derece doğal bir olay olduğuna dair verdikleri yanıtları anımsadı. Dr. Ransome her gün insanların kalplerine masaj yapıp onları yaşama geri döndürüyordu.

Jim ellerine baktı, onların kendisini engellemesini istemiyordu. Avuçlarını güneşe çevirip, ellerini ısıtmaya çalıştı. Savaşın başlangıcından beri ilk kez içinde bir umut dalgasının kabardığını hissetti. Eğer bu Japon pilotunun ölüsünü diriltebilirse, kendisini de diriltebilir, savaş boyunca, Şanghay uğruna ölen ve Olimpiyat Stadyumu'ndaki ganimet kadar hayali ve aldatıcı bir hazine için halen ölmekte olan milyonlarca Çinliyi de beraberinde diriltebilirdi. Basie, stadyumu savunan Kuomintang muhafızları tarafından öldürülecek olursa onu da diriltecekti, ama haydut çetesinin diğer üyelerini veya Teğmen Price ile Kaptan Soong'u asla. Annesiyle babasını da Dr. Ransome ile Bayan Vincent'i ve Longhua hastanesindeki İngiliz tutsakları dirilmek için de çaba gösterecekti. Havaalanının çevresindeki hendeklerde yatan Japon pilotlar ile yeni bir uçak filosu oluşturacak sayıda mürettebatı da diğerleri ile birlikte diriltecekti...

Japon pilot çok hafif bir soluk aldı. Dr. Ransome'un hayata döndürdüğü hastalar gibi, gözleri yuvarlarında dönmeye hazırlanırcasına kıpırdıyordu. Hemen hemen ölmek üzereydi, fakat Jim onu ka-

nalın yanında bırakmak zorunda olduğunu düşündü. Titremelerini engelleyemediği elleri ve omuzları, patlayışını izlediği Nagasaki bombasının, güneşe güç veren o müthiş enerjisinin etkisi ile elektrik şokuna tutulmuş gibiydi. Jim, onları nasıl kurtardığını açıklarken, Bayan Philips ile Bayan Gilmour'ın kibar ve zarif bir biçimde ölülerin arasından kalkıp o kendilerine has ilgili ama biraz da şaşkın tavırlarıyla dinleyişlerini görebiliyordu. Dr. Ransome omuzlarındaki toprağı silkelerken, Bayan Vincent'ın onaylamayan gözlerle mezarına bakışını düşleyebiliyordu...

Jim, dişinde biriken kan ve irini emip, çabucak yuttu. Rutubetli otların üzerinde kayıp, kanalın sığ suyuna yavaşça indi. Kendine çeki düzen vermek için yüzünü yıkadı. Bayan Vincent gözlerini açıp da onu yeniden gördüğü zaman, en iyi görünümünde olmak istiyordu. Islak ellerini genç pilotun yanaklarına sildi. Ondan ayrılmak zorunda kalacaktı, fakat Dr. Ransome gibi bu sabırsız ölülerin her birine ancak birkaç dakikasını ayırabiliyordu.

Jim, vadiye inip kampa doğru koşarken Pudong ve Hongrao'daki top seslerinin susmuş olduklarını fark etti. Havaalanının karşısında, hangarların önünde bir kamyon konvoyu durmuş, içinden inen Amerikan miğferli silahlı adamlar, kontrol kulesinin merdivenlerinden tırmanmaya başlamışlardı. Longhua üzerinde daireler çizerek alçaktan uçan Mustang filolarının motor gürültüleri, üzerlerinde yılların yorgunluğunu taşıyan otların arasında yankılanıyordu. Jim onlara el sallayarak, kampın sınır çitine doğru koştu. Amerikan uçaklarının, kendi dirilttiği insanları almak üzere inişe hazırlandıklarının farkındaydı. Kampın batısındaki mezar tepeciklerinin yanında, aşınıp yıpranmış tabutların arasında ellerindeki çapalarla ayakta duran üç Çinliden ilki, kendisini selamlamak üzere yaklaşan yeni savaş karşısında hüsrana uğramış gibiydi. Jim, suları kabarmış küçük bir çayın içinden, ellerindeki balık ağı ile yukarı tırmanmaya çalışan işçi kıyafeti giymiş iki Avrupalıya seslendi. Dikkatle Jim'e baktılar ellerindeki bu basit aletle yeniden hayata dönmüş oldukları için şaşırmış gibi bir halleri vardı.

Jim, çitin arasından geçip, cüruflu yoldan kamp hastanesine

doğru koşmaya başladı. Ellerinde bahçıvan belleri tutan adamlar, mezarlıkta durmuş, alışkın olmadıkları gün ışığı karşısında gözlerini korumaya çalışıyorlardı. Acaba üstlerindeki toprağı kendileri kazarak mezarlarından kurtulmuşlar mıydı? Hastanenin merdivenlerine yaklaştıkça, artan heyecanını kontrol etmeye çalışıyordu. Bambu kapılar açılınca, ziyafet günleri sona eren binlerce sinek havada uçuşmaya başlamıştı. Karşısındaki, bu korkunç sinek hücumundan yüzünü yeşil ameliyat maskesi ile korumaya çalışan kişi ise, uçuk sarı saçlı, yeni Amerikan üniforması giymiş bir adamdı. Elinde haşerelere karşı kullanılan bombalardan bir tane vardı.

"Dr. Ransome!" Ağzında biriken kanı yere tüküren Jim, çürük ve kokmuş merdivenlerden yukarı koştu. "Geri döndünüz, Dr. Ransome! Endişelenmeyin, herkes dönüyor geri! Ben Bayan Vincent'ı bulacağım!"

Tam Dr. Ransome'u geçip karanlığa doğru ilerliyordu ki, doktorun elinin, omuzunu kavradığını hissetti Jim.

"Dur bir dakika Jim... Senin burada olabileceğini tahmin etmiştim." Maskesini çıkarıp, Jim'in başını yavaşça göğsüne yasladı ve o yepyeni Amerikan Ordusu'ndaki askerlerin giydikleri gömleğe bulaşan kan lekelerini umursamadan Jim'in dişlerini inceledi. "Annenle baban seni bekliyorlar Jim. Zavallı çocuk, savaşın sona erdiğine asla inanmayacaksın, değil mi?"

KORKUNÇ KENT

42 Jim iki ay sonra İngiltere'ye doğru yola çıkılacağı akşam, Çin toprakları üzerinde adımlarını son kez atıp, rıhtımdan SS *Arrawa* gemisinin güvertesine çıkmak üzereyken Dr. Ransome'un sözlerini anımsadı. Bütün kibarlığıyla, Sincere Şirketi'ne ait büyük mağazadan satın alınan gri flanel takımı, ipek gömleği ve kravatı ile, yaşlıca bir İngiliz çiftin ahşap rampadan gemiye çıkmalarını bekliyordu Jim. Hemen altta Şanghay Set'i, gecenin gürültü patırtısı ve abartılı ihtişamı içinde yine varlığını sürdürüyordu. Büyük yolcu salonlarından dışarılara taşan binlerce Çinli, tramvayların, limuzinlerin, Amerikan Ordusu'na ait kamyonların,

paytonlar ve çekçekler kalabalığının arasında itişip kakışıyorlardı. Hep birlikte Amerikalı ve İngiliz uşakların, Set boyunda yer alan otellere giriş çıkışlarını inceliyorlardı. Nehrin ortasında demirli duran kruvazörden gelen Amerikalı askerler *Arrowa*'nın yanında, pruva ile sancak arasında kaldıkları için görünmeyen iskelelere tırmanıyorlardı. Filikalardan adımlarını karaya attıkları anda çevrelerini saran yankesici çeteleri, çekçek sürücüleri, fahişeler, bar çığırtkanları, İngiliz yapımı Johnnie Walker şişelerinin karaborsa satıcılığını yapan afyon tüccarları ve Şanghay'ın siyah ipekler, ülki kürkler ve parıltılar içindeki gece sakinlerinin sıkı bir incelemesinden geçiyorlardı.

Amerikalı denizciler, Çinli çımacılarla bağırıp çağıran askeri polisin arasından ite kaka geçtiler. Kendilerini büyük bir misafirperverlikle karşılamaya çalışan bu kalabalığın arasında birbirlerinden ayrılmadan ilerlemeye çalışıyorlardı. Fakat Set'in merkezindeki ilk tramvay hattına ulaşmaya fırsat kalmadan, savaş öncesinin Packard arabalarının içindeki pezevenklerine küfürler yağdıran bar kızlarıyla sarmaş dolaş bir halde kendilerini çekçek arabalarının içinde bulan askerler, konvoy halinde Nanjing Caddesi'nin arka sokaklarındaki garajlara doğru sürüklenmeye başladılar.

Set'in üstüne kurulmuş bir yapı iskelesine oturtulan üç ayrı sinema ekranı Şanghay'ın tüm bu gece panoramasına hâkim durumdaydı. Kentin askeri sorumlusu olan Milliyetçi general, Amerikan Donanması ile işbirliği yaparak, Şanghaylılara yakın geçmişte sona eren dünya savaşı hakkında küçük bir fikir edinebilmeleri amacıyla Avrupa ve Pasifik sinemalarından getirtilen bu haber filmlerinin sürekli olarak gösterilmesini sağlamıştı.

Sallanan iskelenin üzerinde son adımını da atan Jim, başını kaldırıp titreşen görüntülere baktı. Neon ışıkları gibi otelleri ve gece kulüplerinin cephelerini aydınlatan çıplak ışıkların altında bu görüntüleri izlemek bir hayli güç oluyordu. Anfilerden ara ara duyulan ses kayıtları, trafik gürültüsünün içinde bomba sesi gibi yankılanıyordu. Savaş, Şanghay Katedrali'nin altındaki mahzende haber filmlerini seyrederek başlamış ve şimdi de aynı değişmeyen görüntülerin altında sona eriyordu: Rus makinelileri Stanlingrad yıkıntılarının içinden yakalanıyorlar; Amerikalı denizciler alev kusma makineleri-

ni, Pasifik adalarından birini savunmaya çalışan Japonların üzerine çeviriyorlar; direnişçiler Almanlara ait bir cephane vagonunu bombayla havaya uçuruyorlardı. Hemen ardından, hiç aksamadan, on dakikalık aralarda Çin harfleri ekranı kaplıyor ve Nanjing'de yeniden gücüne kavuşan Generalissimo Çan'ı selamlayan çok büyük sayılardaki Kuomintang orduları perdede beliriyordu. Tek kutlanmaması gereken güçler Çinli komünistlerdi. Fakat Şanghay ve çevredeki sahil kentleri bunlardan tamamen arındırılmışlardı. Müttefiklerin kazandıkları zafere ne şekilde katkıda bulunmuş olurlarsa olsunlar, hepsi çoktan unutulmuş, kendi gerçeklerini yine kendi ortaya koydukları şekliyle savaşın üzerine yükleyip kabul ettiren haber filmlerinin oluşturduğu yığınların altında çoktan kaybolup gitmişlerdi.

Jim, Amherst Caddesi'ne döndüğünden bu yana geçen iki ay içinde Şanghay'da yeniden açılan sinemaları defalarca ziyaret etmişti. Annesiyle babası Suzhou'da geçirdikleri tutsaklık yıllarından sonra ancak, yavaş yavaş kendilerini toparlıyorlardı. Bu nedenle Jim'in Şanghay içinde gezip dolaşmak için bol bol zamanı oluyordu. Fransız Bölgesi'ndeki Beyaz Rus dişçiyi aradıktan sonra, Yang'ı çağırıp kendisini Lincoln Zephyr araba ile Grand veya Cathay'a götürmesini emredecekti. Bu koskocaman, serin saraylara gidip en ön sırada oturuyor ve *Bataan* ile *Savaşçı Kadın* filmlerini izliyordu.

Yang, Jim'in bu filmleri bu denli çok izlemek istemesine hayret ediyordu. Buna karşın Jim de Yang'ın savaş yılları içerisinde yaptıklarına bir türlü akıl erdiremiyordu. Çinli bir kukla generalin oda hizmetkârı, bir Japon'un tercümanı veya komünistler için çalışan bir Kuomintang ajanı olarak zamanını nasıl geçirdiğini merak ediyordu. Ailesinin döndüğü gün, Yang da limuzinle ortaya çıkıp hemen arabayı babasına satmış ve kendisini de hemen şoförü olarak işe aldırtmıştı. Yang yeniden eski canlılığına kavuşan Şanghay film stüdyolarına ait iki ayrı yapımda küçük rollerde oynamaya başlamıştı bile. Jim, Cathay Tiyatrosu'nda çift film gösterimini izlemek üzere kaldığı sırada, limuzinin de film dekoru olarak kiralanmasından kuşkulanıyordu.

Bu Hollywood filmleri, tıpkı Set'in üzerindeki kalabalıklara gösterilen haber filmleri gibi daima Jim'i büyülüyordu. Çenesi teda-

vi edildikten sonra damağındaki yara da iyileşmiş, hızla kilo almaya başlamışlı. Gündüzleri yemek masasının başında tek başına bir yığın yemek yiyip, akşamları da Amherst Caddesi'ndeki kendisine gerçek dışı gibi gelen evin en üst katında bulunan yatak odasında huzur içinde uyuyordu. Bir zamanlar kendi yuvası olan bu ev, şimdi Şanghay film stüdyolarındaki düşsel mekânlar kadar gerçek dışı geliyordu ona.

Amherst Caddesi'nde geçirdiği günler içerisinde sık sık Longhua kampında iken Vincent'lerle paylaştığı odadaki hücresini hatırlıyordu. Ekim sonunda Yang'ı hiç de istekli görünmediği halde, kendisini Longhua'ya götürmesi için ikna etti. Şanghay'ın batısındaki banliyölerden geçip kısa sürede şehre giriş çıkışı denetleyen kontrol karakoluna ulaştılar. Amerikan tanklarının içindeki Milliyetçi askerler, ne pirinçleri ne de ekecek bir karış toprakları olan bu yoksul köylüleri geri çeviriyorlardı. Nandao yakınındaki, yangından kül olmuş stadyumun çevresindeki araziler, çamurdan yapılmış ve duvarları kamyon lastikleriyle, benzin bidonlarıyla desteklenmiş derme çatma evlerden oluşan teneke mahallelerle kaplıydı. Japonya ve Okinava'daki üslerinden kalkıp Çin Denizi'nin üzerinde uçan Amerikalı pilotlara işaret vermek amacı ile tribünlerde yakılan ateşlerin dumanı hala tütüyordu.

Jim, çevre yolunda ilerlerken şimdi artık rüyalarını süsleyen filonun bulunduğu yer haline gelen Longhua Havalanı'na dikkatle baktı. Yeşil alanın üzerinde duran düzinelerle Amerikan Hava ve Deniz Kuvvetleri'ne ait uçak, fabrikadan yeni çıkmış avcı uçakları ve krom kaplamalı nakliye uçakları Nanjing Caddesi'ndeki galerilerden birinde sergilenmek üzere götürülmeyi bekliyorlardı adeta.

Jim, Longhua kampını tamamen ıssız bir halde bulacağını düşünüyordu, oysa, terk edilmek ne kelime, çevresindeki parmaklıklara yeni teller takılmış olan eski hapisane, yine son derece hareketliydi. Savaş biteli neredeyse üç ay olmasına rağmen yüze yakın İngiliz vatandaşı bu çok sıkı koruma altında tutulan bölgede hâlâ yaşamlarını sürdürüyorlardı. E blokundaki eski yatakhane şimdi tamamen ailelere ayrılmıştı. Amerikan yardımı olan tayın kutuları ile paraşütlerle atılan yardım sandıkları ve okunmamış *Readrs Digest* balyalarını kullanarak inşa ettikleri içice odalarda yaşamlarını sürdürüyor-

lardı. Jim, Basie'nin odacığını ararken bu iğreti duvarların arasından bir dergi çekip almaya kalkışınca sert bir biçimde uyarıldı.

Tutukluları hazineleriyle baş başa bırakan Jim, arabayı G Blok'a doğru sürmesi için işaret etti. Vincentlerin odası, koridorun karşısındaki İngiliz çift için çalışan bir Çinli dadının mekânı haline gelmişti şimdi. Jim'i içeri almayı ve kapıyı küçücük bir aralıktan fazla açmayı reddetti. Lincoln'e geri dönüp kampın çevresinde son bir tur atması için Yang'a emir verdi.

Hastane ile kamp mezarlığı ortadan kaybolmuştu ve geriye aralarından kömür haline gelmiş birkaç kiriş çıkan kül ve cüruflardan oluşma bir açık alan kalmıştı. Mezarların üzerlerini, sanki bir dizi tenis kortu inşa etmek üzere düzlemişlerdi. Jim eskiden, zamanında, ateşi beslemek için yakıt tankları olarak kullanılan boş depoların arasından geçti. Dikkatle gözlerini dikip çevredeki dikenli telin arasından Longhua Pagodası yönünde uzanan beton pisti inceledi. Japon uçaklarının kalıntıları sık otlarla kaplanmıştı. Jim, telin yanında durmuş, dar vadinin içindeki kanalın izlediği yolu belirlemeye çalışırken bir Amerikan bombardıman uçağı kampın üzerinden adeta yalayarak geçti. Bir an için, gümüş kanatlarının alt yüzeyinden yansıyan soluk bir ışık, bodur söğüt ağaçları ile dikenli otların arasından hayalet gibi hızla süzüldü.

Longhua'ya yaptıkları ziyaret yüzünden her nedense kızgın olan Yang, huzursuz bir halde arabayı Amherst Caddesi'ne doğru sürerken, Jim savaşın son haftalarını düşünüyordu. Sonuna doğru her şey biraz arapsaçına dönmüştü. Açlıktan ölmek üzereydi ve belki de biraz deli gibiydi. Fakat yine de Çin Denizi'nin dört yüz mil ötesindeki Nagasaki'ye atılan atom bombasının bir anda çakan ışığını gördüğünden emindi. Bundan da daha önemlisi III. Dünya Savaşının başlangıcını görmüştü ve çevresinde sürüp gitmekte olduğunun bilincine varmıştı. Seti'n üzerinde gösterilen haber filmlerini izleyen kalabalık, bunların, çoktan başlamış olan bir savaşı anlatan film fragmanları olduğunu kavramaktan yoksundular. Günün birinde hiçbir haber filmi olmayacaktı.

Annesiyle birlikte *Arrawa* gemisiyle İngiltere'ye gitmeden önceki haftalarda, Jim sık sık ölülerin arasından diriltmeye çalıştığı genç Japon pilotunu düşündü. Şu sırada onun kendisini mango ile besle-

yen pilotla aynı kişi olup olmadığından emin değildi. Büyük bir olasılıkla bu genç ölmek üzereydi ve Jim'in otların arasındaki hareketleri onu kendisine getirmişti. Her şey bir yana belli olaylar olmuştu ve eğer daha fazla zaman olsaydı, büyük bir ihtimalle diğerleri de hayata dönebilirlerdi. Bayan Vincent ile kocası stadyumda başlayan yürüyüş sırasında Şanghay'a uzakta, güney batıda kalan küçük bir köyde ölmüşlerdi. Fakat Jim kamp hastanesindeki tutsaklara yardımcı olabilirdi. Basie'ye gelince acaba stadyuma yaptığı saldırı sırasında başkanlık locasındaki pırıltılı su perilerinin görüş alanı içinde mi ölüp kalmıştı. Ya da hâlâ teğmen Price ile birlikte, kukla generalin Buick arabasında Yangtze civarındaki arazide dolaşırken, üçüncü bir savaşın onları kendilerine getirmesini mi bekliyorlardı?

Jim bunların hiçbirisinden ailesine söz etmemişti. Ateşkesten sonra da Longhua'da kalmak istemesinin savaş ve ölüm oyunlarını oynayabilmek amacı taşıdığından açıkça kuşkulanan Dr. Ransome'a da. Bu konuda hiç kimseye sır vermemişti. Amherst Caddesi'ndeki eve dönüşünü ve annesiyle babasının bahçedeki şezlonglarda otururken güçlükle kendisine gülümseyişlerini anımsadı. Kurumuş yüzme havuzunun yanındaki el değmemiş otlar, omuzlarının hizasına kadar uzamıştı ve içlerinde ölü Japon havacıların gövdeleri yatan yabani ot tarhlarını anımsattı ona. Amerikan üniforması içindeki Dr. Ransome resmi bir tavırla terasta ayakta durduğu sırada, doktor ve kendisinin birlikte yaptıkları her şeyi açıklamak istedi, fakat annesiyle babası kendi savaşlarının sonuna gelmişlerdi. Ona olan tüm şefkatlerine rağmen, daha yaşlı ve kendisinden uzak görünüyorlardı.

Jim akşam kalabalığının başları üstünde gösterilen haber filmlerini izleyerek *Arrawa*'dan çıkıp iskele boyunca yürüdü. Palace Hotel'in önündeki ekranlardan ikincisi artık boştu. Tank savaşları ile selam veren orduların görüntülerinin yerini, başka bir evrene açılan bir pencereye benzeyen ve gecenin içinde asılı duran dikdörtgen biçimindeki gümüşi bir ışık almıştı.

Yapı iskelesinin üzerindeki ordu teknisyenleri projektörü onarırlarken Jim, tramvay raylarını geçip ekrana doğru yürüdü. İlk kez

farkına varan Çinliler durup beyaz dikdörtgene baktılar. Kürk mantolu iki bar kızını çeken bir çekçek hamalı kendisine çarpınca Jim kolundaki tozu silkeledi. Kızların pudralı yüzleri, tuhaf ışığın altında maske gibi parıldıyordu. Buna karşın, Çinlilerin başları başka bir gösteriyi izlemek üzere diğer yöne çevrilmeye başlamıştı bile. Şanghay Kulübü'nün basamaklarında bir kalabalık toplanmıştı. Döner kapılardan ortaya çıkan bir grup Amerikalı, İngiliz sarhoş denizci en üst basamakta durmuş hem birbirleriyle tartışıyor, hem de Set'in yanında demirlemiş olan kruvazöre el sallıyorlardı. Koro sırasına giren Çinliler de onları izliyorlardı. Meraklı fakat sessiz izleyicilerinin karşısında galyana gelen denizciler, Çinlilerle alay etmeye başladılar. Yaşlıca bir denizcinin işareti üzerine adamlar geniş paçalı pantolonlarının düğmelerini açıp merdivenlerden aşağı işediler.

On beş yirmi metre altlarında duran Çinliler idrar kavisleri sokaktan aşağı akan köpüklü bir ırmak oluştururken hiçbir şey söylemeden öylece durmuş izliyorlardı. Sidikler kaldırıma ulaştığı sırada Çinliler bir adım geri çekildiler, yüzleri ise ifadesizdi. Jim çevresindeki memurlar, hamallar ve köylü kadınlardan oluşan insanlara bir göz attı, hepsinin ne düşündüklerinin tam anlamıyla bilincindeydi. Günün birinde Çin de dünyanın geri kalan bölümünü cezalandırıp korkunç bir öç alacaktı.

Ordunun projeksiyoncuları filmlerini sarmayı bitirmişler ve kalabalığın başları üzerinde yine bir hava savaşı başlamıştı. Gemiciler çekçeklerin içinde konvoy halinde götürülürken, Jim geri dönüp *Arrawa*'ya doğru yürüdü. Ailesi üst güvertedeki yolcu salonunda dinleniyordu ve Jim ertesi gün annesiyle birlikte İngiltere'ye doğru yola çıkmadan önce, babasıyla son bir akşam geçirmek istiyordu.

Dünyanın öbür ucundaki hiç gitmediği, fakat ismen "vatanı" olan o küçük ve yabancı ülkeye doğru yola çıkmak üzere Şanghay'dan belki de son kez ayrıldığının bilincinde olan Jim, gemiye çıkmak için asma merdivene adımını attı. Ancak, beyninin yalnızca bir bölümü Şanghay'ı terk edecekti. Geri kalan bölümü sonsuza dek orada kalıp tıpkı Nandao'daki ölü yakılan iskelelerden denize atılan tabutları getiren akıntılarla birlikte geri dönecekti.

Arrawa'nın pruvalarının altında gece karanlığındaki nehrin içinde bir çocuk tabutu ilerliyordu. Kâğıttan yapılma çiçekleri, Amerikan

kruvazöründen gemicileri karaya taşıyan filikanın dalgasıyla dağıldılar. Çiçekler, birbiri ardına gelen akıntılarla birlikte rıhtımların ve çamur düzlüklerin arasında sürüklenerek, sadece bir kez daha bu korkunç kentin kıyılarına ulaşmak üzere, Yangtze'nin ağzına doğru uzun yolculuğuna başlayan tabutun çevresinde titreşen bir çelenk oluşturdular.

GÜNEŞ İMPARATORLUĞU - J.G.Ballard

Susan Sontag'ın "çağdaş edebiyatın en önemli ve parlak kalemlerinden biri" diye nitelediği J.G. Ballard, bu kitabında II. Dünya Savaşı'nı çocuk gözüyle anlatıyor.

Savaş sırasında tam bir kaosun yaşandığı Şanghay sokaklarında kaybolan ailesini arayan Jim'in öyküsü aynı zamanda masumluğun öyküsüdür... Savaşa, toplama kampına ve atom bombasına karşı masumluğun (= yıkılışının) öyküsü...

Romanı filme alan ünlü yönetmen Steven Spielberg bu masumluğu şöyle tanımlıyor: "Nagasaki üzerinde o beyaz ışığın çaktığı ve çocuğun bu ışığa tanık olduğu anda; çocuğun ölen masumiyeti ile dünyamızın ölen masumiyeti arasında bir paralellik kurmak istedim..."

"II. Dnüya Savaşı'nın başlangıcındaki Şanghay'da bir çocuk olmanın nasıl bir şey olduğunun yakıcı bir anlatımı."

Anthony Burgess

AYRINTI
Roman
AYRINTI•EDEBİYAT
ISBN 978-975-539-531-9